



DET KONGELIGE
UTENRIKSDEPARTEMENT

Prop. 48 S

(2025–2026)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

Samtykke til ratifikasjon av økonomisk
partnerskapsavtale av 23. juni 2025 mellom
EFTA-statene og Malaysia



DET KONGELIGE
UTENRIKSDEPARTEMENT

Prop. 48 S

(2025–2026)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

Samtykke til ratifikasjon av økonomisk
partnerskapsavtale av 23. juni 2025 mellom
EFTA-statene og Malaysia

Innhold

1	Innledning og sammendrag	5	4.2	Handel med varer	15
			4.3	Handel med jordbruksvarer	16
2	EFTAs forhandlinger med		4.4	Tekniske handelshindre	17
	Malaysia	6	4.5	Veterinære og plantesanitære	
2.1	Forhandlingsprosessen	6		tiltak	17
2.2	Norges handel med Malaysia	6	4.6	Handelstiltak	18
2.3	Det bilaterale forholdet mellom		4.7	Handel med tjenester	19
	Norge og Malaysia	6	4.8	Investeringer	21
2.4	Den politiske utviklingen		4.9	Immaterialrettigheter	22
	i Malaysia	7	4.10	Offentlige anskaffelser	22
2.5	Den økonomiske utviklingen		4.11	Konkurranse	24
	i Malaysia	8	4.12	Handel og bærekraftig	
				utvikling	24
3	De viktigste forhandlings-		4.13	Samarbeid og	
	resultatene	9		kapasitetsbygging	26
3.1	Generelt	9	4.14	Institusjonelle bestemmelser	26
3.2	Avtalens fortale	9	4.15	Tvisteløsning	26
3.3	Innledende bestemmelser	9	4.16	Avsluttende bestemmelser	28
3.4	Handel med varer	9			
3.5	Opprinnelsesregler og		5	Vedleggene til	
	handelsfasilitering	10		handelsavtalen	29
3.6	Tekniske handelshindringer	10			
3.7	Sanitære og plantesanitære		6	Gjennomføring i norsk rett	30
	tiltak	11			
3.8	Handelstiltak	11	7	Økonomiske og administrative	
3.9	Handel med tjenester	11		konsekvenser	31
3.10	Investeringer	12			
3.11	Immaterialrett	12	8	Konklusjon og tilrådning	32
3.12	Offentlige anskaffelser	12			
3.13	Konkurranse	13		Forslag til vedtak om samtykke til	
3.14	Handel og bærekraftig utvikling ...	13		ratifikasjon av økonomisk	
3.15	Samarbeid og kapasitetsbygging ..	13		partnerskapsavtale av 23. juni 2025	
3.16	Institusjonelle bestemmelser	13		mellom EFTA-statene og Malaysia	33
3.17	Tvisteløsning	13			
3.18	Avsluttende bestemmelser	14		Vedlegg	
4	Nærmere om de enkelte		1	Avtale om økonomisk partnerskap	
	bestemmelsene			mellom EFTA -statene	
	i handelsavtalen	15		og Malaysia	34
4.1	Innledende bestemmelser	15			

Digitalt vedlegg

Vedlegg til frihandelsavtalen mellom EFTA-statene og Malaysia

Prop. 48 S

(2025–2026)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

Samtykke til ratifikasjon av økonomisk partnerskapsavtale av 23. juni 2025 mellom EFTA-statene og Malaysia

*Tilråding fra Utenriksdepartementet 20. mars 2026,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Støre)*

1 Innledning og sammendrag

En økonomisk partnerskapsavtale mellom EFTA-statene og Malaysia («handelsavtale») ble undertegnet i Tromsø, 23. juni 2025.

Målsettingen med avtalen er å stimulere til økt samhandel og økonomisk samarbeid mellom partene, samtidig som det også er et mål å utvikle handelsforholdet mellom partene på en måte som bidrar til bærekraftig utvikling.

Avtalen mellom EFTA-statene og Malaysia omfatter innledende bestemmelser, handel med varer (inkludert tekniske handelshindre, veterinære og plantesanitære bestemmelser, opprinnelsesregler, handelsfasilitering og handelstiltak), handel med tjenester, investeringer, immaterielle rettigheter, offentlige anskaffelser, konkurranse, handel og bærekraftig utvikling, samarbeid og kapasitetsbygging, institusjonelle bestemmelser, tvisteløsning og avsluttende bestemmelser.

EFTA-statene har opptrådt som en samlet gruppe i forhandlingene, og har forhandlet på basis av omforente forhandlingsposisjoner. På norsk side har forhandlingsposisjoner vært løpende avklart med berørte departementer, både politisk og på embetsnivå.

Stortingets samtykke til ratifikasjon av den økonomiske partnerskapsavtalen mellom EFTA-statene og Malaysia er nødvendig i medhold av Grunnlovens § 26, annet ledd.

Avtalen i engelsk originalversjon med oversettelse til norsk følger som trykte vedlegg til proposisjonen. Avtalens vedlegg overleveres Stortinget som utrykte vedlegg. Vedleggene i engelsk originalversjon er også tilgjengelig elektronisk på <http://www.efta.int>.

2 EFTAs forhandlinger med Malaysia

2.1 Forhandlingsprosessen

Forhandlingene om en handelsavtale mellom EFTA-statene og Malaysia ble lansert i Kuala Lumpur 5. november 2012. Prosessen har av flere årsaker vært preget av lengre opphold, blant annet i perioden 2017-2020. Etter tre års opphold ble forhandlingene gjenopptatt i februar 2020. Etter flere forhandlingsrunder og en rekke møter og videokonferanser mellom eksperter og på forhandlingsledernivå, kunne forhandlingene avsluttes 11. april 2025.

EFTA-statene har opptrådt som en samlet gruppe i forhandlingene, på basis av felles forhandlingsposisjoner. Sveits har vært EFTAs talsperson fra prosessen startet i 2012 til sommeren 2024. Deretter overtok Norge talspersonsansvaret.

Nærings- og fiskeridepartementet har ledet den norske forhandlingsdelegasjonen, og Norge har hatt forhandlingslederansvaret for EFTA-statene i forhandlingene om veterinære og plante-sanitære bestemmelser, handelstiltak og handel med tjenester. Forhandlingsdelegasjonen har bestått av medlemmer fra andre departementer og underliggende etater som har bidratt i arbeidet. Delegasjonsmedlemmer fra andre departementer og etater har bidratt særskilt i gjennomføringen av forhandlingene på følgende områder:

- Bestemmelsene om opprinnelsesspørsmål og handelsfasilitering: Finansdepartementet ved Tolletaten
- Kapitelet om handel med varer: Landbruks- og matdepartementet og Landbruksdirektoratet
- Bestemmelsene om veterinære og plantesanitære tiltak: Landbruks- og matdepartementet
- Bestemmelsene om handel med tjenester: Finansdepartementet, Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet og Arbeids- og inkluderingsdepartementet
- Bestemmelsene om handel og bærekraftig utvikling: Klima- og miljødepartementet og Arbeids- og inkluderingsdepartementet
- Rettslige og horisontale bestemmelser samt tvisteløsning: Utenriksdepartementet

- Bestemmelsene om immaterielle rettigheter: Justis- og beredskapsdepartementet og Patentstyret

Forhandlingene har blitt ført på grunnlag av omforente norske posisjoner. Resultatet er i overensstemmelse med føringer gitt av mandatet fra regjeringen og instruksene som er gitt til de enkelte forhandlingsrundene. På norsk side har hovedspørsmålene under forhandlingene vært avklart fortløpende mellom departementene og under forberedelsesmøter til forhandlingsrunder.

EFTAs faste råd i Genève og EFTA-ministrene har vært holdt orientert om utviklingen i forhandlingene. Det har også vært redegjort for forhandlingene i møter med sivilsamfunnsorganisasjoner og i EFTAs konsultative komité.

2.2 Norges handel med Malaysia

Malaysia er et marked i vekst, og i 2024 utgjorde den totale varehandelen mellom Norge og Malaysia rundt 7,1 milliarder kroner. Av dette var 2,4 milliarder eksport fra Norge, bestående hovedsakelig av sjømat, petroleumprodukter, kjemikalier, kunstgjødsel, maskiner, nikkel og instrumenter. 4,7 milliarder var import fra Malaysia, hovedsakelig maskiner, instrumenter samt produkter av aluminium og gummi. Samhandelen har hatt en gjennomsnittlig årlig vekstrate på 10 prosent i import og 5 prosent i eksport de siste fem årene. Malaysia er et viktig marked for telekommunikasjonstjenester, samtidig som det finnes betydelige muligheter innen skipsfart og energi.

2.3 Det bilaterale forholdet mellom Norge og Malaysia

Det bilaterale forholdet mellom Norge og Malaysia er godt og i hovedsak næringslivsorientert. Det er gjennomgående stor interesse for norsk næringsliv i Malaysia, spesielt innen energisektoren. Det finnes om lag 50 norske bedrifter i landet. Historisk sett har det vært overvekt av olje- og

gasselskaper, mens det nå er potensial for økt samarbeid innen energiomstilling, sirkulærøkonomi og forsvar.

Det har vært jevn besøksutveksling mellom Norge og Malaysia de siste årene. I juni 2025 besøkte Malaysias minister for investeringer, handel og industri Tengku Zafrul Tomsø for å undertegne handelsavtalen mellom EFTA og Malaysia.

2.4 Den politiske utviklingen i Malaysia

Malaysia er et konstitusjonelt monarki, hvor kongemakten ruller mellom ni ulike kongefamilier og hver konge sitter i inntil fem år. Kongens posisjon har historisk sett vært av symbolsk karakter. Sultan Ibrahim Iskandar av Johor tiltrådte som konge i 2024.

Malaysiske regjeringer har tradisjonelt vært dominert av partiet UMNO som styrte landet uavbrutt fra selvstendigheten i 1957 fram til 2018. Den reformorienterte koalisjonen Pakatan Harapan (PH) vant en historisk valgseier i 2018. Siden valget i 2022 har statsminister Anwar Ibrahim fra PH ledet en samlingsregjering med en rekke andre partier, herunder koalisjonen Barisan Nasional (BN) som også UMNO inngår i. Opposisjonen har i dag en tredjedel av setene i Parlamentet og ledes av koalisjonen Perikatan Nasional (PN), med det islamsk-konservative PAS som største parti.

Enkelte samfunnsgrupper er skuffet fordi reformene statsminister Anwar lovet under valgkampen synes å gå saktere enn forventet. Flere store korrupsjonsskandaler har rystet landet de siste årene, deriblant 1MDB-saken, der tidligere statsminister Najib Razak ble dømt for betydelige underslag fra det statlige pensjonsfondet.

Menneskerettigheter

Malaysia har jevnlig vært kritisert for å idømme dødsstraff. I 2023 ble obligatorisk dødsstraff avskaffet. Likevel kan dødsstraff fortsatt idømmes, og straffemetoder som piskeslag er fremdeles i bruk. Soningsforhold i fengsler har også fått sterk kritikk. Media i Malaysia opplever i dag høyere grad av selvsensur enn tidligere og en mer begrenset tilgang på informasjon. Samtidig brukes sosiale medier fritt av politiske aktører.

Kvinner deltar i arbeidslivet, men i mindre grad enn menn, og de møter barrierer som lønns-gap og begrenset tilgang til lederstillinger. I poli-

tikken er kvinnelig representasjon lav, langt fra målet om likestilling. Tradisjonelle og religiøse normer påvirker fortsatt kvinners frihet og muligheter negativt, spesielt i distriktene.

Malaysia har de siste årene beveget seg i en negativ retning når det gjelder rettigheter for LHBTI-personer. Homofile handlinger har lenge vært forbudt i Malaysia, og de siste årene er loven blitt håndhevet flere ganger. Det er tegn til at Malaysia i stadig større grad påvirkes av religiøse strømninger fra Midtøsten og økt politisk skepsis til Vesten.

Klima og miljø

Malaysia er et land rikt på naturressurser, en rikdom som samtidig har bidratt til miljøutfordringer. Dette gjelder særlig avskoging som følge av palmeoljeproduksjon og tømmerdrift, og avhengighet av fossile brensler som energikilde og eksportprodukt. Malaysia har satt seg som mål å styrke håndhevelsen av miljølovgivningen og bli karbonnøytralt innen 2050. Malaysia prioriterer nå fornybar energi og investerer i grønn teknologi for å kunne forvalte landets naturressurser på en bærekraftig måte.

Utenrikspolitik

Malaysia fører en alliansefri politikk og er opptatt av å balansere forholdet til stormaktene. Kina er Malaysias største handelspartner. Samtidig har Kina de siste årene gjort flere militære fremstøt i det Malaysia anser som sin eksklusive økonomiske sone.

USA og Malaysia har de siste årene utviklet et forsvarssamarbeid. Malaysia er USAs nest største handelspartner i regionen, og USA er nest største investor i Malaysia etter Singapore. I 2025 inngikk Malaysia og USA en handelsavtale der USA gir nulltoll på noen malaysiske produkter, mens øvrige varer får en generell tollsats på 19 prosent. Malaysia åpner sitt marked for amerikanske industrivarer og landbruksprodukter, forenkler regulatoriske krav og forplikter seg til strategiske kjøp.

Malaysia ble partnerland i BRICS i 2024. Anwar er opptatt av de økonomiske mulighetene et fremtidig medlemskap kan gi. I 2025 hadde Malaysia formannskapet i ASEAN, hvor de la vekt på økt handel og digitalisering, fred og konfliktløsning, og klimatilpasning. Malaysia bidro aktivt til våpenhvilen mellom Kambodsja og Thailand.

2.5 Den økonomiske utviklingen i Malaysia

Malaysia er en åpen økonomi, med betydelige naturressurser og en voksende teknologisektor. De største eksportvarene er databrikker og -komponenter, petroleum og palmeolje. Malaysias største handelspartnere er Kina, Singapore og USA.

Den økonomiske veksten var på rundt 5 prosent i 2024. Inflasjonen i landet ligger stabilt under

2 prosent. Statsgjelden holdes på et nivå rett under den lovbestemte grensen på 65 prosent.

Til tross for sterk økonomisk vekst lever fortsatt mange malaysiere i fattigdom, og de økonomiske forskjellene er store. Målrettede strukturelle reformer og økte investeringer i velferd, teknologi og grønn omstilling vil være nødvendige for å opprettholde veksten og nå målet om å bli høyinntektsland innen 2030.

3 De viktigste forhandlingsresultatene

3.1 Generelt

Forhandlingsresultatet innebærer at 99 prosent av norsk vareeksport (i verdi) får tollfri markedsadgang. Over 94 prosent av den norske handelen vil oppnå tollfri markedsadgang allerede innen fem år etter avtalens ikrafttredelse. For andre varer vil det være gradvis nedtrapping av toll over en periode på opptil ti år. Forhandlingsresultatet er balansert og legger godt til rette for økt handel mellom EFTA-statene og Malaysia. Forhandlingsresultatet sikrer også norsk næringsliv gode og ikke-diskriminerende betingelser for prioriterte tjenestesektorer som telekommunikasjon, ingeniørtjenester, forretningstjenester, distribusjonstjenester, sjøforsikring og energirelaterte tjenester.

3.2 Avtalens fortale

I avtalens fortale stadfester partene blant annet sine forpliktelser til demokrati, rettsstaten, menneskerettigheter og grunnleggende friheter i samsvar med sine internasjonale rettslige forpliktelser, herunder som de fremgår av FN-pakten og Verdenserklæringen om menneskerettigheter, multilaterale miljøavtaler, arbeidstakerrettigheter, herunder prinsippene i relevante ILO-konvensjoner som statene er parter i, næringslivets samfunnsansvar, bærekraftig utvikling og anti-korrupsjon.

3.3 Innledende bestemmelser

Avtalens innledende bestemmelser omhandler blant annet avtalens formål og virkeområde. Avtalen gjelder handel og økonomiske forhold mellom de enkelte EFTA-statene på den ene siden og Malaysia på den andre, og ikke handelsrelasjonene mellom de enkelte EFTA-statene. Artikkel 1.2 angir avtalens geografiske virkeområde, herunder at avtalen ikke omfatter Svalbard, med unntak av handel med varer. De innledende bestemmelsene omfatter også blant annet regler om

åpenhet og behandling av konfidensiell informasjon.

3.4 Handel med varer

Bestemmelser knyttet til handel med industrivarer og marine produkter er nedfelt i kapittel 2, mens bestemmelser knyttet til handel med jordbruksvarer inngår i kapittel 3.

Malaysia har gitt Norge nulltoll for nesten alle industrivarer, og det betyr at de aller fleste norske industri- og sjømatprodukter vil få tollfri markedsadgang ved avtalens ikrafttredelse eller etter en nedtrappingstid. Allerede etter 5 år vil 95 prosent av norsk eksport til Malaysia ha nulltoll, mens dette vil øke til 99 prosent etter 10 år. De få unntakene gjelder i hovedsak våpen og eksplosiver, som var svært sensitivt for Malaysia. Malaysia har gitt de samme konsesjonene for industri, sjømat- og jordbruksvarer til alle EFTA-statene. Norge har bundet nulltoll for alle industrivarer og sjømat for Malaysia, slik vi gjør med alle handelsavtalepartnere.

Norsk eksport av jordbruksprodukter til Malaysia er liten, og omfatter i hovedsak kosttilskudd, mineralvann og marine oljer og ekstrakter. Importen fra Malaysia er større, og omfatter blomster, noe grønnsaker (bønner) og tropisk frukt, krydder, blandinger av oljer, kakaoprodukter, bakevarer og kosttilskudd. For jordbruksvarer har Malaysia gitt nulltoll ved avtalens ikrafttredelse, eller etter en nedtrappingsperiode, for så godt som all eksisterende norsk eksport av jordbruksvarer til Malaysia. Malaysia har også gitt tollfrihet for andre jordbruksvarer som Norge tradisjonelt eksporterer til verden, med kun få unntak, bl.a. for alkohol som er svært sensitivt for Malaysia.

For jordbruksvarer har Norge gitt tollkonsekvensjoner til Malaysia innenfor eksisterende landbrukspolitikk og hva som er gitt til andre handelspartnere. Dette betyr at sensitive jordbruksprodukter er beskyttet. Malaysias produksjon av jordbruksprodukter er komplementær til den norske, noe som har medført at det meste av Malaysias

eksportinteresser gis nulltoll, eller reduserte tollsatser, inn til Norge. Det er også gitt tollreduksjoner innenfor enkelte WTO-kvoter, men ingen bilaterale kvoter for jordbruksvarer. Norge har skilt mellom såkalte bearbeidede jordbruksprodukter og ubearbeidede jordbruksprodukter i sine forpliktelser, og gir Malaysia de samme tollreduksjoner Norge har gitt EU for bearbeidede jordbruksprodukter. Avtalen inneholder videre en klausul som forplikter partene, innenfor deres respektive landbrukspolitikk, til å søke å oppnå ytterligere tollreduksjoner for handelen med jordbruksvarer.

3.5 Opprinnelsesregler og handelsfasilitering

Handelsavtalens bestemmelser om opprinnelsesregler og tilhørende administrativt samarbeid er nedfelt i avtalens artikkel 2.6 og avtalens vedlegg I. Opprinnelsesreglene går ut på at det settes bestemte krav for at varene skal regnes for å ha opprinnelse i en av EFTA-statene eller Malaysia, slik at det kun er varer med tilknytning til handelsavtalens parter som får fordeler av de tollavgiftsreduksjoner som handelsavtalen gir. Opprinnelsesreglene presiserer krav til produksjon og bruk av innsatsmaterialer fra land som ikke er en del av frihandelsområdet.

Bestemmelsene om transport av varer mellom avtalepartene er gjort fleksibel, ved at man nå tillater mellomlagring og oppsplitting av forsendelser i tredjeland så lenge det kan godtgjøres at varene ikke har blitt endret. Det åpnes også for utvidet kumulasjon, noe som er en veldig moderne og ønsket utvikling fra Norge sin side. Dette innebærer at innsatsvarer med opprinnelse i et av ASEANs medlemsland, EU, Kina eller Tyrkia vil få opprinnelse i den avtaleparten hvor den siste bearbeidingen fant sted, uten å måtte oppfylle listereglens krav. Utvidet kumulasjon forutsetter at det finnes en handelsavtale mellom begge parter (for Norge blir det Norge og Malaysia) og det spesifikke tredjelandet. Så snart Malaysia blir enige med EU om en handelsavtale mellom dem, og den avtalen trer i kraft, vil det altså være adgang til å benytte innsatsvarer fra EU i norsk produksjon og oppnå norsk opprinnelse i henhold til gjeldende avtale med Malaysia. Per i dag kan utvidet kumulasjon benyttes med innsatsvarer fra Tyrkia og de av ASEAN sine medlemsland som Norge har handelsavtale med.

Vedlegget inneholder detaljerte bestemmelser om administrativt samarbeid mellom avtale-

partenes tollmyndigheter, som blant annet innebærer at det skal etableres et samarbeid mellom partenes tollmyndigheter om verifisering av opprinnelsesbevis. Som dokumentasjon for varens opprinnelse skal eksportører kun benytte seg av opprinnelseserklæring.

I de produktspesifikke reglene/listereglene er det oppnådd gode og liberale opprinnelsesregler, herunder en listeregel for fiskeolje som tar hensyn til norsk industri sitt behov for fleksibilitet.

Handelsavtalens bestemmelser om handelsfasilitering er nedfelt i avtalens artikkel 2.15 og i avtalens vedlegg VIII. Handelsavtalen inkorporerer WTO-avtalen om handelsfasilitering (TFA) og gjør denne til en del av handelsavtalen. I tillegg bygger bestemmelsene i handelsavtalen videre på TFA med de tilpassinger som følger av partenes ønske om å gjøre flere av WTO-avtalens utviklingsklausuler bindende i handelen mellom EFTA-statene og Malaysia.

Avtalens bestemmelser om handelsfasilitering letter handelen med varer gjennom prinsipper for åpenhet, forenkling, rettssikkerhet og samarbeid. Dette oppnås for eksempel gjennom partenes forpliktelse til å offentliggjøre relevante lover og forskrifter på internett, så langt som praktisk mulig på engelsk, samt å gi næringslivet mulighet for bindende forhåndsuttalelser om emner som klassifisering, tollverdi og opprinnelsesregler. Videre kan ikke partene kreve legalisering av kommersielle dokumenter i forbindelse med import.

3.6 Tekniske handelshindringer

Bestemmelser om tekniske handelshindringer er nedfelt i kapittel 3. Avtalens kapittel om tekniske handelshindringer (TBT) bygger på hovedprinsippene i WTOs avtale om handelshindringer og har som formål å legge til rette for handel mellom partene gjennom å forhindre, eliminere eller redusere unødvendige kostnader, blant annet gjennom samarbeid og utveksling av informasjon om hverandres tekniske regelverk og erfaringer på områdene standarder og samsvarsvurderingsprosedyrer. Kapitlet inneholder bestemmelser som sikrer rask og god informasjonsflyt i tilfeller hvor varer blir stoppet ved grensen eller trukket fra markedet, og har egne bestemmelser om kontaktpunkt og konsultasjoner for å sikre rask og smidig dialog i tilfeller hvor en part mistenker at tekniske handelshindringer bryter med partenes forpliktelser under kapitlet.

3.7 Sanitære og plantesanitære tiltak

Bestemmelser om sanitære og plantesanitære tiltak er nedfelt i kapittel 5.

Kapittelet fastsetter mål om å styrke gjennomføringen av WTOs SPS-avtale, fremme handel med mat, dyr og planter, og samtidig beskytte liv og helse, samt øke gjensidig forståelse og samarbeid. Kapittelet gjelder for alle SPS-tiltak som kan påvirke handelen mellom partene, og bekrefter at SPS-avtalen er en integrert del av denne avtalen.

Internasjonale standarder, retningslinjer og anbefalinger skal ligge til grunn for revisjoner og sertifikater, og partene skal samarbeide for å redusere antall sertifikater og sikre at disse er tilgjengelige på engelsk. Kapittelet fremhever samarbeid, informasjonsutveksling, samt krav om at regelverk publiseres på internett.

Importerte varer som oppfyller kravene skal behandles likt som innenlandske varer, og importkontroller skal være risikobaserte, ikke-diskriminerende og gjennomføres uten unødig forsinkelse, med prosedyrer for varsling og klage ved avvik. Partene kan be om konsultasjoner for å løse SPS-relaterte problemer, og skal utveksle kontaktpunkter og informasjon om kompetente myndigheter.

3.8 Handelstiltak

Bestemmelsene om handelstiltak er nedfelt i kapittel 6. Med handelstiltak menes i denne sammenheng antidumpingtiltak, utjevningstiltak og beskyttelsestiltak. EFTA-statene anvender ikke handelstiltak, og ønsket i avtalen forbud mot å benytte antidumpingtiltak. Malaysia derimot ønsker å kunne anvende handelstiltak med de frihetsgrader som gis av WTO-regelverket. Bestemmelsene viser til partenes WTO-forpliktelser, men går på enkelte områder lenger.

I avtalen åpner partene for konsultasjoner på myndighetsnivå i forbindelse med den importerende parts undersøkelser om det foreligger skade på hjemlig industri som følge av subsidier eller dumping. Dersom en part skal innføre en antidumping- eller utjevningsavgift, så forplikter de seg til å bruke en lavere avgiftssats enn dumpingmarginen eller subsidien når denne lavere satsen er tilstrekkelig for å fjerne skaden på hjemlig industri. Bestemmelsen om antidumpingtiltak inneholder spesifisering av hvordan eksportverdi og dumpingmargin skal beregnes, herunder at det er forbudt å nulle ut eksportpriser som er over

hjemmemarkedsprisen ved beregning av dumpingmarginene (såkalt zeroing). Det skal gå minst ett år fra en undersøkelse med negativ konklusjon avsluttes eller et antidumpingtiltak avsluttes til en ny undersøkelse om samme produkt fra samme part kan iverksettes.

Avtalen muliggjør at en part kan unnta importen fra en annen avtalepart fra ellers globale beskyttelsestiltak dersom denne importen ikke er årsaken til skade på hjemlig industri. Videre har avtalen en bestemmelse som gjør at en part kan innføre bilaterale beskyttelsestiltak dersom tollpreferanser i avtalen medfører økt import i et slikt kvantum at det kan skade hjemlig industri.

3.9 Handel med tjenester

Avtalens kapittel 7 om handel med tjenester bygger på de samme hovedprinsipper og struktur som WTOs Generalavtale om handel med tjenester (GATS). Partene forplikter seg til å gi hverandre minst like gode vilkår som andre handelspartnere. Unntak gjelder der bedre behandling følger av andre handelsavtaleforpliktelser som partene har inngått, eksempelvis EØS-avtalen for Norges del, og der partene har ført inn eksplisitte unntak. Foruten den generelle forpliktelsen om å likebehandle norske tjenesteytere med tjenesteytere fra andre land, inneholder avtalen en rekke generelle regler som blant annet sikrer tilgang til nødvendig informasjon og uhindret adgang til betalinger og overføringer, samt unntak.

Kapitlet har et særskilt unntak som presiserer at partene kan nekte tjenesteyter fordeler av handelsavtalen dersom tjenesteyteren er eid eller kontrollert av selskaper i et tredjeland som partene har sanksjoner mot. Det siste innebærer at Norge kan nekte en tjenesteyter i Malaysia, som er eid eller kontrollert i et land Norge har sanksjoner mot, å benytte avtalen.

Videre inneholder avtalen sektorspesifikke vedlegg om finansielle tjenester og telekommunikasjon. Bestemmelsene i disse vedleggene skal blant annet sikre effektiv saksbehandling for lisenssøknader og tillatelser, informasjon om saksgangen for slike søknader og begrunnelse dersom søknad avslås.

Som i GATS inngår avtalepartenes landspesifikke forpliktelser om likebehandling av partenes tjenesteytere sammenlignet med egne tjenesteytere i egne bindingslister. Bindingslistene inngår i Vedlegg 13.

I Malaysias bindingsliste for handel med tjenester (Vedlegg 13, appendiks 1) har Malaysia

bundet langt flere sektorer enn i WTO. For alle sektorer gjelder at Malaysia gir særfordeler for selskaper som har Bumiputera status. Selskaper som har Bumiputera status er selskaper der minst 51 prosent av eierskapet eies av enkeltpersoner eller enheter fra «Bumiputera», i henhold til registreringskravene som er satt av Malaysiske myndigheter. «Bumiputera» representerer spesifikke urfolksgrupper, ofte omtalt som de opprinnelige malaysiere. Selskaper som har Bumiputera status har fortrinnsrett til offentlige kontrakter og anbud, og kan være kvalifisert for tilskudd, insentiver og spesielle vilkår for ting som fast eiendom, lisenser og bankvirksomhet.

For adgangen for norske selskaper til å etablere lokal bedrift i Malaysia gjelder ingen generelle restriksjoner dersom selskapet er heleid ny etablering, mens for oppkjøp av bedrift i Malaysia kan det være satt krav om lisens. Selv om de generelle reglene åpner for norske etableringer, har Malaysia satt prosentvis begrensninger i utenlandsk eierskap for flere spesifikke sektorer. For eksempel gjelder det for tverrfaglige praksiser av arkitektur og ingeniørfag en eierskapsbegrensning på 30 prosent for joint ventures, for telekommunikasjon maksimalt 49 prosent utenlandsk eierskap og for tekniske kontrollorganer unntatt skipsklasseselskaper, tillates kun etablering i joint venture med maksimalt 49 prosent utenlandsk eierskap. For skipsklasseselskaper gjelder ikke restriksjoner for utenlandsk eierskap. På norsk side har det vært arbeidet for at andelbegrensninger for norsk eierskap ble opphevet eller at eierandelen i hvert fall ble økt til majoritetsandeler. Dette ble kun oppnådd på et ganske begrenset antall sektorer. Selv om Malaysia opprettholder en rekke eierskapsbegrensninger er likevel forhandlingsresultatet langt bedre enn det som følger av Malaysias forpliktelser i WTO. Malaysia har forpliktet seg til å ikke anvende restriksjoner for internasjonal skipsfartstransport

Norges bindingsliste (Vedlegg 13, appendiks 4) ligger på nivå med de forpliktelser for handel med tjenester som Norge har tatt i sine nyere handelsavtaler, inkludert norsk forbehold for skatt og investeringskontroll. De norske forpliktelsene ligger innenfor gjeldende norsk regelverk og krever ikke regelendringer i Norge.

3.10 Investeringer

Bestemmelser knyttet til investeringer er nedfelt i kapittel 8. Formålet med avtalens kapittel 8 om

investeringer er å sikre vesentlig samme vilkår for investeringer i varesektoren som for investeringer i tjenestesektoren. Kapitlet fokuserer på markedsadgang, og er basert på leveringsmåte 3 i GATS (kommersiell tilstedeværelse). Kapitlet gjelder kun for investeringer som ikke er dekket av handelsavtalens kapittel 5 om handel med tjenester.

Bestemmelsene i kapitlet skaper klarhet og forutsigbarhet om rammevilkårene for investorer og deres investeringer i partstatene. EFTA-statene og Malaysia garanterer hverandre nasjonal like-behandling for investorer og deres investeringer, med de forbehold som er tatt i partenes reservasjonslister i vedlegg XVI. Forhandlingsresultatet svarer i det vesentligste til de norske forventningene i forhandlingsprosessen.

3.11 Immaterialrett

Frihandelsavtalens bestemmelser om immaterialrettigheter finnes i avtalens kapittel 9 og reguleres nærmere av avtalens vedlegg XIX og de konvensjonene som det er vist til der. Bestemmelsene i kapitlet sikrer nasjonal behandling og bestevilkårsbehandling av immaterialrettigheter. Det nærmere innholdet i beskyttelsen av de forskjellige kategoriene av immaterialrettigheter fremgår av vedlegg XIX. Bestemmelsene om immaterialrettigheter sikrer effektivt vern og håndhevelse av rettigheter til åndsverk, patenter, varemerke og design mv. Forhandlingsresultatet innebærer en bedre beskyttelse for immaterialrettigheter enn det som følger av TRIPS-avtalen på flere områder.

3.12 Offentlige anskaffelser

Bestemmelser knyttet til offentlige anskaffelser er nedfelt i kapittel 10. Kapitlet om offentlige anskaffelser bygger på WTO-avtalen om offentlige anskaffelser – GPA. Kapitlet inneholder bestemmelser om åpenhet, anskaffelsesprosedyrer, terskelverdier mv. som skal sikre at leverandører fra Malaysia og EFTA-statene kan delta i konkurransen om offentlige anbud i hverandres markeder på like vilkår med hjemlandets leverandører. Det er fremforhandlet egne lister for hhv Malaysia og hver av EFTA-statene som fastsetter hvilke offentlige organer og hvilke vare- og tjenestekategorier som omfattes av bestemmelsene.

3.13 Konkurransen

Bestemmelser knyttet til konkurranse er nedfelt i kapittel 11. I tråd med vanlig EFTA-modell inneholder kapitlet beskrivelse av hva slags adferd som regnes for å være konkurransebegrensende, og dermed uforenlig med avtalen i den utstrekning slik adferd

påvirker handelen mellom avtalepartene. Kapitlet inneholder i tillegg mekanismer for samarbeid og konsultasjon mellom partene for å motvirke konkurransebegrensende adferd. Avtalen gir adgang til at partene skal kunne kreve konsultasjoner i Den blandede komité for å løse tvister under kapitlet.

3.14 Handel og bærekraftig utvikling

Bestemmelser knyttet til handel og bærekraftig utvikling er nedfelt i kapittel 12, som bidrar til bevisstgjøring og aksept for at handel skal foregå på en måte som bidrar til bærekraftig utvikling.

I tråd med EFTAs nye modellkapittel, inneholder kapitlet blant annet bestemmelser om bærekraftig forvaltning av skog, bevaring av naturmangfold, gjennomføring av FNs klimakonvensjon og Parisavtalen, fremme av likestilling, bærekraftig forvaltning av den vegetabiliske olje-sektoren, håndheving av miljø- og arbeidstakerlovgivning og internasjonale arbeidsstandarter og -avtaler. Videre bekrefter partene sine forpliktelser under miljø-avtaler og i ILOs erklæringer og kjernekonvensjoner.

Kapitlet inneholder også informasjon om kontaktpunkter og har en egen konsultasjonsmekanisme. Det gis anledning til at relevante spørsmål som ikke blir løst gjennom disse prosedyrene kan tas videre til konsultasjoner og megling under avtalens ordinære tvisteløsningsmekanisme. Dersom partene ikke kommer til enighet om en tilfredsstillende løsning gjennom konsultasjoner, gis det anledning til å be om at saken undersøkes av et uavhengig ekspertpanel.

EFTA og Malaysia har videre blitt enige om et tilleggskapittel om bærekraftig palmeolje. I dette dokumentet bekrefter de sitt felles engasjement for å samarbeide om å bevare skoger, og for å støtte og fremme forsyningskjeder og bærekraftig produksjon av råvarer som palmeolje. I denne sammenhengen vil de fortsette å opprettholde sine forpliktelser under relevante instrumenter som Parisavtalen og Glasgow-ledernes erklæring om skoger og arealbruk, som blant annet forplik-

ter partene til å arbeide kollektivt for å stanse og reversere skogtap og landforringelse innen 2030. EFTA-statene og Malaysia forplikter seg også til å jevnlig dele informasjon med hverandre om pågående nasjonale utviklinger relatert til bærekraftsstandarter i verdikjeden for palmeolje, som inkluderer the Malaysian Sustainable Palm Oil (MSPO) Certification Scheme og fremtidige oppdateringer av ordningen.

3.15 Samarbeid og kapasitetsbygging

Bestemmelser knyttet til samarbeid og kapasitetsbygging er nedfelt i kapittel 13. Kapitlet etablerer et rammeverk for teknisk samarbeid og kapasitetsbygging for å styrke handels- og investeringsmuligheter som oppstår under handelsavtalen. Målsettingen er å fremme partenes konkurransevne og bidra til bærekraftig utvikling ved å styrke menneskelig og institusjonell kapasitet. Kapitlet inkluderer en ikke uttømmende liste over samarbeidsområder. Det fastslås at kapitlet skal gjennomføres i tråd med en tilhørende MoU mellom EFTA-statene og Malaysia. Videre beskrives metoder og virkemidler for samarbeid. Det etableres også en underkomité og kontaktpunkter for implementeringen av kapitlet.

3.16 Institusjonelle bestemmelser

Avtalens institusjonelle bestemmelser er nedfelt i avtalens kapittel 14. Det opprettes en blandet komité som blant annet skal administrere og overvåke gjennomføringen av avtalen. Den blandede komité skal bestå av representanter fra hver av EFTA-statene og Malaysia. Komiteen skal møtes innen ett år fra datoen for avtales ikrafttredelse. Deretter skal den møtes når det er nødvendig, men normalt hvert annet år.

3.17 Tvisteløsning

Avtalen inneholder bestemmelser om løsning av tvister om partenes rettigheter og forpliktelser etter avtalen. Disse er nedfelt i avtalens kapittel 15. Etter at tvistepartene har avholdt konsultasjoner er adgang til voldgift. Dersom den tapende part ikke gjennomfører voldgiftspanelet avgjørelse innen en nærmere angitt tidsfrist, er det gitt adgang til mottiltak.

3.18 Avsluttende bestemmelser

Avtalens avsluttende bestemmelser nedfelt i kapittel 16 regulerer prosedyrene for endringer i avta-

len, tiltredelser til avtalen, oppsigelse og opphør, avtalens ikrafttredelse samt depositar for avtalen.

4 Nærmere om de enkelte bestemmelsene i handelsavtalen

Handelsavtalen mellom EFTA-statene og Malaysia består av 16 kapitler og 20 vedlegg (I – XX). Vedleggene utgjør en integrert del av avtalen.

4.1 Innledende bestemmelser

Handelsavtalens *forte* redegjør for hvem som er partene i avtalen og de forhold partene legger vekt på i gjennomføringen av avtalen. EFTA-statene og Malaysia ønsker å styrke båndene seg imellom ved å etablere tette og varige handelsforbindelser mellom partene. Partene stadfester sin hensikt om å fremme og ytterligere styrke det multilaterale handelssystemet ved å bygge på sine rettigheter og forpliktelser under avtaleverket i Verdens handelsorganisasjon (WTO). Fortalen vektlegger betydningen av demokrati, rettsstat, menneskerettigheter, bærekraftig utvikling (herunder miljø og arbeidstakerrettigheter), handelsfasiliteter, bedrifters samfunnsansvar, åpenhet, god offentlig styring, arbeid mot korrupsjon, samt målene om sysselsetting og hevet levestandard.

Artikkel 1.1 fastslår at partene i handelsavtalen oppretter et frihandelsområde i samsvar med bestemmelsene i denne avtalen, basert på handelsforbindelser mellom markedsøkonomier. Videre fastslås det at formålene med avtalen er å liberalisere handel med varer og tjenester, øke investeringsmulighetene, fremme konkurranse, liberalisere markedene for offentlige anskaffelser, sikre tilstrekkelig og effektiv beskyttelse av immaterielle rettigheter, utvikle internasjonal handel på en måte som bidrar til målet om bærekraftig utvikling, og bidra til en harmonisk utvikling og utvidelse av verdenshandelen.

Artikkel 1.2 fastsetter avtalens geografiske virkeområde. Avtalen omfatter ikke Svalbard, med unntak av handel med varer.

Artikkel 1.3 fastslår at avtalen gjelder handel og økonomiske forhold mellom de enkelte EFTA-statene på den ene siden og Malaysia på den andre, og ikke handelsrelasjonene mellom de enkelte EFTA-statene. Artikkelen fastslår videre at Sveits skal representere Liechtenstein i saker som er omfattet av traktaten av 29. mars 1923,

som etablerer en tollunion mellom disse to statene.

Artikkel 1.4 bekrefter partenes rettigheter og forpliktelser under WTO-avtalen og øvrige avtaler forhandlet under WTO, og andre internasjonale avtaler som de er part i. Dersom en av partene mener at opprettholdelsen eller opprettelsen av en tollunion, frihandelsområde, grensehandelsordning eller annen preferensiell avtale endrer handelsregimet som følger av handelsavtalen, kan denne parten be om konsultasjoner med sikte på å komme frem til en gjensidig tilfredsstillende løsning.

Artikkel 1.5 fastslår partenes plikt til å iverksette nødvendige tiltak for å oppfylle sine forpliktelser under avtalen, og fastslår partenes plikt til å sikre at sine respektive sentrale, regionale og lokale administrative enheter eller myndigheter, samt ikke-statlige organer i utøvelsen av delegert offentlig myndighet, overholder avtalens forpliktelser.

Artikkel 1.6 fastslår at partene skal kunngjøre, eller på annen måte gjøre offentlig tilgjengelig, lover, forskrifter, rettsavgjørelser, forvaltningsvedtak som får generell anvendelse og partenes internasjonale avtaler som kan påvirke anvendelsen av avtalen. Partene skal omgående svare på konkrete spørsmål og på forespørsel utlevere informasjon som gjelder forannevnte, med forbehold om informasjon som er fortrolig. Der en part avgir informasjon og utpeker denne som konfidensiell, skal mottakende part behandle dette som konfidensiell informasjon.

4.2 Handel med varer

Artikkel 2.1 viser til at kapitlet dekker handel med industrivarer inkludert fisk, som beskrevet i vedlegg II.

Artikkel 2.2 inneholder definisjoner av varer med opprinnelse, varer og importavgifter.

Artikkel 2.3 omhandler eliminering av tollavgift på import. Når avtalen trer i kraft skal Malaysia eliminere eller redusere tollavgiften i henhold til vedlegg III. EFTA-statene eliminere all tollav-

gift for malaysiske opprinnelsesvarer som faller inn under omfanget av artikkel 2.1. Videre skal ingen av partene kunne introdusere ny tollavgift overfor hverandre.

Artikkel 2.4 fastslår at artikkel VII i GATT 1994 (beregning av tollavgiftsverdi) og første del av avtalen om gjennomføring av artikkel VII i GATT 1994, innlemmes i og gjøres til en del av avtalen, med de nødvendige endringer.

Artikkel 2.5 fastslår at artikkel XI i GATT 1994 (kvantitative restriksjoner) innlemmes i og gjøres til en del av avtalen, med de nødvendige endringer. Dersom en part iverksetter kvantitative handelsrestriksjoner i tråd med artikkel XI:2 i GATT 1994, skal dette notifiseres. Tiltak som iverksettes i medhold av artikkel XI:2 i GATT 1994 skal begrenses i tid, være ikke-diskriminerende, åpent, ikke være mer omfattende enn nødvendig og ikke skape unødvendige hindringer for handel mellom partene.

Artikkel 2.6 viser til at bestemmelser om opprinnelsesregler reguleres i vedlegg I.

Artikkel 2.7 fastslår at klassifisering av varer skal være i henhold til det harmoniserte varebeskrivelses- og kodesystemet («HS»).

Artikkel 2.8 fastslår at artikkel VIII i GATT 1994 (gebyrer og formaliteter) innlemmes i og gjøres til en del av avtalen, med de nødvendige endringer.

Artikkel 2.9 fastslår at artikkel III i GATT 1994 (intern beskatning) innlemmes i og gjøres til en del av avtalen, med de nødvendige endringer.

Artikkel 2.10 slår fast at partene som følge av de periodiske oppdateringene av HS-systemet skal oppdatere sine vedlegg og avtalens produktspesifikke regler. En slik oppdatering skal gjøres uten at det forverrer eller forringer konsesjonene gitt i avtalen. Dersom en eller flere parter uttrykker bekymring for hvordan dette er gjort, skal den andre part forsøke å adressere dette.

Artikkel 2.11 fastslår at partene, for å overvåke avtalens implementering og beregne utnyttelsen av tollavgiftspreferansene gitt under avtalen, årlig skal utveksle importstatistikk og preferanse-tollavgiftssatser samt anvendte mestbegunstigelses-tollavgiftssatser (MFN).

Artikkel 2.12 fastslår at det opprettes en underkomité for handel med varer, med et mandat som følger av vedlegg VIII.

Artikkel 2.13 stadfester at artikkel XVII i GATT 1994 (statlige handelsvirksomheter) og avtalen om tolkningen av artikkel XVII i GATT 1994 innlemmes i og gjøres til en del av avtalen, med de nødvendige endringer.

Artikkel 2.14 fastslår at dersom en part har alvorlige vanskeligheter med betalingsbalansen eller det er umiddelbar fare for at slike vanskeligheter skal oppstå, tillates det at denne under noen forutsetninger og i tråd med vilkårene i GATT 1994 og WTO-overenskomsten om betalingsbalanse-bestemmelsene i GATT 1994, iverksetter begrensende tiltak med hensyn til kapitalflyt. Parten som dette gjelder, skal raskt informere de andre partene om dette.

Artikkel 2.15 viser til at avtalens forpliktelser om handelsfasilitering finnes i vedlegg VII.

Artikkel 2.16 fastslår at artikkel XX i GATT 1994 (generelle unntak) innlemmes i og gjøres til en del av avtalen, med de nødvendige endringer.

Artikkel 2.17 fastslår at artikkel XXI i GATT 1994 (nasjonal sikkerhet) innlemmes i og gjøres til en del av avtalen, med de nødvendige endringer

4.3 Handel med jordbruksvarer

Artikkel 3.1 stadfester at kapitlet omhandler handel med jordbruksvarer og viser til at varedeknningen tilsvarer alle varer som ikke er listet i vedlegg II.

Artikkel 3.2 viser til at partenes tollavgiftskon-sesjoner overfor hverandre for jordbruksvarer er beskrevet i vedlegg III – VI

Artikkel 3.3 stadfester at artiklene fra avtalens kapittel 2 om definisjoner, beregning av tollavgift-verdi, kvantitative restriksjoner, opprinnelses-regler og administrativt samarbeid, klassifisering av varer, gebyrer og formaliteter, intern beskatning, tekniske endringer, utveksling av handels-data, underkomité for varer, statlige handelsvirk-somheter, betalingsbalanse, handelsfasilitering, generelle unntak, nasjonal sikkerhet, kapittel 4 om tekniske handelshindre, kapittel 5 om veteri-nære og plantesanitære tiltak og kapittel 6 om handelstiltak, også skal gjelde for jordbruksvarer med nødvendige tilpasninger. Når det gjelder artikkelen om opprinnelsesregler, skal det for jordbruksvarer kun tillates bilateral kumulasjon mellom EFTA-statene og Malaysia.

Artikkel 3.4 stadfester at partene skal under-søke alle vanskeligheter som måtte oppstå i for-bindelse med deres handel med jordbruksvarer og at de skal forsøke å finne løsning på disse gjen-om dialog og konsultasjoner.

Artikkel 3.5 inneholder en klausul hvor part-ene påtar seg å søke å oppnå ytterligere liberalise-ring av handelen med jordbruksvarer. Partenes landbrukspolitik og mulige sensitive produkter skal tas i betraktning ved en slik gjennomgang

4.4 Tekniske handelshindre

Artikkel 4.1 fastslår at formålet med kapitlet er å legge til rette for varehandel mellom partene gjennom å utveksle informasjon om tekniske reguleringer, standarder, og systemer for produktgodkjenning. Artikkelen fastslår videre at formålet med kapitlet er å fjerne og redusere tekniske handelshindre og å løse handelsproblemer mellom partene.

Artikkel 4.2 fastslår at kapitlet gjelder forberedelse, vedtak og anvendelse av standarder, tekniske reguleringer og godkjenningsprosedyrer som innvirker på handelen mellom partene, unntatt SPS-relaterte krav og krav stilt i forbindelse med offentlige anskaffelser.

Artikkel 4.3 fastslår at når ikke annet fremgår gjelder reglene i WTOs TBT-avtale, som innlemmes i og gjøres til en del av avtalen, med de nødvendige endringer.

Artikkel 4.4 fastslår at standarder avgitt av en rekke navngitte internasjonale standardsettende organisasjoner, skal anses relevante ved tolkningen av TBT-avtalens artikkel 2.4.

Artikkel 4.5 fastslår at varer som oppfyller en parts relevante tekniske reguleringer fritt kan forflyttes på denne partens territorium. Artikkelen slår videre fast en parts plikt til straks å varsle den eksporterende part om årsaken dersom varer holdes igjen ved grensen eller fjernes fra markedet.

Artikkel 4.6 fastslår at partene anerkjenner en rekke navngitte mekanismer for aksept av resultatet av hverandres prosedyrer for samsvarsvurdering. Artikkelen fastslår videre partenes plikt til ikke å innføre eller anvende prosedyrer for samsvarsvurdering som skaper unødige handelshindre. Ved krav om positiv forsikring om samsvar, skal partene oppfordre til godkjenning av produsentgitt samsvarserklæring basert på internasjonale standarder.

Artikkel 4.7 fastslår partenes plikt til å samarbeide, blant annet i flere navngitte fora og gjennom utveksling av ulike typer informasjon, for å øke forståelsen av hverandres systemer og legge til rette for adgang til hverandres markeder.

Artikkel 4.8 fastslår partenes plikt til å konsultere om tiltak innført av en part som en annen part mener innvirker eller vil innvirke på handelen mellom partene. Konsultasjonene skal gjennomføres innen 40 dager etter at anmodning om slik konsultasjon er mottatt.

Artikkel 4.9 fastslår at partene er enige om vedlegg om elektriske produkter, god laboratoriepraksis, god tilvirkningspraksis for legemidler, og produktmerking, for å fjerne og redusere tekniske

handelshindre, inkludert å unngå unødige, byrdefulle samsvarsvurderingsprosedyrer for disse sektorene. Artikkelen fastslår at partene i fremtiden kan inngå flere slike sektorspesifikke vedlegg.

Artikkel 4.10 fastslår at partene senest innen tre år etter avtalens ikrafttredelse, og deretter når en part ber om det, skal gjennomgå kapitlet om TBT med sikte på å utvide de bedre vilkår som en part har gitt EU, til partene i avtalen. Slike bedre vilkår kan være sektorspesifikke arrangement.

Artikkel 4.11 fastslår at partene skal utveksle kontaktpunkter for å legge til rette for kommunikasjon om tekniske reguleringer

4.5 Veterinære og plantesanitære tiltak

Artikkel 5.1 fastslår at partene skal fremme gjennomføringen av WTOs avtale om veterinære og plantesanitære tiltak (SPS-avtalen). Partene skal legge til rette for handel samt ta opp, med sikte på å finne løsninger, handelshindringer som påvirker bilateral handel innenfor rammen av dette kapitlet.

Artikkel 5.2 fastslår at dette kapitlet får anvendelse på veterinære og plantesanitære tiltak som direkte eller indirekte kan påvirke handelen mellom partene.

Artikkel 5.3 bekrefter rettigheter og forpliktelser partene har overfor hverandre i henhold til SPS-avtalen, og slår fast at SPS-avtalen innlemmes i og gjøres til en del av avtalen, med de nødvendige tilpasninger

Artikkel 5.4 stadfester at internasjonale standarder skal forstås slik de er definerte i vedlegg A, artikkel 3, i SPS-avtalen.

Artikkel 5.5 fastslår at partene er enige om å bruke systemrevisjon som den foretrukne evalueringsmetoden. Inspeksjon av anlegg i eksportlandet kan være en del av revisjonen. Inspeksjon og systemrevisjon skal baseres på internasjonale standarder. Kostnadene ved revisjon skal bæres av den importerende part, med mindre partene ikke beslutter noe annet. Videre fastslår bestemmelsen tidsfrister for dialogen etter revisjon.

Artikkel 5.6 fastslår at partene skal samarbeide for å minske omfanget av helsesertifikater så langt det er mulig. Når det kreves helsesertifikater, bør de være i tråd med internasjonale standarder og være tilgjengelig på engelsk. Partene skal, på forespørsel, gi hverandre utfyllende begrunnelse for det nye eller endrede helsesertifikater. Den eksporterende parten skal gis rimelig tid for å tilpasse seg de nye kravene.

Artikkel 5.7 fastslår at partene skal styrke sitt samarbeid for å øke den gjensidige forståelsen av deres respektive systemer og legge til rette for markedsadgang. Partene skal utforske mulighetene for videre samarbeid og informasjonsutveksling om sanitære og plantesanitære spørsmål av gjensidig interesse i samsvar med formålet i dette kapitlet. Med referanse til artikkel 5.1, skal partene søke å utvide samarbeidet i samsvar med kapittel 13 (samarbeid og kapasitetsbygging). Partene skal sørge for at SPS regelverk er tilgjengelig på internett, og etter forespørsel tilgjengeliggjøre ytterligere informasjon på engelsk. På forespørsel, og uavhengig av partenes forpliktelser etter SPS-avtalen, skal partene begrunne nye SPS regelverk overfor hverandre.

Artikkel 5.8 fastslår at partene skal sikre fri bevegelse av varer som oppfyller de relevante sanitære og plantesanitære krav. Varene er underlagt nasjonale lover og forskrifter som gjelder for Vest-Malaysia og Øst-Malaysia (Sabah og Sarawak).

Artikkel 5.9 fastslår at importkontrollen skal være risikobasert og at den skal gjennomføres på en ikke-diskriminerende måte. Partene skal gjennomføre den veterinære grensekontrollen så lite handelsrestriktiv og så raskt som mulig. Klareingsprosessen for varer som ikke er underlagt tilfeldige og rutinemessige kontroller, skal gjennomføres uten unødig forsinkelse. Varer som er underlagt tilfeldige og rutinemessige kontroller, skal ikke holdes tilbake i påvente av testresultater. Importøren skal informeres om varer som holdes tilbake og årsaken til dette. Dersom varer avvises ved grensen, skal hver part sørge for at importøren, eller dennes representant, kan anke avgjørelsen.

Artikkel 5.10 fastslår at en part som ønsker å løfte en problemstilling knyttet til dette kapitlet, kan en be om konsultasjoner. Slike konsultasjoner skal finne sted uten unødig forsinkelse, i et format partene blir enige om, med sikte på å finne gjensidig akseptable løsninger. Partene skal forsøke å løse saken. Den felles komité kan informeres.

Artikkel 5.11 fastslår at partene skal utveksle kontaktinformasjon for de relevante myndighetene, for å legge til rette for kommunikasjon og utveksling av informasjon. Partene skal varsle hverandre om endringer i kontaktinformasjonen.

4.6 Handelstiltak

Artikkel 6.1 fastslår at partenes rettigheter og forpliktelser relatert til subsidier og utjevningstiltak

skal reguleres av artikkel VI og XVI i GATT 1994 og av WTO-avtalen om subsidier og utjevningstiltak. Før en part iverksetter undersøkelser for å fastslå eksistensen, graden og effekten av påståtte subsidier i en annen part, skal den parten som vurderer iverksettelse av en undersøkelse, skriftlig underrette den parten som kan bli gjenstand for undersøkelse, og åpne for en konsultasjonsperiode på 25 dager med sikte på å komme til en omforent løsning. Konsultasjoner skal finne sted innen 15 dager etter at underrettelsen er mottatt. Med mindre partene avtaler noe annet, skal konsultasjonene finne sted i Den blendede komité.

Artikkel 6.2 fastslår at rettigheter og forpliktelser knyttet til antidumping skal reguleres av artikkel VI i GATT 1994 og WTO-avtalen om antidumping, med de begrensninger som følger av artikkelens nr. 2-6, og at partene vil bestrebe å unngå å innføre slike tiltak mot hverandre.

Artikkelen fastslår partenes notifikeringsplikt ved igangsetting av undersøkelse, plikt til å åpne for konsultasjoner gjennom hele undersøkelsesperioden, forbud mot å innføre et nytt tiltak mot samme vare fra samme avtalepart før det er gått ett år, plikt til å anvende det laveste nivået på antidumpingavgift som er nødvendig for å fjerne skade for hjemlig industri og forbud mot å nulle ut eksportpriser som er over hjemmemarkedsprisen ved beregning av dumpingmarginene (såkalt zeroing).

Fem år etter avtalens ikrafttredelse skal Den blendede komité vurdere hvorvidt artikkelens innhold fortsatt er nødvendig.

Artikkel 6.3 stadfester at globale beskyttelsestiltak mellom partene skal reguleres av artikkel XIX i GATT 1994 og WTO-avtalen om beskyttelsestiltak, med unntak for det som fremkommer i artikkelens nr. 2. Tiltak skal ikke ramme import av opprinnelsesprodukter fra en annen part, dersom slike varer ikke forårsaker alvorlig skade eller trussel om dette, hvor det spesifiseres at andelen import fra den parten ikke kan overstige tre prosent av total import av denne varen.

Artikkel 6.4 fastslår at en part kan iverksette bilaterale beskyttelsestiltak hvis partens industri i en overgangsperiode, i utgangspunktet definert som fem år fra avtalens ikrafttredelse, blir eller kan bli sterkt skadelidende som et resultat av reduserte eller eliminerte tollavgiftssatser som følge av avtalen. Slike beskyttelsestiltak kan kun iverksettes på bakgrunn av en undersøkelse gjennomført i tråd med WTO-avtalen om beskyttelsestiltak. Beskyttelsestiltak kan bestå i å øke tollavgiftssatsen for det gjeldende produktet. En part som ønsker å iverksette bilaterale beskyttelsestil-

tak under denne artikkelen, må øyeblikkelig underrette de andre partene.

I utgangspunktet kan ikke bilaterale beskyttelsestiltak opprettholdes lenger enn ett år. I unntakstilfeller kan tiltaket forlenges med to år, men da forutsatt kompensasjon av den part som tiltaket rammer. Etter at tiltaket er avsluttet skal tollavgiftssatsen være på det nivået den ville ha vært uten tiltaket. Det er ikke anledning til å anvende tiltak mot et produkt som tidligere har vært gjenstand for tiltak. Midlertidige beskyttelsestiltak kan iverksettes i kritiske situasjoner. Ethvert midlertidig beskyttelsestiltak skal avsluttes innen 200 dager.

4.7 Handel med tjenester

Artikkel 7.1 fastslår at kapitlet gjelder partenes tiltak som påvirker handel med tjenester. Artikkelen definerer at parter i dette kapitlet inkluderer sentrale, regionale eller lokale administrative enheter eller myndigheter, samt ikke-statlige organer i utøvelsen av myndighet delegert til dem av sentrale, regionale eller lokale administrative enheter eller myndigheter. Artikkelen fastslår at kapitlet ikke får anvendelse på offentlige anskaffelser, subsidier og tilskudd, offentlige tjenester og lufttransporttjenester som har betydning for trafikkrettigheter, med unntak av reparasjon og vedlikeholdstjenester for fly, salg av lufttransporttjenester, reservasjonssystemer, samt drift av flyplasser og bakketjenester.

Artikkel 7.2 definerer en rekke begreper som er sentrale for forståelsen av kapitlet.

Artikkel 7.3 forplikter partene, med unntak gitt i listen over unntak fra bestevilkårsbehandling (MFN) i vedlegg XIV (Unntak fra bestevilkårsbehandling), til å gi hverandres tjenester og tjenestetilbydere minst like gode vilkår, med hensyn til alle tiltak som påvirker tilbudet av tjenester, som gis tilsvarende tjenester og tjenestetilbydere fra land som ikke er part i avtalen. Dette gjelder ikke vilkår en part gir på grunnlag av andre avtaler som er rapportert under GATS artikkel V eller avtaler om felles arbeidsmarked i henhold til GATS artikkel V bis. Dersom en part inngår en ny slik avtale, skal den på forespørsel av en annen part til denne handelsavtalen gi den andre parten tilstrekkelig anledning til å forhandle om å motta tilsvarende forpliktelser.

Artikkel 7.4 fastslår at med hensyn til markedsadgang gjennom de leveringsmåtene som inngår i artikkel 7.2 om definisjoner, skal hver avtalepart gi enhver annen avtalepart ikke er min-

dre fordelaktig behandling enn beskrevet under de krav, begrensninger og forutsetninger som det er enighet om og er beskrevet i bindingslisten. Artikkelen fastsetter noen spesifikke krav, begrensninger og forutsetninger som avtalepart ikke kan anvende om annet ikke fremgår av bindingslisten.

Artikkel 7.5 fastslår at på sektorer avtalepart har ført inn i sin bindingsliste, og med gjenstand til forutsetninger og kvalifikasjoner beskrevet der, skal avtaleparten ikke behandle tjenesteytere fra en annen avtalepart mindre fordelaktig enn det behandler egne like tjenester og tjenesteytere. Artikkelen presiserer at en avtalepart kan oppfylle disse vilkårene ved å tilby formelt like eller ulike vilkår, og at formelt identiske eller formelt ulike vilkår skal anses å være mindre fordelaktig behandling dersom det medfører konkurransefordeler til egne like tjenester eller tjenesteytere.

Artikkel 7.6 fastslår at avtalepartene kan forhandle frem forpliktelser som angår handel med tjenester som ikke skal føres inn i bindingslisten i henhold til artikkel 7.4 eller 7.5. Slike forpliktelser skal føres i kolonnen for tilleggsforpliktelser i bindingslisten.

Artikkel 7.7 fastslår at myndighetstiltak som påvirker handel med tjenester skal forvaltes på en rimelig, objektiv og upartisk måte. Artikkelen pålegger partene at kvalifikasjonskrav og – prosedyrer, tekniske standarder og lisenskrav skal være basert på objektive og transparente kriterier.

Artikkel 7.8 forplikter parter som gjennom avtale eller på eget initiativ innrømmer godkjenning av utdanning, krav eller kvalifikasjoner med stater som ikke er part i avtalen, å gi partene til handelsavtalen anledning til å forhandle tilsvarende ordninger. Enhver slik avtale eller godkjenning skal være i samsvar med WTO-avtalen, derunder GATS artikkel VII (godkjenninger) avsnitt 3.

Artikkel 7.9 gjelder tiltak for personer som er en av partenes tjenestetilbydere og personer som er ansatt hos en tjenestetilbyder for å kunne tilby tjenesten. Artikkelen slår fast at personer som er omfattet av spesifikke forpliktelser skal gis adgang til å tilby tjenester i henhold til disse forpliktelsene. Artikkelen slår videre fast at kapitlet ikke gjelder tiltak angående personers adgang til å søke arbeid eller statsborgerskap, bosetting eller oppholdstillatelse på permanent basis. Artikkelen presiserer at kapitlet ikke skal være til hinder for å regulere adgang og midlertidig opphold forutsatt at reguleringen uthuler fordelene som fremgår av avtalepartenes spesifikke forpliktelser.

Artikkel 7.10 pålegger partene å publisere alle relevante tiltak som får generell anvendelse som angår eller påvirker kapitlets virkemåte, inkludert internasjonale avtaler som angår eller påvirker handel med tjenester. Artikkelen presiserer at intet i kapitlet medfører at parter pålegger publisering av informasjon undergitt konfidensialitet, eller som kan forhindre rettsforfølgelse eller på andre måter er i strid med allmenne samfunnsinteresser.

Artikkel 7.11 fastslår at partene skal sikre at tjenesteyter som har monopolrettigheter ikke i sin monopolvirksomhet opptrer i strid med artikkel 7.3 eller forpliktelsene i bindingslisten.

Artikkel 7.12 fastslår at avtalepartene anerkjenner at visse andre forretningsskikker enn de som er behandlet i artikkel 7.11 kan begrense konkurransen og slik begrense handel med tjenester. En avtalepart skal på forespørsel av en annen avtalepart, delta i konsultasjoner med hensikt om å eliminere slik forretningspraksis.

Artikkel 7.13 fastslår at med unntak for de omstendigheter som er nevnt i artikkel 5.14, skal en part ikke legge restriksjoner på internasjonale overføringer og betalinger for løpende transaksjoner med en annen part. Slike betalinger og overføringer skal gjøres enhver konvertibel valuta til valutaverdien som gjelder på tidspunktet for overføringen. Artikkelen presiserer at disse forpliktelsene ikke forhindrer avtalepart å nekte eller forsinke overføringer ved begrunnet, ikke-diskriminerende og i god tro anvendelse av nasjonale regler som for eksempel gjelder konkurs, beslag etter lovbrudd, finansiell rapporteringsplikt eller domstolsbehandling. Artikkelen skal ikke innvirke på avtalepartenes rettigheter eller forpliktelser som følger av artiklene i Det internasjonale pengefondet.

Artikkel 7.14 fastslår at i tilfelle alvorlige betalingsbalanse og eksterne økonomiske vanskeligheter eller trusler om slike, kan en part vedta eller opprettholde restriksjoner på handel med tjenester, inkludert betalinger eller overføringer for transaksjoner. Det erkjennes at spesielt press på betalingsbalansen til en part i ferd med økonomisk utvikling eller økonomisk overgang, kan nødvendiggjøre bruk av restriksjoner, for å sikre, blant annet, opprettholdelse av et nivå av finansielle reserver som er tilstrekkelig for gjennomføringen av dens program for økonomisk utvikling eller økonomisk overgang. Begrensningene nevnt skal ikke diskriminere mellom avtaleparter og ikke-avtaleparter, og være i samsvar med vedtektenes til Det internasjonale pengefondet.

Artikkel 7.15 bestemmer at, med forbehold om at tiltak ikke anvendes på en måte som vil utgjøre vilkårlig eller uforsvarlig diskriminering mellom land der lignende forhold råder, eller en skjult restriksjon på handel med tjenester, skal ingenting i dette kapitlet tolkes slik at det hindrer tiltak som er nødvendige for å beskytte offentlig moral, offentlig orden, eller menneskers, dyrs eller planters liv eller helse. Det samme gjelder nødvendige tiltak truffet for å sikre samsvar med nasjonale lover eller forskrifter som ikke er i strid med bestemmelsene i denne avtalen, inkludert de som gjelder forebygging av villedende og uredelig forretningspraksis eller for å håndtere virkningene av mislighold på tjenestekontrakter, eller er nødvendige for å ivareta personvern eller sikkerhet.

Artikkelen presiserer at, forutsatt at forskjellsbehandling tar sikte på å sikre rettferdig eller effektiv ilegging eller innkreving av direkte skatter med hensyn til tjenester eller tjenesteleverandører fra andre parter, og med forbehold om at tiltakene ikke anvendes på en måte som vil utgjøre vilkårlig eller uforsvarlig diskriminering mellom land der lignende forhold råder, eller en skjult restriksjon på handel med tjenester, vil den forskjellsbehandlingen ikke være i strid med artikkel 7.5. Artikkelen presiserer også at forskjellsbehandling mellom land i strid med artikkel 7.3 ikke er i strid med avtalen, forutsatt at forskjellsbehandlingen er et resultat av en skatteavtale som parten er bundet av.

Artikkel 7.16 fastsetter at ingenting i dette kapitlet skal forstås å kreve at avtaleparter må offentliggjøre informasjon som er i strid med avtalepartens sikkerhetsinteresser. Artikkelen fastsetter også at kapitlet ikke skal forstås å hindre en avtalepart i å gjennomføre handlinger som den anser som nødvendig for å beskytte sine vesentlige sikkerhetsinteresser, knyttet til levering av tjenester til militær virksomhet eller knyttet til nukleære materialer eller er tatt i krigstid eller annen internasjonal nødsituasjon. Artikkelen presiserer at kapitlet ikke skal forstås å hindre en avtalepart i å gjennomføre sanksjoner i medhold av De forente nasjoners pakt for opprettholdelse av internasjonal fred og sikkerhet.

Artikkel 7.17 fastslår at hver parts spesifikke forpliktelser etter artikkel 7.5 (markedsadgang), 7.6 (nasjonal behandling) og 7.7 (tilleggsforpliktelser) fremgår av vedlegg XIII (bindingslister).

Artikkel 7.18 fastslår at partene, dersom en av partene retter skriftlig forespørsel om det, innen tre måneder skal holde konsultasjoner for å vurdere endringer eller tilbaketrekking av en spesi-

fikk forpliktelse i den forespørrende partens bindingsliste. Siktemålet for konsultasjonene skal være å sikre et generelt nivå på forpliktelsene som er minst like godt som det var før konsultasjonene. Artikkelen fastslår videre at artikkel 14.2 (Den blandede komité) og artikkel 16.2 (endringer) kommer til anvendelse ved endring av bindingslistene.

Artikkel 7.19 forplikter partene til minst hvert femte år å gjennomgå sine bindingslister og lister over unntak fra bestevilkårsbehandling, med sikte på ytterligere liberalisering av handelen med tjenester mellom partene. Den første gjennomgangen skal finne sted senest fem år etter avtalens ikrafttredelse.

Artikkel 7.20 fastslår at en avtalepart som mener seg skadelidende av en subsidie gitt av en annen avtalepart kan be om konsultasjoner. Artikkelen presiserer at ingen part kan benytte voldgift i henhold til kapittel 15 (tvisteløsning) om forespørsel eller konsultasjoner gjennomført i medhold av artikkelen.

Artikkel 7.21 fastslår at en avtalepart kan nekte fordeler under dette kapitlet dersom avtaleparten fastslår at tjenesten leveres av en tjenesteyter som er eid eller kontrollert av en person i et tredjeland som den avtaleparten som nekter fordeler ikke har diplomatiske relasjoner med, eller har innført restriksjoner mot som kan bli brutt eller omgått om kapitlet fikk anvendelse.

Artikkel 7.22 fastslår at vedleggene XV (finansielle tjenester), XVI (telekommunikasjonstjenester), XIII (bindingslister), XIV (unntak fra bestevilkårsbehandling), utgjør en integrert del av dette kapitlet.

4.8 Investeringer

Artikkel 8.1 fastslår kapitlets virkeområde. Kapitlet gjelder kommersiell tilstedeværelse i alle sektorer som angis i kapitlets vedlegg XVII (dekkede sektorer). Det gjøres unntak for kommersiell tilstedeværelse i tjenestesektorer som fastsatt i artikkel 7.1 av avtalen. Kapitlet skal være uten innvirkning på tolkning eller anvendelse av internasjonale avtaler på investerings- og skatteområdet som en eller flere EFTA-medlemsstater og Malaysia er part i. Artikkelen slår videre fast at kapitlet ikke får anvendelse for offentlige anskaffelser eller subsidier og tilskudd som gis av en avtalepart.

Artikkel 8.2 definerer en rekke begreper som er sentrale for forståelsen av kapitlet, herunder

hva som menes med juridisk person, fysisk person og kommersiell tilstedeværelse.

Artikkel 8.3 forplikter partene til å behandle fysiske og juridiske personer fra en annen avtalepart, og deres kommersielle tilstedeværelse, på en minst like fordelaktig måte som de behandler sine egne fysiske og juridiske personer, i tilsvarende situasjoner (nasjonal behandling). Unntak fra forpliktelsen er tatt i partenes reservasjonsliste inntatt i vedlegg XVIII (reservasjonsliste).

Artikkel 8.4 fastslår at nasjonal behandling etter artikkel 6.3 ikke skal gjelde for de områder det er tatt forbehold for i vedlegg XVIII (reservasjonsliste). Bestemmelsen angir også prosedyrer for endringer i reservasjonslisten.

Artikkel 8.5 forplikter partene til, innenfor rammene av sine lover og forskrifter, å tillate personer fra en annen avtalepart, og nøkkelpersonell ansatt av en fysisk eller juridisk person fra en annen avtalepart, midlertidig tilgang til og opphold i sitt territorium for å utføre aktiviteter i forbindelse med kommersiell tilstedeværelse. Det samme gjelder for ektefelle og mindreårige barn til slike personer.

Artikkel 8.6 fastslår at partene anerkjenner deres rett til å regulere for å oppnå legitime politiske målsettinger, som ivaretagelse av helse, miljø og sikkerhet. Partene er enige om at de ikke skal senke, eller tilby seg å senke, standardene i slik regulering for å tiltrekke seg investeringer.

Artikkel 8.7 fastslår at en part som mener seg negativt påvirket av en subsidie i en annen part, kan anmode om konsultasjoner om dette. Slike anmodninger skal gis velvillig vurdering. Partene skal ikke ha tilgang til avtalens tvisteløsningsmekanisme i slike saker.

Artikkel 8.8 fastslår at alle relevante offentlige tiltak (lover, forskrifter, rettsavgjørelser og forvaltningsvedtak av generell anvendelse) som berører forhold under dette kapitlet, umiddelbart skal publiseres eller på annen måte gjøres offentlig tilgjengelig, unntatt i unntakstilfeller. Det samme gjelder internasjonale avtaler av betydning for kommersiell tilstedeværelse i ikke-tjeneste sektorer, som avtalepartene er del av. Ingenting i dette kapitlet forplikter avtalepartene til å dele konfidensiell informasjon.

Artikkel 8.9 fastslår at en part ikke skal anvende restriksjoner på løpende transaksjoner og kapitalbevegelser relatert til kommersiell tilstedeværelse som dekkes av kapitlet. Unntakssituasjoner fra dette er beskrevet i artikkel 8.10 (restriksjoner for å sikre betalingsbalansen). Det fastslås at rettigheter og forpliktelser under IMF-avtalen ikke påvirkes av dette kapitlet.

Artikkel 8.10 regulerer partenes tilgang til å anvende restriksjoner for å beskytte betalingsbalansen. Slike restriksjoner skal ikke diskriminere partene i denne avtalen sammenlignet med tredjeland, skal være i overensstemmelse med bestemmelsene i IMF-avtalen, skal unngå unødvendig skade på avtalepartenes kommersielle, økonomiske eller finansielle interesser, skal ikke overstige det som er nødvendig for å håndtere den aktuelle situasjonen og skal være midlertidige samt fases progressivt ut når situasjonen bedrer seg.

Artikkel 8.11 fastslår at unntakene i artikkel XIV i GATS samt innledningen til og bokstav f) og g) i artikkel XX i GATT (generelle unntak) innlemmes i og gjøres til en del av avtalen, med de nødvendige tilpasninger.

Artikkel 8.12 fastslår at unntakene i artikkel XIVbis i GATS og bokstav b) (ii) i artikkel XXI av GATT (sikkerhetsunntak), innlemmes i og gjøres til en del av avtalen, med de nødvendige tilpasninger.

Artikkel 8.13 fastslår at partene jevnlig skal gjennomgår kapitlet, innenfor rammen av Den blandede komité, med mål om å videreutvikle partenes forpliktelser.

Artikkel 8.14 fastslår at en avtalepart kan nekte fordeler under dette kapitlet til en statsborger av et tredjeland, eller til en juridisk person som er eid eller kontrollert av et tredjeland eller av en person fra et tredjeland, dersom avtaleparten som nekter fordeler ikke har diplomatiske relasjoner med det aktuelle tredjelandet eller har innført restriksjoner for opprettholdelse av internasjonal fred og sikkerhet, inkludert beskyttelse av menneskerettighetene, som kan bli brutt eller omgått dersom den aktuelle personen ble gitt fordeler under kapitlet.

4.9 Immaterialrettigheter

Artikkel 9.1 sikrer ikke-diskriminerende vilkår for beskyttelse av immaterialrettigheter. Det er presisert at dette gjelder både nasjonal behandling og bestevilkårsbehandling, med slike unntak som WTO-avtalen om handelsmessige sider ved immaterialrettigheter (TRIPS) åpner for. Bestemmelsene i avtalens vedlegg XIX fastsetter det nærmere innholdet i beskyttelsen av de forskjellige kategoriene av immaterialrettigheter.

Artikkel 9.2 viser til at partene i avtalen kan gjennomføre regelverk som er mer omfattende enn det som er nedfelt i dette kapitlet og vedlegget, forutsatt at beskyttelsen som følger av regel-

verket ikke er i strid med dette kapitlet og vedlegget. Det fremgår videre av bestemmelsen at partene selv bestemmer gjennomføringsmetode for forpliktelsene innenfor deres eget rettssystem

4.10 Offentlige anskaffelser

Artikkel 10.1 fastslår kapitlets virkeområde og dekningsomfang.

Artikkel 10.2 definerer en rekke begreper som er sentrale for forståelsen av kapitlet.

Artikkel 10.3 beskriver de generelle unntakene fra kapitlet, for eksempel tiltak som gjøres for å beskytte miljøet, og sikkerhetsunntak for tiltak som gjøres for å beskytte viktige sikkerhetsinteresser ved innkjøp av våpen, ammunisjon eller krigsmateriell, og ved innkjøp som regnes som uunnværlig for nasjonale sikkerhets- eller forsvarsformål.

Artikkel 10.4 forbyr diskriminerende tiltak mot varer eller tjenester fra en avtalepart, sammenlignet med lokale varer og tjenester. Det er heller ikke adgang til å diskriminere mellom lokale selskaper på grunnlag av andel utenlandsk eierskap eller lokale tilbyderes bruk av varer eller tjenester fra utlandet.

Artikkel 10.5 fastslår at partene i størst mulig grad skal benytte seg av elektroniske kommunikasjonsmidler.

Artikkel 10.6 omhandler gjennomføringen av dekkede anskaffelser. Artikkelen fastslår at dekkede anskaffelser skal gjennomføres på en transparent og upartisk måte som er i samsvar med bestemmelsene i dette kapitlet, og som unngår interessekonflikter og forebygger korrupsjon.

Artikkel 10.7 omhandler opprinnelsesregler. Artikkelen fastslår at det ikke skal benyttes opprinnelsesregler som avviker fra de som benyttes i andre tilfeller ved normalt handelssamkvem.

Artikkel 10.8 omhandler gjenkjøpsavtaler. En part skal ikke be om, ta hensyn til, pålegge eller fremtvinge gjenkjøpsavtaler.

Artikkel 10.9 fastslår at partene skal offentliggjøre tiltak som får generell anvendelse og gjelder dekkede anskaffelser, samt opplysninger om endring av slike tiltak.

Artikkel 10.10 forplikter partene til å offentliggjøre en kunngjøring av konkurranser om offentlige anskaffelser i de opplistede mediene, med unntak for enkelte situasjoner beskrevet. Artikkelen omtaler hva som skal være beskrevet i en kunngjøring, og på hvilken måte denne skal legges ut.

Artikkel 10.11 beskriver hvilke krav til deltakelse som kan stilles til leverandørene i en anbudskonkurranse. Artikkelen beskriver videre på hvilke grunnlag en leverandør kan avvises.

Artikkel 10.12 beskriver registreringssystemer og kvalifikasjonsprosedyrer, beskriver krav ved bruk av lister over godkjente leverandører, og inneholder regler for informasjon om oppdragsgivers beslutninger.

Artikkel 10.13 beskriver krav til konkurransegrunnlaget. Artikkelen fastslår blant annet at offentlige oppdragsgivere skal gjøre tilgjengelig for leverandørene all informasjon som er nødvendig for at leverandørene skal kunne forberede og levere sine tilbud.

Artikkel 10.14 beskriver krav til tekniske spesifikasjoner. Artikkelen angir at en oppdragsgiver ikke skal utarbeide, fastsette eller anvende en teknisk spesifikasjon eller fastsette en prosedyre for samsvarsvurdering, som har som formål eller virkning å skape hindringer i handelen mellom partene.

Artikkel 10.15 beskriver krav til endringer i konkurransegrunnlaget og tekniske spesifikasjoner.

Artikkel 10.16 fastslår at partene skal operere med tidsfrister for mottak av forespørsel om å delta og mottak av tilbud i henhold til bestemmelsen og vedlegg.

Artikkel 10.17 beskriver vilkårene og prosedyrene for konkurranse uten forutgående kunngjøring. Denne anbudsprosedyren kan kun benyttes ved de opplistede forholdene. Det er en forutsetning at bestemmelsen ikke brukes til å unngå konkurranse mellom leverandører, eller på annen måte forskjellsbehandle leverandører fra en annen part eller beskytte innenlandske leverandører.

Artikkel 10.18 beskriver krav til informasjonsutsendelse i forkant av at en elektronisk auksjon igangsettes.

Artikkel 10.19 åpner for at dekkede anskaffelser kan skje etter forhandlinger. Det skal ikke under forhandlingene diskrimineres mellom deltagende leverandører.

Artikkel 10.20 fastlegger regler for behandlingen av mottatte tilbud. En oppdragsgiver skal motta, åpne og behandle alle tilbud i henhold til prosedyrer som sikrer at anskaffelsesprosessen er rettfærdig og upartisk, og at tilbudene behandles fortrolig.

Artikkel 10.21 fastlegger regler for tildelingen av kontrakt. Kontrakten skal tildeles til den leverandøren som, basert utelukkende på tildelingskriteriene fastsatt i kunngjøringen eller konkur-

ransegrunnlaget, har inngitt det mest fordelaktige tilbudet, eller dersom pris er det eneste kriteriet, laveste pris.

Artikkel 10.22 fastslår at leverandører som deltar i anbudskonkurranser skal informeres om hvem som skal tildeles kontrakt. De har også krav på en begrunnelse for hvorfor ikke deres tilbud ble valgt, dersom de ber om dette. Artikkelen sier videre at konkurranseresultatet skal kunngjøres, og det beskrives hvilke minimumsopplysninger som skal fremgå av kunngjøringen.

Artikkel 10.23 fastslår at en part på oppfordring raskt skal fremskaffe all nødvendig informasjon for å avgjøre om en anskaffelse ble utført rettfærdig, upartisk og i overensstemmelse med bestemmelsene i dette kapitlet.

Artikkel 10.24 omhandler leverandørenes klagerettigheter ved brudd på bestemmelsene i dette kapitlet og prosedyrene for klager.

Artikkel 10.25 fastslår at hvis en part gjør endringer i dekningsområdet under dette kapitlet eller mindre endringer i sine bindingslister, skal de andre partene underrettes skriftlig om slike endringer, og det skal tilbys en akseptabel kompensasjonsjustering slik at nivået på dekningsområdet opprettholdes. Kompenserende justeringer er ikke nødvendig i alle tilfeller.

Artikkel 10.26 forplikter partene til å sikre at det finnes strafferettslige eller administrative tiltak mot korrupsjon i offentlige anskaffelser, inkludert muligheten til å utestenge leverandører som har begått ulovlige handlinger. Partene skal også ha retningslinjer for å forhindre eller håndtere interessekonflikter hos de som deltar i eller påvirker anskaffelsesprosesser.

Artikkel 10.27 stadfester partenenes anerkjennelse av betydningen av å forenkle små- og mellomstore bedrifters deltagelse i offentlige anskaffelsesprosesser og tilrettelegger for informasjonsutvikling.

Artikkel 10.28 understreker viktigheten av samarbeid med mål om å oppnå mer forståelse for anskaffelsesrammeverket i partenenes land. Bestemmelsen lister opp en rekke områder partene skal søke å samarbeide.

Artikkel 10.29 fastslår at partene skal informere om kontaktpunkter for kapitlet.

Artikkel 10.30 slår fast at partene skal gjennomgå kapitelet for å oppnå bedre dekning. Dette skal gjennomføres første gang fem år etter ikrafttredelse, deretter hvert tredje og et halvt år.

Artikkel 10.31 redegjør for implementering av avtalen og hvilke overgangstiltak som kan gjennomføres. Bestemmelsen slår fast at Malaysia i avtale med partene kan innføre enkelte over-

gangstiltak som må være transparent. Tiltak er nærmere redegjort for i vedlegg.

4.11 Konkurransen

Artikkel 11.1 beskriver alminnelige prinsipper, definisjoner og definerer konkurransebegrensende adferd som (a) avtaler mellom foretak, alle beslutninger truffet av sammenslutninger av foretak og alle former for samordnet praksis mellom foretak som har som formål eller virkning å hindre, innskrenke eller vri konkurransen og (b) ett eller flere foretaks utilbørlige utnyttelse av sin dominerende stilling.

Artikkel 11.2 beskriver virkeområdet for kapitlet og fastslår at det ikke er til hinder at det opprettes nasjonale unntak så lenge disse fremmer allmenne interesser og er transparent

Artikkel 11.3 fastslår at partene skal samarbeide om å hindre konkurransebegrensende adferd. Partene oppfordres til å utveksle informasjon om håndheving av konkurransereglene som kan ha en effekt på den andre partens interesser.

Artikkel 11.4 understreker at en part kan be om konsultasjoner gjennom Den blandede komité for å ta opp saker som faller under dette kapitlet.

Artikkel 11.5 slår fast at kapitlet ikke dekkes av avtalens tvisteløsningskapittel

4.12 Handel og bærekraftig utvikling

Artikkel 12.1 stadfester kapitlets kontekst og formål. Artikkelen viser til sentrale, internasjonale erklæringer med generelle prinsipper for miljø, sosiale rettigheter og arbeidstakerrettigheter. Den bekrefter videre sammenhengen mellom økonomisk utvikling, sosial utvikling og miljøvern. Partene bekrefter sin forpliktelse til å fremme internasjonal handel på en måte som bidrar til bærekraftig utvikling.

Artikkel 12.2 fastslår at kapitlet gjelder for tiltak vedtatt eller opprettholdt av partene som påvirker handel og investeringer relatert til arbeids- og miljøspørsmål, med mindre annet er spesifisert i kapitlet.

Artikkel 12.3 viser til partenes rett til å fastsette sitt beskyttelsesnivå for miljø og arbeidsliv. Videre bindes partene til å søke å sikre at deres lovgivning, politikk og praksis bidrar og oppmuntrer til et høyt beskyttelsesnivå i overensstemmelse med standarder, prinsipper og avtaler referert til i kapitlet, og til å etterstrebe et ytterligere forbedret beskyttelsesnivå for miljø og arbeids-

standarder. Partene anerkjenner også viktigheten av å legge vitenskapelig informasjon og relevante internasjonale standarder og retningslinjer til grunn for sitt arbeid med miljø og arbeidstakerrettigheter, som innvirker på handel og investeringer mellom partene.

Artikkel 12.4 forplikter partene til å håndheve sin lovgivning innen miljø og arbeidsliv, samt til ikke å redusere nivået på sin miljø- og arbeidstakerbeskyttelse for å oppmuntre til handel eller investeringer fra en annen part eller for å oppnå konkurransefortrinn for produsenter som opererer i partenes territorium; eller unnlate å anvende eller å gi unntak fra relevant lovgivning for å oppnå samme effekt.

Artikkel 12.5 stadfester at partene søker å oppnå fullstendig og produktiv sysselsetting og anstendig arbeid for alle som et grunnlag for bærekraftig utvikling. Partene bekrefter sine forpliktelser til å effektivt fremme og etterleve multilaterale avtaler og konvensjoner om arbeidsstandarder og arbeidstakerrettigheter som følger av ILO-medlemskap, herunder forplikter partene seg til å respektere, fremme og realisere grunnleggende rettigheter, blant annet forsamlingsfrihet, avskaffelse av alle former for tvangsarbeid, effektiv avskaffelse av barnarbeid, avskaffelse av diskriminering i forbindelse med yrkesutøvelse og et trygt og sunt arbeidsmiljø. Partene oppfordres til å kontinuerlig arbeide for å ratifisere de fundamentale ILO-konvensjonene og tilhørende protokoller som ILO har klassifisert som «oppdaterte». Artikkelen stadfester at partene forplikter seg til å opprettholde et velfungerende system for håndheving av arbeidslivsbestemmelser, og fremme utvikling og forbedring av tiltak for å oppnå anstendige arbeidsvilkår for alle og tilknyttede arbeidsrettigheter, herunder med hensyn til lønn og inntekt, arbeidstid, helse og sikkerhet på arbeidsplassen og andre arbeidsvilkår. Videre forplikter partene seg til å fremme sosial dialog og trepartssamarbeid, samt å etablere og opprettholde et velfungerende system for arbeidsinspeksjon. Artikkelen stadfester at brudd på grunnleggende prinsipper og rettigheter for arbeidsliv ikke skal brukes som legitime komparative fortrinn eller benyttes for proteksjonistiske formål.

Artikkel 12.6 stadfester at partene bekrefter sin forpliktelse til å effektivt iverksette multilaterale miljøavtaler og konvensjoner som de er en avtalepart til, samt sin anerkjennelse av, og respekt for, prinsipper som det refereres til i artikkel 12.1.

Artikkel 12.7 fastslår at partene vil etterstrebe å legge til rette for investeringer og fremme han-

del med varer og tjenester som er gunstige for miljøet, inkludert miljøteknologi, bærekraftig fornybar energi og energieffektive og miljømerkede varer og tjenester. Artikkelen fastslår videre at partene vil etterstrebe å legge til rette for og fremme investeringer og handel med varer og tjenester som bidrar til bærekraftig utvikling, inkludert for varer og tjenester som omfattes av ordninger som rettferdig og etisk handel. Partene vil utveksle synspunkter og vurdere samarbeid på området, herunder oppfordre til samarbeid mellom foretak.

Artikkel 12.8 anerkjenner at kvinners deltakelse i internasjonal handel kan bidra til å fremme deres økonomiske posisjon og økonomiske uavhengighet. Videre understrekes det at økt deltakelse fra kvinner i nasjonal og internasjonal økonomi bidrar til bærekraftig økonomisk utvikling. Artikkelen bekrefter også partenes forpliktelser i henhold til den felles erklæringen om handel og kvinners økonomiske posisjon, som ble vedtatt på WTOs ministerkonferanse i Buenos Aires i desember 2017. Partene forplikter seg videre til å implementere internasjonale avtaler om like muligheter og ikke-diskriminering i nasjonale lover, politikk og praksis, med særlig fokus på å eliminere diskriminering av kvinner i økonomien og arbeidsmarkedet.

Artikkel 12.9 anerkjenner viktigheten av effektiv skoglovgivning og styresett for å sikre bærekraftig forvaltning av skog og derav redusere utslipp av klimagasser og tap av biologisk mangfold som følge av avskoging og degradering av naturlige skoger og myrskoger. Videre forplikter partene seg til å fremme handel med produkter som stammer fra bærekraftig forvaltede skoger. Partene skal blant annet fremme effektiv bruk av CITES-konvensjonen (Konvensjonen om internasjonal handel med truede arter av vill fauna og flora), fremme utvikling og bruk av sertifiseringsordninger for varer fra bærekraftig forvaltede skoger, bekjempe ulovlig hogst og sikre at det bare handles med lovlig hogd tømmer mellom partene. Partene skal også samarbeide i relevante multilaterale fora.

Artikkel 12.10 fastslår at partene anerkjenner viktigheten av å oppnå formålene til FNs klimakonvensjon og Parisavtalen. For å nå dette målet, forplikter partene seg til å bl.a. effektivt gjennomføre FNs klimakonvensjon og Parisavtalen, samt fremme bidraget fra handel og investeringer for omstilling til en lav-karbon økonomi

Artikkel 12.11 understreker at partene anerkjenner viktigheten av å fremme målsettingene i Konvensjonen om biologisk mangfold (CBD) og

CITES, samt handelens rolle i å oppnå disse målene. Videre forplikter partene seg til å implementere lovgivning som ivaretar forpliktelsene under CITES, bekjempe organisert dyrelivskriminalitet, redusere risikoen og virkningene av fremmede arter, og samarbeide om handel og bevaring av biologisk mangfold.

Artikkel 12.12 anerkjenner behovet for bærekraftig forvaltning av vegetabiliske oljer. Partene forplikter seg til å implementere relevante lover og praksiser for bærekraftig drift, støtte sertifiseringer for bærekraftig produksjon, styrke nasjonale standarder, og sikre åpenhet for tiltak innen sektor for vegetabilisk olje. Spesielt for palmeolje, forplikter partene seg til å beskytte viktige økosystemer og respektere rettighetene til arbeidere og lokalsamfunn.

Artikkel 12.13 stadfester at partene skal fremme ansvarlig næringsliv, herunder ved å oppmuntre til relevante praksiser, for eksempel ansvarlig forvaltning av forsyningskjeder i foretak. Partene anerkjenner i denne forbindelse at det er viktig å formidle, slutte seg til, gjennomføre og følge internasjonalt anerkjente prinsipper og retningslinjer som de har støttet eller godkjent.

Artikkel 12.14 åpner for at partene, innenfor rammen av nasjonale prioriteringer, omstendigheter og tilgjengelige ressurser, kan samarbeide om arbeids- og miljørelaterte handels- og investeringsspørsmål av gjensidig interesse, både bilateralt og i internasjonale fora. Videre kan hver part, etter behov, invitere relevante interessenter til å delta i prosessen med å identifisere områder for samarbeid

Artikkel 12.15 fastslår at partene skal utpeke administrative enheter som skal fungere som kontaktpunkter for implementeringen av kapitlet. Partene kan gjennom disse kontaktpunktene be om konsultasjoner om spørsmål knyttet til dette kapitlet. Hvis saken ikke løses etter slike konsultasjoner, kan partene be om videre konsultasjoner i Den blandede komité. Videre kan partene søke råd fra relevante internasjonale organisasjoner. Artikkelen presiserer at kapittel 15 om tvisteløsning ikke gjelder for spørsmål som oppstår under dette kapitlet. Interessenter skal også gis muligheten til å gi kommentarer og anbefalinger om implementeringen.

Artikkel 12.16 etablerer en prosedyre for konsultasjoner mellom partene ved tvister som oppstår under kapitlet. Konsultasjonene kan holdes fysisk eller digitalt, og skal være konfidensielle. Ved enighet om en løsning skal de andre partene informeres og løsningen offentliggjøres, med mindre annet avtales. Konsultasjonene skal avsluttes

innen 150 dager, med mindre partene blir enige om noe annet.

Artikkel 12.17 fastslår at dersom partene ikke kommer fram til en gjensidig tilfredsstillende løsning på et spørsmål som oppstår i forbindelse med dette kapitlet gjennom konsultasjoner, kan en berørt part anmode om at et ekspertpanel innkalles for å undersøke saken, ved å sende en skriftlig anmodning til kontaktpunktet. Artikkelen fastslår videre prosedyrereglene for et slik ekspertpanel.

Artikkel 12.18 fastslår at partene gjennom Den blendede komité jevnlig skal gjennomgå fremdrift i oppnåelsen av målsettingene i kapitlet og vurdere relevant internasjonal utvikling for å identifisere ytterligere områder der samarbeid kan fremme kapitlets målsettinger.

4.13 Samarbeid og kapasitetsbygging

Artikkel 13.1 fastsetter formål og prinsipper for samarbeid og kapasitetsbygging under avtalen. Artikkelen erklærer partenes vilje til å utvikle handel og økonomisk samarbeid, med sikte på å legge til rette for gjennomføringen av handelsavtalens overordnede formål, herunder å styrke handel og investeringer, og bidra til bærekraftig utvikling. Partene anerkjenner at privat sektor, inkludert små og mellomstore bedrifter, er sentrale for å utnytte mulighetene som følger av avtalen.

Artikkel 13.2 fastsetter rammeverket for samarbeid og kapasitetsbygging under avtalen. Artikkelen fastslår at samarbeid kan dekke ethvert område som blir identifisert av partene, som kan bidra til å øke partenes kapasitet til å dra nytte av mulighetene som følger av handel og investeringer.

Artikkel 13.3 fastslår at kapitlet skal gjennomføres på bakgrunn av et omforent memorandum om samarbeid og kapasitetsbygging («MOU») som undertegnes parallelt med handelsavtalen.

Artikkel 13.4 fastslår at samarbeid og kapasitetsbygging kan gjennomføres mellom to eller flere parter, og bør bygge videre på eksisterende ordninger mellom partene. Bidrag fra EFTA skal administreres av EFTA-sekretariatet, og bidrag fra Malaysia skal administreres av Malaysias departement for investeringer, handel og industri («Ministry of Investment, Trade and Industry»). Mulige midler for samarbeid og kapasitetsbygging listes opp, herunder blant annet utveksling av informasjon, tilrettelegging for dialog og utveksling av erfaring blant relevante aktører, gjennomføring av seminarer, fremme av sam-

arbeid mellom academia, institusjoner og privat sektor samt teknisk og administrativ assistanse.

Artikkel 13.5 presiserer at gjennomføringen av samarbeid under kapitlet er betinget av tilgjengelige midler og ressurser hos hver av partene.

Artikkel 13.6 etablerer en underkomité for samarbeid og kapasitetsbygging.

Artikkel 13.7 fastslår at partene skal utveksle navn og adresser for kontaktpunktene for saker som angår kapitlet.

Artikkel 13.8 fastslår at kapitlet om tvisteløsning ikke gjøres gjeldende for dette kapitlet

4.14 Institusjonelle bestemmelser

Artikkel 14.1 oppretter Den blendede komité, bestående av representanter fra alle partene.

Artikkel 14.2 fastslår at Den blendede komité har til oppgave å overvåke og følge opp gjennomføringen av avtalen. Beslutninger fattes ved konsensus. Komiteen bestemmer sine egne prosedyreregler og kan beslutte å opprette de underkomiteer og arbeidsgrupper den anser som nødvendige for å bistå med å gjennomføre de pålagte oppgaver. Komiteen skal møtes ved behov, men normalt hvert annet år. Komiteen kan også møtes ekstraordinært når en avtalepart ber om det.

Artikkel 14.3 fastslår at hver part skal utpeke et kontaktpunkt for å tilrettelegge for kommunikasjon mellom partene.

4.15 Tvisteløsning

Artikkel 15.1 fastslår at med mindre annet følger av avtalen, skal dette kapitlet gjelde for løsning av alle tvister mellom partene om tolkningen og anvendelsen av avtalen. Med forbehold for artikkel 15.2 berører kapitlet ikke partenes rettigheter til å benytte tvisteløsningsprosedyrer som er tilgjengelig under øvrige avtaler de er parter i.

Artikkel 15.2 fastsetter at klager velger hvilket forum tvisten skal løses i, ved eventuelle tvister som oppstår både under handelsavtalen og WTO-avtalen. Samme sak kan ikke bringes inn for tvisteløsning i begge fora.

Artikkel 15.3 sier at partene ved enighet når som helst kan benytte velvillig mellomkomst, forlik og megling. Disse prosedyrene skal være konfidensielle, og skal ikke ha konsekvenser for partenes rettigheter i eventuelle videre tvisteløsningsprosesser.

Artikkel 15.4 fastsetter prosedyrer for konsultasjoner mellom partene. Artikkelen fastslår at

partene skal etterstrebe enighet om tolkningen og anvendelsen av avtalen, samt at partene gjennom samarbeid og konsultasjoner skal gjøre alt de kan for å nå frem til en gjensidig tilfredsstillende løsning på spørsmål som oppstår. En part kan skriftlig anmode om konsultasjoner dersom den anser et tiltak for å være uforenlig med avtalen. Den klagende part skal angi grunnlaget for klagen, herunder identifisere det aktuelle tiltaket og gi en indikasjon på det rettslige grunnlaget for klagen. Den innklagede parten skal svare innen ti dager fra mottak av konsultasjonsanmodningen, og skal samtidig sørge for en kopi av svaret til de andre partene. Konsultasjoner kan foregå fysisk eller gjennom teknologiske midler.

Konsultasjoner skal påbegynnes innen 30 dager fra konsultasjonsanmodningen er mottatt, eventuelt innen 15 dager i hastesaker. Partene i tvisten har plikt til å fremlegge tilstrekkelig informasjon for å få saken fullstendig belyst, og skal behandle konfidensiell informasjon utvekslet i løpet av konsultasjonene på samme måte som den part som avgir informasjonen. Konsultasjonene skal være konfidensielle, og skal ikke ha konsekvenser for partenes rettigheter i eventuelle videre tvisteløsningsprosesser. De øvrige avtalepartene skal informeres om en eventuell gjensidig tilfredsstillende løsning.

Artikkel 15.5 fastslår at den klagende part kan anmode om at det opprettes et voldgiftspanel dersom den innklagede part ikke svarer på en konsultasjonsanmodning innen angitt frist, ikke igangsetter konsultasjoner innen gitte frister eller dersom tvisten ikke er løst gjennom konsultasjoner innen 60 dager, eller 30 dager for hastesaker. Anmodningen skal identifisere tiltaket det gjelder, samt gi en kortfattet fremstilling av det faktiske og rettslige grunnlaget for klagen. De øvrige avtalepartene skal motta en kopi av anmodningen, slik at de kan bestemme hvorvidt de ønsker å delta i voldgiftsprosessen.

Artikkel 15.6 fastsetter mandatet som ligger til grunn for voldgiftspanelets vurdering av tvistesaken, med mindre tvistens parter blir enige om noe annet.

Artikkel 15.7 fastsetter prosedyrene for sammensetning av voldgiftspanelet. Partene i tvisten oppnevner ett voldgiftsmedlem hver, og skal i utgangspunktet sammen bli enige om det tredje voldgiftsmedlemmet. Bestemmelsen oppstiller prosedyrer for hva som skjer dersom partene ikke oppnår enighet om det tredje voldgiftsmedlemmet. Artikkelen angir krav til medlemmene av voldgiftspanelet, samt hva som skal skje dersom et medlem må erstattes.

Videre regulerer bestemmelsen de tilfeller der mer enn én part anmoder om opprettelse av et voldgiftspanel relatert til samme forhold, eller der anmodningen omhandler mer enn én innklaget part.

Artikkelen regulerer også mulig tredjepartsdeltakelse fra avtaleparter som ikke er parter i tvisten. Bestemmelsen gir disse anledning til å levere skriftlig innlegg, motta tvistepartenes innlegg, delta i muntlige høringer samt holde muntlig innlegg.

Artikkel 15.8 fastsetter prosedyrene for voldgiftspanelet. Med mindre partene i tvisten blir enige om noe annet, eller annet er bestemt i avtalen, skal tvisteløsningspanelets prosedyrer reguleres av Den faste voldgiftsdomstolen i Haags frivillige regler for voldgiftsbehandling av tvister mellom to stater fra 1992 artikkel 2 og 4, del III (unntatt artikkel 26) og del VI (unntatt artiklene 35 og 37), med de nødvendige tilpasninger. Høringene for voldgiftspanelet skal være åpne for allmennheten, med mindre tvistens parter blir enige om noe annet, og med unntak for diskusjoner om konfidensiell informasjon. Voldgiftspanelet skal i utgangspunktet fatte sine beslutninger ved konsensus, men dersom konsensus ikke oppnås kan panelet fatte beslutninger ved flertallsvedtak.

Artikkel 15.9 fastslår at voldgiftspanelet skal levere to rapporter, en første rapport, som tvistepartene gis adgang til å kommentere, og en endelig rapport. Bestemmelsen angir tidsfrister for fremleggelsen av disse. Panelets endelige rapport skal gjøres offentlig tilgjengelig såfremt konfidensiell informasjon i rapporten beskyttes. Enhver avgjørelse som panelet kommer frem til under dette kapitlet er endelig og bindende for partene.

Artikkel 15.10 fastsetter regler for suspensjon og avslutning av en tvistesak for et voldgiftspanel.

Artikkel 15.11 beskriver kravene til gjennomføring av voldgiftspanelets avgjørelse. Artikkelen sier videre at uenighet om gjennomføringen av voldgiftspanelets avgjørelse skal avgjøres av det samme voldgiftspanelet før kompensasjon kan etterspørres eller mottiltak igangsettes.

Artikkel 15.12 fastsetter regler for det tilfelle at den innklagede part ikke gjennomfører voldgiftspanelets avgjørelse, herunder konsultasjoner hvor partene kan bli enige om kompensasjon. Dersom det har blitt anmodet om slike konsultasjoner og slik enighet ikke oppnås, kan visse ensidige mottiltak iverksettes på nærmere vilkår. Voldgiftspanelet skal på forespørsel avgjøre spørsmål om mottiltakene er i tråd med avtalens bestemmelser samt spørsmål om korrekt gjennomføring av avgjørelsen etter at mottiltak er iverksatt.

Artikkel 15.13 beskriver prosedyrer for sammensetning av voldgiftspaneler i henhold til artikkel 15.11 og 15.12. Det følger videre av bestemmelsen at partene ved enighet kan endre tidsfristene i avtalen. Voldgiftspanelet kan, etter forespørsel fra en tvistepart, utvide en tidsfrist. Voldgiftspanelet skal informere partene dersom tidsfrister som fastsatt i avtalen ikke kan overholdes av panelet og angi hvor mye lengre tid som er nødvendig. Panelet kan uansett ikke oversitte en frist med mer enn 30 dager.

Artikkel 15.14 fastslår at alle prosesser i henhold til tvisteløsningskapitlet skal foregå på engelsk

4.16 Avsluttende bestemmelser

Artikkel 16.1 fastslår at vedleggene, tilleggene og fotnotene til avtalen, er en integrert del av avtalen.

Artikkel 16.2 fastslår at enhver part kan fremme forslag om endringer av avtalen til Den blandede komité, som eventuelt kommer med anbefalinger av avtaleendringer for ratifikasjon, godtakelse eller godkjenning hos partene. Endringer av vedlegg og tillegg kan i utgangspunktet vedtas av Den blandede komité. Med mindre

annet er besluttet av partene, trer endringene i kraft den første dagen i den tredje måneden etter den siste parten har deponert sine ratifikasjons-, godtakelses- eller godkjennelsesinstrumenter.

Artikkel 16.3 åpner for at enhver stat som blir medlem av EFTA kan tiltre avtalen dersom dette godkjennes av Den blandede komité, på vilkår besluttet av partene.

Artikkel 16.4 gir partene anledning til å si opp avtalen med seks måneders varsel. Avtalen opphører dersom Malaysia sier opp avtalen.

Artikkel 16.5 fastslår at avtalen skal ratifiseres, godtas eller godkjennes i overensstemmelse med partenes respektive rettslige krav. Det gis adgang til midlertidig anvendelse av avtalen i tråd med nasjonale krav. Avtalen trer i kraft den første dagen i den tredje måneden etter at minst én EFTA-stat og Malaysia har deponert sine ratifikasjons-, godtakelses- eller godkjenningsinstrumenter. For den enkelte EFTA-stat som deponerer sitt ratifikasjons-, godtakelses- eller godkjenningsinstrument etter at avtalen først har trådt i kraft, trer avtalen i kraft den første dagen i den tredje måneden etter at denne har deponert sitt instrument.

Artikkel 16.6 fastsetter at Norge skal være depositar for avtalen

5 Vedleggene til handelsavtalen

Avtalen inneholder 20 vedlegg (vedlegg I – XX) som er en integrert del av handelsavtalen.

Vedlegg I inneholder opprinnelsesreglene.

Vedlegg II omhandler dekning av industrivarer og fisk.

Vedlegg III omhandler Malaysias reduksjon og eliminering av tollavgifter.

Vedlegg IV inneholder Islands konsesjonsliste for landbruksvarer med opprinnelse i Malaysia.

Vedlegg V inneholder Norges konsesjonsliste for landbruksvarer med opprinnelse i Malaysia.

Vedlegg VI inneholder Sveits' konsesjonsliste for landbruksvarer med opprinnelse i Malaysia.

Vedlegg VII omhandler partenes forpliktelser når det gjelder tollavgiftsprosedyrer og handelsfasilitering.

Vedlegg VIII omhandler mandatet til underkomiteen for handel med varer.

Vedlegg IX omhandler elektriske og elektroniske produkter.

Vedlegg X omhandler god laboratoriepraksis.

Vedlegg XI omhandler god produksjonspraksis

Vedlegg XII omhandler markedsføring og produktmerking.

Vedlegg XIII inneholder bindingslister for handel med tjenester.

Vedlegg XIV inneholder unntak fra MFN-forpliktelser for tjenester

Vedlegg XV inneholder bestemmelser om finansielle tjenester.

Vedlegg XVI inneholder bestemmelser om telekommunikasjonstjenester.

Vedlegg XVII inneholder sektorer som dekkes av reservasjonslister for investeringer.

Vedlegg XVIII inneholder reservasjonslister for investeringer

Vedlegg XIX inneholder bestemmelser om immaterialrettigheter.

Vedlegg XX inneholder bestemmelser om offentlige anskaffelser.

6 Gjennomføring i norsk rett

I Prop. 1 LS (2025–2026) *Skatter og avgifter 2026*, gis Finansdepartementet fullmakt til å iverksette tollreduksjoner og andre tollmessige forhold som følger av handelsavtaler fremforhandlet med en annen stat for budsjettperioden 2025-2026. Proto-

kollen vil bli gjennomført ved endring av tolltariffen. Nødvendige endringer vil også bli gjennomført i både vareførselsforskriften og tollavgiftsforskriften.

7 Økonomiske og administrative konsekvenser

Det årlige provenytapet som følge av tollavgiftskonsesjonene i handelsavtalen med Malaysia kan på usikkert grunnlag anslås til om lag 1,5 mill. kroner. En handelsavtale medfører ikke andre nevneverdige budsjettmessige konsekvenser for Norge.

Ut over vanlige oppgaver i forbindelse med tollavgift- og opprinnelsesrelaterte oppgaver og forberedelser til og gjennomføring av møter i Den blandede komité og i underkomiteer, og da særlig

Underkomiteen for handel med varer, vil ikke avtalen ha administrative konsekvenser.

En handelsavtale med Malaysia vil få positive konsekvenser for norske eksportører idet den sørger for forbedret og mer forutsigbar markedsadgang for deres varer og tjenester. Norske landbruksinteresser er ivaretatt ved at det ikke er gitt konsesjoner for sensitive jordbruksvarer. Det er gitt konsesjoner for jordbruksvarer som normalt gis i handelsavtaler

8 Konklusjon og tilrådning

Handelsavtalen mellom EFTA-statene og Malaysia vil legge til rette for økt handel mellom Norge og Malaysia, og dette vil gi samfunnsøkonomiske gevinster for begge stater. Klima- og miljøhensyn og arbeidstakerrettigheter er ivaretatt blant annet gjennom kapitlet om handel og bærekraftig utvikling.

Handelsavtalen er forelagt samtlige departementer som alle anbefaler at ratifikasjon av protokollen finner sted.

Stortingets samtykke til ratifikasjon av handelsavtalen mellom EFTA-statene og Malaysia er nødvendig i medhold av Grunnlovens § 26, annet ledd.

Nærings- og fiskeridepartementet tilrår at av handelsavtalen mellom EFTA-statene og Malaysia ratifiseres. Utenriksdepartementet slutter seg til dette.

Utenriksdepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et fremlagt forslag til proposisjon til Stortinget om samtykke til ratifikasjon av økonomisk partnerskapsavtale av 23. juni 2025 mellom EFTA-statene og Malaysia.

Vi HARALD, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak om samtykke til ratifikasjon av økonomisk partnerskapsavtale av 23. juni 2025 mellom EFTA-statene og Malaysia, i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag
til vedtak om samtykke til ratifikasjon av økonomisk
partnerskapsavtale av 23. juni 2025 mellom EFTA-statene og
Malaysia

I

Stortinget samtykker i ratifikasjon av økonomisk partnerskapsavtale av 23. januar 2025 mellom EFTA-statene og Malaysia.

Vedlegg 1**Economic Partnership Agreement between the EFTA States and Malaysia***Preamble*

Iceland, the Principality of Liechtenstein, the Kingdom of Norway and the Swiss Confederation (European Free Trade Association (EFTA) States), and Malaysia, (hereinafter each individually referred to as a «Party» or collectively as the «Parties»),

RECOGNISING the common wish to strengthen the links between the EFTA States and Malaysia by establishing close and lasting trade relations through this Economic Partnership Agreement (Agreement);

REAFFIRMING their commitment to democracy, the rule of law, human rights and fundamental freedoms in accordance with each Party's respective obligations under international law, including as set out in the United Nations Charter and the Universal Declaration of Human Rights;

DESIRING to create favourable conditions for the development and diversification of trade between them and for the promotion of commercial and economic cooperation in areas of common interest on the basis of mutual benefit, non-discrimination and international law;

RECOGNISING the importance of trade facilitation in promoting efficient and transparent procedures to reduce costs and to ensure predictability for the trading communities of the Parties;

DETERMINED to promote and further strengthen the multilateral trading system, building on their respective rights and obligations under the Marrakesh Agreement establishing the World Trade Organisation (WTO Agreement) and other agreements negotiated thereunder, thereby contributing to the harmonious development and expansion of world trade;

REAFFIRMING their commitment to promote the development of international trade in such a way as to contribute to the objective of sustainable development;

Avtale om økonomisk partnerskap mellom EFTA -statene og Malaysia*Fortale*

Island, Fyrstedømmet Liechtenstein, Kongeriket Norge og Det sveitsiske edsforbund (statene i Det europeiske frihandelsforbund (EFTA-statene)) og Malaysia, (hver enkelt stat heretter kalt «part» eller samlet kalt «partene»),

SOM ERKJENNER at det et er felles ønske å styrke båndene mellom EFTA-statene og Malaysia ved å etablere nære og varige handelsforbindelser gjennom avtalen om økonomisk partnerskap (avtalen),

SOM PÅ NYTT BEKREFTER sin oppslutning om demokratiet, rettsstaten, menneskerettighetene og de grunnleggende friheter i samsvar med hver parts respektive forpliktelser etter folkeretten, slik de er nedfelt blant annet i De forente nasjoners pakt og Verdenserklæringen om menneskerettighetene,

SOM ØNSKER å skape gunstige vilkår for å utvikle og diversifisere handelen seg imellom og for å fremme handelsmessig og økonomisk samarbeid på områder av felles interesse på grunnlag av gjensidig nytte, likebehandling og folkerett,

SOM ANERKJENNER viktigheten av handelsfasilitering for å fremme effektive og åpne prosedyrer og derved redusere kostnader og skape forutsigbarhet for partenes handelsinteresser,

SOM ER FAST BESTEMT PÅ å fremme og ytterligere styrke det multilaterale handelssystemet ved å bygge på sine respektive rettigheter og forpliktelser etter Marrakech-avtalen om opprettelse av Verdens handelsorganisasjon (WTO-avtalen) og andre avtaler som er forhandlet fram innenfor rammen av den, og derved medvirke til en harmonisk utvikling og utvidelse av verdenshandelen,

SOM BEKREFTER PÅ NYTT sin forpliktelse til å fremme utviklingen av internasjonal handel på en slik måte at den bidrar til målet om bærekraftig utvikling,

RECOGNISING the importance of coherence and mutual supportiveness of trade, environment and labour policies;

REAFFIRMING their commitment to protect and enforce labour rights, improve working conditions and living standards, strengthen cooperation and the Parties' capacity on labour issues;

RECALLING their rights and obligations under multilateral environmental agreements to which they are a party, and the respect for the fundamental principles and rights at work, including the principles set out in the relevant International Labour Organisation (ILO) Conventions to which they are a party;

AIMING to create new employment opportunities, improve living standards and raise the levels of protection of health, safety and the environment;

DETERMINED to implement this Agreement in line with the objectives to preserve and protect the environment through sound environmental management that has been enumerated under the UN 2030 Agenda for Sustainable Development;

AFFIRMING their determination to prevent and combat corruption in international trade and investment and to promote the principles of transparency and good public governance;

ACKNOWLEDGING the importance of good corporate governance and corporate social responsibility for sustainable development, and affirming their aim to encourage enterprises to observe internationally recognised guidelines and principles in this respect, such as the OECD Guidelines for Multinational Enterprises and the UN Global Compact;

CONVINCED that this Agreement will enhance the competitiveness of their enterprises in global markets and create conditions encouraging economic, trade and investment relations between them;

HAVE AGREED, in pursuit of the above, to conclude the following Agreement:

Chapter 1

General Provisions

Article 1.1

Objectives

1. The EFTA States and Malaysia hereby establish a free trade area in accordance with the provisions of this Agreement, which is based on trade relations between market economies.

SOM ERKJENNER betydningen av en samstemt og gjensidig støttende handels-, miljø- og arbeidslivspolitik,

SOM BEKREFTER PÅ NYTT sin forpliktelse til å verne og håndheve arbeidstakerrettigheter, forbedre arbeidsvilkår og levestandarden, styrke samarbeidet og partenes kapasitet i arbeidslivsspørsmål,

SOM MINNER OM sine rettigheter og forpliktelser i henhold til multilaterale miljøavtaler de er part i, og om respekt for grunnleggende prinsipper og rettigheter på arbeidsplassen, herunder prinsippene fastsatt i de relevante konvensjonene fra Den internasjonale arbeidsorganisasjon (ILO) som de er part i,

SOM HAR SOM MÅL å skape nye arbeidsplasser, heve levestandarden og øke vernet av helse, miljø og sikkerhet,

SOM ER FAST BESTEMT PÅ å gjennomføre denne avtalen i tråd med målsettingen om å bevare og verne om miljøet gjennom god miljøstyring som er beskrevet i FNs 2030-agenda for bærekraftig utvikling,

SOM BEKREFTER at de er fast bestemt på å forebygge og bekjempe korrupsjon i internasjonal handel og internasjonale investeringer og å fremme prinsippene om åpenhet og god offentlig styring,

SOM ERKJENNER at god foretaksledelse og foretakens samfunnsansvar er viktig for en bærekraftig utvikling, og som bekrefter at de har som mål å stimulere foretak til i så måte å følge internasjonalt anerkjente retningslinjer og prinsipper, som OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper og FNs Global Compact-initiativ,

SOM ER OVERBEVIST om at denne avtalen vil styrke foretakens konkurranseevne i globale markeder og skape vilkår som stimulerer de økonomiske forbindelsene og handels- og investeringsforbindelsene mellom partene,

ER ENIGE OM, for å nå ovennevnte mål, å inngå følgende avtale:

Kapittel 1

Alminnelige bestemmelser

Artikkel 1.1

Formål

1. EFTA-statene og Malaysia oppretter herved et frihandelsområde i samsvar med bestemmelsene i denne avtalen, som er basert på på handelsforbindelser mellom markedsøkonomier.

2. The objectives of this Agreement are:
- (a) to achieve the liberalisation of trade in goods, in conformity with Article XXIV of the General Agreement on Tariffs and Trade (GATT 1994);
 - (b) to achieve the liberalisation of trade in services, in conformity with Article V of the General Agreement on Trade in Services (GATS);
 - (c) to mutually enhance investment opportunities;
 - (d) to promote competition in their economies, particularly as it relates to economic relations between the Parties;
 - (e) to achieve liberalisation on a mutual basis of the government procurement markets of the Parties;
 - (f) to ensure adequate, effective protection and enforcement of intellectual property rights;
 - (g) to develop international trade in such a way as to contribute to the objective of sustainable development and to ensure that this objective is integrated and reflected in the Parties' trade relationship; and
 - (h) thereby to contribute to the harmonious development and expansion of world trade.

Article 1.2

Scope of Application

1. Except as otherwise specified in Annex I (Rules of Origin and Administrative Cooperation), this Agreement shall apply:
 - (a) to the land territory, internal waters and the territorial sea of a Party, and the air-space above the territory of a Party, in accordance with domestic and international law; and
 - (b) beyond the territorial sea, with respect to measures taken by a Party in the exercise of its sovereign rights or jurisdiction in accordance with domestic and international law.
2. This Agreement shall not apply to the Norwegian territory of Svalbard, with the exception of trade in goods.

Article 1.3

Trade Relations Governed by this Agreement

1. This Agreement shall apply to the trade relations between, on the one side, the individual EFTA States and, on the other side, Malaysia, but not to the trade relations between indivi-

2. Formålet med denne avtalen er
- a) å oppnå liberalisering av handelen med varer i samsvar med artikkel XXIV i generalavtalen om tolltariffer og handel (GATT 1994),
 - b) å oppnå liberalisering av handelen med tjenester i samsvar med artikkel V i generalavtalen om handel med tjenester (GATS),
 - c) å styrke investeringsmulighetene på gjensidig grunnlag,
 - d) å fremme konkurranse i partenes økonomier, særlig hva angår økonomiske forbindelser dem imellom,
 - e) å liberalisere partenes markeder for offentlige anskaffelser på gjensidig grunnlag,
 - f) å sikre at immaterialrettigheter beskyttes og håndheves på en tilstrekkelig og effektiv måte,
 - g) å utvikle internasjonal handel på en slik måte at den bidrar til målet om bærekraftig utvikling og til å sikre at dette målet innarbeides og kommer til uttrykk i partenes handelsforbindelser, og
 - h) å derved bidra til en harmonisk utvikling og utvidelse av verdenshandelen.

Artikkel 1.2

Virkeområde

1. Med mindre noe annet er fastsatt i vedlegg I (Opprinnelsesregler og administrativt samarbeid), får denne avtalen anvendelse
 - a) på en parts landterritorium, indre farvann og sjøterritorium samt luftrommet over partens territorium, i samsvar med nasjonal og internasjonal rett, og
 - b) utenfor sjøterritoriet, med hensyn til tiltak en part treffer for å utøve sine suverene rettigheter eller sin myndighet i henhold til nasjonal og internasjonal rett.
2. Denne avtalen får ikke anvendelse på det norske territoriet Svalbard, med unntak av handel med varer.

Artikkel 1.3

Handelsforbindelser regulert av denne avtalen

1. Denne avtalen får anvendelse på handelsforbindelsene mellom den enkelte EFTA-stat på den ene siden og Malaysia på den andre siden, men ikke på handelsforbindelsene mellom de

dual EFTA States, unless otherwise provided for in this Agreement.

2. As a result of the customs union established by the Customs Treaty of 29 March 1923 between Switzerland and Liechtenstein, Switzerland shall represent Liechtenstein in matters covered thereby.

Article 1.4

Relationship to Other International Agreements

1. The Parties confirm their rights and obligations under the WTO Agreement and other agreements negotiated thereunder to which they are a party, and any other international agreements to which they are a party.
2. If a Party considers that the maintenance or establishment of customs unions, free trade areas, arrangements for frontier trade or other preferential agreements by another Party has the effect of altering the trade regime provided for by this Agreement, it may request consultations. The Party concluding such agreement shall afford adequate opportunity for consultations with the requesting Party with a view to reaching a mutually satisfactory solution.

Article 1.5

Central, Regional and Local Government

The Parties shall take any general or specific measures required to fulfil their obligations under this Agreement. Subject to the provisions of this Agreement, each Party shall ensure within its territory the observance of all obligations and commitments under this Agreement by its respective central, regional and local governments and authorities, and by non-governmental bodies in the exercise of governmental powers delegated to them by central, regional and local governments or authorities.

Article 1.6

Transparency and Confidentiality

1. Each Party shall publish or otherwise make publicly available, their laws, regulations, judicial decisions and administrative rulings of general application as well as their respective international agreements that may affect the operation of this Agreement.
2. Each Party shall promptly respond to specific questions and provide, upon request, information to another Party on matters referred to in paragraph 1.

enkelte EFTA-statene, med mindre annet er fastsatt i denne avtalen.

2. Som et resultat av tollunionen opprettet ved tolltraktaten av 29. mars 1923 mellom Sveits og Liechtenstein skal Sveits representere Liechtenstein i spørsmål som omfattes av traktaten.

Artikkel 1.4

Forholdet til andre internasjonale avtaler

1. Partene stadfester sine rettigheter og forpliktelser etter WTO-avtalen og andre avtaler som er forhandlet fram innenfor rammen av den, og som de er part i, samt enhver annen internasjonal avtale de er part i.
2. Dersom en part anser at en annen parts opprettholdelse eller opprettelse av tollunioner, frihandelsområder, ordninger for grensehandel eller andre preferanseavtaler endrer handelsregimet som er fastsatt ved denne avtalen, kan den be om konsultasjoner. Parten som inngår en slik avtale, skal gi den anmodende parten tilstrekkelig anledning til konsultasjoner med sikte på å komme fram til en gjensidig tilfredsstillende løsning.

Artikkel 1.5

Sentrale, regionale og lokale myndigheter

Partene skal treffe alle generelle eller særlige tiltak som er nødvendige for å oppfylle sine forpliktelser etter denne avtalen. Med forbehold for bestemmelsene i denne avtalen skal hver part innenfor sitt territorium påse at alle forpliktelser etter denne avtalen overholdes av dens respektive sentrale, regionale og lokale administrative enheter og myndigheter og av ikke-statlige organer når disse utøver offentlig myndighet delegert til dem av sentrale, regionale og lokale administrative enheter eller myndigheter.

Artikkel 1.6

Åpenhet og fortrolighet

1. Hver part skal kunngjøre, eller gjøre offentlig tilgjengelig på annen måte, lover, forskrifter, rettsavgjørelser og forvaltningsvedtak som er gitt generell anvendelse, samt sine respektive internasjonale avtaler dersom de kan ha betydning for hvordan denne avtalen virker.
2. Hver part skal omgående besvare konkrete spørsmål og på anmodning gi en annen part opplysninger om forhold nevnt i nr. 1.

3. Nothing in this Agreement shall require any Party to disclose confidential information that would impede law enforcement or otherwise be contrary to the public interest or that would prejudice the legitimate commercial interests of particular enterprises, public or private. Where a Party provides information to another Party in accordance with this Agreement and designates the information as confidential, that Party shall maintain the confidentiality of the information.
4. In case of any inconsistency between this Article and provisions relating to transparency in other parts of this Agreement, the latter shall prevail to the extent of the inconsistency.

Chapter 2

Trade in non-agricultural goods

Article 2.1

Scope

This Chapter applies to trade between the Parties relating to goods as set out in Annex II (Product Coverage of Non-Agricultural Goods).

Article 2.2

Definitions

For the purpose of this Agreement:

- (a) «originating goods» means the goods that qualify as originating goods in accordance with Annex I (Rules of Origin and Administrative Cooperation);
- (b) «goods» includes manufactured goods and commodities in their raw, semi-processed and processed forms;
- (c) «import duties» means any duty or charge of any kind imposed in connection with the importation of goods, including any form of surtax or surcharge, but does not include any:
 - (i) charges equivalent to an internal tax imposed consistently with Article III of GATT 1994;
 - (ii) fees or other charges in connection with the importation commensurate with the cost of services rendered in accordance with Article VIII of GATT 1994; and
 - (iii) anti-dumping, countervailing duties or safeguard duties which are applied in accordance with Chapter 6 (Trade Remedies).

3. Ingen bestemmelse i denne avtalen skal tolkes slik at en part kan pålegges å utlevere konfidensiell informasjon som vil hindre rettshåndheving eller på annen måte være i strid med offentlighetens interesser, eller som være til skade for de rettmessige forretningsinteressene til bestemte foretak, offentlige eller private. Når en part gir opplysninger til en annen part i samsvar med denne avtalen og betegner opplysningene som fortrolige, skal vedkommende part behandle dem som fortrolige.
4. Ved motstrid mellom denne artikkelen og bestemmelser om åpenhet i andre deler av denne avtalen skal sistnevnte ha forrang i den utstrekning det foreligger motstrid.

Kapittel 2

Handel med ikke-landbruksvarer

Artikkel 2.1

Virkeområde

Dette kapittel får anvendelse på handel mellom partene med varer som er oppført i vedlegg II (Produktdekning av ikke-landbruksvarer).

Artikkel 2.2

Definisjoner

For denne avtalens formål

- (a) menes med «opprinnelsesvarer» varer som oppfyller kriteriene for opprinnelsesvarer i samsvar med vedlegg I (Opprinnelsesregler og administrativt samarbeid),
- (b) omfatter «varer» bearbejdede varer og råvarer i rå, halvbearbejdet og bearbejdet form,
- (c) menes med «importavgifter» tollavgifter eller andre avgifter uansett art som ilegges i forbindelse med import av varer, herunder enhver form for tilleggsavgift eller ekstra avgift i forbindelse med slik import, men ikke
 - (i) avgifter som tilsvarer intern beskatning som ilegges i samsvar med artikkel III i GATT 1994,
 - (ii) avgifter eller andre gebyrer i forbindelse med importen som er sammenfallende med kostnadene for de tjenestene som ytes, i samsvar med artikkel VIII i GATT 1994, og
 - (iii) antidumping-, utjevnings- eller beskyttelsesavgifter som anvendes i samsvar med kapittel 6 (Handelstiltak).

*Article 2.3***Import Duties**

1. Upon entry into force of this Agreement, Malaysia shall abolish or reduce its import duties on goods originating in an EFTA State covered by Article 2.1 (Scope), in accordance with the terms and conditions set out in Annex III (Reduction or Elimination of Import Duties).
2. Upon entry into force of this Agreement, the EFTA States shall abolish all import duties on goods originating in Malaysia covered by Article 2.1 (Scope).
3. No Party may increase an existing import duty nor introduce a new import duty on originating goods of another Party.

*Article 2.4***Customs Valuation¹**

For the purpose of determining the customs value of goods traded between the Parties, Article VII of the GATT 1994 and Part I of the Agreement on Implementation of Article VII of the GATT 1994 apply and are hereby incorporated into and made part of this Agreement, *mutatis mutandis*.

*Article 2.5***Quantitative Restrictions**

1. With respect to the rights and obligations of the Parties concerning quantitative restrictions, Article XI of the GATT 1994 applies and is hereby incorporated into and made part of this Agreement, *mutatis mutandis*.
2. A Party introducing a measure in accordance with paragraph 2 of Article XI of the GATT 1994 shall promptly notify the Joint Committee. A notification by a Party in accordance with Article XI of the GATT 1994 shall be deemed equivalent to a notification under this Agreement.
3. Any measure applied in accordance with this Article shall be of limited duration, non-discriminatory, transparent and may not go beyond what is necessary to remedy circumstances described in paragraph 2 of Article XI of the GATT 1994 and may not create unnecessary obstacles to trade between the Parties.

¹ Switzerland applies customs duties based on weight and quantity rather than *ad valorem* duties.

*Artikkel 2.3***Importavgifter**

1. Ved ikrafttreddelsen av denne avtalen skal Malaysia avskaffe eller redusere sine importavgifter på varer med opprinnelse i en EFTA-stat som omfattes av artikkel 2.1 (Virkeområde), i samsvar med vilkårene fastsatt i vedlegg III (Reduksjon eller avskaffelse av importavgifter).
2. Ved ikrafttreddelsen av denne avtalen skal EFTA-statene avskaffe alle importavgifter på varer med opprinnelse i Malaysia som omfattes av artikkel 2.1 (Virkeområde).
3. Ingen part kan øke en eksisterende importavgift eller innføre en ny importavgift på varer med opprinnelse i en annen part.

*Artikkel 2.4***Fastsettelse av tollverdi¹**

Ved fastsettelse av tollverdien på varer som handles mellom partene, får artikkel VII i GATT 1994 og del I i avtalen om gjennomføring av artikkel VII i GATT 1994 anvendelse og blir herved innlemmet i og gjort til en del av denne avtalen, med de nødvendige tilpasninger.

*Artikkel 2.5***Kvantitative restriksjoner**

1. Med hensyn til partenes rettigheter og forpliktelser knyttet til kvantitative restriksjoner får artikkel XI i GATT 1994 anvendelse og blir herved innlemmet i og gjort til en del av denne avtalen, med de nødvendige tilpasninger.
2. En part som iverksetter et tiltak i samsvar med artikkel XI nr. 2 i GATT 1994, skal omgående underrette Den blandede komité. En underretning som er gitt av en part i samsvar med artikkel XI i GATT 1994, skal anses som likeverdig med en underretning etter denne avtalen.
3. Alle tiltak som anvendes i samsvar med denne artikkelen, skal være av begrenset varighet, ikke-diskriminerende og transparente, og må ikke være mer omfattende enn det som er nødvendig for å rette opp omstendigheter beskrevet i artikkel XI nr. 2 i GATT 1994, og må ikke skape unødige hindringer for handelen mellom partene.

¹ Sveits anvender tollavgifter basert på vekt og mengde i stedet for tollavgifter etter verdi (*ad valorem*-toll).

*Article 2.6***Rules of Origin and Methods of Administrative Cooperation**

The rules of origin and administrative cooperation are set out in Annex I (Rules of Origin and Administrative Cooperation).

*Article 2.7***Classification of Goods**

The classification of goods shall be in conformity with the Harmonized Commodity Description and Coding System (Harmonized System or HS).

*Article 2.8***Fees and Formalities**

Article VIII of the GATT 1994 applies, and is hereby incorporated into and made part of this Agreement, *mutatis mutandis*.

*Article 2.9***National Treatment on Internal Taxation and Regulations**

Each Party shall accord national treatment to the goods of another Party in accordance with Article III of the GATT 1994, which applies and is hereby incorporated into and made part of this Agreement, *mutatis mutandis*.

*Article 2.10***Technical Amendments**

1. The Parties shall, following the periodic amendments to the HS by the World Customs Organization (WCO), transpose its Annex III (Reduction or Elimination of Customs Duties), Annexes IV-VI (Schedules of Tariff Commitments on Agriculture from the EFTA States) and Appendix 1 (Product Specific Rules (PSR)) to Annex I (Rules of Origin and Administrative Cooperation) accordingly.
2. The transposition of the Schedules of Tariff Commitments and the PSR as a result of periodic amendments to the HS by the WCO or other technical adjustments in the respective tariff nomenclature shall not impair commitments listed in the Annex III (Reduction or Elimination of Customs Duties), Annexes IV-VI (Schedules of Tariff Commitments Agriculture from the EFTA States) and Appendix 1 (PSR)

*Artikkel 2.6***Opprinnelsesregler og metoder for administrativt samarbeid**

Opprinnelsesreglene og reglene for administrativt samarbeid er fastsatt i vedlegg I (Opprinnelsesregler og administrativt samarbeid).

*Artikkel 2.7***Klassifisering av varer**

Klassifiseringen av varer skal være i samsvar med Det harmoniserte system for beskrivelse og koding av varer (Det harmoniserte system eller HS-nomenklaturen).

*Artikkel 2.8***Gebyrer og formaliteter**

Artikkel VIII i GATT 1994 får anvendelse og blir herved innlemmet i og gjort til en del av denne avtalen, med de nødvendige tilpasninger.

*Artikkel 2.9***Nasjonal behandling ved intern skattlegging og regulering**

Hver part skal gi varene til en annen part nasjonal behandling i samsvar med artikkel III i GATT 1994, som får anvendelse og herved blir innlemmet i og gjort til en del av denne avtalen, med de nødvendige tilpasninger.

*Artikkel 2.10***Tekniske endringer**

1. Partene skal, etter de periodiske endringene av HS-nomenklaturen utført av Verdens tollorganisasjon (WCO), transponere sine vedlegg III (Reduksjon eller avskaffelse av tollavgifter), vedlegg IV til VI (Bindingslister over tollavgiftsforpliktelser for landbruk fra EFTA-statene) og tillegg 1 (Produktspesifikke regler) til vedlegg I (Opprinnelsesregler og administrativt samarbeid) i samsvar med disse.
2. Transponeringen av bindingslistene over tollavgiftsforpliktelser og de produktspesifikke reglene som følge av periodiske endringer i HS-nomenklaturen utført av WCO eller andre tekniske justeringer i de respektive tollnomenklaturene, skal ikke svekke forpliktelser oppført i vedlegg III (Reduksjon eller avskaffelse av tollavgifter), vedlegg IV til VI (Bindingslister over tollavgiftsforpliktelser for landbruk fra EFTA-statene) og tillegg 1 (Produktspesifikke

to Annex I (Rules of Origin and Administrative Cooperation).

3. Upon request of one or several Parties and within a reasonable period of time after receiving the request, the requested Party shall address any concerns raised regarding the transposed tariff commitments or PSR under this Agreement.
4. In the Schedules of Tariff Commitments and the PSR according to paragraph 1, the version of the HS and the year shall be indicated.

Article 2.11

Exchange of Trade Data

1. The Parties recognise the value of trade data in the accurate analysis of the utilisation and the impact of this Agreement on trade between the Parties. The Parties shall annually exchange data on the most-favoured-nation (MFN) tariff rates, preferential tariff rates under this Agreement and import statistics (preferential and MFN) between them.
2. Import statistics shall pertain to the most recent calendar year available. If there has been a revision in the previously submitted data pertaining to the three most recent calendar years, a revised version of the data shall be submitted. The preferential tariff rates and applied MFN tariff rates exchanged shall pertain to the same year as the import statistics. Upon request, the Parties may exchange additional information and explanations.
3. Subject to the availability of data, the exchange of import statistics and tariff rates shall start in the year following the first full calendar year the Agreement was in force. The Parties shall exchange all relevant data no later than three years from the date of the entry into force of this Agreement.
4. Each Party shall establish a designated contact point. The contact points, shall, as appropriate, jointly determine the details concerning the nature and format of data to be exchanged.
5. Each Party shall give consideration to a request from another Party for technical cooperation with regard to exchange of data under paragraph 1 and 2.
6. Notwithstanding paragraphs 1 and 2, no Party shall be obliged to exchange data which is confidential in accordance with its domestic laws and regulations.

regler) til vedlegg I (Opprinnelsesregler og administrativt samarbeid).

3. På anmodning fra en eller flere av partene skal den anmodede parten, innen rimelig tid etter å ha mottatt anmodningen, håndtere enhver bekymring som er reist med hensyn til de transponerte tollavgiftsforpliktelsene eller produktspesifikke reglene i henhold til denne avtalen.
4. I bindingslistene over tollavgiftsforpliktelser og de produktspesifikke reglene i henhold til nr. 1 skal HS-versjonen og årstallet angis.

Artikkel 2.11

Utteksling av handelsdata

1. Partene erkjenner verdien av handelsdata for en nøyaktig analyse av bruken og virkningen av denne avtalen på handelen mellom partene. Partene skal årlig utveksle data om tollavgiftssatser etter bestevilkårsprinsippet (MFN), preferansetollavgiftssatser i henhold til denne avtalen og importstatistikk (preferansetollbehandling og MFN) seg imellom.
2. Importstatistikken skal gjelde det siste tilgjengelige kalenderåret. Dersom det er gjort en revidering av tidligere innsendte data for de tre siste kalenderårene, skal det legges fram en revidert versjon av dataene. De utvekslede satsene for preferansetollavgift og anvendte MFN-satser skal gjelde for samme år som importstatistikken. På anmodning kan partene utveksle ytterligere opplysninger og forklaringer.
3. Med forbehold om tilgjengelige data skal utvekslingen av importstatistikk og tollavgiftssatser starte året etter det første hele kalenderåret avtalen var i kraft. Partene skal utveksle alle relevante data senest tre år etter ikrafttreddelsen av denne avtalen.
4. Hver part skal opprette et utpekt kontaktpunkt. Kontaktpunktene skal, der det er hensiktsmessig, i fellesskap fastsette detaljene om arten og formatet på de dataene som skal utveksles.
5. Hver part skal vurdere en anmodning fra en annen part om teknisk samarbeid med hensyn til utveksling av data i henhold til nr. 1 og 2.
6. Uten hensyn til nr. 1 og 2 skal ingen part være forpliktet til å utveksle data som er fortrolige i henhold til nasjonale lover og forskrifter.

7. The Parties shall exchange information in English.

Article 2.12

Sub-Committee on Trade in Goods

1. A Sub-Committee on Trade in Goods (Sub-Committee) under the Joint Committee, comprising representatives of each Party, is hereby established.
2. The functions of the Sub-Committee are set out in Annex VII (Functions of the Sub-Committee on Trade in Goods).

Article 2.13

State Trading Enterprises

With respect to the rights and obligations of the Parties concerning state trading enterprises, Article XVII of the GATT 1994 and the Understanding on the Interpretation of Article XVII of the GATT 1994 apply and are hereby incorporated into and made part of this Agreement, *mutatis mutandis*.

Article 2.14

Balance-of-Payments

1. A Party in serious balance-of-payments difficulties, or under imminent threat thereof, may, in accordance with the conditions established under the GATT 1994 and the WTO Understanding on the Balance-of-Payments Provisions of the GATT 1994, adopt trade restrictive measures, which shall be of limited duration and non-discriminatory, and may not go beyond what is necessary to remedy the balance-of-payments situation.
2. A Party introducing a measure under this Article shall promptly notify the other Parties thereof.

Article 2.15

Trade Facilitation

The provisions on trade facilitation are laid out in Annex VIII (Customs Procedures and Trade Facilitation).

Article 2.16

General Exceptions

For the purposes of this Chapter, Article XX of the GATT 1994 applies and is hereby incorporated

7. Partene skal utveksle opplysninger på engelsk.

Artikkel 2.12

Underkomité for handel med varer

1. Det opprettes herved en underkomité for handel med varer (underkomiteen) under Den blandede komité, bestående av representanter fra hver part.
2. Underkomiteens funksjoner er angitt i vedlegg VII (Funksjonene til underkomiteen for handel med varer).

Artikkel 2.13

Statlige handelsforetak

Med hensyn til partenes rettigheter og forpliktelser knyttet til statlige handelsforetak får artikkel XVII i GATT 1994 og avtalen om fortolkning av artikkel XVII i GATT 1994 anvendelse og blir herved innlemmet og gjort til en del av denne avtalen, med de nødvendige tilpasninger.

Artikkel 2.14

Betalingsbalanse

1. En part som har, eller som står i umiddelbar fare for å få, alvorlige problemer med betalingsbalansen, kan i samsvar med de vilkårene som er fastlagt i GATT 1994 og i WTO-avtalen om bestemmelsene om betalingsbalanse i Generalavtalen om tolltariffer og handel 1994, innføre handelsrestriksjoner som skal være av begrenset varighet og ikke-diskriminerende, og som ikke må være mer omfattende enn det som er nødvendig for å rette opp situasjonen i betalingsbalansen.
2. En part som iverksetter et tiltak etter denne artikkelen, skal omgående underrette de øvrige partene om dette.

Artikkel 2.15

Handelsfasilitering

Bestemmelsene om handelsfasilitering er fastsatt i vedlegg VIII (Tollprosedyrer og handelsfasilitering).

Artikkel 2.16

Generelle unntak

For dette kapittelets formål får artikkel XX i GATT 1994 anvendelse og blir herved innlemmet i og

into and made part of this Agreement, *mutatis mutandis*.

Article 2.17

Security Exceptions

For the purposes of this Chapter, Article XXI of the GATT 1994 applies and is hereby incorporated into and made part of this Agreement, *mutatis mutandis*.

Chapter 3

Trade in agricultural goods

Article 3.1

Scope

This Chapter applies to trade between the Parties relating to goods other than those covered in Annex II (Product Coverage of Non-Agricultural Goods).

Article 3.2

Tariff Concessions

1. Malaysia shall grant tariff concessions on agricultural goods originating in an EFTA State as specified in Annex III (Reduction or Elimination of Customs Duties).
2. Each EFTA State shall grant tariff concessions on agricultural goods originating in Malaysia as specified in Annexes IV-VI (Schedule of tariff commitments agriculture from the EFTA States).

Article 3.3

Other Provisions

1. With regard to trade in agricultural goods referred to in this Chapter, the following provisions apply, *mutatis mutandis*: Articles 2.2 (Definitions), 2.4 (Customs Valuation), 2.5 (Quantitative Restrictions), 2.6 (Rules of Origin and Methods of Administrative Cooperation), 2.7 (Classifications of Goods), 2.8 (Fees and Formalities), 2.9 (National Treatment on Internal Taxation and Regulations), 2.10 (Technical Amendments), 2.11 (Exchange of Trade Data), 2.12 (Sub-Committee on Trade in Goods), 2.13 (State Trading Enterprises), 2.14 (Balance-of-Payments), 2.15 (Trade Facilitation), 2.16 (General Exceptions), 2.17 (Security Exceptions), Chapter 4 (Technical Barriers to Trade), Chapter 5 (Sanitary and Phyto-

gjort til en del av denne avtalen, med de nødvendige tilpasninger.

Artikkel 2.17

Sikkerhetsunntak

For dette kapittelets formål får artikkel XXI i GATT 1994 anvendelse og blir herved innlemmet i og gjort til en del av denne avtalen, med de nødvendige tilpasninger.

Kapittel 3

Handel med landbruksvarer

Artikkel 3.1

Virkeområde

Dette kapitlet får anvendelse på handel mellom partene med andre varer enn dem som er oppført i vedlegg II (Produktdekning av ikke-landbruksvarer).

Artikkel 3.2

Tollkonsesjoner

1. Malaysia skal tilstå tollkonsesjoner på landbruksvarer med opprinnelse i en EFTA-stat som spesifisert i vedlegg III (Reduksjon eller avskaffelse av tollavgifter).
2. Hver EFTA-stat skal tilstå tollkonsesjoner på landbruksvarer med opprinnelse i Malaysia som angitt i vedlegg IV til VI (Bindingsliste over tollavgiftsforpliktelser på landbruksvarer fra EFTA-statene).

Artikkel 3.3

Andre bestemmelser

1. Når det gjelder handel med landbruksvarer som nevnt i dette kapitlet, får følgende bestemmelser anvendelse, med de nødvendige tilpasninger: artikkel 2.2 (Definisjoner), artikkel 2.4 (Fastsettelse av tollverdi), artikkel 2.5 (Kvantitative restriksjoner), artikkel 2.6 (Opprinnelsesregler og metoder for administrativt samarbeid), artikkel 2.7 (Klassifisering av varer), artikkel 2.8 (Gebyrer og formaliteter), artikkel 2.9 (Nasjonal behandling ved intern skattlegging og regulering), artikkel 2.10 (Tekniske endringer), artikkel 2.11 (Utveksling av handelsdata), artikkel 2.12 (Underkomité for handel med varer), artikkel 2.13 (Statlige handelsforetak), artikkel 2.14 (Betalingsbalanse), artikkel 2.15 (Handelsfasitering), artikkel 2.16 (Generelle unntak),

sanitary Measures) and Chapter 6 (Trade Remedies).

2. With regard to Article 2.6 (Rules of Origin and Methods of Administrative Cooperation), only bilateral accumulation between the individual Parties shall be allowed for goods covered by this Chapter.

Article 3.4

Dialogue

The Parties shall examine any difficulties that might arise in their trade in agricultural goods and shall endeavour to seek appropriate solutions through dialogue and consultations.

Article 3.5

Further Liberalisation

The Parties undertake to continue their efforts with a view to achieving further liberalisation of their trade in agricultural goods, taking into account the arrangements for processed agricultural goods, the pattern of trade in agricultural goods between the Parties, the particular sensitivities of such goods, the development of each Party's agricultural policy and developments in bilateral and multilateral fora. With a view to achieving this objective, the Parties may consult in conjunction with the Joint Committee meetings.

Chapter 4

Technical Barriers To Trade

Article 4.1

Objectives

1. The objectives of this Chapter are to:
 - (a) further the implementation of the WTO Agreement on Technical Barriers to Trade (TBT Agreement);
 - (b) facilitate bilateral trade and access to respective markets for goods falling within the scope of this Chapter;
 - (c) facilitate information exchange and cooperation in the field of technical regulations, standards and conformity assessment between the Parties, and enhance mutual understanding of each Party's regulatory system;
 - (d) eliminate, reduce or prevent unnecessary obstacles to trade between the Parties, in

artikkel 2.17 (Sikkerhetsunntak), kapittel 4 (Tekniske handelshindringer), kapittel 5 (Veterinære og plantesanitære tiltak) og kapittel 6 (Handelstiltak).

2. Når det gjelder artikkel 2.6 (Opprinnelsesregler og metoder for administrativt samarbeid), skal bare bilateral kumulasjon mellom de enkelte partene være tillatt for varer som er omfattet av dette kapitlet.

Artikkel 3.4

Dialog

Partene skal undersøke eventuelle problemer som oppstår i deres handel med landbruksvarer, og skal bestrebe seg på å finne hensiktsmessige løsninger gjennom dialog og konsultasjoner.

Artikkel 3.5

Ytterligere liberalisering

Partene forplikter seg til å fortsette å arbeide for å oppnå ytterligere liberalisering av sin handel med landbruksvarer, idet det tas hensyn til ordningene for bearbeidede landbruksvarer, mønsteret i handelen med landbruksvarer mellom partene, slike varers særlige følsomhet, utviklingen av hver parts landbrukspolitikk og utviklingen i bilaterale og multilaterale forum. For å nå dette målet kan partene rådføre seg med hverandre i forbindelse med møtene i Den blandede komité.

Kapittel 4

Tekniske handelshindringer

Artikkel 4.1

Formål

1. Formålet med dette kapitlet er å
 - (a) fremme gjennomføringen av WTO-avtalen om tekniske handelshindringer (TBT-avtalen),
 - (b) legge til rette for bilateral handel og adgang til respektive markeder for varer som omfattes av dette kapitlet,
 - (c) legge til rette for informasjonsutveksling og samarbeid om tekniske forskrifter, standarder og samsvarsvurdering mellom partene, og øke den gjensidige forståelsen av hver parts regelverk,
 - (d) fjerne, redusere eller forhindre unødige hindringer for handelen mellom partene,

- particular to avoid duplications in conformity assessment procedures; and
- (e) address, with a view to solve, trade concerns affecting bilateral trade within the scope of this Chapter.

Article 4.2

Scope

1. This Chapter shall apply to the preparation, adoption and application of all standards, technical regulations and conformity assessment procedures which may affect trade in goods between the Parties, irrespective of their origin.
2. Notwithstanding paragraph 1, this Chapter shall not apply to:
 - (a) sanitary and phytosanitary measures covered by Chapter 5 (Sanitary and Phytosanitary Measures); and
 - (b) purchasing specifications prepared by governmental bodies for production or consumption requirements of governmental bodies.

Article 4.3

Incorporation of the TBT Agreement

Except as otherwise provided for in this Chapter, with respect to technical regulations, standards and conformity assessments, the TBT Agreement applies and is hereby incorporated into and made part of this Agreement, *mutatis mutandis*.

Article 4.4

International Standards

For the purposes of this Chapter, standards issued by international standardising bodies, in particular, but not limited to the International Organization for Standardization (ISO), International Electrotechnical Commission (IEC), the International Telecommunication Union (ITU) and Codex Alimentarius shall be considered relevant international standards in the sense of Article 2.4 of the TBT Agreement.

Article 4.5

Movement of Goods, Border Control and Market Surveillance

1. The Parties shall ensure that goods fully complying with the relevant technical regulations of the importing Party can move within

særlig for å unngå overlapping i prosedyrer for samsvarsvurdering, og

- (e) ta opp, med sikte på å løse, handelsproblemer som påvirker bilateral handel innenfor dette kapittelets virkeområde.

Artikkel 4.2

Virkeområde

1. Dette kapittelet får anvendelse på utarbeidelsen, fastsettelsen og anvendelsen av alle standarder, tekniske forskrifter og samsvarsvurderingsprosedyrer som kan påvirke handelen med varer mellom partene, uavhengig av opprinnelse.
2. Uten hensyn til nr. 1 får dette kapittelet ikke anvendelse på
 - (a) veterinære og plantesanitære tiltak omfattet av kapittel 5 (Veterinære og plantesanitære tiltak), og
 - (b) innkjøpsspesifikasjoner utarbeidet av offentlige organer for offentlige organers produksjons- eller forbruksbehov.

Artikkel 4.3

Innlemmelse av TBT-avtalen

Med mindre annet er fastsatt i dette kapittelet, med hensyn til tekniske forskrifter, standarder og samsvarsvurderinger, får TBT-avtalen anvendelse og blir herved innlemmet i og gjort til en del av denne avtalen, med de nødvendige tilpasninger.

Artikkel 4.4

Internasjonale standarder

For dette kapittelets formål skal standarder utstedt av internasjonale standardiseringsorganer, særlig, men ikke begrenset til, Den internasjonale standardiseringsorganisasjonen (ISO), Den internasjonale elektrotekniske kommisjon (IEC), Den internasjonale teleunion (ITU) og Codex Alimentarius, anses som relevante internasjonale standarder i henhold til artikkel 2.4 i TBT-avtalen.

Artikkel 4.5

Varebytte, grensekontroll og markedstilsyn

1. Partene skal sikre at varer som er i full overensstemmelse med importpartens relevante tekniske forskrifter, kan omsettes fritt på deres

their respective territories, once placed on the market.²

2. Where a Party detains, at a port of entry, goods imported from another Party, the reasons for the detention shall be notified without undue delay to the importer or his or her representative.
3. Where a Party withdraws from its market goods imported from another Party, the reasons shall be notified without undue delay to the importer, his or her representative or a person responsible for placing the goods on the market.

Article 4.6

Conformity Assessment Procedures

1. The Parties acknowledge that a broad range of mechanisms exist to facilitate the acceptance in a Party's territory of the results of conformity assessment procedures conducted in another Party's territory, including:
 - (a) agreements on mutual acceptance of the results of conformity assessment procedures with respect to specified technical regulations conducted by recognised conformity assessment bodies;
 - (b) voluntary arrangements between conformity assessment bodies in each Party's territory;
 - (c) use of accreditation based on international standards, to qualify conformity assessment bodies;
 - (d) government designation of conformity assessment bodies;
 - (e) recognition by a Party of the results of conformity assessments performed in the territory of another Party;
 - (f) use of regional or international arrangements and regional or international recognition agreements to which the Parties are parties; and
 - (g) the importing Party's acceptance of a supplier's declaration of conformity, based on international standards.
2. No Party shall prepare, adopt or apply conformity assessment procedures which are likely to create unnecessary obstacles to trade and shall to this end:

respektive territorier når de først er brakt i omsetning.²

2. Når en part, i en innførselshavn, holder tilbake varer som er importert fra en annen part, skal importøren eller dennes representant uten unødige opphold underrettes om årsakene til tilbakeholdelsen.
3. Når en part trekker tilbake fra sitt marked varer som er importert fra en annen part, skal importøren, dennes representant eller en person som er ansvarlig for å bringe varene i omsetning, uten unødige opphold underrettes om årsakene til dette.

Artikkel 4.6

Prosedyrer for samsvarsvurdering

1. Partene erkjenner at det finnes et bredt spekter av ordninger som skal gjøre det lettere å godkjenne på en parts territorium resultatet av samsvarsvurderingsprosedyrer foretatt på en annen parts territorium, herunder
 - (a) avtaler om gjensidig godkjenning av resultatet av samsvarsvurderingsprosedyrer med hensyn til konkrete tekniske forskrifter utført av anerkjente samsvarsvurderingsorganer,
 - (b) frivillige ordninger mellom samsvarsvurderingsorganer på hver parts territorium,
 - (c) bruk av akkreditering, basert på internasjonale standarder, for å godkjenne samsvarsvurderingsorganer,
 - (d) myndighetenes utpeking av samsvarsvurderingsorganer,
 - (e) anerkjennelse fra én parts side av resultatet av samsvarsvurderinger utført på territoriet til en annen part,
 - (f) bruk av regionale eller internasjonale ordninger og regionale eller internasjonale avtaler om anerkjennelse som partene er part i, og
 - (g) importpartens godkjenning av en leverandørs samsvarserklæring, basert på internasjonale standarder.
2. Ingen part skal utarbeide, fastsette eller anvende samsvarsvurderingsprosedyrer som er egnet til å skape unødige handelshindringer, og skal for dette formålet

² Depending on where the first placing of a good in Malaysia takes place, specific goods may not move within Malaysia. The Malaysian contact point will notify the EFTA States of changes in this regime.

² Avhengig av hvor en vare først bringes i omsetning i Malaysia, kan det hende at bestemte varer ikke kan omsettes fritt innenfor Malaysia. Det malaysiske kontaktpunktet vil varsle EFTA-statene om endringer i denne ordningen.

- (a) reinforce the role of international standards as a basis for technical regulations, including conformity assessment procedures;
 - (b) promote the accreditation of conformity assessment bodies on the basis of the relevant Standards and Guidelines of the ISO and the IEC; and
 - (c) encourage the mutual acceptance of conformity assessment results of bodies accredited in accordance with subparagraph (b), which have been recognised under the relevant international agreement.
3. If a Party requires a positive assurance of conformity with domestic technical regulations, it should consider the acceptance of supplier's declarations of conformity, based on international standards.

Article 4.7

Cooperation

With a view to increasing the mutual understanding of their respective systems and facilitating access to respective markets, the Parties shall strengthen their cooperation, in particular in the following areas:

- (a) activities of international standardisation bodies and the WTO Committee on Technical Barriers to Trade;
- (b) communication between each other's competent authorities, exchange of information in respect of technical regulations, good regulatory practice, standards, conformity assessment procedures, border control and market surveillance; and
- (c) encouraging their respective standardisation, accreditation and metrology bodies to cooperate, taking into account cooperation activities in relevant international fora.

Article 4.8

Consultations

Consultations shall be held at the request of a Party which considers that another Party has taken a measure which is likely to create, or has created, an obstacle to trade. Such consultations shall take place within 40 days from the date of receipt of the request. They may be conducted by any agreed method on a case-by-case basis with the objective of finding mutually acceptable solutions.³

- (a) styrke internasjonale standards rolle som grunnlag for tekniske forskrifter, inkludert samsvarsvurderingsprosedyrer,
 - (b) fremme akkreditering av samsvarsvurderingsorganer på grunnlag av de relevante standardene og retningslinjene fra ISO og IEC, og
 - (c) oppmuntre til gjensidig godkjenning av samsvarsvurderingsresultater fra organer som er akkreditert i samsvar med bokstav b), og som er anerkjent i henhold til den relevante internasjonale avtalen.
3. Dersom en part krever en positiv forsikring om samsvar med nasjonale tekniske forskrifter, bør den vurdere å godta samsvarserklæringer fra leverandører basert på internasjonale standarder.

Artikkel 4.7

Samarbeid

Med sikte på å øke den gjensidige forståelsen av deres respektive systemer og å lette adgangen til deres respektive markeder, skal partene styrke sitt samarbeid, særlig på følgende områder:

- (a) virksomheten til internasjonale standardiseringsorganer og WTOs komité for tekniske handelshindringer,
- (b) kommunikasjon mellom hverandres vedkommende myndigheter, utveksling av opplysninger med hensyn til tekniske forskrifter, god reguleringspraksis, standarder, samsvarsvurderingsprosedyrer, grensekontroll og markedstilsyn, og
- (c) oppmuntre sine respektive standardiserings-, akkrediterings- og metrologiorganer til å samarbeide, idet det tas hensyn til samarbeidsaktiviteter i relevante internasjonale forum.

Artikkel 4.8

Konsultasjoner

Konsultasjoner skal holdes på anmodning fra en part som anser at en annen part har truffet et tiltak som kan antas å skape, eller som har skapt, en handelshindring. Slike konsultasjoner skal finne sted innen 40 dager etter at anmodningen er mottatt. De kan gjennomføres på en hvilken som helst avtalt måte i hver enkelt sak, med mål om å finne løsninger som begge parter kan godta.³

*Article 4.9***Annexes**

The Parties have concluded Annexes IX-XII (Electrical and Electronic Products, Good Laboratory Practice, Good Manufacturing Practice, Marking and Labelling) to this Agreement to prevent, eliminate, or reduce unnecessary non-tariff barriers to trade, including to avoid duplicative and unnecessarily burdensome conformity assessment procedures in specific good sectors. The Parties may conclude further Annexes and side agreements in the future.

*Article 4.10***Review Clause**

The Parties shall consider extending to each other equivalent treatment related to technical regulations, standards and conformity assessment procedures granted by each Party to the European Union (EU), three years after the date of entry into force of this Agreement and thereafter, upon request by a Party. Such treatment may take the form of a sector specific arrangement. This provision exclusively concerns the trade relations between the Parties and does not lead to any obligations towards the EU.

*Article 4.11***Contact Points**

The Parties shall exchange names and addresses of contact points for this Chapter in order to facilitate communication and the exchange of information.

*Chapter 5***Sanitary And Phytosanitary Measures***Article 5.1***Objectives**

The objectives of this Chapter are to:

- (a) further the implementation of the WTO Agreement on Sanitary and Phytosanitary Agreement (SPS Agreement);
- (b) facilitate trade in food, animals and plants, including their goods, while protecting

*Artikkel 4.9***Vedlegg**

Partene har vedtatt vedlegg IX til XII (Elektriske og elektroniske produkter, God laboratoriepraksis, God framstillingspraksis, Merking) til denne avtalen for å forebygge, fjerne eller redusere unødvendige ikke-tollavgiftsrelaterte handelshindringer, herunder for å unngå overlappende og unødvendig byrdefulle prosedyrer for samsvarsvurdering i bestemte varesektorer. Partene kan vedta ytterligere vedlegg og sideavtaler i framtiden.

*Artikkel 4.10***Gjennomgangsklausul**

Partene skal vurdere å gi hverandre tilsvarende behandling i forbindelse med tekniske forskrifter, standarder og samsvarsvurderingsprosedyrer som hver part har gitt Den europeiske union (EU), tre år etter datoen for ikrafttreddelsen av denne avtalen og deretter på anmodning fra en part. En slik behandling kan ta form av en sektorspesifikk ordning. Denne bestemmelsen gjelder utelukkende handelsforbindelsene mellom partene og medfører ingen forpliktelser overfor EU.

*Artikkel 4.11***Kontaktpunkter**

Partene skal utveksle navn på og adresser til kontaktpunkter for dette kapittelet for å lette kommunikasjonen og utvekslingen av informasjon.

*Kapittel 5***Veterinære og plantesanitære tiltak***Artikkel 5.1***Formål**

Formålet med dette kapittelet er å

- (a) fremme gjennomføringen av WTO-avtalen om veterinære og plantesanitære tiltak (SPS-avtalen),
- (b) legge til rette for handel med næringsmidler, dyr og planter, herunder varer av disse, og

³ It is understood that consultations pursuant to this paragraph shall be without prejudice to the rights and obligations of the Parties under Chapter 15 (Dispute Settlement) or under the WTO Understanding on Rules and Procedures Governing the Settlement of Disputes.

³ Partene er innforstått med at konsultasjoner i henhold til dette nummeret ikke skal berøre partenes rettigheter og forpliktelser i henhold til kapittel 15 (Tvisteløsning) eller WTO-avtalen om regler og prosedyrer ved tvisteløsning.

- human, animal or plant life or health in the territory of each Party;
- (c) deepen mutual understanding of each Party's regulations and procedures relating to sanitary and phytosanitary measures;
 - (d) address, with a view to solve, trade concerns affecting bilateral trade within the scope of this Chapter; and
 - (e) strengthen communication, consultation and cooperation between the Parties on sanitary and phytosanitary measures.

Article 5.2

Scope and Coverage

This Chapter applies to sanitary and phytosanitary measures which may, directly or indirectly, affect trade between the Parties.

Article 5.3

Affirmation and Incorporation of the SPS Agreement

1. The Parties affirm their existing rights and obligations with respect to each other under the SPS Agreement.
2. For the purposes of this Chapter, the SPS Agreement applies and is hereby incorporated into and made part of this Agreement, *mutatis mutandis*.

Article 5.4

Definitions

For the purposes of this Chapter, «international standards» means the standards, guidelines and recommendations defined in paragraph 3 of Annex A of the SPS Agreement.⁴

Article 5.5

Audits

1. An importing Party shall base its audits of the exporting Party on international standards, guidelines and recommendations.
2. System audits shall be the preferred assessment method. The system audit may include the on-site inspections of facilities.
3. The costs incurred by the auditing Party shall be borne by the importing Party, unless both Parties decide otherwise.

⁴ This includes the Codex Committee on Food Import and Export Inspection and Certification Systems (CCFICS).

- samtidig verne menneskers, dyrs og planter liv eller helse på hver parts territorium,
- (c) styrke den gjensidige forståelsen av hver parts regelverk og prosedyrer i forbindelse med veterinære og plantesanitære tiltak,
 - (d) ta opp, med sikte på å løse, handelsproblemer som påvirker bilateral handel innenfor dette kapittelets virkeområde, og
 - (e) styrke kommunikasjon, konsultasjoner og samarbeid mellom partene om veterinære og plantesanitære tiltak.

Artikkel 5.2

Virkeområde og dekning

Dette kapitlet får anvendelse på alle veterinære og plantesanitære tiltak som direkte eller indirekte kan påvirke handelen mellom partene.

Artikkel 5.3

Bekreftelse og innlemming av SPS-avtalen

1. Partene bekrefter sine eksisterende rettigheter og forpliktelser overfor hverandre i henhold til SPS-avtalen.
2. For dette kapittelets formål får SPS-avtalen anvendelse og blir herved innlemmet i og gjort til en del av denne avtalen, med de nødvendige tilpasninger.

Artikkel 5.4

Definisjoner

I dette kapitlet menes med «internasjonale standarder» de standardene, retningslinjene og anbefalingene som er definert i nr. 3 i vedlegg A til SPS-avtalen.⁴

Artikkel 5.5

Revisjoner

1. En importpart skal basere sine revisjoner av eksportparten på internasjonale standarder, retningslinjer og anbefalinger.
2. Systemrevisjoner skal være den foretrukne vurderingsmetoden. Systemrevisjonen kan omfatte stedlige inspeksjoner av anlegg.
3. Importparten skal bære de kostnadene som påløper for den reviderende part, med mindre begge parter bestemmer noe annet.

⁴ Dette inkluderer Codex-komiteen for inspeksjons- og sertifiseringssystemer for import og eksport av næringsmidler (CCFICS).

4. The importing Party shall provide information in writing to the exporting Party within 90 days after the audit. The exporting Party may comment on such information within 30 days from the date of receipt. These comments shall be included in the assessment report.

Article 5.6

Certificates

1. The Parties agree to cooperate in order to minimise the number of sanitary and phytosanitary certificates as far as possible. Where such certificates are required, they should be in line with international standards, guidelines and recommendations and shall be made available in English.
2. Notwithstanding the Party's existing rights and obligations in relation to the notification under the SPS Agreement, the notifying Party shall, upon request, provide supplementary rationale to the exporting Party with regard to the new or modified certificate. The exporting Party shall be given a reasonable period of time to adapt to the new requirements.

Article 5.7

Cooperation

1. The Parties shall:
 - (a) strengthen their cooperation with a view to increasing the mutual understanding of their respective systems and facilitating access to respective markets. Such cooperation includes, but is not limited to, collaboration between the relevant institutions that provides the Parties with scientific advice and risk analysis; and
 - (b) explore opportunities for further cooperation, collaboration and information exchange with the other Party on sanitary and phytosanitary matters of mutual interest consistent with the objectives of this Chapter.
2. Consistent with Article 5.1 (Objectives), each Party agrees to further explore and strengthen technical cooperation as set out in Chapter 13 (Cooperation and Capacity Building).
3. The Parties shall ensure that all adopted sanitary and phytosanitary regulations are published and available on the internet. Upon request, a Party shall provide supplementary information regarding import requirements in English.

4. Importparten skal gi skriftlig informasjon til eksportparten innen 90 dager etter revisjonen. Eksportparten kan kommentere slike opplysninger innen 30 dager fra mottaksdatoen. Disse kommentarene skal inkluderes i vurderingsrapporten.

Artikkel 5.6

Sertifikater

1. Partene er enige om å samarbeide for å minimere antallet veterinære og plantesanitære sertifikater så langt det er mulig. Der det kreves slike sertifikater, bør de være i tråd med internasjonale standarder, retningslinjer og anbefalinger og skal foreligge på engelsk.
2. Uten hensyn til partens eksisterende rettigheter og forpliktelser i forbindelse med underretningen i henhold til SPS-avtalen, skal den underrettende parten på anmodning gi eksportparten en utfyllende begrunnelse for det nye eller endrede sertifikatet. Eksportparten skal gis rimelig tid til å tilpasse seg de nye kravene.

Artikkel 5.7

Samarbeid

1. Partene skal
 - (a) styrke sitt samarbeid med sikte på å øke den gjensidige forståelsen av deres respektive systemer og å lette adgangen til deres respektive markeder. Slikt samarbeid omfatter, men er ikke begrenset til, samarbeid mellom relevante institusjoner som gir partene vitenskapelige råd og risikoanalyser, og
 - (b) utforske mulighetene for ytterligere samarbeid og informasjonsutveksling med den andre parten om veterinære og plantesanitære spørsmål av gjensidig interesse i samsvar med formålet med dette kapittelet.
2. I samsvar med artikkel 5.1 (Formål) er partene enige om å videreutvikle og styrke det tekniske samarbeidet som fastsatt i kapittel 13 (Samarbeid og kapasitetsbygging).
3. Partene skal sikre at alle vedtatte veterinære og plantesanitære forskrifter offentliggjøres og gjøres tilgjengelige på Internett. På anmodning skal en part gi tilleggsopplysninger om importkrav på engelsk.

4. Notwithstanding the Party's existing rights and obligations in relation to the notification under the SPS Agreement, the notifying Party, upon request, when introducing new sanitary and phytosanitary measures, will provide supplementary justifications for the measure.

Article 5.8

Movement of Goods

1. An importing Party shall ensure free movement of goods complying with its relevant sanitary and phytosanitary requirements with no less favourable treatment than that accorded to domestic goods once placed on its market.
2. Notwithstanding paragraph 1 above, the movement of goods in Malaysia is subject to the relevant domestic laws and regulations applicable to Peninsular Malaysia, Sabah and Sarawak.

Article 5.9

Import Checks

1. The import requirements and checks applied to imported goods including live animals shall be based on the risk that is associated with such goods and shall be applied in a non-discriminatory manner. Import checks shall be carried out without undue delay, in a manner that is no more trade-restrictive than necessary.
2. Information about the frequency of import checks or changes in this frequency shall be exchanged on request between competent authorities.
3. Import checks should be in accordance with international standards, guidelines and recommendations.
4. Each Party shall ensure that the clearance process for goods not subject to random and routine checks are undertaken without undue delay. Goods subject to random and routine checks should not be detained pending test results.
5. The importing Party shall notify the importer or its representative or the competent authority of the exporting Party or the embassy if the competent authority is not known of a non-compliant consignment including the reason for non-compliance and provide them with an opportunity to appeal the decision.
6. If a good is detained at the border due to a perceived risk, the necessary investigations as

4. Uten hensyn til partens eksisterende rettigheter og forpliktelser i forbindelse med underretningen i henhold til SPS-avtalen, skal den underrettende parten, når den innfører nye veterinære og plantesanitære tiltak, på anmodning gi en utfyllende begrunnelse for tiltaket.

Artikkel 5.8

Varebytte

1. En importpart skal sikre fritt varebytte av varer som er i samsvar med dens relevante veterinære og plantesanitære krav, med en behandling som ikke er mindre gunstig enn som gis innenlandske varer, når de er brakt i omsetning på dens marked.
2. Uten hensyn til nr. 1 ovenfor er varebevegelser i Malaysia underlagt de relevante nasjonale lovene og forskriftene som gjelder for Malaya-halvøya, Sabah og Sarawak.

Artikkel 5.9

Importkontroller

1. Importkravene og kontrollene som gjelder for importerte varer, herunder levende dyr, skal være basert på risikoen som er forbundet med slike varer, og skal anvendes på en ikke-diskriminerende måte. Importkontrollen skal gjennomføres uten ugrunnet opphold og på en måte som ikke er mer restriktiv for handelen enn nødvendig.
2. Informasjon om hyppigheten av importkontroller eller endringer i denne hyppigheten skal utveksles på anmodning mellom vedkommende myndigheter.
3. Importkontrollen bør være i samsvar med internasjonale standarder, retningslinjer og anbefalinger.
4. Hver part skal sikre at klareringsprosessen for varer som ikke er gjenstand for stikkprøve- og rutinekontroller, gjennomføres uten unødig opphold. Varer som er gjenstand for stikkprøve- og rutinekontroller, bør ikke holdes tilbake i påvente av prøvingsresultater.
5. Importparten skal underrette importøren eller dennes representant eller vedkommende myndighet i eksportparten, eller ambassaden dersom vedkommende myndighet ikke er kjent, om en forsendelse som ikke er i samsvar med kravene, herunder årsaken til dette, og gi dem mulighet til å påklage avgjørelsen.
6. Dersom en vare blir holdt tilbake ved grensen på grunn av en antatt risiko, skal nødvendige

well as decision on clearance shall be undertaken as soon as possible to avoid any delays, in particular to prevent the deterioration of perishable goods.

7. When a Party detains, at a port of entry, goods exported from another Party due to non-conformity with a sanitary or phytosanitary measure, the reasons for the detention shall be promptly notified to the importer or his or her representative.
8. If goods are rejected at a port of entry, each Party shall ensure that the importer or his or her representative may appeal the decision.
9. When goods are rejected at a port of entry due to a serious sanitary or phytosanitary non-conformity, the competent authority in the exporting Party shall be informed as soon as possible.

Article 5.10

Consultations

If a Party has concerns regarding any matter arising under this Chapter with another Party, the Party may request consultations to address the matter. Such consultations shall take place, without undue delay, using any agreed method, with a view of finding mutually acceptable solutions. The Parties shall endeavour to resolve the matter and may inform the Joint Committee thereof.

Article 5.11

Competent Authorities and Contact Points

1. The Parties shall exchange information on competent authorities and contact details of contact points for this Chapter in order to facilitate communication and the exchange of information.
2. In the event of changes in this information, the Parties shall notify each other.

Chapter 6

Trade Remedies

Article 6.1

Subsidies and Countervailing Measures

1. The rights and obligations of the Parties relating to subsidies and countervailing measures shall be governed by Articles VI and XVI of the GATT 1994 and the WTO Agreement on

undersøkelser og beslutning om klarering foretas så snart som mulig for å unngå forsinkelser, særlig for å hindre at bederfelige varer forringes.

7. Når en part, i en innførselshavn, holder tilbake varer som er eksportert fra en annen part, på grunn av manglende samsvar med et veterinært eller plantesanitært tiltak, skal importøren eller dennes representant straks underrettes om årsakene til tilbakeholdelsen.
8. Dersom varer blir avvist i en innførselshavn, skal hver part sikre at importøren eller dennes representant kan påklage avgjørelsen.
9. Når varer avvises i en innførselshavn på grunn av et alvorlig avvik fra et veterinært eller plantesanitært tiltak, skal eksportpartens vedkommende myndigheter underrettes så snart som mulig.

Artikkel 5.10

Konsultasjoner

Dersom en part har betenkeligheter om ethvert forhold som oppstår innenfor rammen av dette kapittelet med en annen part, kan parten be om konsultasjoner for å ta opp forholdet. Slike konsultasjoner skal finne sted uten ugrunnet opphold, gjennom en hvilken som helst avtalt metode, med sikte på å finne løsninger som begge parter kan godta. Partene skal bestrebe seg på å løse forholdet og kan informere Den blandede komité om dette.

Artikkel 5.11

Vedkommende myndigheter og kontaktpunkter

1. Partene skal utveksle informasjon om vedkommende myndigheter og kontaktopplysninger for kontaktpunkter for dette kapittelet for å lette kommunikasjonen og utvekslingen av informasjon.
2. Ved endringer i denne informasjonen skal partene underrette hverandre.

Kapittel 6

Handelstiltak

Artikkel 6.1

Subsidier og utjevningstiltak

1. Partenes rettigheter og forpliktelser med hensyn til subsidier og utjevningstiltak skal reguleres av artikkel VI og XVI i GATT 1994 og WTO-avtalen om subsidier og utjevningstiltak, med unntak av det som er fastsatt i nr. 2.

Subsidies and Countervailing Measures, except as provided for in paragraph 2.

2. Before a Party initiates an investigation to determine the existence, degree and effect of any alleged subsidy in another Party, as provided for in Article 11 of the WTO Agreement on Subsidies and Countervailing Measures, the Party considering initiating an investigation shall notify in writing the Party whose goods are subject to investigation and allow for a 25-day period with a view to finding a mutually acceptable solution. The consultations shall take place within 15 days from the receipt of the notification. The consultations may take place in the Joint Committee, unless the Parties making and receiving the notification agree otherwise.

Article 6.2

Anti-Dumping

1. The rights and obligations of a Party relating to anti-dumping measures shall be governed by Article VI of the GATT 1994 and the WTO Agreement on Implementation of Article VI of the GATT 1994 (the WTO Anti-Dumping Agreement), subject to paragraphs 2 to 6. The Parties will endeavour to refrain from initiating anti-dumping procedures against each other.
2. When a Party receives a properly documented application and before initiating an investigation under the WTO Anti-Dumping Agreement, the Party shall, as soon as possible, notify in writing the other Party whose goods are allegedly being dumped and allow for consultations throughout the investigation with a view to finding a mutually acceptable solution. The consultations shall take place in the Joint Committee, unless the Parties making and receiving the notification agree otherwise.
3. A Party shall not initiate an anti-dumping investigation with regard to the same good from the same Party within 12 months of a determination which resulted in the non-application or revocation of anti-dumping measures or from the termination of a measure.
4. If a Party decides to impose an anti-dumping duty, the Party shall apply a duty less than the margin of dumping, if such lesser duty would be adequate to remove the injury to the domestic industry.
5. When anti-dumping margins are established, assessed or reviewed under Article 2, paragraph 9.3 and paragraph 9.5 of Article 9 and Article 11 of the WTO Anti-Dumping Agree-

2. Før en part setter i gang en undersøkelse for å fastslå eksistensen, omfanget og effekten av en angivelig subsidie i en annen part, slik det er fastsatt i artikkel 11 i WTO-avtalen om subsidier og utjevningstiltak, skal parten som vurderer å sette i gang undersøkelsen, skriftlig underrette parten hvis varer er gjenstand for undersøkelse, og gi en frist på 25 dager med sikte på å finne en løsning som begge parter kan godta. Konsultasjonene skal finne sted innen 15 dager etter mottak av underretningen. Konsultasjonene kan finne sted i Den blandede komité, med mindre partene som fremmer og mottar underretningen, blir enige om noe annet.

Artikkel 6.2

Antidumping

1. En parts rettigheter og forpliktelser med hensyn til antidumpingtiltak skal reguleres av artikkel VI i GATT 1994 og WTO-avtalen om gjennomføring av artikkel VI i GATT 1994 (WTO-antidumpingavtalen), med forbehold for nr. 2 til 6. Partene skal bestrebe seg på å avstå fra å iverksette antidumpingprosedyrer mot hverandre.
2. Når en part mottar en behørig dokumentert henvendelse, og før den igangsetter en undersøkelse etter WTO-antidumpingsavtalen, skal parten så snart som mulig skriftlig underrette den andre parten hvis varer angivelig blir dumpet, og gi mulighet for konsultasjoner gjennom hele undersøkelsen for å finne en løsning som begge parter kan godta. Konsultasjonene skal finne sted i Den blandede komité, med mindre partene som fremmer og mottar underretningene, blir enige om noe annet.
3. En part skal ikke igangsette en antidumpingundersøkelse med hensyn til den samme varen fra den samme parten før tidligst 12 måneder etter en påvisning som førte til ikke-anvendelse eller oppheving av antidumpingtiltak, eller etter avviklingen av et tiltak.
4. Dersom en part beslutter å ilegge en antidumpingavgift, skal parten anvende en sats som er lavere enn dumpingmarginen, dersom en slik lavere sats vil være tilstrekkelig til å oppveie skaden for den innenlandske industrien.
5. Når antidumpingmarginer innføres, vurderes eller gjennomgås i henhold til artikkel 2, nr. 9.3 og 9.5 i artikkel 9 og artikkel 11 i WTO-antidumpingavtalen, uavhengig av sammenlig-

ment, regardless of the comparison bases under subparagraph 2.4.2 of Article 2 of the WTO Anti-Dumping Agreement, all individual margins, whether positive or negative, shall be counted toward the average.

6. Five years from the date of entry into force of this Agreement, the Parties shall, in the Joint Committee, review whether there is a need to maintain the possibility to take anti-dumping measures between them. If the Parties decide after the first review to maintain this possibility, biennial reviews shall thereafter be conducted in the Joint Committee.

Article 6.3

Global Safeguard Measures

1. The rights and obligations of the Parties in respect of global safeguards shall be governed by Article XIX of the GATT 1994 and the WTO Agreement on Safeguards, except as provided for in paragraph 2.
2. In taking measures under Article XIX of the GATT 1994 and the WTO Agreement on Safeguards, a Party shall, consistent with its obligations under the WTO Agreements, exclude imports of an originating good from a Party if such imports do not cause or threaten to cause injury, in particular if the share of imports of that Party does not exceed three percent of the total imports of the good concerned.

Article 6.4

Bilateral Safeguard Measures

1. Where during the transition period, as a result of the reduction or elimination of a customs duty under this Agreement, any good originating in a Party is imported into the territory of another Party in such increased quantities, in absolute terms or relative to domestic production, and under such conditions as to cause or threaten to cause serious injury to the domestic industry of like or directly competitive goods in the territory of the importing Party, the importing Party may take bilateral safeguard measures to the minimum extent necessary to remedy or prevent the serious injury and facilitate adjustment, subject to paragraphs 2 to 12.
2. If the conditions set out in paragraph 1 are met, the importing Party may:

ningsgrunnlag etter nr. 2.4.2 i artikkel 2 i WTO-antidumpingavtalen, skal alle individuelle marginer, både positive og negative, medregnes i gjennomsnittet.

6. Fem år etter ikrafttreddelsen av denne avtalen skal partene, i Den blandede komité, gjennomgå om det er behov for å opprettholde adgangen til å treffe antidumpingtiltak seg imellom. Dersom partene etter den første gjennomgangen beslutter at denne adgangen skal opprettholdes, skal Den blandede komité deretter gjennomgå saken på nytt hvert annet år.

Artikkel 6.3

Globale beskyttelsestiltak

1. Partenes rettigheter og forpliktelser med hensyn til globale beskyttelsestiltak skal reguleres av artikkel XIX i GATT 1994 og WTO-avtalen om beskyttelsestiltak, med unntak av det som er fastsatt i nr. 2.
2. Når en part treffer tiltak i henhold til artikkel XIX i GATT 1994 og WTO-avtalen om beskyttelsestiltak, skal den, i samsvar med sine forpliktelser i henhold til WTO-avtalene, utelukke import av en opprinnelsesvare fra en part dersom slik import ikke volder eller truer med å volde skade, særlig dersom andelen av importen fra denne parten ikke overstiger tre prosent av den totale importen av den aktuelle varen.

Artikkel 6.4

Bilaterale beskyttelsestiltak

1. Når, under overgangsperioden og som et resultat av redusering eller avskaffelse av en tollavgift etter denne avtalen, enhver vare med opprinnelse i en part importeres inn på en annen parts territorium i en slik økt mengde, i absolutte tall eller i forhold til den innenlandske produksjonen, og under slike forhold at det volder eller truer med å volde alvorlig skade for innenlandsk industri som produserer tilsvarende eller direkte konkurrerende varer på den importpartens territorium, kan importparten treffe bilaterale beskyttelsestiltak i den grad det er absolutt nødvendig for å rette opp eller hindre den alvorlige skaden og lette tilpasning, med forbehold for nr. 2 til 12.
2. Dersom vilkårene fastsatt i nr. 1 er oppfylt, kan importparten

- (a) suspend the further reduction of any rate of customs duty provided for under this Agreement for the good; or
 - (b) increase the rate of customs duty for the good to a level not to exceed the lesser of:
 - (i) the MFN rate of duty applied at the time the bilateral safeguard measure is taken; or
 - (ii) the MFN rate of duty applied on the day immediately preceding the date of entry into force of this Agreement.
3. Bilateral safeguard measures shall only be taken upon clear evidence that increased imports have caused or are threatening to cause serious injury pursuant to an investigation in accordance with the procedures laid down in the WTO Agreement on Safeguards, in particular Articles 3 and 4 thereof.
 4. Bilateral safeguard measures may be taken during the transition period, which shall be a period of five years beginning on the date of entry into force of this Agreement. In the case of a good subject to tariff dismantling as set out in Annexes III-VI (Reduction or Elimination of Customs Duties and Schedules of tariff commitments agriculture from the EFTA States) that lasts five or more years, the transition period shall be extended to the end of the tariff dismantling period for that product. Bilateral safeguard measures shall be taken for a period not exceeding two years. In very exceptional circumstances, measures may be taken up to a total maximum period of three years. No bilateral safeguard measures shall be applied to the import of a good which has previously been subject to such a measure.
 5. No Party may apply, with respect to the same good, at the same time, a measure in accordance with:
 - (a) this Article;
 - (b) Article XIX of GATT 1994 and the WTO Safeguards Agreement; and
 - (c) Article 5 of the WTO Agreement on Agriculture.
 6. A Party intending to apply or extend a bilateral safeguard measure shall offer to the Party which may be affected by the bilateral safeguard measure compensation in the form of concessions having substantially equivalent trade effects or equivalent to the value of the additional duties expected to result from the bilateral safeguard measure.
 7. The Party intending to apply or extend a bilateral safeguard measure pursuant to this Article shall immediately, and in any case before
- (a) utsette ytterligere nedsettelse av en vares tollavgiftssats etter denne avtalen, eller
 - (b) øke tollavgiftssatsen for varen til et nivå som ikke overstiger det laveste av
 - (i) den gjeldende MFN-satsen på det tidspunktet det bilaterale beskyttelsestiltaket treffes, eller
 - (ii) den gjeldende MFN-satsen på dagen umiddelbart før ikrafttredelsesdatoen for denne avtalen.
3. Bilaterale beskyttelsestiltak skal iverksettes bare dersom det foreligger klare bevis for at økt import har voldt eller truer med å volde alvorlig skade ifølge en undersøkelse gjennomført i samsvar med prosedyrene fastsatt i WTO-avtalen om beskyttelsestiltak, særlig artikkel 3 og 4.
 4. Bilaterale beskyttelsestiltak kan treffes i overgangsperioden, som skal være en periode på fem år fra datoen for ikrafttredelsen av denne avtalen. For en vare som er gjenstand for tollnedtrapping som fastsatt i vedlegg III til VI (Reduksjon eller avskaffelse av tollavgifter og Bindingslister over tollavgiftsforpliktelser på landbruksvarer fra EFTA-statene) som varer i fem år eller mer, skal overgangsperioden forlenges til utløpet av tollnedtrappingsperioden for det aktuelle produktet. Bilaterale beskyttelsestiltak skal ikke ha mer enn to års varighet. Under helt spesielle omstendigheter kan tiltak treffes med en total maksimal varighet på tre år. Et bilateralt beskyttelsestiltak skal ikke anvendes på nytt for import av en vare som tidligere har vært gjenstand for et slikt tiltak.
 5. Ingen part kan, med hensyn til samme vare, på samme tid, anvende et tiltak i samsvar med
 - a) denne artikkelen,
 - b) artikkel XIX i GATT 1994 og WTO-avtalen om beskyttelsestiltak, og
 - c) artikkel 5 i WTO-avtalen om landbruk.
 6. En part som har til hensikt å anvende eller forlenge et bilateralt beskyttelsestiltak, skal tilby parten som kan bli berørt av det bilaterale beskyttelsestiltaket, kompensasjon i form av konsesjoner som har stort sett likeverdig virkning på handelen eller tilsvarer verdien av de ytterligere tollavgiftene som forventes å følge av det bilaterale beskyttelsestiltaket.
 7. Parten som har til hensikt å anvende eller forlenge et bilateralt beskyttelsestiltak i henhold til denne artikkelen, skal umiddelbart, og i alle

taking or extending a measure, notify the other Parties. The notification shall contain all pertinent information, including evidence of serious injury or threat thereof caused by increased imports, a precise description of the good concerned, and the proposed measure, as well as the proposed date of introduction, expected duration and timetable for the progressive removal of the measure and the offered compensation. In the case of an extension of a bilateral safeguard measure, evidence that the domestic industry concerned is adjusting shall also be provided. Upon request of a Party affected by the bilateral safeguard measure, the Party applying or extending the bilateral safeguard measure shall to the extent possible provide additional information.

8. Upon request of a Party, the Joint Committee shall, within 30 days from the date of receipt of the notification, examine the information provided under paragraph 7 in order to facilitate a mutually acceptable solution. In the absence of such solution, the importing Party may adopt a bilateral safeguard measure pursuant to paragraph 2 to remedy the problem and, in the absence of mutually agreed trade compensation, the Party against whose good the bilateral safeguard measure is taken may take compensatory action by suspending the application of substantially equivalent concessions to the Party applying the bilateral safeguard measure. The application of a bilateral safeguard measure and compensatory action shall be notified to the other Parties at least 30 days in advance. In the selection of the bilateral safeguard measure and the compensatory action, priority must be given to the action or measure which least disturbs the functioning of this Agreement. A Party shall take compensatory action only for the minimum period necessary to achieve the substantially equivalent trade effects and in any event, only while the bilateral safeguard measure under paragraph 2 is being applied.
 9. Regardless of its duration or whether it has been subject to extension, a bilateral safeguard measure on a good shall be terminated at the end of the transition period.
 10. Upon the termination of the bilateral safeguard measure, the rate of customs duty shall be the rate which would have been in effect but for the measure.
 11. In critical circumstances, where delay would cause damage which would be difficult to
- tilfeller før den treffer eller utvider et tiltak, underrette de øvrige partene. Underretningen skal inneholde alle relevante opplysninger, herunder bevis for at økt import har voldt eller truer med å volde alvorlig skade, en nøyaktig beskrivelse av den aktuelle varen og det planlagte tiltaket samt planlagt dato for innføring, forventet varighet og tidsplan for den gradvise avviklingen av tiltaket samt den tilbudte kompensasjonen. Ved en utvidelse av et bilateralt beskyttelsestiltak skal det også legges fram bevis for at den berørte innenlandske industrien tilpasser seg. På anmodning fra en part som er berørt av det bilaterale beskyttelsestiltaket, skal parten som anvender eller forlenger det bilaterale beskyttelsestiltaket, i den utstrekning det er mulig, gi ytterligere opplysninger.
8. På anmodning fra en part skal Den blandede komité innen 30 dager etter at den har mottatt underretningen, undersøke de opplysningene som er gitt i henhold til nr. 7, med sikte på å legge til rette for en løsning som begge parter kan godta. Dersom det ikke lykkes å finne en slik løsning, kan importparten innføre et bilateralt beskyttelsestiltak i henhold til nr. 2 for å løse problemet, og, dersom det ikke oppnås enighet om handelskompensasjon, kan parten hvis vare er gjenstand for beskyttelsestiltaket, iverksette kompensasjonstiltak ved å oppheve anvendelsen av stort sett tilsvarende konsesjoner til parten som anvender det bilaterale beskyttelsestiltaket. Anvendelsen av et bilateralt beskyttelsestiltak og kompensasjonstiltak skal underrettes de andre partene minst 30 dager i forveien. Ved valg av bilaterale beskyttelsestiltak og kompensasjonstiltak skal det gis prioritet til tiltak som griper minst mulig forstyrrende inn i gjennomføringen av denne avtalen. En part skal anvende kompensasjonstiltak bare så lenge det er absolutt nødvendig for å oppnå stort sett likeverdig virkning på handelen, og under alle omstendigheter bare så lenge det bilaterale beskyttelsestiltaket i henhold til nr. 2 varer.
 9. Uavhengig av varighet eller om det har vært gjenstand for forlengelse, skal et bilateralt beskyttelsestiltak for en vare avvikles ved overgangsperiodens utløp.
 10. Ved avvikling av det bilaterale beskyttelsestiltaket skal tollavgiftssatsen være satsen som ville vært anvendt hadde det ikke vært for tiltaket.
 11. Under kritiske omstendigheter der forsinkelse vil medføre skade som det vil være vanskelig å

repair, a Party may take a provisional bilateral safeguard measure pursuant to a preliminary determination that there is clear evidence that increased imports as a result of the reduction or elimination of a customs duty under this Agreement have caused or threaten to cause serious injury to the domestic industry. The Party intending to take such a measure shall immediately notify the other Parties thereof. The procedures set out in in this Article shall be initiated within 30 days from the date of receipt of the notification. Any compensation shall be based on the total period of application of the provisional bilateral safeguard measure and of the bilateral safeguard measure.

12. Any provisional bilateral safeguard measure shall be terminated within 200 days at the latest. The period of application of any such provisional bilateral safeguard measure shall be counted as part of the duration, and any extension thereof, of the bilateral safeguard measure, set out in paragraphs 2 and 4 respectively. Any tariff increases shall be promptly refunded if the investigation described in paragraph 3 does not result in a finding that the conditions of paragraph 1 are met.

Chapter 7

Trade In Services

Article 7.1

Scope and Coverage

1. This Chapter applies to measures by a Party affecting trade in services.
2. For the purposes of this Chapter, measures by a Party means measures taken by:
 - (a) central, regional, or local governments and authorities;
 - (b) non-governmental bodies in the exercise of powers delegated by central, regional, or local governments or authorities.
3. This Chapter shall not apply to:
 - (a) government procurement;
 - (b) subsidies or grants, including government-supported loans, guarantees, and insurance, provided by a Party or to any conditions attached to the receipt or continued receipt of such subsidies or grants, whether or not such subsidies or grants are offered exclusively to domestic services, service consumers, or service suppliers;

rette opp, kan en part treffe et midlertidig bilateralt beskyttelsestiltak i henhold til en foreløpig påvisning av at det foreligger klare bevis for at økt import som følge av reduksjon eller avskaffelse av en tollavgift i henhold til denne avtalen har voldt eller truer med å volde alvorlig skade for innenlandsk industri. Parten som har til hensikt å treffe et slikt tiltak, skal umiddelbart underrette de øvrige partene om dette. Prosedyrene som er fastsatt i denne artikkelen, skal iverksettes innen 30 dager fra mottak av underretningen. Enhver kompensasjon skal være basert på den totale anvendelsesperioden for det midlertidige bilaterale beskyttelsestiltaket og for det bilaterale beskyttelsestiltaket.

12. Et midlertidig bilateralt beskyttelsestiltak skal avvikes senest innen 200 dager. Anvendelsesperioden for ethvert slikt midlertidig bilateralt beskyttelsestiltak skal regnes som en del av varigheten, og enhver forlengelse, av det bilaterale beskyttelsestiltaket, fastsatt i henholdsvis nr. 2 og 4. Enhver økning av tollavgiftssatsene skal refunderes omgående dersom undersøkelsen omtalt i nr. 3 ikke konkluderer med at vilkårene i nr. 1 er oppfylt.

Kapittel 7

Handel med tjenester

Artikkel 7.1

Virkeområde og dekning

1. Dette kapittelet får anvendelse på tiltak truffet av en part som har innvirkning på handel med tjenester.
2. I dette kapittelet menes med «tiltak truffet av en part» tiltak truffet av
 - a) sentrale, regionale eller lokale administrative enheter og myndigheter,
 - b) ikke-statlige organer når disse utøver myndighet delegert til dem av sentrale, regionale eller lokale administrative enheter eller myndigheter.
3. Dette kapittelet får ikke anvendelse på
 - (a) offentlige anskaffelser,
 - (b) subsidier eller tilskudd, herunder statlig støttede lån, garantier og forsikringer, som ytes av en part, eller på vilkår knyttet til mottak eller fortsatt mottak av slike subsidier eller tilskudd, uansett om slike subsidier eller tilskudd utelukkende tilbys innenlandske tjenester, tjenesteforbrukere eller tjenesteytere,

- (c) services supplied in the exercise of governmental authority;
- (d) in respect of air transport services, measures affecting traffic rights however granted, or measures affecting services directly related to the exercise of traffic rights, other than measures affecting:
 - (i) aircraft repair and maintenance services;
 - (ii) the selling and marketing of air transport services;
 - (iii) computer reservation system (CRS) services;
 - (iv) airport operation services; and
 - (v) ground handling services.

Article 7.2

Definitions

1. For the purposes of this Chapter:
 - (a) «trade in services» means the supply of a service:
 - (i) from the territory of a Party into the territory of another Party;
 - (ii) in the territory of a Party to the service consumer of another Party;
 - (iii) by a service supplier of a Party, through commercial presence in the territory of another Party;
 - (iv) by a service supplier of a Party, through presence of natural persons of a Party in the territory of another Party;
 - (b) «services» includes any service in any sector except services supplied in the exercise of governmental authority;
 - (c) «a service supplied in the exercise of governmental authority» means any service which is supplied neither on a commercial basis, nor in competition with one or more service suppliers;
 - (d) «measure» means any measure by a Party, whether in the form of a law, regulation, rule, procedure, decision, administrative action, or any other form;
 - (e) «supply of a service» includes the production, distribution, marketing, sale and delivery of a service;
 - (f) «measures by Parties affecting trade in services» includes measures with respect to:
 - (i) the purchase, payment or use of a service;

- (c) tjenester som ytes under utøvelse av statsmyndighet,
- (d) med hensyn til luftfartstjenester, tiltak som har innvirkning på trafikkrettigheter uansett hvordan de er tildelt, eller tiltak som har innvirkning på tjenester som er direkte forbundet med utøvelse av trafikkrettigheter, med unntak av tiltak som har innvirkning på
 - (i) reparasjons- og vedlikeholdstjenester for luftfartøyer,
 - (ii) salg og markedsføring av lufttransporttjenester,
 - (iii) tjenester for databaserte reservasjonssystemer,
 - (iv) lufthavnsdriftstjenester, og
 - (v) bakketjenester.

Artikkel 7.2

Definisjoner

1. For dette kapitlets formål
 - a) menes med «handel med tjenester» ytelse av en tjeneste
 - i) fra en parts territorium til en annen parts territorium,
 - ii) på en parts territorium til en annen parts tjenesteforbruker,
 - iii) av en parts tjenesteyter, gjennom kommersiell tilstedeværelse på en annen parts territorium,
 - iv) av en parts tjenesteyter, gjennom fysiske personers tilstedeværelse på en annen parts territorium,
 - b) omfatter «tjenester» alle tjenester i alle sektorer, unntatt tjenester som ytes under utøvelse av statsmyndighet,
 - c) menes med «en tjeneste som ytes under utøvelse av statsmyndighet» enhver tjeneste som ytes verken på kommersielt grunnlag eller i konkurranse med en eller flere tjenesteytere,
 - d) menes med «tiltak» ethvert tiltak truffet av en part, enten i form av en lov, forskrift, regel, prosedyre, beslutning, administrativt tiltak eller annen form,
 - e) omfatter «yting av en tjeneste» produksjon, distribusjon, markedsføring, salg og levering av en tjeneste,
 - f) omfatter «tiltak truffet av parter som har innvirkning på handel med tjenester» tiltak med hensyn til
 - i) kjøp, betaling for eller bruk av en tjeneste,

- (ii) the access to and use of, in connection with the supply of a service, services which are required by those Parties to be offered to the public generally;
 - (iii) the presence, including commercial presence, of persons of a Party for the supply of a service in the territory of another Party;
 - (g) «commercial presence» means any type of business or professional establishment, including through:
 - (i) the constitution, acquisition or maintenance of a juridical person; or
 - (ii) the creation or maintenance of a branch or a representative office; within the territory of a Party for the purpose of supplying a service;
 - (h) «sector of a service» means:
 - (i) with reference to a specific commitment, one or more, or all, subsectors of that service, as specified in a Party's Schedule;
 - (ii) otherwise, the whole of that service sector, including all of its subsectors;
 - (i) «service of another Party» means a service which is supplied:
 - (i) from or in the territory of that other Party, or in the case of maritime transport, by a vessel registered under the domestic laws and regulations of that other Party, or by a person of that other Party which supplies the service through the operation of a vessel and/or its use in whole or in part; or
 - (ii) in the case of the supply of a service through commercial presence or through the presence of natural persons, by a service supplier of that other Party;
 - (j) «service supplier» means any person which supplies a service;⁵
 - (k) «monopoly supplier of a service» means any person, public or private, which in the relevant market of the territory of a Party is authorised or established formally or in
- ii) tilgang til og bruk av, i forbindelse med yting av en tjeneste, tjenester som disse partene krever at må tilbys allmennheten,
 - iii) tilstedeværelsen, herunder kommersiell tilstedeværelse, av personer fra en part for yting av en tjeneste på en annen parts territorium,
 - g) menes med «kommersiell tilstedeværelse» enhver type virksomhet eller profesjonell etablering, inkludert gjennom
 - i) stiftelse, erverv eller videreføring av en juridisk person, eller
 - ii) opprettelse eller videreføring av en filial eller et representasjonskontor, innenfor en parts territorium med det formål å yte en finansiell tjeneste,
 - h) menes med en tjenestes «sektor»
 - i) med henvisning til en spesifikk forpliktelse, en eller flere, eller alle, undersektorer av denne tjenesten, som spesifisert i en parts bindingsliste,
 - ii) ellers hele tjenestesektoren, inkludert alle dens undersektorer,
 - i) menes med «tjeneste fra en annen part» en tjeneste som ytes
 - i) fra eller på den andre partens territorium, eller når det gjelder sjøtransport, av et fartøy som er registrert i henhold til den andre partens nasjonale lover og forskrifter, eller av en person fra den andre parten som helt eller delvis yter tjenesten gjennom drift og/eller bruk av et fartøy, eller
 - ii) når det gjelder tjenesteytelse gjennom kommersiell tilstedeværelse eller gjennom fysiske personers tilstedeværelse, av en tjenesteyter fra den andre parten,
 - j) menes med «tjenesteyter» enhver person som yter en tjeneste;⁵
 - k) menes med «tjenesteyter med monopol» enhver person, offentlig eller privat, som på det aktuelle markedet på en parts territorium er godkjent eller formelt eller reelt

⁵ This definition includes any person that seeks to supply services. Where the service is not supplied or sought to be supplied directly by a juridical person but through other forms of commercial presence such as a branch or a representative office, the service supplier (i.e. the juridical person) shall, nonetheless, through such commercial presence be accorded the treatment provided for service suppliers under this Chapter. Such treatment shall be extended to the commercial presence through which the service is supplied or sought to be supplied and need not be extended to any other parts of the service supplier located outside the territory where the service is supplied or sought to be supplied.

⁵ Denne definisjonen omfatter enhver person som søker å yte tjenester. Når tjenesten ikke ytes eller søkes ytet direkte av en juridisk person, men gjennom andre former for kommersiell tilstedeværelse, for eksempel en filial eller et representasjonskontor, skal tjenesteyteren (dvs. den juridiske personen) gjennom denne kommersielle tilstedeværelsen like fullt gis den behandlingen som er fastsatt for tjenesteytere i dette kapittelet. Behandlingen skal gis til den kommersielle tilstedeværelsen som tjenesten ytes eller søkes ytet gjennom, men behøver ikke å gis til andre deler av tjenesteyteren som befinner seg utenfor territoriet der tjenesten ytes eller søkes ytet.

- effect by that Party as the sole supplier of that service;
- (l) «service consumer» means any person that receives or uses a service;
- (m) «person» means either a natural person or a juridical person;
- (n) «natural person of another Party» means a natural person who, under the domestic laws and regulations of that other Party, is:
- (i) a national of that other Party; or
 - (ii) a permanent resident of that other Party who resides in the territory of any Party, if that other Party accords substantially the same treatment to its permanent residents as to its nationals in respect of measures affecting trade in services.
- (o) «juridical person» means any legal entity duly constituted or otherwise organised under the domestic laws and regulations of a Party, whether for profit or otherwise, and whether privately-owned or governmentally owned, including any corporation, trust, partnership, joint venture, sole proprietorship or association;
- (p) «juridical person of another Party» means a juridical person which is either:
- (i) constituted or otherwise organised under the domestic laws and regulations of that other Party, and is engaged in substantive business operations in the territory of any Party; or
 - (ii) in the case of the supply of a service through commercial presence, owned or controlled by:
 - (aa) natural persons of that other Party; or
 - (bb) juridical persons of that other Party identified under subparagraph (p) (i);
- (q) a juridical person is:
- (i) «owned» by persons of a Party if more than 50 percent of the equity interest in it is beneficially owned by persons of that Party;
 - (ii) «controlled» by persons of a Party if such persons have the power to name a majority of its directors or otherwise to legally direct its actions;
- etablert av vedkommende part som eneste yter av denne tjenesten,
- l) menes med «tjenesteforbruker» enhver person som mottar eller bruker en tjeneste,
- m) menes med «person» en fysisk eller juridisk person,
- n) menes med «fysisk person fra en annen part» en fysisk person som i henhold til den andre partens nasjonale lover og forskrifter er
- i) statsborger i den andre parten, eller
 - ii) en person med permanent opphold i denne andre parten, men som oppholder seg på territoriet til en av partene, dersom denne andre parten i alt vesentlig gir personer med permanent opphold samme behandling som den gir sine egne borgere med hensyn til tiltak som har innvirkning på handel med tjenester,
- o) menes med «juridisk person» ethvert rettssubjekt som er behørig stiftet eller på annen måte organisert i henhold til en parts nasjonale lover og forskrifter, uansett om det har et økonomisk formål eller ikke, og uansett om det er privateid eller statseid, herunder enhver form for selskap, forvaltningsselskap («trust»), partnerskap, fellesforetak («joint venture»), enkeltpersonforetak eller sammenslutning,
- p) menes med «juridisk person fra en annen part» en juridisk person som enten
- i) er stiftet eller på annen måte organisert i henhold til den andre partens nasjonale lover og forskrifter, og som driver en vesentlig forretningsvirksomhet på territoriet til en annen part, eller
 - ii) når det gjelder yting av en tjeneste gjennom kommersiell tilstedeværelse, er eid eller kontrollert av
 - aa) fysiske personer fra den andre parten, eller
 - bb) juridiske personer fra denne andre parten som nevnt under bokstav p) punkt i),
- q) er en juridisk person
- i) «eid» av personer fra en part dersom mer enn 50 prosent av dens egenkapital reelt eies av personer fra vedkommende part,
 - ii) «kontrollert» av personer hjemmehørende i en part dersom disse personene har myndighet til å utpeke flertallet av dens styremedlemmene eller på annen måte lovlig kan styre dens virksomhet,

- (iii) «affiliated» with another person when it controls, or is controlled by, that other person; or when it and the other person are both controlled by the same person; and
- (r) «direct taxes» comprises all taxes on total income, on total capital or on elements of income or of capital, including taxes on gains from the alienation of property, taxes on estates, inheritances and gifts, and taxes on the total amounts of wages or salaries paid by enterprises, as well as taxes on capital appreciation.

Article 7.3

Most-Favoured-Nation Treatment

1. Without prejudice to measures taken in accordance with Article VII of the GATS, and except as provided for in its List of MFN Exemptions contained in Annex XIV (List of MFN Exemptions), each Party shall accord immediately and unconditionally, in respect of all measures affecting the supply of services, to services and service suppliers of any other Party treatment no less favourable than the treatment it accords to like services and service suppliers of any non-Party.
2. Treatment granted under other existing or future agreements concluded by one of the Parties and notified under Article V or Article Vbis of the GATS shall not be subject to paragraph 1.
3. Notwithstanding paragraph 2, if a Party concludes an agreement of the type referred in the paragraph 2, it shall, upon request from another Party, afford adequate opportunity to that Party to negotiate the benefits granted therein. Such a negotiation is without prejudice to the final outcome.
4. Nothing in this Chapter shall be so construed as to prevent any Party from conferring or according advantages to adjacent countries in order to facilitate exchanges limited to contiguous frontier zones of services that are both locally produced and consumed.

Article 7.4

Market Access

1. With respect to market access through the modes of supply identified in subparagraph (a) of Article 7.2 (Definitions), each Party shall accord services and service suppliers of

- iii) «tilknyttet» en annen person når den kontrollerer eller kontrolleres av denne andre personen, eller når den og den andre personen begge kontrolleres av samme person, og
- r) omfatter «direkte skatt» all skatt på samlet inntekt, samlet formue eller deler av inntekt eller formue, herunder skatt på gevinst ved avhending av eiendom, skatt på dødsbo, arv og gaver, skatt på foretaks samlede lønnsutbetalinger og skatt på verdistigning.

Artikkel 7.3

Bestevilkårsbehandling

1. Uten at det berører tiltak truffet i samsvar med artikkel VII i GATS, og med unntak for det som er fastsatt i dens liste over unntak fra bestevilkårsklausulen i vedlegg XIV (Liste over MFN-unntak), skal hver part med hensyn til ethvert tiltak som har innvirkning på ytelse av tjenester, uten opphold og uten vilkår gi enhver annen parts tjenester og tjenesteytere en behandling som ikke er mindre gunstig enn den behandlingen den gir tilsvarende tjenester og tjenesteytere fra en ikke-part.
2. Behandling i henhold til andre eksisterende eller framtidige avtaler som en av partene har inngått, og som det er gitt underretning om i henhold til artikkel V eller artikkel Vbis i GATS, skal ikke omfattes av bestemmelsene i nr. 1.
3. Uten hensyn til nr. 2, dersom en part inngår eller endrer en avtale av typen nevnt i nr. 2, skal den på anmodning fra en annen part gi sistnevnte tilstrekkelige muligheter til å forhandle seg fram til de samme fordelene som er gitt i nevnte avtale. En slik forhandling berører ikke det endelige utfallet.
4. Ingen bestemmelse i dette kapitlet skal tolkes slik at det hindrer en part i å tildele eller gi tilgrensende land fordeler for å legge til rette for utveksling som er begrenset til tilstøtende grenseområder, av tjenester som både produseres og forbrukes lokalt.

Artikkel 7.4

Markedsadgang

1. Med hensyn til markedsadgang gjennom de ytelsesmåtene som er angitt i bokstav a) i artikkel 7.2 (Definisjoner), skal hver part gi tjenester og tjenesteytere fra en annen part en

another Party treatment no less favourable than that provided for under the terms, limitations and conditions agreed and specified in its Schedule in Annex XIII (Schedules of Specific Commitments).⁶

2. In sectors where market-access commitments are undertaken, the measures which a Party shall not maintain or adopt either on the basis of a regional subdivision or on the basis of its entire territory, unless otherwise specified in its Schedule, are defined as:

- (a) limitations on the number of service suppliers whether in the form of numerical quotas, monopolies, exclusive service suppliers or the requirements of an economic needs test;
- (b) limitations on the total value of service transactions or assets in the form of numerical quotas or the requirement of an economic needs test;
- (c) limitations on the total number of service operations or on the total quantity of service output expressed in terms of designated numerical units in the form of quotas or the requirement of an economic needs test;⁷
- (d) limitations on the total number of natural persons that may be employed in a particular service sector or that a service supplier may employ and who are necessary for, and directly related to, the supply of a specific service in the form of numerical quotas or the requirement of an economic needs test;
- (e) measures which restrict or require specific types of legal entity or joint venture through which a service supplier may supply a service; and
- (f) limitations on the participation of foreign capital in terms of maximum percentage limit on foreign shareholding or the total value of individual or aggregate foreign investment.

behandling som ikke er mindre gunstig enn den som er fastsatt i henhold til vilkårene, begrensningene og betingelsene som er avtalt og spesifisert i bindingslisten i vedlegg XIII (Bindingslister over spesifikke forpliktelser).⁶

2. I sektorer med forpliktelser om markedstilgang er tiltakene som en part ikke skal opprettholde eller vedta, enten i en regional underinndeling eller på hele sitt territorium, med mindre annet er spesifisert i bindingslisten, definert som

- a) begrensninger på antall tjenesteytere, enten i form av tallmessige kvoter, monopoler, tjenesteytere med enerett eller kravene til prøving av økonomiske behov,
- b) begrensninger på den totale verdien av tjenestetransaksjoner eller eiendeler i form av tallmessige kvoter eller krav om prøving av økonomiske behov,
- c) begrensninger på det totale antallet tjenesteoperasjoner eller på den totale mengden tjenesteproduksjon, uttrykt i form av tilordnede tallenheter i form av kvoter eller krav om prøving av økonomiske behov,⁷
- d) begrensninger på det totale antallet fysiske personer som kan være ansatt i en bestemt tjenestesektor, eller som en tjenesteyter kan ansette, og som er nødvendige for, og direkte knyttet til, yting av en bestemt tjeneste i form av tallmessige kvoter eller krav om prøving av økonomiske behov,
- e) tiltak som begrenser eller krever bestemte typer juridiske enheter eller fellesforetak som en tjenesteyter kan yte en tjeneste gjennom, og
- f) begrensninger på deltakelse av utenlandsk kapital i form av maksimal prosentgrense på utenlandsk aksjebeholdning eller den totale verdien av individuelle eller samlede utenlandske investeringer.

⁶ If a Party undertakes a market-access commitment in relation to the supply of a service through the mode of supply referred to in subparagraph (a) (i) of Article 7.2 (Definitions) and if the cross-border movement of capital is an essential part of the service itself, that Party is thereby committed to allow such movement of capital. If a Party undertakes a market-access commitment in relation to the supply of a service through the mode of supply referred to in subparagraph (a) (iii) of Article 7.2 (Definitions), it is thereby committed to allow related transfers of capital into its territory.

⁷ This subparagraph does not cover measures of a Party which limit inputs for the supply of services.

⁶ Dersom en part forplikter seg til å gi markedsadgang i forbindelse med yttelse av en tjeneste gjennom ytelsesmåten nevnt i bokstav a) punkt i) i artikkel 7.2 (Definisjoner), og dersom kapitalbevegelser over landegrensene er en vesentlig del av selve tjenesten, forplikter vedkommende part seg dermed til å tillate slike kapitalbevegelser. Dersom en part forplikter seg til å gi markedsadgang i forbindelse med yttelse av en tjeneste gjennom ytelsesmåten nevnt i bokstav a) punkt iii) i artikkel 7.2 (Definisjoner), forplikter den seg dermed til å tillate relaterte kapitaloverføringer til sitt territorium.

⁷ Dette punktet dekker ikke en parts tiltak som begrenser innsatsfaktorer for yting av tjenester.

*Article 7.5***National Treatment**

1. In the sectors inscribed in its Schedule of Specific Commitments, and subject to any conditions and qualifications set out therein, each Party shall accord to services and service suppliers of another Party, in respect of all measures affecting the supply of services, treatment no less favourable than that it accords to its own like services and service suppliers.⁸
2. A Party may meet the requirement of paragraph 1 by according to services and service suppliers of another Party, either formally identical treatment or formally different treatment to that it accords to its own like services and service suppliers.
3. Formally identical or formally different treatment shall be considered to be less favourable if it modifies the conditions of competition in favour of services or service suppliers of the Party compared to like services or service suppliers of another Party.

*Article 7.6***Additional Commitments**

The Parties may negotiate commitments with respect to measures affecting trade in services not subject to scheduling under Articles 7.4 (Market Access) or 7.5 (National Treatment), including those regarding qualifications, standards or licensing matters. Such commitments shall be inscribed in a Party's Schedule in Annex XIII (Schedules of Specific Commitments).

*Article 7.7***Domestic Regulation**

1. In sectors where specific commitments are undertaken, each Party shall ensure that all measures of general application affecting trade in services are administered in a reasonable, objective and impartial manner.
2. Each Party shall maintain or institute as soon as practicable judicial, arbitral or administrative tribunals or procedures which provide, at the request of an affected service supplier of

⁸ Specific commitments assumed under this Article shall not be construed to require any Party to compensate for any inherent competitive disadvantages which result from the foreign character of the relevant services or service suppliers.

*Artikkel 7.5***Nasjonal behandling**

1. Hver part skal, i sektorene som er innskrevet i sin bindingsliste over spesifikke forpliktelser, og med forbehold for vilkårene og kvalifikasjonene som er fastsatt der, gi tjenester og tjenesteytere fra en annen part, med hensyn til alle tiltak som påvirker tjenesteytelse, en behandling som ikke er mindre gunstig enn den gir sine egne likeverdige tjenester og tjenesteytere.⁸
2. En part kan oppfylle kravet i nr. 1 ved å gi tjenester og tjenesteytere fra en annen part enten formelt identisk behandling eller formelt forskjellig behandling sammenlignet med det den gir sine likeverdige tjenester og tjenesteytere.
3. Formelt identisk eller formelt forskjellig behandling skal anses som mindre gunstigersom den endrer konkurransevilkårene til fordel for tjenester eller tjenesteytere fra parten sammenlignet med likeverdige tjenester eller tjenesteytere fra en annen part.

*Artikkel 7.6***Tilleggsforpliktelser**

Partene kan forhandle om forpliktelser med hensyn til tiltak som påvirker handelen med tjenester, og som ikke er underlagt bindingslister i henhold til artikkel 7.4 (Markedsadgang) eller 7.5 (Nasjonal behandling), herunder tiltak som gjelder kvalifikasjoner, standarder eller lisensieringsspørsmål. Slike forpliktelser skal innskrives i en parts bindingsliste i vedlegg XIII (Bindingslister over spesifikke forpliktelser).

*Artikkel 7.7***Innenlandsk regulering**

1. I sektorer der det inngås spesifikke forpliktelser, skal hver part sikre at alle tiltak av allmenn gyldighet som har innvirkning på handel med tjenester, forvaltes på en rimelig, objektiv og upartisk måte.
2. Hver part skal opprettholde eller, så snart det er praktisk mulig, opprette domstoler, voldsdomstoler eller forvaltningsdomstoler eller ordninger der det, når en berørt tjeneste-

⁸ Spesifikke forpliktelser i henhold til denne artikkelen skal ikke tolkes som krav om at partene må kompensere for eventuelle iboende konkurransemessige ulemper som følge av at de relevante tjenestene eller tjenesteyterne er av utenlandsk art.

another Party, for the prompt review of, and where justified, appropriate remedies for, administrative decisions affecting trade in services. Where such procedures are not independent of the agency entrusted with the administrative decision concerned, the Party shall ensure that the procedures in fact provide for an objective and impartial review.

3. Where authorisation is required by a Party for the supply of a service, the competent authorities of that Party shall, within a reasonable period of time after the submission of an application is considered complete under that Party's domestic laws and regulations, inform the applicant of the decision concerning the application. At the request of the applicant, the competent authorities of that Party shall provide, without undue delay, information concerning the status of the application.
4. With a view to ensuring that measures relating to qualification requirements and procedures, technical standards and licensing requirements and procedures do not constitute unnecessary barriers to trade in services, the Joint Committee shall take a decision aiming at incorporating into the Agreement any disciplines developed in the WTO in accordance with paragraph 4 of Article VI of the GATS. The Parties may also, jointly or bilaterally, decide to develop further disciplines.
5. In sectors in which a Party has undertaken specific commitments, pending the entry into force of a decision incorporating WTO disciplines for these sectors pursuant to paragraph 4, and, if agreed between the Parties, disciplines developed jointly or bilaterally under this Agreement pursuant to paragraph 4, the Party shall not apply qualification requirements and procedures, technical standards and licensing requirements and procedures that nullify or impair such specific commitments in a manner which is:
 - (a) not based on objective and transparent criteria, such as competence and the ability to supply the service;
 - (b) more burdensome than necessary to ensure the quality of the service; or
 - (c) in the case of licensing procedures, in itself a restriction on the supply of the service.
6. In determining whether a Party is in conformity with the obligation under subparagraph 5(a), account shall be taken of international

ytter fra en annen part ber om det, omgående kan foretas en gjennomgang av og, når det er berettiget, omgjøring av forvaltningsvedtak som har innvirkning på handel med tjenester. Når slike prosedyrer ikke er uavhengige av det organet som er betrodd det aktuelle forvaltningsvedtaket, skal parten sikre at prosedyrene i realiteten innebærer en objektiv og upartisk gjennomgang.

3. Der det kreves autorisasjon fra en part for å yte en tjeneste, skal vedkommende myndigheter hos denne parten, innen en rimelig frist etter at det er innlevert en søknad som anses for å være fullstendig i henhold til partens nasjonale lover og forskrifter, underrette søkeren om utfallet av søknaden. På anmodning fra søkeren skal vedkommende myndigheter hos parten uten unødig opphold opplyse om søknadens status.
4. For å sikre at tiltak som gjelder kvalifikasjonskrav og -prosedyrer, tekniske standarder og lisensieringskrav og -prosedyrer, ikke utgjør unødige hindringer for handelen med tjenester, skal Den blandede komité treffe en beslutning med sikte på å innlemme i denne avtalen eventuelle retningslinjer som utarbeides innenfor WTO i samsvar med artikkel VI nr. 4 i GATS. Partene kan også, enten i fellesskap eller bilateralt, bli enige om å utarbeide flere retningslinjer.
5. I sektorer der en part har påtatt seg spesifikke forpliktelser, i påvente av ikrafttreddelsen av en beslutning i henhold til nr. 4 om å innlemme WTO-retningslinjer for disse sektorene og, dersom partene er enige om det, retningslinjer utarbeidet i fellesskap eller bilateralt innenfor rammen av denne avtalen i henhold til nr. 4, skal parten ikke anvende kvalifikasjonskrav og -prosedyrer, tekniske standarder og lisensieringskrav og -prosedyrer som opphever eller svekker slike spesifikke forpliktelser på en måte som
 - a) ikke er basert på objektive og åpne kriterier, som kompetanse og evne til å yte tjenesten,
 - b) er mer byrdefull enn nødvendig for å sikre tjenestens kvalitet, eller
 - c) når det dreier seg om lisensieringsprosedyrer, i seg selv innebærer en restriksjon på ytelsen av tjenesten.
6. For å kunne avgjøre om en part opptrer i samsvar med forpliktelsen etter nr. 5 bokstav a), skal det tas hensyn til relevante internasjonale

standards of relevant international organisations⁹ applied by that Party.

7. In sectors where specific commitments regarding professional services are undertaken, each Party shall provide for adequate procedures to verify the competence of professionals of any other Party.

Article 7.8

Recognition

1. For the purpose of the fulfilment of its relevant standards or criteria for the authorisation, licensing or certification of service suppliers, each Party shall give due consideration to any requests by another Party to recognise the education or experience obtained, requirements met, or licences or certifications granted in that other Party. Such recognition may be based upon an agreement or arrangement with that other Party, or otherwise be accorded autonomously.
2. Where a Party recognises, by agreement or arrangement, the education or experience obtained, requirements met, or licences or certifications granted, in the territory of a non-Party, that Party shall afford another Party adequate opportunity to negotiate its accession to such an agreement or arrangement, whether existing or future, or to negotiate a comparable agreement or arrangement with it. Where a Party accords recognition autonomously, it shall afford adequate opportunity for another Party to demonstrate that the education or experience obtained, requirements met, or licences or certifications granted, in the territory of that other Party should also be recognised.
3. Any such agreement or arrangement or autonomous recognition shall be in conformity with the relevant provisions of the WTO Agreement, in particular paragraph 3 of Article VII of the GATS.

Article 7.9

Movement of Natural Persons Supplying Services

1. This Article applies to measures affecting natural persons who are service suppliers of a

organisasjoners⁹ internasjonale standarder som anvendes av vedkommende part.

7. I sektorer der det er inngått spesifikke forpliktelser vedrørende profesjonelle tjenester, skal hver part sørge for tilstrekkelige prosedyrer for å verifisere kompetansen til fagpersoner fra enhver annen part.

Artikkel 7.8

Anerkjennelse

1. For å kunne oppfylle sine relevante standarder eller kriterier for autorisasjon, lisensiering eller sertifisering av tjenesteytere, skal hver part behørig vurdere enhver anmodning fra en annen part om å anerkjenne gjennomgått utdanning eller oppnådd erfaring, oppfylte krav eller lisenser eller sertifiseringer som er gitt hos den andre parten. Slik anerkjennelse kan være basert på en avtale eller ordning med den andre parten eller på annen måte gis på frittstående grunnlag.
2. Når en part, gjennom en avtale eller ordning, anerkjenner gjennomgått utdanning eller oppnådd erfaring, oppfylte krav eller lisenser eller sertifiseringer som er gitt på territoriet til en ikke-part, skal vedkommende part gi en annen part tilstrekkelig mulighet til å forhandle om tiltredelse til en slik avtale eller ordning, enten den allerede er trådt i kraft eller skal tre i kraft på et senere tidspunkt, eller til å forhandle seg fram til en tilsvarende avtale eller ordning med vedkommende part. Når en part gir slik anerkjennelse på frittstående grunnlag, skal den gi en annen part tilstrekkelig mulighet til å godtgjøre at også gjennomgått utdanning eller oppnådd erfaring, oppfylte krav eller lisenser eller sertifiseringer som er gitt på territoriet til denne andre parten, bør anerkjennes.
3. Enhver slik avtale eller ordning eller anerkjennelse på frittstående grunnlag skal være i samsvar med de relevante bestemmelsene i WTO-avtalen, særlig artikkel VII nr. 3 i GATS.

Artikkel 7.9

Bevegelsesfrihet for fysiske personer som yter tjenester

1. Denne artikkelen får anvendelse på tiltak som har innvirkning på fysiske personer som er tje-

⁹ The term «relevant international organisations» refers to international bodies whose membership is open to the relevant bodies of at least all Parties.

⁹ Med «relevante internasjonale organisasjoner» menes internasjonale organer som er åpne for medlemskap fra de relevante organer hos minst samtlige parter.

Party, and natural persons of a Party who are employed by a service supplier of a Party, in respect of the supply of a service.

2. This Chapter shall not apply to measures affecting natural persons seeking access to the employment market of a Party, nor shall it apply to measures regarding nationality, citizenship, residence or employment on a permanent basis.
3. Natural persons covered by a specific commitment shall be allowed to supply the service in accordance with the terms of that commitment.
4. This Chapter shall not prevent a Party from applying measures to regulate the entry of natural persons of another Party into, or their temporary stay in, its territory, including those measures necessary to protect the integrity of, and to ensure the orderly movement of natural persons across, its borders, provided that such measures are not applied in such a manner as to nullify or impair the benefits accruing to a Party under the terms of a specific commitment.¹⁰

Article 7.10

Transparency

1. Each Party shall publish promptly and, except in emergency situations, at the latest by the time of their entry into force, all relevant measures of general application which pertain to or affect the operation of this Chapter. International agreements pertaining to or affecting trade in services to which a Party is a signatory shall also be published.
2. Where publication as referred to in paragraph 1 is not practicable, such information shall be made otherwise publicly available.
3. Nothing in this Chapter shall require a Party to provide confidential information, the disclosure of which would impede law enforcement, or otherwise be contrary to the public interest, or which would prejudice legitimate commercial interests of particular enterprises, public or private.

nesteytere fra en part, og fysiske personer fra en part som er ansatt av en tjenesteyter fra en part, med hensyn til yting av en tjeneste.

2. Dette kapittelet får ikke anvendelse på tiltak som har innvirkning på fysiske personer som søker adgang til en parts arbeidsmarked, og heller ikke på tiltak som angår nasjonalitet, statsborgerskap, opphold eller sysselsetting på permanent grunnlag.
3. Fysiske personer som omfattes av en spesifikk forpliktelse, skal ha adgang til å yte tjenesten i samsvar med vilkårene for den forpliktelsen.
4. Bestemmelsene i dette kapittelet skal ikke hindre en part i å anvende tiltak for å regulere innreise til eller midlertidig opphold på sitt territorium av fysiske personer fra en annen part, herunder tiltak som er nødvendige for å beskytte partens grenser og sikre en ordnet grensepassering for fysiske personer, forutsatt at slike tiltak ikke anvendes på en måte som tilsidesetter eller svekker fordelene som tilkommer en part i henhold til vilkårene for en spesifikk forpliktelse.¹⁰

Artikkel 7.10

Åpenhet

1. Hver part skal straks og, unntatt i nødsituasjoner, senest på det tidspunktet de trer i kraft, kunngjøre alle relevante tiltak av allmenn gyldighet som gjelder eller berører anvendelsen av dette kapittelet. Internasjonale avtaler som gjelder eller berører handel med tjenester, og som en part har undertegnet, skal også kunngjøres.
2. Når kunngjøring som nevnt i nr. 1 ikke er praktisk mulig, skal slik informasjon gjøres offentlig tilgjengelig på annen måte.
3. Ingen bestemmelse i dette kapittelet skal medføre krav om at en part skal legge fram fortrolige opplysninger dersom utlevering ville hindre rettshåndhevelse eller på annen måte være i strid med allmennhetens interesse, eller dersom det ville skade legitime kommersielle interesser for bestemte foretak, offentlige eller private.

¹⁰ The sole fact of requiring a visa for natural persons shall not be regarded as nullifying or impairing benefits under a specific commitment.

¹⁰ Krav om visum for fysiske personer skal ikke i seg selv anses for å tilsidesette eller svekke fordeler i henhold til en spesifikk forpliktelse.

*Article 7.11***Monopolies and Exclusive Service Suppliers**

1. Each Party shall ensure that any monopoly supplier of a service in its territory does not, in the supply of the monopoly service in the relevant market, act in a manner inconsistent with that Party's obligations under Article 7.3 (Most-Favoured-Nation Treatment) and specific commitments.
2. Where a Party's monopoly supplier competes, either directly or through an affiliated company, in the supply of a service outside the scope of its monopoly rights and which is subject to that Party's specific commitments, the Party shall ensure that such a supplier does not abuse its monopoly position to act in its territory in a manner inconsistent with such commitments.
3. The provisions of this Article shall also apply to cases of exclusive service suppliers, where a Party, formally or in effect:
 - (a) authorises or establishes a small number of service suppliers; and
 - (b) substantially prevents competition among those suppliers in its territory.

*Article 7.12***Business Practices**

1. The Parties recognise that certain business practices of service suppliers, other than those falling under Article 7.11 (Monopolies and Exclusive Service Suppliers), may restrain competition and thereby restrict trade in services.
2. Each Party shall, at the request of another Party, enter into consultations with a view to eliminating practices referred to in paragraph 1. The Party addressed shall accord full and sympathetic consideration to such a request and shall cooperate through the supply of publicly available non-confidential information of relevance to the matter in question. The Party addressed shall also provide other information available to the requesting Party, subject to its domestic laws and regulations and to the conclusion of satisfactory agreement concerning the safeguarding of its confidentiality by the requesting Party.

*Artikkel 7.11***Monopoler og tjenesteytere med enerett**

1. Hver part skal påse at en tjenesteyter med monopol på dens territorium ved ytelse av monopoltjenesten på det aktuelle markedet ikke opptrer på en måte som er uforenlig med partens plikter i henhold til artikkel 7.3 (Bestevilkårsbehandling) og spesifikke forpliktelser.
2. Når en tjenesteyter med monopol i en part direkte eller gjennom et tilknyttet selskap konkurrerer om å yte en tjeneste som ikke omfattes av dens monopolrettigheter, og som hører inn under vedkommende parts spesifikke forpliktelser, skal parten påse at en slik tjenesteyter ikke misbruker sin monopolstilling til å opptre på dens territorium på en måte som er uforenlig med slike forpliktelser.
3. Bestemmelsene i denne artikkelen får også anvendelse på tilfeller med tjenesteytere med enerett, der en part formelt eller reelt
 - a) godkjenner eller etablerer et lite antall tjenesteytere, og
 - b) i det vesentlige hindrer konkurranse mellom disse tjenesteyterne på sitt territorium.

*Artikkel 7.12***Forretningsmetoder**

1. Partene erkjenner at visse forretningsmetoder hos tjenesteytere, bortsett fra dem som faller inn under artikkel 7.11 (Monopoler og tjenesteytere med enerett), kan begrense konkurransen og dermed begrense handelen med tjenester.
2. Hver part skal på anmodning fra en annen part innlede konsultasjoner med sikte på å avskaffe metodene nevnt i nr. 1. Den anmodede parten skal gi slik anmodning grundig og velvillig behandling og skal samarbeide ved å framskaffe offentlig tilgjengelige, ikke-fortrolige opplysninger av betydning for det aktuelle forholdet. Med forbehold for den anmodede parten nasjonale lover og forskrifter og for at det inngås en tilfredsstillende avtale som sikrer at den anmodende parten behandler disse opplysningene fortrolig, skal den anmodede parten også skaffe den anmodende parten andre tilgjengelige opplysninger.

*Article 7.13***Payments and Transfers**

1. Except under the circumstances envisaged in Article 7.14 (Restrictions to Safeguard the Balance-of-Payments), no Party shall apply restrictions on international transfers and payments for current transactions relating to its specific commitments with another Party.
2. Nothing in this Chapter shall affect the rights and obligations of the Parties under the Articles of the Agreement of the International Monetary Fund (IMF), including the use of exchange actions which are in conformity with the Articles of the Agreement of the IMF, provided that a Party shall not impose restrictions on capital transactions inconsistently with its specific commitments regarding such transactions, except under Article 7.14 (Restrictions to Safeguard the Balance-of-Payments) or at the request of the IMF.

*Article 7.14***Restrictions to Safeguard the Balance-of-Payments**

1. In the event of serious balance-of-payment and external financial difficulties or threat thereof, a Party may adopt or maintain restrictions on trade in services on which it has undertaken specific commitments, including on payments or transfers for transactions related to such commitments. It is recognised that particular pressures on the balance-of-payments of a Party in the process of economic development may necessitate the use of restrictions to ensure, *inter alia*, the maintenance of a level of financial reserve adequate for the implementation of its programme of economic development or economic transition.
2. The restrictions referred to in paragraph 1:
 - (a) shall not discriminate against any other Party in comparison to non-Party;
 - (b) shall be consistent with the Articles of Agreement of the IMF;
 - (c) shall avoid unnecessary damage to the commercial, economic and financial interest of any other Party;
 - (d) shall not exceed those necessary to deal with the circumstances described in paragraph 1; and

*Artikkel 7.13***Betalinger og overføringer**

1. Med unntak for omstendigheter som er nevnt i artikkel 7.14 (Restriksjoner for å beskytte betalingsbalansen), skal en part ikke legge restriksjoner på internasjonale overføringer og betalinger for løpende transaksjoner knyttet til sine spesifikke forpliktelser med en annen part.
2. Ingen bestemmelse i dette kapitlet skal berøre partenes rettigheter og forpliktelser i henhold til avtalen om Det internasjonale valutafond (IMF), herunder bruk av valutamessige tiltak som er i samsvar med nevnte avtale, forutsatt at en part ikke innfører restriksjoner på kapitaltransaksjoner som er uforenlige med dens spesifikke forpliktelser med hensyn til slike transaksjoner, med unntak for artikkel 7.14 (Restriksjoner for å beskytte betalingsbalansen) eller med mindre IMF ber om det.

*Artikkel 7.14***Restriksjoner for å beskytte betalingsbalansen**

1. Dersom en part opplever alvorlige vanskeligheter med betalingsbalansen eller eksterne finansielle vanskeligheter, eller en fare for at slike vanskeligheter oppstår, kan den vedta eller opprettholde restriksjoner på handel med tjenester som er omfattet av spesifikke forpliktelser, herunder betalinger eller overføringer knyttet til slike forpliktelser. Det erkjennes at visse press på betalingsbalansen til en part under økonomisk utvikling kan nødvendiggjøre bruken av restriksjoner for å sikre blant annet at det kan bevares finansielle reserver som er tilstrekkelig store til at parten kan iverksette sitt program for økonomisk utvikling eller økonomisk omlegging.
2. Restriksjonene nevnt i nr. 1
 - (a) skal ikke medføre forskjellbehandling av en annen part i forhold til en ikke-part,
 - (b) skal være i samsvar med avtalen om IMF,
 - (c) skal unngå unødig skade på en annen parts kommersielle, økonomiske og finansielle interesser,
 - (d) skal ikke gå ut over det som er nødvendig for å håndtere omstendighetene beskrevet i nr. 1, og

- (e) shall be temporary and be phased out progressively as the situation specified in paragraph 1 improves.
3. In determining the incidence of such restrictions, the Parties may give priority to the supply of services which are most essential to their economic or development programmes. However, such restrictions shall not be adopted or maintained for the purpose of protecting a particular services sector.

Article 7.15

General Exceptions

1. Subject to the requirement that such measures are not applied in a manner which would constitute a means of arbitrary or unjustifiable discrimination between countries where like conditions prevail, or a disguised restriction on trade in services, nothing in this Chapter shall be construed to prevent the adoption or enforcement by a Party of measures:
- (a) necessary to protect public morals or to maintain public order;¹¹
 - (b) necessary to protect human, animal or plant life or health;
 - (c) necessary to secure compliance with domestic laws or regulations which are not inconsistent with this Chapter including those relating to:
 - (i) the prevention of deceptive and fraudulent practices or to deal with the effects of a default on services contracts;
 - (ii) the protection of the privacy of individuals in relation to the processing and dissemination of personal data and the protection of confidentiality of individual records and accounts; or
 - (iii) safety;
 - (d) inconsistent with Article 7.5 (National Treatment), provided that the difference in treatment is aimed at ensuring the equitable or effective¹² imposition or collection of direct taxes in respect of services or service suppliers of other Parties;
 - (e) inconsistent with Article 7.3 (Most-Favoured-Nation Treatment), provided that the difference in treatment is the result of an agreement on the avoidance of double taxation or provisions on the avoidance of double taxation in any other international agree-

- e) skal være midlertidige og gradvis fases ut etter hvert som situasjonen omhandlet i nr. 1 blir bedre.

3. Ved fastsettelsen av omfanget av slike restriksjoner kan partene prioritere å yte tjenester som er av størst betydning for deres økonomiske programmer eller utviklingsprogrammer. Slike restriksjoner skal imidlertid ikke vedtas eller opprettholdes for å beskytte en bestemt tjenestesektor.

Artikkel 7.15

Generelle unntak

1. Med forbehold om at slike tiltak ikke anvendes på en måte som ville utgjøre et middel til vilkårlig eller urettmessig forskjellsbehandling mellom partene der samme vilkår gjelder, eller en skjult restriksjon av handel med tjenester, skal ingen bestemmelse i dette kapittelet tolkes slik at den hindrer en part i å treffe eller håndheve tiltak som er
- a) nødvendige for å verne offentlig moral eller opprettholde offentlig orden;¹¹
 - b) nødvendige for å verne menneskers, dyrs eller planters liv og helse,
 - c) nødvendige for å sikre overholdelse av nasjonale lover eller forskrifter som ikke er uforenlige med bestemmelsene i denne avtalen, herunder slike som gjelder
 - i) forhindring av villedende og uredelig praksis eller håndteringen av virkningene av misligholdte tjenestekontrakter,
 - ii) enkeltpersoners personvern i forbindelse med behandling og spredning av personopplysninger og vern av fortrolighet for enkeltdokumenter og -regnskaper, eller
 - iii) sikkerhet,
 - d) uforenlige med artikkel 7.5 (Nasjonal behandling), forutsatt at forskjellsbehandlingen tar sikte på å sikre rettferdig eller effektiv¹² utskrivning eller inndrivelse av direkte skatter på andre parter tjenester eller tjenesteytere,
 - e) uforenlige med artikkel 7.3 (Bestevilkårsbehandling), forutsatt at forskjellsbehandlingen er en følge av en avtale om å unngå dobbeltbeskatning eller bestemmelser om å unngå dobbeltbeskatning i enhver annen

¹¹ The public order exception may be invoked only where a genuine and sufficiently serious threat is posed to one of the fundamental interests of society.

¹¹ Unntaket for den offentlige orden kan påberopes bare når grunnleggende samfunnsinteresser utsettes for en reell og tilstrekkelig alvorlig trussel.

ement or arrangement by which the Party is bound.

internasjonal avtale eller ordning som parten er forpliktet ved.

Article 7.16

Security Exceptions

1. Nothing in this Chapter shall be construed:
 - (a) to require a Party to furnish any information, the disclosure of which it considers contrary to its essential security interests;
 - (b) to prevent a Party from taking any action which it considers necessary for the protection of its essential security interests:
 - (i) relating to the supply of services as carried out directly or indirectly for the purpose of provisioning a military establishment;
 - (ii) relating to fissionable and fusionable materials or the materials from which they are derived;
 - (iii) taken in time of war or other emergency in international relations; or
 - (c) to prevent a Party from taking any action in pursuance of its obligations under the United Nations Charter for the maintenance of international peace and security.

¹² Measures that are aimed at ensuring the equitable or effective imposition or collection of direct taxes include measures taken by a Party under its taxation system which:

- (i) apply to non-resident service suppliers in recognition of the fact that the tax obligation of non-residents is determined with respect to taxable items sourced or located in the Party's territory;
- (ii) apply to non-residents in order to ensure the imposition or collection of taxes in the Party's territory;
- (iii) apply to non-residents or residents in order to prevent the avoidance or evasion of taxes, including compliance measures;
- (iv) apply to consumers of services supplied in or from the territory of another Party in order to ensure the imposition or collection of taxes on such consumers derived from sources in the Party's territory;
- (v) distinguish service suppliers subject to tax on worldwide taxable items from other service suppliers, in recognition of the difference in the nature of the tax base between them; or
- (vi) determine, allocate or apportion income, profit, gain, loss, deduction or credit of resident persons or branches, or between related persons or branches of the same person, in order to safeguard the Party's tax base.

Tax terms or concepts in subparagraph (d) and in this footnote are determined according to tax definitions and concepts, or equivalent or similar definitions and concepts, under the domestic law of the Party taking the measure.

Artikkel 7.16

Sikkerhetsunntak

1. Ingen bestemmelse i dette kapittelet skal forstås slik at den
 - a) pålegger en part å gi opplysninger når den anser at det vil være i strid med dens grunnleggende sikkerhetsinteresser,
 - b) hindrer en part i å treffe tiltak som den anser som nødvendige for å trygge sine grunnleggende sikkerhetsinteresser
 - i) i forbindelse med ytelse av tjenester som direkte eller indirekte skjer for å forsyne en militær virksomhet,
 - ii) i forbindelse med spaltbare og fusjonerbare stoffer eller stoffene de framstilles av,
 - iii) som treffes i krigstid eller annen krisesituasjon i internasjonale forhold, eller
 - c) hindrer en part i å treffe tiltak som den er forpliktet til i henhold til De forente nasjoners pakt for å opprettholde internasjonal fred og sikkerhet.

¹² Tiltak som tar sikte på å sikre rettferdig eller effektiv utskrivning eller inndrivelse av direkte skatter, omfatter tiltak truffet av en part i henhold til sin skatteordning som

- i) får anvendelse for ikke-bosatte tjenesteytere i erkjennelse av at ikke-bosattes skatteplikt blir bestemt av skatteobjekter som har sin kilde i eller befinner seg på partens territorium,
- ii) får anvendelse for ikke-bosatte for å sikre utskrivning eller inndrivelse av skatter på partens territorium,
- iii) får anvendelse for ikke-bosatte eller bosatte for å forhindre skatteunndragelse eller skatteomgåelse, herunder tiltak for å sikre at skattereglene overholdes,
- iv) får anvendelse for brukere av tjenester som ytes på eller fra en annen parts territorium, for å sikre utskrivning eller inndrivelse av skatter fra slike brukere avledet fra kilder på partens territorium,
- v) skiller mellom tjenesteytere som er globalskattepliktige, og andre tjenesteytere, i erkjennelse av den forskjellen i skattegrunnlaget som eksisterer mellom dem, eller
- vi) fastsetter, henfører eller fordeler inntekt, utbytte, fortjeneste, tap, fradrag eller gjeld for bosatte personer eller filialer, eller mellom beslektede personer eller filialer tilhørende samme person, for å sikre partens skattegrunnlag.

Skatteuttrykk eller skattebegreper i bokstav d) og i denne fotnoten skal bestemmes i samsvar med skattedefinisjoner og -begreper, eller tilsvarende eller lignende definisjoner og begreper, i henhold til den nasjonale lovgivningen hos parten som treffer tiltaket.

*Article 7.17***Schedules of Specific Commitments**

1. Each Party shall set out in a schedule the specific commitments it undertakes under Articles 7.4 (Market Access), 7.5 (National Treatment) and 7.6 (Additional Commitments). With respect to sectors where such commitments are undertaken, each Schedule shall specify:
 - (a) terms, limitations and conditions on market access;
 - (b) conditions and qualifications on national treatment;
 - (c) undertakings relating to additional commitments referred to in Article 7.6 (Additional Commitments); and
 - (d) where appropriate, the time frame for implementation of such commitments; and the date of entry into force of such commitments.
2. Measures inconsistent with both Articles 7.4 (Market Access) and 7.5 (National Treatment) shall be dealt with as provided for in paragraph 2 of Article XX of the GATS.
3. The Parties' Schedules of Specific Commitments are set out in Annex XIII (Schedules of Specific Commitments).

*Article 7.18***Modification of Schedules**

The Parties shall, upon written request by a Party, hold consultations to consider any modification or withdrawal of a specific commitment in the requesting Party's Schedule of Specific Commitments. The consultations shall be held within three months after the requesting Party made its request. In the consultations, the Parties shall aim to ensure that a general level of mutually advantageous commitments no less favourable to trade than that provided for in the Schedule of Specific Commitments prior to such consultations is maintained. Modifications of Schedules of Specific Commitments are subject to the procedures set out in Articles 14.2 (Joint Committee) and 16.2 (Amendments).

*Article 7.19***Review**

With the objective of further liberalising trade in services between them, the Parties shall review at least every five years, or more frequently if so

*Artikkel 7.17***Bindingslister over spesifikke forpliktelser**

1. Hver part skal i en bindingsliste føre opp de spesifikke forpliktelsene den påtar seg i henhold til artikkel 7.4 (Markedsadgang), artikkel 7.5 (Nasjonal behandling) og artikkel 7.6 (Tilleggsforpliktelser). For sektorer der slike forpliktelser er inngått, skal hver bindingsliste nærmere angi følgende:
 - a) vilkår for og begrensninger på markedsadgang,
 - b) vilkår og kvalifikasjoner for nasjonal behandling,
 - c) tilsagn i forbindelse med tilleggsforpliktelser nevnt i artikkel 7.6 (Tilleggsforpliktelser), og
 - d) der det er hensiktsmessig, tidsrammen for gjennomføring av slike forpliktelser og ikrafttredelsesdatoen for slike forpliktelser.
2. Tiltak som er uforenlige med både artikkel 7.4 (Markedsadgang) og artikkel 7.5 (Nasjonal behandling), skal behandles som fastsatt i artikkel XX nr. 2 i GATS.
3. Partenes bindingslister over spesifikke forpliktelser er oppført i vedlegg XIII (Bindingslister over spesifikke forpliktelser).

*Artikkel 7.18***Endring av bindingslister**

Partene skal på skriftlig anmodning fra en part holde konsultasjoner for å vurdere om en spesifikke forpliktelse i den anmodende partens bindingsliste over spesifikke forpliktelser bør endres eller oppheves. Konsultasjonene skal holdes innen tre måneder etter at den anmodende parten har satt fram sin anmodning. Under konsultasjonene skal partene søke å sikre at det opprettholdes et generelt nivå på gjensidig fordelaktige forpliktelser som ikke er mindre gunstige for handelen enn det som var fastsatt i bindingslisten over spesifikke forpliktelser før konsultasjonene ble innledet. Endringer av bindingslister over spesifikke forpliktelser er underlagt framgangsmåtene i artikkel 14.2 (Den blandede komité) og artikkel 16.2 (Endringer).

*Artikkel 7.19***Gjennomgang**

Partene skal, med mål om å liberalisere samhandelen med tjenester ytterligere, minst hvert femte år, eller oftere dersom de blir enige om det, gjen-

agreed, their Schedules of Specific Commitments and their Lists of MFN Exemptions, taking into account in particular any autonomous liberalisation and on-going work under the auspices of the WTO. The first such review shall take place no later than five years from the entry into force of this Agreement.

Article 7.20

Consultations on Subsidies

1. Notwithstanding Article 7.1 (Scope and Coverage), a Party which considers that it is adversely affected by a subsidy of another Party may request *ad hoc* consultations with that Party on such matters. Such request shall be accorded sympathetic considerations.
2. No Party shall have recourse to dispute settlement under Chapter 15 (Dispute Settlement) for any request made or consultations held under this Article, or any other dispute arising under this Article.

Article 7.21

Denial of Benefits

1. A Party may deny the benefits of this Chapter to a national of a non-Party, or to a juridical person of another Party that is owned or controlled by a non-Party or by a person of a non-Party, if the denying Party:
 - (a) does not maintain diplomatic relations with the non-Party; or
 - (b) adopts or maintains measures related to the maintenance of international peace and security, including the protection of human rights, which prohibit transactions with that person or would be violated or circumvented if the benefits of this Chapter were accorded to that person.

Article 7.22

Annexes

The following Annexes form an integral part of this Chapter:

- Annex XV (Financial Services);
- Annex XVI (Telecommunication Services);
- Annex XIII (Schedules of Specific Commitments); and
- Annex XIV (Lists of MFN Exemptions).

nomgå sine bindingslister over spesifikke forpliktelser og lister over unntak fra bestevilkårsklausulen (MFN-unntak), idet de særlig tar hensyn til eventuelle uavhengige liberaliseringer og pågående arbeid i regi av WTO. Den første gjennomgangen skal finne sted senest fem år etter at denne avtalen er trådt i kraft.

Artikkel 7.20

Konsultasjoner om subsidier

1. Uten hensyn til artikkel 7.1 (Virkeområde og dekning) kan en part som anser at en annen parts subsidier er til skade for den selv, be om konsultasjoner *ad hoc* med vedkommende part om slike forhold. En slik anmodning skal behandles med velvillighet.
2. Ingen part kan benytte tvisteløsning i henhold til kapittel 15 (Tvisteløsning) for noen anmodning framsatt eller konsultasjoner avholdt i henhold til denne artikkelen, eller enhver annen tvist som oppstår innenfor rammen av denne artikkelen.

Artikkel 7.21

Nekting av fordeler

1. En part kan nekte å gi fordeler etter dette kapittelet til en statsborger i en ikke-part, eller en juridisk person fra en annen part som er eid eller kontrollert av en ikke-part eller av en person fra en ikke-part, dersom den nektende parten
 - (a) ikke har diplomatiske forbindelser med ikke-parten, eller
 - (b) vedtar eller opprettholder tiltak knyttet til opprettholdelse av internasjonal fred og sikkerhet, herunder vern av menneskerettighetene, som forbyr transaksjoner med den personen eller som ville ha blitt overtrådt eller omgått dersom fordelene etter dette kapittelet ble gitt til den personen.

Artikkel 7.22

Vedlegg

Følgende vedlegg utgjør en integrert del av dette kapittelet:

- vedlegg XV (Finansielle tjenester),
- vedlegg XVI (Telekommunikasjonstjenester),
- vedlegg XIII (Bindingslister over spesifikke forpliktelser), og
- vedlegg XIV (Lister over MFN-unntak).

*Chapter 8***Investment***Article 8.1***Scope and Coverage**

1. This Chapter applies to commercial presence in all sectors as set out in Annex XVII (Covered Sectors). This Chapter does not apply to commercial presence in services sectors as set out in Article 7.1 (Coverage).¹³
2. This Chapter does not include investment protection and shall be without prejudice to the interpretation or application of other international agreements relating to investment or taxation to which one or several EFTA States and Malaysia are parties.¹⁴
3. This Chapter shall not apply to:
 - (a) subsidies or grants provided by a Party; and
 - (b) government procurement.

*Article 8.2***Definitions**

1. For the purposes of this Chapter:
 - (a) «juridical person» means any legal entity duly constituted or otherwise organised under applicable law, whether for profit or otherwise, and whether privately-owned or governmentally owned, including any corporation, partnership, joint venture, sole proprietorship or association;
 - (b) «juridical person of a Party» means a juridical person constituted or otherwise organised under the domestic laws and regulations of a Party and engaged in substantive business operations in that Party;
 - (c) «natural person» means a person who has the nationality, or is a permanent resident, of a Party in accordance with its domestic laws and regulations;
 - (d) «commercial presence» means any type of business establishment, including through:

¹³ It is understood that services specifically exempted from the scope of Chapter 7 (Trade in Services) do not fall under the scope of this Chapter.

¹⁴ For greater certainty, any dispute settlement mechanism in any existing or future investment protection agreement to which one or several EFTA States and Malaysia are parties to is not applicable to alleged breaches of this Chapter.

*Kapittel 8***Investeringer***Artikkel 8.1***Virkeområde og dekning**

1. Dette kapitlet for anvendelse på kommersiell tilstedeværelse i alle sektorer som angitt i vedlegg XVII (Omfattede sektorer). Dette kapitlet får ikke anvendelse på kommersiell tilstedeværelse i tjenestesektorer som angitt i artikkel 7.1 (Dekning).¹³
2. Dette kapitlet omfatter ikke investeringsbeskyttelse og skal ikke ha noen virkning for fortolkningen eller anvendelsen av andre internasjonale avtaler om investeringsvirksomhet eller beskatning som én eller flere av EFTA-statene og Malaysia er part i.¹⁴
3. Dette kapitlet får ikke anvendelse på
 - a) subsidier eller tilskudd som er gitt av en part, og
 - b) offentlige anskaffelser.

*Artikkel 8.2***Definisjoner**

1. I dette kapitlet menes med
 - a) «juridisk person» ethvert rettssubjekt som er behørig stiftet eller på annen måte organisert i henhold til gjeldende lovgivning, uansett om det har et økonomisk formål eller ikke, og uansett om det er privateid eller statseid, herunder enhver form for selskap, partnerskap, fellesforetak («joint venture»), enkeltpersonforetak eller sammenlutning,
 - b) «juridisk person fra en part» en juridisk person som er stiftet eller på annen måte organisert i henhold til en parts nasjonale lover og forskrifter, og som driver vesentlig forretningsvirksomhet i denne parten,
 - c) «fysisk person» en person som er statsborger eller har permanent opphold i en part i samsvar med partens nasjonale lover og forskrifter,
 - d) «kommersiell tilstedeværelse» forretningsvirksomhet av enhver art, herunder ved

¹³ Partene er innforstått med at tjenester som er spesifikt unntatt fra virkeområdet for kapittel 7 (Handel med tjenester), ikke kommer inn under dette kapitlets virkeområde.

¹⁴ Det presiseres at eventuelle tvisteløsningsmekanismer i en eksisterende eller framtidig avtale om investeringsbeskyttelse som en eller flere EFTA-stater og Malaysia er part i, ikke kommer til anvendelse på påståtte brudd på dette kapitlet.

- (i) the constitution, acquisition or maintenance of a juridical person, or
- (ii) the creation or maintenance of a branch or a representative office, within the territory of another Party for the purpose of performing an economic activity.

Article 8.3

National Treatment

Each Party shall, subject to Article 8.4 (Reservations) and the reservations set out in Annex XVIII (Investment Reservations), accord to juridical and natural persons of another Party, and to the commercial presence of such persons, treatment no less favourable than that it accords, in like situations,¹⁵ to its own juridical and natural persons, and to the commercial presence of such persons.

Article 8.4

Reservations¹⁶

1. Article 8.3 (National Treatment) shall not apply to:
 - (a) any reservation pertaining to existing or future measures that is listed by a Party in Annex XVIII (Investment Reservations);
 - (b) the continuation or prompt renewal of any reservation referred to in subparagraph (a);
 - (c) an amendment to a reservation pertaining to existing measures to the extent that the amendment does not decrease the conformity of the reservation with Article 8.3 (National Treatment), with respect to an EFTA State consistent with Annex XVIII (Investment Reservations) and, with respect to Malaysia consistent with its List A of Reservations under Annex XVIII (Investment Reservations); and
 - (d) any new reservation adopted by a Party, and incorporated into Annex XVIII (Investment Reservations) which does not affect the overall level of commitments of that Party under this Agreement;

- i) stiftelse, erverv eller videreføring av en juridisk person, eller
- ii) opprettelse eller opprettholdelse av en filial eller et representasjonskontor, på en annen parts territorium med det formål å utføre en økonomisk aktivitet.

Artikkel 8.3

Nasjonal behandling

Hver part skal, med forbehold for artikkel 8.4 (Forbehold) og forbeholdene oppført i vedlegg XVIII (Investeringsforbehold), gi juridiske og fysiske personer fra en annen part og slike persons kommersielle tilstedeværelse en behandling som ikke er mindre gunstig enn den som vedkommende part, i tilsvarende situasjoner,¹⁵ gir sine egne juridiske og fysiske personer og slike persons kommersielle tilstedeværelse.

Artikkel 8.4

Forbehold¹⁶

1. Artikkel 8.3 (Nasjonal behandling) får ikke anvendelse på
 - (a) ethvert forbehold knyttet til eksisterende eller framtidige tiltak som er oppført av en part i vedlegg XVIII (Investeringsforbehold),
 - (b) videreføring eller omgående fornyelse av ethvert forbehold nevnt i bokstav a),
 - (c) en endring av et forbehold som gjelder eksisterende tiltak i den utstrekning endringen ikke reduserer forbeholdets samsvar med artikkel 8.3 (Nasjonal behandling), med hensyn til en EFTA-stat i samsvar med vedlegg XVIII (Investeringsforbehold) og, med hensyn til Malaysia i samsvar med dets liste A over forbehold under vedlegg XVIII (Investeringsforbehold), og
 - (d) nye forbehold vedtatt av en part og innarbeidet i vedlegg XVIII (Investeringsforbehold) som ikke berører det samlede nivået for partens forpliktelser etter denne avtalen,

¹⁵ For greater certainty, whether treatment is accorded in «like situations» under this Article depends on the totality of the circumstances.

¹⁶ For greater certainty, this Article does not entail a ratchet mechanism.

¹⁵ Det presiseres at om behandlingen er gitt i «tilsvarende situasjoner» i henhold til denne artikkelen, avhenger av samtlige omstendigheter.

¹⁶ Det presiseres at denne artikkelen ikke innebærer en skralleklausul.

to the extent that such reservations are inconsistent with Article 8.3 (National Treatment).

2. As part of the reviews provided for in Article 8.12 (Review) the Parties undertake to review periodically the status of the reservations set out in Annex XVIII (Investment Reservations) with a view of possibly improving their commitments.
3. A Party may, at any time, either upon the request of another Party or unilaterally, remove in whole or in part its reservations set out in Annex XVIII (Investment Reservations) by written notification to the other Parties.
4. A Party may, at any time, incorporate a new reservation into Annex XVIII (Investment Reservations) in accordance with subparagraph 1 (d) by written notification to the other Parties. On receiving such written notification, another Party may request consultations regarding the reservation. On receiving the request for consultations, the Party incorporating the new reservation shall enter into consultations with the requesting Party.

Article 8.5

Key Personnel

1. Each Party shall, subject to its domestic laws and regulations, and national policies,¹⁷ grant natural persons of another Party, and key personnel who are employed by natural or juridical persons of another Party, entry and temporary stay in its territory in order to engage in activities connected with commercial presence.
2. Each Party shall, subject to its domestic laws and regulations, and national policies, permit natural or juridical persons of another Party, and their commercial presence, to employ, in connection with commercial presence, any key personnel of the natural or juridical person's choice regardless of nationality and citizenship provided that such key personnel has been permitted to enter, stay and work in its territory and that the employment concerned conforms to the terms, conditions and time

i den grad slike forbehold er uforenlige med artikkel 8.3 (Nasjonal behandling).

2. Som ledd i gjennomgangen fastsatt i artikkel 8.12 (Gjennomgang) forplikter partene seg til å regelmessig gjennomgå status for forbeholdene oppført i vedlegg XVIII (Investeringsforbehold) med sikte på om mulig å forbedre sine forpliktelser.
3. En part kan når som helst, på anmodning fra en annen part eller ensidig, helt eller delvis fjerne forbehold den har oppført i vedlegg XVIII (Investeringsforbehold) ved å gi skriftlig underretning til de øvrige partene.
4. En part kan når som helst innarbeide et nytt forbehold i vedlegg XVIII (Investeringsforbehold) i samsvar med nr. 1 bokstav d) ved å gi skriftlig underretning til de øvrige partene. Når en annen part mottar en slik underretning, kan den anmode om konsultasjoner om forbeholdet. Når parten som har innarbeidet det nye forbeholdet, mottar en anmodning om konsultasjoner, skal den innlede konsultasjoner med den anmodende parten.

Artikkel 8.5

Nøkkelpersonell

1. Hver part skal, med forbehold for sine nasjonale lover og forskrifter, og sine nasjonale retningslinjer,¹⁷ gi fysiske personer fra en annen part og nøkkelpersoner som er ansatt hos fysiske eller juridiske personer fra en annen part, innreisetillatelse og midlertidig oppholdstillatelse på sitt territorium for at de kan delta i virksomhet forbundet med kommersiell tilstedeværelse.
2. Hver part skal, med forbehold for sine nasjonale lover og forskrifter, og sine nasjonale retningslinjer, gi fysiske eller juridiske personer fra en annen part og deres kommersielle tilstedeværelse adgang til, i forbindelse med slik tilstedeværelse, å ansette nøkkelpersoner etter den fysiske eller juridiske personens eget valg uavhengig av nasjonalitet og statsborgerskap, forutsatt at disse nøkkelpersonene har fått tilatelse til å reise inn, oppholde seg og arbeide på partens territorium, og at den aktuelle ansettelsen er i samsvar med de vilkårene og

¹⁷ For greater certainty, «National policies» means those policies on entry and temporary stay of natural persons of another Party and key personnel who are employed by natural or juridical persons of another Party that are endorsed and announced by the government of a Party and made publicly available in a written form.

¹⁷ Med «nasjonale retningslinjer» menes retningslinjer om innreise og midlertidig opphold for fysiske personer fra en annen part og nøkkelpersoner som er ansatt av fysiske eller juridiske personer fra en annen part, som er godkjent og kunngjort av en parts regjering og gjort offentlig tilgjengelig i skriftlig form.

limits of the permission granted to such key personnel.

3. The Parties shall, subject to their domestic laws and regulations, and national policies, grant entry and temporary stay and provide any necessary confirming documentation to the spouse and minor children of a natural person who has been granted temporary entry, stay and authorisation to work in accordance with paragraphs 1 and 2.

Article 8.6

Right to Regulate

1. The Parties reaffirm their right to regulate within their jurisdictions to achieve legitimate policy objectives, such as the protection of public health, safety, or the environment.
2. A Party should not waive or otherwise derogate from, or offer to waive or otherwise derogate from, such measures as an encouragement for the establishment, acquisition, expansion or retention in its territory of a commercial presence of persons of another Party or a non-Party.

Article 8.7

Consultations on Subsidies

1. Notwithstanding Article 8.1 (Scope and Coverage), a Party which considers that it is adversely affected by a subsidy of another Party may request *ad hoc* consultations with that Party on such matters. Such request shall be accorded sympathetic considerations.
2. No Party shall have recourse to dispute settlement under Chapter 15 (Dispute Settlement) for any request made or consultations held under this Article, or any other dispute arising under this Article.

Article 8.8

Transparency

1. Each Party shall publish promptly and, except in emergency situations, at the latest by the time of their entry into force, all relevant measures of general application which pertain to or affect the operation of this Chapter. International agreements pertaining to or affecting commercial presence in non-services sectors to which a Party is a signatory shall also be published.

tidsbegrensningene som gjelder for tillatelsen som er gitt nøkkelpersonene.

3. Partene skal, med forbehold for sine nasjonale lover og forskrifter, og sine nasjonale retningslinjer, tillate innreise og midlertidig opphold og sørge for all nødvendig bekreftende dokumentasjon for ektefelle og mindreårige barn til en fysisk person som er innvilget midlertidig innreise, opphold og arbeidstillatelse i samsvar med nr. 1 og 2.

Artikkel 8.6

Rett til regulering

1. Partene bekrefter på nytt sin rett til å regulere innenfor sine jurisdiksjoner for å oppnå rettmessige politiske mål, for eksempel vern av folkehelse, offentlig sikkerhet eller miljøet.
2. En part bør ikke gi avkall på eller på annen måte avvike fra, eller tilby å gi avkall på eller på annen måte avvike fra, slike tiltak for å stimulere til etablering, erverv, utvidelse eller videreføring på sitt territorium av en kommersiell tilstedeværelse av personer fra en part eller en ikke-part.

Artikkel 8.7

Konsultasjoner om subsidier

1. Uten hensyn til artikkel 8.1 (Virkeområde og dekning) kan en part som anser at en annen parts subsidier er til skade for den selv, be om konsultasjoner ad hoc med vedkommende part om slike forhold. En slik anmodning skal behandles med velvillighet.
2. Ingen part kan benytte tvisteløsning i henhold til kapittel 15 (Tvisteløsning) for noen anmodning framsatt eller konsultasjoner avholdt i henhold til denne artikkelen, eller enhver annen tvist som oppstår innenfor rammen av denne artikkelen.

Artikkel 8.8

Åpenhet

1. Hver part skal straks og, unntatt i nødsituasjoner, senest på det tidspunktet de trer i kraft, kunngjøre alle relevante tiltak av allmenn gyldighet som gjelder eller berører anvendelsen av dette kapittelet. Internasjonale avtaler som gjelder eller berører kommersiell tilstedeværelse i ikke-tjenestesektorer, og som en part har undertegnet, skal også kunngjøres.

2. Where publication in accordance with paragraph 1 is not practicable, such information shall be made otherwise publicly available.
3. Nothing in this Chapter shall require a Party to provide confidential information, the disclosure of which would impede law enforcement, or otherwise be contrary to the public interest, or which would prejudice legitimate commercial interests of particular juridical persons, public or private.

Article 8.9

Payments and Transfers

1. Except under the circumstances referred to in Article 8.10 (Restrictions to Safeguard the Balance-of-Payments), no Party shall apply restrictions on international transfers and payments for current transactions relating to commercial presence activities in non-services sectors as covered in this Chapter.
2. Nothing in this Chapter shall affect the rights and obligations of the Parties under the Articles of the Agreement of IMF, including the use of exchange actions which are in conformity with the Articles of the Agreement of IMF, provided that no Party shall impose restrictions on capital transactions¹⁸ relating to commercial presence activities in non-services sectors as covered under this Chapter, except under Article 8.9 (Restrictions to Safeguard the Balance-of-Payments) or at the request of the IMF.

Article 8.10

Restrictions to Safeguard the Balance-of-Payments

1. In the event of serious balance-of-payments and external financial difficulties or threat thereof, a Party may adopt or maintain restrictions on commercial presence in the non-services sectors, including on payments or transfers for transactions. It is recognised that particular pressure on the balance of payments of a Party in the process of economic development may necessitate the use of restrictions to

¹⁸ For greater certainty, the Parties are committed to allow transfers of capital relating to commercial presence activities in non-services sectors as covered in this Chapter into and out of their territories.

2. Når kunngjøring i henhold til nr. 1 ikke er praktisk mulig, skal slik informasjon gjøres offentlig tilgjengelig på annen måte.
3. Ingen bestemmelse i dette kapittelet skal medføre krav om at en part skal legge fram fortrolige opplysninger dersom utlevering ville hindre rettshåndhevelse eller på annen måte være i strid med allmennhetens interesse, eller dersom det ville skade legitime kommersielle interesser for bestemte juridiske personer, offentlige eller private.

Artikkel 8.9

Betalinger og overføringer

1. Med unntak for omstendigheter som er nevnt i artikkel 8.10 (Restriksjoner for å beskytte betalingsbalansen), skal en part ikke legge restriksjoner på internasjonale overføringer og betalinger for løpende transaksjoner i forbindelse med virksomhet fra kommersiell tilstedeværelse i ikke-tjenestesektorer som omfattet av dette kapittelet.
2. Ingen bestemmelse i dette kapittelet skal berøre partenes rettigheter og forpliktelser i henhold til IMF-avtalen, herunder bruk av valutamessige tiltak som er i samsvar med nevnte avtale, forutsatt at en part ikke innfører restriksjoner på kapitaltransaksjoner¹⁸ i forbindelse med virksomhet fra kommersiell tilstedeværelse i ikke-tjenestesektorer som omfattet av dette kapittelet, med unntak for artikkel 8.9 (Restriksjoner for å beskytte betalingsbalansen) eller med mindre IMF ber om det.

Artikkel 8.10

Restriksjoner for å beskytte betalingsbalansen

1. Dersom en part opplever alvorlige vanskeligheter med betalingsbalansen eller eksterne finansielle vanskeligheter, eller en fare for at slike vanskeligheter oppstår, kan den vedta eller opprettholde restriksjoner på kommersiell tilstedeværelse i ikke-tjenestesektorer, herunder betalinger eller overføringer for transaksjoner. Det erkjennes at visse press på betalingsbalansen til en part under økonomisk

¹⁸ Det presiseres at partene forplikter seg til å tillate kapitaloverføringer til og fra sine territorier i forbindelse med virksomhet fra kommersiell tilstedeværelse i ikke-tjenestesektorer som omfattet av dette kapittelet.

ensure, *inter alia*, the maintenance of a level of financial reserve adequate for the implementation of its programme of economic development.

2. The restrictions referred to in paragraph 1:
 - (a) shall not discriminate against the other Party in comparison to non-Party;
 - (b) shall be consistent with the Articles of Agreement of the IMF;
 - (c) shall avoid unnecessary damage to the commercial, economic and financial interest of any other Party;
 - (d) shall not exceed those necessary to deal with the circumstances described in paragraph 1; and
 - (e) shall be temporary and be phased out progressively as the situation specified in paragraph 1 improves.
3. In determining the incidence of such restrictions, Parties may give priority to the commercial presence in non-services sectors which are more essential to their economic or development programmes. However, such restrictions shall not be adopted or maintained for the purpose of protecting a particular non-services sector.

Article 8.11

General Exceptions

For the purposes of this Chapter Article XIV of the GATS and the chapeau and subparagraphs (f) and (g) of Article XX of the GATT 1994 apply and are hereby incorporated into and made part of this Agreement, *mutatis mutandis*.

Article 8.12

Security Exceptions

For the purposes of this Chapter, paragraph 1 of Article XIVbis of the GATS and subparagraph (b) (ii) of Article XXI of the GATT 1994 apply and are hereby incorporated into and made part of this Agreement, *mutatis mutandis*.

Article 8.13

Review

This Chapter shall be subject to periodic review within the framework of the Joint Committee regarding the possibility to further develop the Parties' commitments.

utvikling kan nødvendiggjøre bruken av restriksjoner for å sikre blant annet at det kan bevares finansielle reserver som er tilstrekkelig store til at parten kan iverksette sitt program for økonomisk utvikling.

2. Restriksjonene nevnt i nr. 1
 - a) skal ikke medføre forskjellbehandling av den andre parten i forhold til en ikke-part,
 - b) skal være i samsvar med avtalen om IMF,
 - c) skal unngå unødig skade på en annen parts kommersielle, økonomiske og finansielle interesser,
 - d) skal ikke gå ut over det som er nødvendig for å håndtere omstendighetene beskrevet i nr. 1, og
 - e) skal være midlertidige og gradvis fases ut etter hvert som situasjonen omhandlet i nr. 1 blir bedre.
3. Ved fastsettelsen av omfanget av slike restriksjoner kan partene prioritere kommersiell tilstedeværelse i ikke-tjenestesektorer som er av større betydning for deres økonomiske programmer eller utviklingsprogrammer. Slike restriksjoner skal imidlertid ikke vedtas eller opprettholdes for å beskytte en bestemt ikke-tjenestesektor.

Artikkel 8.11

Generelle unntak

For dette kapitlets formål får artikkel XIV i GATS og innledningen og bokstav f) og g) i artikkel XX i GATT 1994 anvendelse og blir herved innlemmet i og gjort til en del av denne avtalen, med de nødvendige tilpasninger.

Artikkel 8.12

Sikkerhetsunntak

For dette kapitlets formål får artikkel XIVbis nr. 1 i GATS og artikkel XXI bokstav b) punkt ii) i GATT 1994 anvendelse og blir herved innlemmet i og gjort til en del av denne avtalen, med de nødvendige tilpasninger.

Artikkel 8.13

Gjennomgang

Dette kapitlet skal gjennomgås jevnlig innenfor rammen av Den blandede komité med sikte på en mulig videreutvikling av partenes forpliktelser.

*Article 8.14***Denial of Benefits**

1. A Party may deny the benefits of this Chapter to a national of a non-Party, or to a juridical person of another Party that is owned or controlled by a non-Party or by a person of a non-Party, if the denying Party:
 - (a) does not maintain diplomatic relations with the non-Party; or
 - (b) adopts or maintains measures related to the maintenance of international peace and security, including the protection of human rights, which prohibit transactions with that person or would be violated or circumvented if the benefits of this Chapter were accorded to that person.

*Chapter 9***Intellectual Property Rights***Article 9.1***Protection of Intellectual Property**

1. The Parties shall grant and ensure adequate, effective and non-discriminatory protection of intellectual property rights, and provide for measures for the enforcement of such rights against infringement thereof, counterfeiting and piracy, in accordance with this Chapter and Annex XIX (Protection of Intellectual Property), and the international agreements referred to therein.
2. With respect to intellectual property rights covered by this Chapter, Annex XIX (Protection of Intellectual Property), and in the WTO Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights (TRIPS Agreement), each Party shall accord another Party's nationals' treatment no less favourable than that it accords its own nationals. Exemptions from this obligation must be in accordance with Articles 3 and 5 of the TRIPS Agreement.
3. Each Party shall grant another Party's nationals treatment no less favourable than that it accords nationals of a non-Party. If a Party concludes a trade agreement containing provisions on the protection of intellectual property rights with a non-Party, notified under Article XXIV of the GATT 1994, it shall notify the other Parties within reasonable time and accord them treatment no less favourable than that provided under such agreement. The Party concluding such an agreement shall,

*Artikkel 8.14***Nekting av fordeler**

1. En part kan nekte å gi fordeler etter dette kapittelet til en statsborger i en ikke-part, eller en juridisk person fra en annen part som er eid eller kontrollert av en ikke-part eller av en person fra en ikke-part, dersom den nektende parten
 - (a) ikke har diplomatiske forbindelser med ikke-parten, eller
 - (b) vedtar eller opprettholder tiltak knyttet til opprettholdelse av internasjonal fred og sikkerhet, herunder vern av menneskerettighetene, som forbyr transaksjoner med den personen eller som ville ha blitt overtrådt eller omgått dersom fordelene etter dette kapittelet ble gitt til den personen.

*Kapittel 9***Immaterialrettigheter***Artikkel 9.1***Beskyttelse av immaterialrettigheter**

1. Partene skal gi og sikre en tilstrekkelig, effektiv og ikke-diskriminerende beskyttelse av immaterialrettigheter og fastsette tiltak for å sikre disse rettighetene mot inngrep, etterligging og piratkopiering, i samsvar med dette kapittelet og vedlegg XIX (Beskyttelse av immaterialrettigheter), samt de internasjonale avtalene det vises til der.
2. Med hensyn til immaterialrettigheter som omfattes av dette kapittelet, vedlegg XIX (Beskyttelse av immaterialrettigheter) og WTO-avtalen om handelsrelaterte sider ved immaterielle rettigheter (TRIPS-avtalen), skal hver part gi en annen parts borgere en behandling som ikke er mindre gunstig enn den parten gir sine egne borgere. Unntak fra denne forpliktelsen må være i samsvar med artikkel 3 og 5 i TRIPS-avtalen.
3. Hver part skal gi en annen parts borgere en behandling som ikke er mindre gunstig enn den de gir borgere fra en ikke-part. Dersom en part inngår en handelsavtale med en ikke-part, som inneholder bestemmelser om beskyttelse av immaterialrettigheter, og som det er gitt underretning om i henhold til artikkel XXIV i GATT 1994, skal den underrette de øvrige partene innen rimelig tid og gi dem en behandling som ikke er mindre gunstig enn den som følger av en slik avtale. Parten som

upon request by another Party, negotiate the incorporation into this Agreement of provisions granting treatment no less favourable than that provided under that agreement. Exemptions from this obligation must be in accordance with the provisions of the TRIPS Agreement, in particular Articles 4 and 5 thereof.

4. In accordance with Article 14.2 (Joint Committee), the Parties may also undertake reviews in the light of any relevant new developments which might warrant modifications or amendments of this Chapter and Annex XIX (Intellectual Property Rights) with a view to improving the intellectual property system.

Article 9.2

General Provision

The Parties may, but shall not be obliged to, implement in their domestic laws and regulations more extensive protection than required by this Chapter, provided that such protection does not contravene this Chapter. The Parties shall be free to determine the appropriate method of implementing this Chapter within their own legal system and practice.

Chapter 10

Government Procurement

Article 10.1

Scope and Coverage

1. This Chapter applies to any measure of a Party regarding covered procurement.
2. For the purposes of this Chapter, «covered procurement» means procurement for governmental purposes:
 - (a) of goods, services, or any combination thereof
 - (i) as specified in each Party's Appendices to Annex XX (Government Procurement); and
 - (ii) not procured with a view to commercial sale or resale, or for use in the production or supply of goods or services for commercial sale or resale;
 - (b) by any contractual means, including purchase, lease, rental or hire purchase, with or without an option to buy;
 - (c) for which the value, as estimated in accordance with the rules specified in Appendix 9 (Value of Thresholds) to Annex XX

inngår en slik avtale, skal på anmodning fra en annen part forhandle om å innlemme i denne avtalen bestemmelser som gir en behandling som ikke er mindre enn gunstig enn den som følger av den avtalen. Unntak fra denne forpliktelsen må være i samsvar med bestemmelsene i TRIPS-avtalen, særlig artikkel 4 og 5.

4. I samsvar med artikkel 14.2 (Den blandede komité) kan partene også foreta gjennomgang i lys av enhver relevant ny utvikling som kan berettige endringer i dette kapittelet og vedlegg XIX (Immaterialrettigheter) med sikte på å forbedre systemet for immaterialrettigheter.

Artikkel 9.2

Alminnelige bestemmelser

Partene kan, men skal ikke være forpliktet til, å gjennomføre i sine nasjonale lover og forskrifter et mer omfattende vern enn det som kreves etter dette kapittelet, forutsatt at et slikt vern ikke er i strid med dette kapittelet. Partene skal stå fritt til å fastsette en hensiktsmessig metode for gjennomføring av dette kapittelet innenfor sitt eget rettssystem og sin egen rettspraksis.

Kapittel 10

Offentlige anskaffelser

Artikkel 10.1

Virkeområde og dekning

1. Dette kapittelet får anvendelse på ethvert tiltak som en part treffer med hensyn til en dekket anskaffelse.
2. I dette kapittelet menes med «dekket anskaffelse» en anskaffelse for offentlige formål
 - (a) av varer, tjenester eller en kombinasjon av varer og tjenester
 - (i) som nærmere angitt i hver parts tillegg til vedlegg XX (Offentlige anskaffelser), og
 - (ii) som ikke anskaffes med sikte på kommersielt salg eller videresalg eller for bruk i produksjon av varer eller yting av tjenester med sikte på kommersielt salg eller videresalg,
 - (b) ved ethvert kontraktsmiddel, herunder kjøp, leasing, leie eller kjøp på avbetaling, med eller uten kjøpsopsjon,
 - (c) som har en verdi, beregnet i samsvar med reglene fastsatt i tillegg 9 (Terskelverdier) til vedlegg XIII (Offentlige anskaffelser),

- (Government Procurement) equals or exceeds the relevant threshold specified in Appendices 1 to 3 (Entities at Central Government Level, Entities at Sub-Central Government Level and Other Covered Entities) to Annex XX (Government Procurement) at the time of publication of a notice in accordance with Article 10.10 (Notices);
- (d) by a procuring entity; and
- (e) that is not otherwise excluded pursuant to this Agreement.
3. Unless otherwise provided in a Party's schedule to Annex XX (Government Procurement), this Chapter does not apply to:
- (a) acquisition or rental of land, existing buildings, or other immovable property or the rights thereon;
- (b) non-contractual agreements or any form of assistance that a Party, including its procuring entities, provides, including cooperative agreements, grants, loans, equity infusions, guarantees, subsidies, fiscal incentives and sponsorships arrangements;
- (c) procurement or acquisition of fiscal agency or depository services, liquidation and management services for regulated financial institutions or services related to sale, redemption and distribution of public debt, including loans and government bonds, notes and other securities;
- (d) public employment contracts;
- (e) procurement conducted:
- (i) for the specific purpose of providing international assistance, including development aid;
- (ii) under a particular procedure or condition of an international agreement relating to the stationing of troops or relating to the joint implementation by the signatory countries of a project; or
- (iii) under a particular procedure or condition of an international organisation, or funded by international grants, loans or other assistance where the applicable procedure or condition would be inconsistent with this Chapter;
- (f) procurement of a good or service outside the territory of the Party or the procuring entity, for consumption outside the territory of that Party.
- som på tidspunktet for publiseringen av en kunngjøring i samsvar med artikkel 10.10 (Kunngjøringer) tilsvare eller overstiger den relevante terskelverdien fastsatt i tillegg 1 til 3 (Statlige enheter, Offentlige regionale og lokale enheter og Andre dekkede enheter) til vedlegg XX (Offentlige anskaffelser),
- (d) som foretas av en oppdragsgiver, og
- (e) som ikke på annet vis er unntatt i henhold til denne avtalen.
3. Med mindre annet er fastsatt i en parts bindingsliste til vedlegg XX (Offentlige anskaffelser), får dette kapittelet ikke anvendelse på
- a) erverv eller leie av jord, eksisterende bygninger eller annen fast eiendom eller rettigheter til slik eiendom,
- b) avtaler utenfor kontraktsforhold eller enhver form for bistand som en part, herunder dens oppdragsgivere, gir, herunder samarbeidsavtaler, tilskudd, lån, tilførsler av egenkapital, garantier, subsidier, skattemessige insentiver og sponsoravtaler,
- c) anskaffelse eller erverv av fiskalagenturer eller depositartjenester, avviklings- og forvaltningstjenester for regulerte finansinstitusjoner, eller tjenester knyttet til salg, innløsning og distribusjon av offentlig gjeld, herunder lån og statsobligasjoner, sedler og andre verdipapirer,
- d) offentlige ansettelseskontrakter,
- e) anskaffelser som foretas
- i) for det bestemte formål å gi internasjonal bistand, herunder utviklingshjelp,
- ii) i henhold til særlige prosedyrer eller vilkår nedfelt i en internasjonal avtale om troppestasjonering eller knyttet til signatarstatenes felles gjennomføring av et prosjekt, eller
- iii) i henhold til særlige prosedyrer eller vilkår som gjelder for en internasjonal organisasjon, eller som finansieres ved internasjonale tilskudd, lån eller annen bistand når prosedyren eller vilkårene som anvendes, vil være uforenlig med dette kapittelet,
- f) anskaffelse av en vare eller tjeneste utenfor partens eller oppdragsgiverens territorium, for forbruk utenfor vedkommende parts territorium.

Valuation

4. In estimating the value of procurement for the purpose of ascertaining whether it is a covered procurement, a procuring entity shall:
- (a) neither divide a procurement into separate procurements nor use a particular method for estimating the value of a procurement with the intention of totally or partially excluding it from the application of this Chapter;
 - (b) include the estimated maximum total value of the procurement over its entire duration, taking into account all forms of remuneration, including any premiums, fees, commissions, interest and, where the procurement provides for the possibility of option clauses, the total value of such options;
 - (c) for any contract awarded at the same time or over a given period to one or more suppliers under the same procurement base its calculation of the total maximum value of the procurement over its entire duration;¹⁹ and
 - (d) where domestic laws and regulations allow for contracts to be concluded for an indefinite period and a total price is not specified, the basis for valuation of such contracts shall be based on the estimated monthly instalment multiplied by 48.

*Article 10.2***Definitions**

1. For the purposes of this Chapter:
- (a) «commercial goods or services» means goods or services of a type generally sold or offered for sale in the commercial marketplace to, and customarily purchased by, non-governmental buyers for non-governmental purposes;
 - (b) «construction service» means a service that has as its objective the realisation by whatever means of civil or building works, as described in Appendix 6 (Construction Services);
 - (c) «days» means calendar days;
 - (d) «electronic auction» means an iterative process that involves the use of electronic means for the presentation by suppliers of either new prices, or new values for quantifiable non-price elements of the tender rela-

¹⁹ For the EFTA States it is understood that this covers a period of 12 months.

Fastsettelse av verdi

4. Ved beregning av verdien av en anskaffelse med sikte på å fastslå om det er en dekket anskaffelse, skal en oppdragsgiver
- a) verken dele anskaffelsen opp i separate anskaffelser eller bruke en særlig metode for å beregne verdien av anskaffelsen i den hensikt å helt eller delvis unngå at dette kapittelet kommer til anvendelse,
 - b) ta med den samlede estimerte maksimale verdien av anskaffelsen over hele dens varighet, idet det tas hensyn til alle former for vederlag, herunder premier, gebyrer, provisjoner og renteinntekter, og, når anskaffelsen gir mulighet for opsjoner, den samlede verdien av slike opsjoner,
 - c) for enhver kontrakt som skal tildeles samtidig eller over en gitt periode til én eller flere leverandører under samme anskaffelse, basere beregningen av den samlede maksimale verdien av anskaffelsen på hele dens varighet,¹⁹ og
 - d) når de nasjonale lovene og forskriftene tillater at kontrakter inngås på ubestemt tid og en samlet pris ikke er spesifisert, skal grunnlaget for fastsettelsen av verdien for slike kontrakter være den estimerte månedlige raten multiplisert med 48.

*Artikkel 10.2***Definisjoner**

1. I dette kapittelet menes med
- a) «kommersielle varer eller tjenester» en type varer eller tjenester som vanligvis selges eller tilbys for salg i det kommersielle markedet til, og som regelmessig kjøpes inn av, ikke-offentlige kjøpere for ikke-offentlige formål,
 - b) «bygge- og anleggsarbeid» betyr et arbeid som har som formål å oppføre byggverk uansett hvilke midler som benyttes, som beskrevet i vedlegg 6 (Bygge- og anleggsarbeider),
 - c) «dager» kalenderdager,
 - d) «elektronisk auksjon» en gjentakende prosess som omfatter bruk av elektroniske midler, slik at leverandører kan legge fram enten nye priser eller nye verdier for kvantifiserbare, ikke-prissatte tilbudselementer knyttet til tildelingskriteriene, eller begge,

¹⁹ For EFTA-statene skal dette forstås som at det dekker en periode på 12 måneder.

- ted to the evaluation criteria, or both, resulting in a ranking or re-ranking of tenders;
- (e) «in writing or written» means any worded or numbered expression that can be read, reproduced, and may be communicated later, including electronically transmitted and stored information;
 - (f) «limited tendering» means a procurement method whereby the procuring entity contacts a supplier or suppliers of its choice;
 - (g) «measure» means any law, regulation, procedure, administrative guidance or practice, or any action as determined by a Party, including its procuring entities, relating to a covered procurement;
 - (h) «multi-use list» means a list of suppliers that a procuring entity has determined satisfy the conditions for participation in that list, and that the procuring entity intends to use more than once;
 - (i) «notice of intended procurement» means a notice published by a procuring entity inviting interested suppliers to submit a request for participation, a tender, or both;
 - (j) «notice of planned procurement» means a notice published by a procuring entity regarding its future procurement plans;
 - (k) «offset» means any condition or undertaking that encourages local development or improves a Party's balance-of-payments accounts, such as the use of domestic content, the licensing of technology, investment, counter-trade, and similar actions or requirements;
 - (l) «open tendering» means a procurement method where all interested suppliers may submit a tender;
 - (m) «person» means a natural person or a juridical person;
 - (n) «procuring entity» means an entity covered under Appendices 1 to 3 (Entities at Central Government Level, Entities at Sub-Central Government Level and Other Covered Entities) to Annex XX (Government Procurement);
 - (o) «qualified supplier» means a supplier that a procuring entity recognises as having satisfied the conditions for participation;
 - (p) «selective tendering» means a procurement method whereby only qualified suppliers are invited by the procuring entity to submit a tender;
- og som resulterer i en rangering eller omrangering av tilbud,
 - e) «skriftlig eller i skriftlig form» ethvert uttrykk i form av ord eller tall som kan leses, gjengis og senere formidles, herunder elektronisk overført og lagret informasjon,
 - f) «konkurranse uten forutgående kunngjøring» en anskaffelsesprosedyre der oppdragsgiveren kontakter en eller flere leverandører etter eget valg,
 - g) «tiltak» enhver lov, forskrift, prosedyre, forvaltningsmessig veiledning eller praksis, eller enhver handling som fastsatt av en part, herunder dens oppdragsgiver, med hensyn til en dekket anskaffelse,
 - h) «fast liste» en liste over leverandører som en oppdragsgiver har besluttet tilfredsstiller vilkårene for å stå på denne listen, og som oppdragsgiveren har til hensikt å bruke mer enn én gang,
 - i) «kunngjøring av konkurranse» en kunngjøring offentliggjort av en oppdragsgiver med oppfordring til interesserte leverandører om å sende inn en forespørsel om å få delta, inngi tilbud eller begge deler,
 - j) «veiledende kunngjøring» en kunngjøring som en oppdragsgiver offentliggjør om sine framtidige anskaffelsesplaner,
 - k) «gjenkjøpsavtale» et vilkår eller en forpliktelse som stimulerer lokal utvikling eller bedrer en parts betalingsbalansekonti, som bruk av innenlandsk innhold, lisensiering av teknologi, investering, mothandel og tilsvarende tiltak eller krav,
 - l) «åpen anbudskonkurranse» en anskaffelsesprosedyre der alle interesserte leverandører kan inngi tilbud,
 - m) «person» en fysisk eller juridisk person,
 - n) «oppdragsgiver» en enhet som dekkes av tillegg 1 til 3 (Statlige enheter, Offentlige regionale og lokale enheter og Andre dekkede enheter) til vedlegg XX (Offentlige anskaffelser),
 - o) «kvalifisert leverandør» en leverandør som en oppdragsgiver anerkjenner har tilfredsstilt vilkårene for deltakelse,
 - p) «begrenset anbudskonkurranse» en anskaffelsesprosedyre der bare kvalifiserte leverandører blir innbudt av oppdragsgiveren til å inngi tilbud,

- (q) «services» includes construction services, unless otherwise specified;
 - (r) «standard» means a document approved by a recognised body, that provides for common and repeated use, rules, guidelines, or characteristics for goods or services, or related processes and production methods, with which compliance is not mandatory. It may also include or deal exclusively with terminology, symbols, packaging, marking, or labelling requirements as they apply to a good, service, process, or production method;
 - (s) «supplier» means a person or group of persons that provides or could provide goods or services;
 - (t) «technical specification» means a tendering requirement that:
 - (i) lays down the characteristics of goods or services to be procured, including quality, performance, safety and dimensions, or the processes and methods for their production or provision; or
 - (ii) addresses terminology, symbols, packaging, marking, or labelling requirements, as they apply to a good or service.
- q) «tjenester» også bygge- og anleggsarbeider, med mindre noe annet er angitt,
 - r) «standard» et dokument som er godkjent av et anerkjent organ, og som for felles og gjentatt bruk fastsetter ikke-ufravikelige regler, retningslinjer eller egenskaper for varer eller tjenester eller tilhørende prosesser og framstillingsmetoder. Det kan også omfatte eller utelukkende gjelde krav til terminologi, symboler, emballasje, merking eller etikettering for en vare, tjeneste, prosess eller framstillingsmetode,
 - s) «leverandør» en person eller gruppe av personer som leverer eller kan levere varer eller tjenester,
 - t) «teknisk spesifisering» et tilbudskrav som
 - i) fastsetter egenskapene ved varer eller tjenester som skal anskaffes, herunder kvalitet, ytelse, sikkerhet og mål, eller prosesser og metoder brukt ved framstillingen eller framskaffelsen, eller
 - ii) gjelder krav til terminologi, symboler, emballasje, merking eller etikettering for en vare eller tjeneste.

Article 10.3

Security and General Exceptions

1. Nothing in this Chapter shall be construed to prevent a Party from taking any action or not disclosing any information that it considers necessary for the protection of its essential security interests relating to the procurement of arms, ammunition, or war materials, or to procurement indispensable for national security or for national defence purposes.
2. The Parties understand that paragraph 1 includes procurement indispensable for the maintenance or restoration of international peace.
3. Subject to the requirement that such measures are not applied in a manner that would constitute a means of arbitrary or unjustifiable discrimination between the Parties where the same conditions prevail or a disguised restriction on trade between the Parties, nothing in this Chapter shall be construed to prevent a Party from imposing or enforcing measures:
 - (a) necessary to protect public morals, order or safety;

Artikkel 10.3

Sikkerhet og generelle unntak

1. Ingen bestemmelse i dette kapittelet skal tolkes slik at den hindrer en part i å treffe tiltak eller unnlate å røpe opplysninger den betrakter som nødvendige for å verne sine sentrale sikkerhetsinteresser knyttet til anskaffelser av våpen, ammunisjon eller krigsmateriell eller anskaffelser som er uunnværlige av hensyn til nasjonal sikkerhet eller nasjonale forsvarsformål.
2. Partene er innforstått med at nr. 1 omfatter anskaffelser som er uunnværlige for opprettholdelse eller gjenopprettelse av internasjonal fred.
3. Med forbehold om at slike tiltak ikke anvendes på en måte som ville utgjøre et middel til vilkårlig eller urettmessig forskjellsbehandling mellom partene der samme vilkår gjelder, eller en skjult begrensning av handelen mellom partene, skal ingen bestemmelse i dette kapittelet tolkes slik at den hindrer en part i å treffe eller håndheve tiltak som
 - a) er nødvendige for å verne offentlig moral, orden eller sikkerhet,

- (b) necessary to protect human, animal or plant life or health;
 - (c) necessary to protect intellectual property; or
 - (d) relating to goods or services of persons with disabilities, philanthropic institutions, or prison labour.
4. The Parties understand that subparagraph 3 (b) includes environmental measures necessary to protect human, animal, or plant life or health.

Article 10.4

National Treatment and Non-Discrimination

1. With respect to any measure regarding covered procurement, each Party, including its procuring entities, shall accord immediately and unconditionally to the goods and services of another Party and to the suppliers of another Party offering such goods or services, treatment no less favourable than the treatment accorded to domestic goods, services and suppliers. For greater certainty, this obligation refers only to the treatment accorded by a Party to any good, service or supplier of another Party under this Agreement.
2. With respect to any measure regarding covered procurement, a Party, including its procuring entities, shall not:
 - (a) treat a locally established supplier less favourably than another locally established supplier on the basis of degree of foreign affiliation or ownership; or
 - (b) discriminate against a locally established supplier on the basis that the goods or services offered by that supplier for a particular procurement are goods or services of another Party.
3. Paragraphs 1 and 2 shall not apply to customs duties and charges of any kind imposed on or in connection with importation, the method of levying such duties and charges, other import regulations or formalities, and measures affecting trade in services other than measures governing covered procurement.

Article 10.5

Use of Electronic Means

1. The Parties shall seek to provide opportunities for covered procurement to be undertaken through electronic means, including the publication of procurement information, notices,

- b) nødvendige for å verne menneskers, dyrs eller planters liv og helse,
 - c) er nødvendige for å beskytte immaterialrettigheter, eller
 - d) er tilknyttet varer eller tjenester fra personer med nedsatt funksjonsevne, humanitære institusjoner eller fengselsarbeid.
4. Partene er innforstått med at nr. 3 bokstav b) omfatter miljøtiltak som er nødvendige for å verne menneskers, dyrs eller planters liv og helse.

Artikkel 10.4

Nasjonal behandling og likebehandling

1. Ved alle tiltak som gjelder en dekket anskaffelse, skal hver part, herunder dens oppdragsgivere, umiddelbart og uten vilkår gi en annen parts varer og tjenester, og en annen parts leverandører som tilbyr slike varer eller tjenester, en behandling som ikke er mindre gunstig enn den behandlingen som parten gir innenlandske varer, tjenester og leverandører. Det presiseres at denne forpliktelsen bare viser til den behandlingen som en part gir en vare, tjeneste eller leverandør fra en annen part i henhold til denne avtalen.
2. Ved alle tiltak som gjelder en dekket anskaffelse, skal en part, herunder dens oppdragsgivere, unnlate
 - a) å behandle en lokalt etablert leverandør mindre gunstig enn en annen lokalt etablert leverandør på grunnlag av graden av utenlandsk tilknytning eller eierskap, eller
 - b) å forskjellsbehandle en lokalt etablert leverandør på grunnlag av at varene eller tjenestene denne leverandøren tilbyr til en bestemt anskaffelse, er varer eller tjenester fra en annen part.
3. Bestemmelsene i nr. 1 og 2 får ikke anvendelse på tollavgifter og alle andre typer avgifter som legges ved eller i forbindelse med import, metoden for legging av slike avgifter, andre importreguleringer eller formaliteter, eller tiltak som har innvirkning på handel med tjenester, bortsett fra tiltak som regulerer en dekket anskaffelse.

Artikkel 10.5

Bruk av elektroniske midler

1. Partene skal søke å legge til rette for at dekkede anskaffelser kan foretas ved hjelp av elektroniske midler, herunder offentliggjøring av opplysninger om anskaffelser, kunngjør

and tender documentation, and for the receipt of tenders.

2. When conducting covered procurement by electronic means, a procuring entity shall:
 - (a) ensure that the procurement is conducted using information technology systems and software, including those related to authentication and encryption of information, that are generally available and interoperable with other generally available information technology systems and software; and
 - (b) maintain mechanisms that ensure the integrity of requests for participation and tenders, including establishment of the time of receipt and the prevention of inappropriate access.

Article 10.6

Conduct of Procurement

A procuring entity shall conduct covered procurement in a transparent and impartial manner that:

- (a) is consistent with this Chapter, using methods such as open tendering, selective tendering, and limited tendering;
- (b) avoids conflicts of interest; and
- (c) prevents corrupt practices.

Article 10.7

Rules of Origin

For the purposes of covered procurement, no Party may apply rules of origin to goods or services imported from or supplied by another Party that are different from the rules of origin the Party applies at the same time in the normal course of trade.

Article 10.8

Offsets

With regard to covered procurement, a Party, including its procuring entities, shall not seek, take account of, impose or enforce any offset.

Article 10.9

Information on the Procurement System

1. Each Party shall promptly publish any measure of general application regarding covered procurement and any modification to this information, in an officially designated electro-

ringer og konkurransegrunnlag, og for mottak av anbud.

2. Når en dekket anskaffelse foretas elektronisk, skal oppdragsgiveren
 - a) sørge for at anskaffelsen foretas ved bruk av IT-systemer og tilhørende programvare, herunder systemer og programvare forbundet med autentisering og kryptering av informasjon, som er allment tilgjengelige og virker sammen med andre allment tilgjengelige IT-systemer og tilhørende programvare, og
 - b) opprettholde ordninger som sørger for at forespørsler om deltakelse og tilbud er sikret integritet, blant annet ved å fastsette mottakstidspunkt og hindre uvedkommende tilgang.

Artikkel 10.6

Gjennomføring av anskaffelser

En oppdragsgiver skal foreta en dekket anskaffelse på en gjennomsliktig og upartisk måte som

- a) er i samsvar med dette kapitlet, ved å bruke anskaffelsesprosedyrer som åpen anbudskonkurranse, begrenset anbudskonkurranse og konkurranse uten forutgående kunngjøring,
- b) hindrer interessekonflikter og
- c) forebygger korrupsjon.

Artikkel 10.7

Opprinnelsesregler

Når det gjelder dekkede anskaffelser, skal ingen part anvende opprinnelsesregler på varer eller tjenester som importeres fra eller ytes av en annen part, som skiller seg fra opprinnelsesreglene som parten samtidig anvender ved normalt handels-samkvem.

Artikkel 10.8

Gjenkjøpsavtaler

Når det gjelder dekkede anskaffelser, skal en part, herunder dens oppdragere, ikke be om, ta hensyn til, pålegge eller framtvinge gjenkjøpsavtaler.

Artikkel 10.9

Informasjon om anskaffelsesordningen

1. Hver part skal omgående kunngjøre ethvert tiltak vedrørende dekkede anskaffelser som er gitt generell anvendelse, og enhver endring av disse opplysningene, i et offisielt utpekt elek-

nic or paper medium that is widely disseminated and remains readily accessible to the public.

2. Each Party shall list in Appendix 7 (Means of Publication) to Annex XX (Government Procurement) the paper or the electronic means through which the Party publishes the information described in paragraph 1 and the notices required by Article 10.10 (Notices), Article 10.12 (Qualification of Suppliers) and Article 10.22 (Transparency of Procurement Information).
3. Each Party shall, on request, provide to another Party an explanation relating to such information.

Article 10.10

Notices

1. For each covered procurement, a procuring entity shall publish a notice of intended procurement, except in the circumstances referred to in Article 10.17 (Limited Tendering). The notice shall be published in the electronic or paper medium listed in Appendix 7 (Means of Publication) to Annex XX (Government Procurement).
2. Such medium shall:
 - (a) be widely disseminated and the notice shall remain accessible, at least, until expiration of the time period indicated in the notice or the deadline for submission of the tender.
 - b) for procuring entities covered under Appendix 1 (Entities at Central Government Level) to Annex XX (Government Procurement) be accessible by electronic means free of charge through a single point of access; and
 - (c) for procuring entities covered under Appendices 2 or 3 (Entities at Sub-Central Government Level and Other Covered Entities) to Annex XX (Government Procurement), where accessible by electronic means, be provided, at least through links in a gateway electronic site that is accessible free of charge.
3. The Parties, including their procuring entities covered under Appendix 2 (Entities at Sub-Central Government Level) or Appendix 3 (Other Covered Entities) to Annex XX (Government Procurement), are encouraged to publish their notices by electronic means free of charge through a single point of access.
4. Except as otherwise provided in this Chapter, each notice of intended procurement shall

tronisk eller papirbasert medium som har stor utbredelse og er lett tilgjengelig for allmennheten.

2. Hver part skal i tillegg 7 (Form for offentliggjøring) til vedlegg XX (Offentlige anskaffelser) angi i hvilket papirbasert eller elektronisk medium parten offentliggjør informasjonen beskrevet i nr. 1 og kunngjøringene som kreves i henhold til artikkel 10.10 (Kunngjøring), artikkel 10.12 (Kvalifisering av leverandører) og artikkel 10.22 (Åpenhet om opplysninger om anskaffelser).
3. Hver part skal på anmodning gi en annen part en forklaring med hensyn til slike opplysninger.

Artikkel 10.10

Kunngjøringer

1. For hver dekket anskaffelse skal en oppdragsgiver offentliggjøre en kunngjøring av konkurransen, unntatt under forhold nevnt i artikkel 10.17 (Konkurranse uten forutgående kunngjøring). Kunngjøringen skal offentliggjøres i det elektroniske eller papirbaserte mediet som er oppført i tillegg 7 (Form for offentliggjøring) til vedlegg XX (Offentlige anskaffelser).
2. Dette mediet skal
 - a) skal ha stor utbredelse, og kunngjøringen skal være lett tilgjengelig for allmennheten minst til utløpet av fristen angitt i kunngjøringen eller fristen for å inngi tilbud,
 - b) for oppdragsgivere dekket av tillegg 1 (Statlige enheter) til vedlegg XX (Offentlige anskaffelser) være tilgjengelig elektronisk og kostnadsfritt via en enkelt kanal, og
 - c) for oppdragsgivere dekket av tillegg 2 eller 3 (Offentlige regionale og lokale enheter og Andre dekkede enheter) til vedlegg XX (Offentlige anskaffelser), der det er tilgjengelig elektronisk, oppgis i det minste via koblinger på en elektronisk portal som er tilgjengelig kostnadsfritt.
3. Partene, herunder deres oppdragsgivere som er dekket av tillegg 2 (Offentlige regionale og lokale enheter) eller tillegg 3 (Andre dekkede enheter) til vedlegg XX (Offentlige anskaffelser), oppfordres til å offentliggjøre sine kunngjøringer elektronisk og kostnadsfritt via en enkelt kanal.
4. Med mindre annet er fastsatt i dette kapitlet, skal hver kunngjøring av en konkurranse inne-

include the following information, unless that information is provided in the tender documentation that is made available free of charge to all interested suppliers at the same time as the notice of intended procurement:

- (a) the name and address of the procuring entity and other information necessary to contact the procuring entity and obtain all relevant documents relating to the procurement, and their cost and terms of payment, if any;
- (b) a description of the procurement, including the nature and the quantity of the goods or services to be procured or, where the quantity is not known, the estimated quantity;
- (c) a description of any options;
- (d) the timeframe for delivery of goods or services or the duration of the contract;
- (e) the procurement method that will be used and whether it will involve negotiation or electronic auction;
- (f) where applicable, the address and any final date for the submission of requests for participation in the procurement;
- (g) the address and the final date for the submission of tenders;
- (h) the language or languages in which tenders or requests for participation may be submitted, if they may be submitted in a language other than an official language of the Party of the procuring entity;
- (i) a list and brief description of any conditions for participation of suppliers, including any requirements for specific documents or certifications to be provided by suppliers in connection therewith, unless such requirements are included in tender documentation that is made available to all interested suppliers at the same time as the notice of intended procurement;
- (j) where, pursuant to Article 10.12 (Qualification of Suppliers), a procuring entity intends to select a limited number of qualified suppliers to be invited to tender, the criteria that will be used to select them and, where applicable, any limitation on the number of suppliers that will be permitted to tender;
- (k) an estimate, if possible, of the timing of subsequent notices of intended procurement for any contract awarded at the same time or over a given period to one or more suppliers under the same procurement; and

holde følgende opplysninger, med mindre disse opplysningene er gitt i konkurransegrunnlaget som gjøres tilgjengelig kostnadsfritt for alle interesserte leverandører samtidig med kunngjøringen av konkurransen:

- a) oppdragsgiverens navn og adresse samt andre opplysninger som er nødvendige for å kontakte oppdragsgiveren og innhente alle relevante dokumenter knyttet til anskaffelsen og eventuelle kostnader og betalingsbetingelser,
- b) en beskrivelse av anskaffelsen, herunder arten og mengden av varene eller tjenestene som skal anskaffes, eller, når mengden ikke er kjent, forventet mengde,
- c) en beskrivelse av eventuelle opsjoner,
- d) tidsrammen for levering av varer eller tjenester eller kontraktens varighet,
- e) anskaffelsesprosedyren som skal benyttes, og om den omfatter forhandlinger eller elektronisk auksjon,
- f) der det er aktuelt, adresse og eventuelt siste frist for å sende inn forespørsel om deltakelse i anskaffelsen,
- g) adresse og siste frist for å inngi tilbud,
- h) språket eller språkene som tilbud eller forespørsler om deltakelse kan skrives på, dersom de kan skrives på et annet språk enn et av de offisielle språkene hos oppdragsgiverens part,
- i) en liste over og kort beskrivelse av vilkår for å delta, herunder krav til bestemte dokumenter eller attester som skal framlegges av leverandørene i denne forbindelse, med mindre kravene inngår i konkurransegrunnlaget som gjøres tilgjengelig for alle interesserte leverandører samtidig med kunngjøringen av konkurransen,
- j) når en oppdragsgiver har til hensikt å invitere et begrenset antall kvalifiserte leverandører til å inngi tilbud i henhold til artikkel 10.12 (Kvalifisering av leverandører) i kapittel V (Offentlige anskaffelser), kriteriene som skal benyttes ved utvelgelsen, og eventuelle begrensninger i antall leverandører som skal ha adgang til å inngi tilbud,
- k) antatt tidspunkt, om mulig, for offentliggjøring av de neste kunngjøringene av konkurranser for enhver kontrakt som skal tildeles samtidig eller over en gitt periode til én eller flere leverandører under samme anskaffelse, og

- (l) an indication that the procurement is covered by this Chapter, unless that indication is publicly available through information published pursuant to Article 10.9 (Information on the Procurement System).
5. Procuring entities are encouraged to publish in the appropriate paper or electronic medium listed in Appendix 7 (Means of Publication) to Annex XX (Government Procurement), as early as possible in each fiscal year, a notice regarding their future procurement plans. The notice of planned procurement should include the subject-matter of the procurement and the planned date of the publication of the notice of intended procurement.
 6. A procuring entity covered under Appendix 2 (Entities at Sub-Central Government Level) or Appendix 3 (Other Covered Entities) to Annex XX (Government Procurement) may use a notice of planned procurement as a notice of intended procurement, provided that the notice of planned procurement includes any information referred to in paragraph 3 as is available to the entity and a statement that interested suppliers should express their interest in the procurement to the procuring entity.
- l) opplysning om at anskaffelsen er dekket av dette kapittelet, med mindre denne angivelsen er offentlig tilgjengelig gjennom informasjon som er offentliggjort i henhold til artikkel 10.9 (Informasjon om anskaffelsesordningen).
 5. Oppdragsgivere oppfordres til å offentliggjøre i det aktuelle papirbaserte eller elektroniske mediet oppført i tillegg 7 (Form for offentliggjøring) til vedlegg XX (Offentlige anskaffelser), så tidlig som mulig i hvert regnskapsår, en kunngjøring av sine framtidige anskaffelsesplaner. Den veiledende kunngjøringen bør inneholde opplysninger om kontraktsgjenstanden og den planlagte datoen for kunngjøring av konkurransen.
 6. En oppdragsgiver dekket av tillegg 2 (Offentlige regionale og lokale enheter) eller tillegg 3 (Andre dekkede enheter) til vedlegg XX (Offentlige anskaffelser) kan benytte en veiledende kunngjøring som kunngjøring av konkurransen, forutsatt at den veiledende kunngjøringen inneholder alle opplysninger nevnt i nr. 3 som er tilgjengelige for oppdragsgiveren, og en erklæring om at interesserte leverandører bør uttrykke sin interesse for anskaffelsen overfor oppdragsgiver.

Article 10.11

Conditions for Participation

1. In establishing the conditions for participation and assessing whether a supplier satisfies such conditions, a Party, including its procuring entities:
 - (a) shall limit any conditions for participation in a covered procurement to those that are essential to ensure that a supplier has the legal and financial capacities and the commercial and technical abilities to undertake the relevant procurement;
 - (b) shall evaluate the financial capacity and the commercial and technical abilities of a supplier on the basis of that supplier's business activities both inside and outside the territory of the Party of the procuring entity;
 - (c) shall base its evaluation solely on the conditions that the procuring entity has specified in advance in notices or tender documentation;
 - (d) shall not impose the condition that, in order for a supplier to participate in a procurement, the supplier has previously been awarded one or more contracts by a procuring entity of a given Party or that the sup-

Artikkel 10.11

Vilkår for deltakelse

1. Når en part, herunder dens oppdragsgivere, fastsetter vilkårene for deltakelse og vurderer om en leverandør tilfredsstiller disse vilkårene,
 - a) skal den begrense vilkårene for deltakelse i en dekket anskaffelse til det som er strengt nødvendig for å sikre at leverandøren har rettslig, finansiell, kommersiell og teknisk kapasitet til å påta seg den aktuelle anskaffelsen,
 - b) skal den evaluere en leverandørs finansielle, kommersielle og tekniske kapasitet på grunnlag av leverandørens forretningsvirksomhet både innenfor og utenfor territoriet til oppdragsgiverens part,
 - c) skal den foreta sin vurdering utelukkende på grunnlag av de vilkårene oppdragsgiveren på forhånd har angitt i kunngjøringer eller konkurransegrunnlaget,
 - d) skal den ikke sette som vilkår for at en leverandør skal få delta i en anskaffelse, at leverandøren tidligere er blitt tildelt en eller flere kontrakter av en oppdragsgiver hos en gitt part, eller at leverandøren har arbeids-

- plier has prior work experience in the territory of that Party; and
- (e) may require relevant prior experience where essential to meet the requirements of the procurement.
2. Where there is supporting evidence, a Party, including its procuring entities, may exclude a supplier on grounds such as:
- (a) bankruptcy or insolvency;
 - (b) false declarations;
 - (c) significant or persistent deficiencies in performance of any substantive requirement or obligation under a prior contract or contracts;
 - (d) final judgments in respect of serious crimes or other serious offences;
 - (e) grave professional misconduct or acts or omissions that adversely reflect upon the commercial integrity of the supplier; or
 - (f) failure to pay taxes.

Article 10.12

Qualification of Suppliers

Registration Systems and Qualification Procedures

1. A Party, including its procuring entities, may maintain a supplier registration system under which interested suppliers are required to register and provide certain information.
2. No Party, including its procuring entities, shall:
 - (a) adopt or apply any registration system or qualification procedure with the purpose or the effect of creating unnecessary obstacles to the participation of suppliers of another Party in its procurement; or
 - (b) use such registration system or qualification procedure to prevent or delay the inclusion of suppliers of other Parties on a list of suppliers or prevent those suppliers from being considered for a particular procurement.

Selective tendering

3. Where a procuring entity intends to use selective tendering, the entity shall:
 - (a) include in the notice of intended procurement at least the information specified in subparagraphs 3 (a), 3 (b), 3 (f), 3 (g), 3 (j), and 3 (k) of Article 10.10 (Notices) and invite suppliers to submit a request for participation; and
 - (b) provide, by the commencement of the time-period for tendering, at least the informa-

erfaring på territoriet til vedkommende part, og

- e) kan den kreve relevant erfaring når dette er strengt nødvendig for å oppfylle kravene forbundet med anskaffelsen.
2. Når det foreligger dokumentasjon, kan en part, herunder dens oppdragsgivere, utelukke en leverandør på grunnlag av for eksempel
 - a) konkurs eller insolvens,
 - b) falske erklæringer,
 - c) betydelige eller vedvarende mangler ved oppfyllelsen av vesentlige krav eller forpliktelser i forbindelse med en eller flere tidligere kontrakter,
 - d) endelig dom for alvorlig forbrytelse eller annet alvorlig lovbrudd,
 - e) tjenestefeil, handlinger eller forsømmelser som har negativ virkning for leverandørens forretningsmessige integritet, eller
 - f) manglende innbetaling av skatt.

Artikkel 10.12

Kvalifisering av leverandører

Registreringsordninger og kvalifikasjonsprosedyrer

1. En part, herunder dens oppdragsgivere, kan håndheve en ordning for registrering av leverandører der det kreves at interesserte leverandører registrerer seg og framlegger bestemte opplysninger.
2. Ingen av partene, herunder deres oppdragsgivere, skal
 - (a) opprette eller anvende en registreringsordning eller en kvalifikasjonsprosedyre som har som formål eller virkning unødig å hindre leverandører fra en annen part i å delta i partens anskaffelser, eller
 - (b) bruke en slik registreringsordning eller kvalifikasjonsprosedyre for å hindre eller forsinke inkluderingen av leverandører fra andre parter på en leverandørliste, eller for å hindre at disse leverandørene blir vurdert for en bestemt anskaffelse.

Begrenset anbudskonkurranse

3. Når en oppdragsgiver planlegger å bruke begrenset anbudskonkurranse, skal den
 - (a) i kunngjøringen av konkurransen ta med minst de opplysningene som er angitt i nr. 3 bokstav a), b), f), g), j) og k) i artikkel 10.10 (Kunngjøringer), og invitere leverandører til å sende inn forespørsel om å få delta, og
 - (b) innen fristen for å inngi tilbud begynner å løpe, gi de kvalifiserte leverandørene som

tion in subparagraphs 3 (d), 3 (e), 3 (h), 3 (i) and 3 (k) of Article 10.10 (Notices) to the qualified suppliers that it notifies as specified in subparagraph 2 (b) of Appendix 8 (Time Periods) to Annex XX (Government Procurement).

4. Where using selective tendering, a procuring entity shall allow all qualified suppliers to participate in a particular procurement, unless the procuring entity states in the notice of intended procurement any limitation on the number of suppliers that will be permitted to tender and the criteria for selecting the limited number of suppliers.
5. Where the tender documentation is not made publicly available from the date of publication of the notice referred to in paragraph 3, a procuring entity shall ensure that those documents are made available at the same time to all the qualified suppliers selected in accordance with paragraph 4.

Multi-Use Lists

6. A procuring entity may establish or maintain a multi-use list of suppliers, provided that a notice inviting interested suppliers to apply for inclusion on the list is published annually in the appropriate medium listed in Appendix 7 (Means of Publication) to Annex XX (Government Procurement), or, is made available continuously in the electronic medium listed in Appendix 7 (Means of Publication) to Annex XX (Government Procurement). Where a multi-use list will be valid for three years or less, a procuring entity may publish the notice only once, at the beginning of the period of validity of the list.
7. The notice provided for in paragraph 6 shall include:
 - (a) a description of the goods or services, or categories thereof, for which the list may be used;
 - (b) conditions for participation to be satisfied by suppliers for inclusion on the list and the methods that the procuring entity will use to verify that a supplier satisfies the conditions;
 - (c) name and address of the procuring entity and other information necessary to contact the entity and obtain all relevant documents relating to the list; and
 - (d) period of validity of the list and the means for its renewal or termination, or where the period of validity is not provided, an indica-

den underretter som fastsatt i nr. 2 bokstav b) i tillegg 8 (Frister) til vedlegg XX (Offentlige anskaffelser), minst de opplysningene som er angitt i nr. 3 bokstav d), e), h), i) og k) i artikkel 10.10 (Kunngjøringer).

4. Ved bruk av begrenset anbudskonkurranse skal en oppdragsgiver la alle kvalifiserte leverandører delta i en bestemt anskaffelse, med mindre oppdragsgiveren i kunngjøringen av konkurransen fastsetter at kun et begrenset antall leverandører skal ha adgang til å inngi tilbud, samt kriteriene for utvelgelsen av disse leverandørene.
5. Når konkurransegrunnlaget ikke er gjort offentlig tilgjengelig fra datoen for publiseringen av kunngjøringen nevnt i nr. 3, skal oppdragsgiveren sørge for at dokumentene gjøres tilgjengelige samtidig for alle kvalifiserte leverandører utvalgt i samsvar med nr. 4.

Faste lister

6. En oppdragsgiver kan opprette eller føre en fast liste over leverandører, forutsatt at en kunngjøring som inviterer interesserte leverandører til å søke om å bli oppført på listen, offentliggjøres årlig i det egnede mediet oppført i tillegg 7 (Form for offentliggjøring) til vedlegg XX (Offentlige anskaffelser), eller gjøres permanent tilgjengelig i det elektroniske mediet oppført i tillegg 7 (Form for offentliggjøring) til vedlegg XX (Offentlige anskaffelser). Når en fast liste skal gjelde i inntil tre år, kan en oppdragsgiver offentliggjøre kunngjøringen bare én gang, ved begynnelsen av listens gyldighetsperiode.
7. Kunngjøringen fastsatt i nr. 6 skal omfatte
 - (a) en beskrivelse av varer eller tjenester, eller kategorier av varer eller tjenester, som listen kan bli brukt for,
 - (b) vilkår for deltakelse som leverandørene må oppfylle for å bli oppført på listen, og metodene som oppdragsgiveren vil benytte for å verifisere om en leverandør oppfyller vilkårene,
 - (c) oppdragsgiverens navn og adresse og andre opplysninger som er nødvendige for å kontakte oppdragsgiveren og innhente alle relevante dokumenter i tilknytning til listen, og
 - (d) listens gyldighetsperiode og hvordan den fornyes eller bringes til opphør, eller, når gyldighetsperioden ikke er fastsatt, angi-

tion of the method by which notice will be given of the termination of use of the list.

8. A procuring entity shall allow suppliers to apply at any time for inclusion on a multi-use list and shall include on that list all qualified suppliers within a reasonably period of time.

Information on Procuring Entity Decisions

9. A procuring entity or other entity of a Party shall promptly inform any supplier that submits a request for participation in a procurement or application for inclusion on a multi-use list of the decision with respect to the request or application.
10. If a procuring entity or other entity of a Party rejects a supplier's request for participation or application for inclusion on a multi-use list, ceases to recognise a supplier as qualified, or removes a supplier from a multi-use list, the entity shall promptly inform the supplier and on request of the supplier, promptly provide the supplier with a written explanation of the reason for its decision.

Article 10.13

Tender Documentation

1. A procuring entity shall make available to suppliers' tender documentation that includes all information necessary to permit suppliers to prepare and submit responsive tenders. Unless already provided for in the notice of intended procurement, such documentation shall include a complete description of:
 - (a) the procurement, including the nature and the quantity of the goods or services to be procured or, where the quantity is not known, the estimated quantity and any requirements to be fulfilled, including any technical specifications, conformity assessment certification, plans, drawings or instructional materials;
 - (b) any conditions for participation of suppliers, including a list of information and documents that suppliers are required to submit in connection with the conditions for participation;
 - (c) all evaluation criteria the entity will apply in the awarding of the contract, and, except where price is the sole criterion, the relative importance of such criteria;

velse av hvilken metode som vil bli benyttet for å kunngjøre at listen ikke lenger skal brukes.

8. En oppdragsgiver skal gi leverandører mulighet til når som helst å søke om å bli oppført på en fast liste og skal føre opp alle kvalifiserte leverandører på listen innen rimelig tid.

Informasjon om oppdragsgivers avgjørelser

9. En oppdragsgiver eller annen enhet fra en part skal omgående underrette alle leverandører som har sendt inn en forespørsel om å få delta i en anskaffelse eller søkt om å bli oppført på en fast liste, om utfallet av forespørselen eller søknaden.
10. Dersom en oppdragsgiver eller annen enhet fra en part avslår en leverandørs forespørsel om å delta eller søknad om å bli oppført på en fast liste, ikke lenger anser at en leverandør er kvalifisert, eller fjerner en leverandør fra en fast liste, skal oppdragsgiveren eller enheten umiddelbart underrette leverandøren om dette og, på anmodning fra leverandøren, omgående gi leverandøren en skriftlig begrunnelse for avgjørelsen.

Artikkel 10.13

Konkurransesgrunnlag

1. En oppdragsgiver skal sørge for at leverandører får tilgang til konkurransegrunnlaget som inneholder alle opplysninger som er nødvendige for at leverandører skal kunne utarbeide og inngi tilbud. Med mindre dette allerede er tatt inn i kunngjøringen av konkurransen, skal dokumentasjonen inneholde en fullstendig beskrivelse av
 - a) anskaffelsen, herunder arten og mengden av varene eller tjenestene som skal anskaffes, eller, når mengden ikke er kjent, forventet mengde og alle krav som skal oppfylles, herunder tekniske spesifikasjoner, samsvarssertifisering, planer, tegninger eller instruksjonsmateriale,
 - b) alle vilkår for at leverandører skal kunne delta, herunder en liste over opplysninger og dokumenter som leverandører skal framlegge i forbindelse med vilkårene for deltakelse,
 - c) alle tildelingskriterier oppdragsgiveren vil anvende ved tildeling av kontrakten, og, med unntak av tilfeller der pris er eneste kriterium, vekten av disse kriteriene,

- (d) where the procuring entity will conduct the procurement by electronic means, any authentication and encryption requirements or other requirements related to the submission of information by electronic means;
 - (e) where the procuring entity will hold an electronic auction, the rules, including identification of the elements of the tender related to the evaluation criteria, on which the auction will be conducted;
 - (f) where there will be a public opening of tenders, the date, time and place for the opening and, where appropriate, the persons authorised to be present;
 - (g) any other terms or conditions, including terms of payment and any limitation on the means by which tenders may be submitted, such as whether on paper or by electronic means; and
 - (h) any dates for the delivery of goods or the supply of services.
2. Where procuring entities do not offer free direct access to the entire tender documents and any supporting documents by electronic means, entities shall make promptly available the tender documentation at the request of any interested supplier of the Parties. The procuring entities shall also promptly reply to any reasonable request for relevant information by any interested or participating supplier, provided that such information does not give that supplier an advantage over other suppliers.
- d) når oppdragsgiveren skal foreta anskaffelsen elektronisk, eventuelle krav til verifisering og kryptering eller andre krav knyttet til elektronisk innsending av opplysninger,
 - e) når oppdragsgiveren skal avholde elektronisk auksjon, reglene som gjelder for auksjonen, herunder angivelse av elementene i tilbudet knyttet til tildelingskriteriene,
 - f) når det skal avholdes offentlig tilbudsåpning, dato, tidspunkt og sted for åpningen og eventuelt hvem som har adgang til å være til stede,
 - g) alle øvrige vilkår eller betingelser, herunder betalingsbetingelser og eventuelle begrensninger med hensyn til hvordan tilbud kan inngis, for eksempel på papir eller elektronisk, og
 - h) alle datoer for levering av varer eller yting av tjenester.
2. Når oppdragsgivere ikke tilbyr kostnadsfri direkte tilgang til hele konkurransegrunnlaget og eventuelle underlag ved hjelp av elektroniske midler, skal oppdragsgiverne omgående gjøre konkurransegrunnlaget tilgjengelig på anmodning fra enhver interessert leverandør hjemmehørende i en av partene. Oppdragsgiverne skal dessuten omgående besvare enhver rimelig anmodning om relevante opplysninger fra enhver interessert eller deltakende leverandør, forutsatt at opplysningene ikke gir denne leverandøren en fordel framfor andre leverandører.

Article 10.14

Technical Specifications

1. A procuring entity shall not prepare, adopt or apply any technical specification nor prescribe any conformity assessment procedure with the purpose or the effect of creating unnecessary obstacles to trade between the Parties.
2. In prescribing the technical specifications for the goods or services being procured, a procuring entity shall, where appropriate:
 - (a) set out the technical specification in terms of performance and functional requirements, rather than design or descriptive characteristics; and
 - (b) base the technical specification on international standards, where such exist or other-

Artikkel 10.14

Tekniske spesifikasjoner

1. En oppdragsgiver skal ikke utarbeide, fastsette eller anvende en teknisk spesifikasjon eller fastsette en samsvarsvurderingsprosedyre som har som formål eller virkning å skape unødige hindringer for handelen mellom partene.
2. Ved fastsettelse av de tekniske spesifikasjonene for varene eller tjenestene som skal anskaffes, skal en oppdragsgiver, der det er aktuelt,
 - a) angi den tekniske spesifikasjonen i form av ytelses- og funksjonskrav i stedet for utforming eller beskrivende egenskaper, og
 - b) basere den tekniske spesifikasjonen på internasjonale standarder, når slike finnes,

wise, on national technical regulations, recognised national standards or building codes.

3. Where design or descriptive characteristics are used in the technical specifications, a procuring entity should indicate, where appropriate, that it will consider tenders of equivalent goods or services that demonstrably fulfil the requirements of the procurement by including words such as «or equivalent» in the tender documentation.
4. A procuring entity shall not prescribe any technical specifications that require or refer to a particular trademark or trade name, patent, copyright, design or type, specific origin, producer or supplier, unless there is no other sufficiently precise or intelligible way of describing the procurement requirements and provided that, in such cases, the entity includes words such as «or equivalent» in the tender documentation.
5. A procuring entity shall not seek or accept, in a manner that would have the effect of precluding competition, advice that may be used in the preparation or adoption of any technical specification for a specific procurement from a person that may have a commercial interest in the procurement.
6. For greater certainty, a Party, including its procuring entities, may, in accordance with this Article, prepare, adopt or apply technical specifications to promote the conservation of natural resources or protect the environment.
7. For greater certainty, a procuring entity may conduct market research in developing specifications for a particular procurement.
8. For greater certainty, this Chapter is not intended to preclude a Party, or its procuring entities, from preparing, adopting or applying technical specifications required to protect sensitive government information, including specifications that may affect or limit the storage, hosting or processing of such information outside the territory of the Party.

Article 10.15

Modifications of the Tender Documentation and Technical Specifications

1. Where, prior to the award of a contract, a procuring entity modifies the evaluation criteria or requirements set out in a notice of intended procurement or tender documentation provi-

og ellers på nasjonale tekniske forskrifter, anerkjente nasjonale standarder eller byggeforskrifter.

3. Når utforming eller beskrivende egenskaper er brukt i tekniske spesifikasjoner, bør oppdragsgiveren angi, der det er aktuelt, at den vil godta tilbud på tilsvarende varer eller tjenester som åpenbart oppfyller kravene i konkurransen, ved å ta med uttrykk som «eller tilsvarende» i konkurransegrunnlaget.
4. Oppdragsgivere skal ikke fastsette tekniske spesifikasjoner som krever eller viser til et bestemt varemerke eller handelsnavn, patent, enerett, utforming eller type, særskilt opprinnelse, produsent eller leverandør, med mindre det ikke finnes noen annen tilstrekkelig presis eller forståelig måte å beskrive anskaffelseskravene på, og forutsatt at oppdragsgiverne i slike tilfeller tar med uttrykk som «eller tilsvarende» i konkurransegrunnlaget.
5. Oppdragsgiveren skal ikke på en slik måte at det ville hindre konkurransen, søke eller motta råd som kan bli brukt ved utarbeiding eller fastsettelse av en teknisk spesifikasjon for en bestemt anskaffelse, fra en person som kan ha forretningsmessig interesse i anskaffelsen.
6. Det presiseres at en part, herunder dens oppdragsgivere, i samsvar med bestemmelsene i denne artikkelen kan utarbeide, fastsette eller anvende tekniske spesifikasjoner for å fremme bevaring av naturressurser eller verne miljøet.
7. Det presiseres at en oppdragsgiver kan gjennomføre markedsundersøkelser i forbindelse med utarbeidelsen av spesifikasjoner for en bestemt anskaffelse.
8. Det presiseres at dette kapittelet ikke er ment å være til hinder for at en part, eller dens oppdragsgivere, utarbeider, fastsetter eller anvender tekniske spesifikasjoner som er nødvendige for å beskytte følsom statlig informasjon, herunder spesifikasjoner som kan påvirke eller begrense lagring, hosting eller behandling av slik informasjon utenfor partens territorium.

Artikkel 10.15

Endringer i konkurransegrunnlag og tekniske spesifikasjoner

1. Når en oppdragsgiver, før kontraktstildelingen, modifiserer tildelingskriteriene eller spesifikasjonene fastsatt i en kunngjøring av en konkurranse eller et konkurransegrunnlag

ded to participating suppliers, or amends or reissues a notice or tender documentation, it shall publish or provide those modifications, amended or re-issued notice or tender documentation:

- (a) to all suppliers that are participating at the time of the modification, amendment or re-issuance, if known, and in all other cases, in the same manner as the original information was made available; and
- (b) in adequate time to allow such suppliers to modify and re-submit amended tenders, as appropriate.

Article 10.16

Time Periods

A procuring entity shall, consistent with its own reasonable needs, provide suppliers sufficient time to prepare and submit requests for participation and responsive tenders, taking into account in particular the nature and complexity of the procurement. Each Party shall apply time periods according to the conditions specified in Appendix 8 (Time Periods) to Annex XX (Government Procurement). Such time periods, including any extension of the time periods, shall be the same for all interested or participating suppliers.

Article 10.18

Limited Tendering

1. Provided that it does not use this provision for the purpose of avoiding competition among suppliers or in a manner that discriminates against suppliers of another Party or protects domestic suppliers, a procuring entity may use limited tendering and may choose not to apply Articles 10.10 (Notices), 10.11 (Conditions for Participation), 10.12 (Qualification of Suppliers), 10.13 (Tender Documentation), 10.16 (Time Periods), 10.18 (Electronic Auctions), 10.19 (Negotiations), 10.20 (Treatment of Tenders) and 10.21 (Awarding of Contracts) only under the following circumstances:

- (a) where:
 - (i) no tenders were submitted, or no supplier requested participation;

som deltakende leverandører har mottatt, eller endrer eller offentliggjør på nytt en kunngjøring eller konkurransegrunnlaget, skal den publisere eller sende alle slike modifiseringer eller kunngjøringen eller konkurransegrunnlaget som er endret eller offentliggjort på nytt,

- a) til alle leverandører som deltar på det tidspunktet opplysningene modifiseres, endres eller offentliggjøres på nytt, dersom leverandørene er kjent for oppdragsgiveren, og i alle øvrige tilfeller gjøre opplysningene tilgjengelige på samme måte som for de opprinnelige opplysningene, og
- b) i tilstrekkelig god tid til at leverandørene kan foreta tilpasninger og inngi endrede tilbud etter behov.

Artikkel 10.16

Frister

En oppdragsgiver skal, i samsvar med sine egne rimelige behov, gi leverandørene tilstrekkelig tid til å utarbeide og sende inn forespørsler om deltakelse og inngi tilbud, idet det tas hensyn blant annet til anskaffelsens art og kompleksitet. Hver part skal anvende frister ifølge vilkårene angitt i tillegg 8 (Frister) til vedlegg XX (Offentlige anskaffelser). Disse fristene, herunder eventuelle forlengelser av dem, skal være like for alle interesserte eller deltakende leverandører.

Artikkel 10.18

Konkurranse uten forutgående kunngjøring

1. Forutsatt at en oppdragsgiver ikke bruker denne bestemmelsen til å unngå konkurranse mellom leverandører eller på en måte som forskjellsbehandler leverandører fra en annen part eller beskytter innenlandske leverandører, kan oppdragsgiveren anvende konkurranse uten forutgående kunngjøring og kan velge å ikke anvende artikkel 10.10 (Kunngjøringer), artikkel 10.11 (Vilkår for deltakelse), artikkel 10.12 (Kvalifisering av leverandører), artikkel 10.13 (Konkurransegrunnlag), artikkel 10.16 (Frister), artikkel 10.18 (Elektroniske auksjoner), artikkel 10.19 (Forhandlinger), artikkel 10.20 (Behandling av tilbud) og artikkel 10.21 (Tildeling av kontrakter) bare under følgende omstendigheter:
 - a) der
 - i) ingen tilbud er innkommet eller ingen leverandør har søkt om å få delta,

- (ii) no tenders that conform to the essential requirements of the tender documentation were submitted;
 - (iii) no suppliers satisfied the conditions for participation; or
 - (iv) the tenders submitted have been collusive;
- provided that the requirements of the tender documentation are not substantially modified;
- (b) where the goods or services can be supplied only by a particular supplier and no reasonable alternative or substitute goods or services exist for any of the following reasons:
 - (i) the requirement is for a work of art;
 - (ii) the protection of patents, copyrights or other exclusive rights; or
 - (iii) due to an absence of competition for technical reasons;
 - (c) for additional deliveries by the original supplier or its authorised agents, of goods and services that were not included in the initial procurement where a change of supplier for such additional goods and services:
 - (i) cannot be made for economic or technical reasons such as requirements of interchangeability or interoperability with existing equipment, software, services or installations procured under the initial procurement; and
 - (ii) would cause significant inconvenience or substantial duplication of costs to the procuring entity;
 - (d) insofar as strictly necessary where, for reasons of extreme urgency brought about by events unforeseeable by the procuring entity, the goods or services could not be obtained in time using an open or selective tendering procedure;
 - (e) for goods purchased on a commodity market;
 - (f) where a procuring entity procures a prototype or a first good or service that is intended for limited trial or that is developed at its request in the course of, and for, a particular contract for research, experiment, study or original development. Original development of a first good or service may include limited production or supply in order to incorporate the results of field testing and to demonstrate that the good or service is suitable for production or supply
- ii) ingen innkomne tilbud oppfyller de vesentlige kravene i konkurransegrunnlaget,
 - iii) ingen leverandører oppfyller kravene for å delta, eller
 - iv) tilbudene som er innkommet, er avtalt ved ulovlig anbudssamarbeid, forutsatt at kravene i konkurransegrunnlaget ikke endres vesentlig,
- b) når varene eller tjenestene kan leveres bare av én bestemt leverandør og det ikke finnes noe rimelig alternativ eller noen rimelige erstatningsvarer eller -tjenester av en av følgende grunner:
 - i) behovet gjelder et kunstverk,
 - ii) vern av patenter, opphavsrett eller andre eneretter, eller
 - iii) mangel på konkurranse av tekniske grunner,
 - c) for tilleggsleveranser fra den opprinnelige leverandøren eller dens representanter, av varer eller tjenester som ikke var omfattet av den opprinnelige anskaffelsen, når et skifte av leverandør av disse tilleggsvarene eller -tjenestene
 - i) ikke lar seg gjennomføre av økonomiske eller tekniske årsaker, som krav til utskiftbarhet eller samvirkingsevne med eksisterende utstyr, programvare, tjenester eller installasjoner innkjøpt innenfor rammen av den opprinnelige anskaffelsen, og
 - ii) ville forårsake betydelig ulempe eller betydelige merkostnader for oppdragsgiveren,
 - d) i den grad det er absolutt nødvendig, når varene eller tjenestene ikke kan skaffes i tide ved bruk av åpen eller begrenset anbudskonkurranse på grunn av stor tidsnød forårsaket av begivenheter oppdragsgiveren ikke har kunnet forutse,
 - (e) for varer kjøpt på en varebørs,
 - (f) når oppdragsgiveren anskaffer en prototype eller en første vare eller tjeneste som er ment for et begrenset forsøk eller er utviklet på oppdragsgiverens anmodning i løpet av og for en bestemt kontrakt om forskning, forsøksvirksomhet, undersøkelser eller nyutvikling. Nyutvikling av en første vare eller tjeneste kan omfatte begrenset produksjon eller levering for å innarbeide resultatene fra testing på stedet og for å vise at varen eller tjenesten egner

in quantity to acceptable quality standards, but does not include quantity production or supply to establish commercial viability or to recover research and development costs. Subsequent procurements of these newly developed goods or services, however, shall be subject to this Chapter;

- (g) for purchases made under exceptionally advantageous conditions that only arise in the very short term in the case of unusual disposals such as those arising from liquidation, receivership, or bankruptcy, but not for routine purchases from regular suppliers; or
 - (h) where a contract is awarded to a winner of a design contest provided that:
 - (i) the contest has been organised in a manner that is consistent with the principles of this Chapter, in particular relating to the publication of a notice of intended procurement; and
 - (ii) the participants are judged by an independent jury with a view to a design contract being awarded to a winner.
2. A procuring entity shall prepare a report in writing on each contract awarded under paragraph 1. The report shall include the name of the procuring entity, the value and kind of goods or services procured, and a statement indicating the circumstances and conditions described in paragraph 1 that justified the use of limited tendering.

Article 10.18

Electronic Auctions

1. Where a procuring entity intends to conduct a covered procurement using an electronic auction, the entity shall provide each participant, before commencing the electronic auction, with:
 - (a) the automatic evaluation method, including the mathematical formula, that is based on the evaluation criteria set out in the tender documentation and that will be used in the automatic ranking or re-ranking during the auction;
 - (b) the results of any initial evaluation of the elements of its tender where the contract is to be awarded on the basis of the most advantageous tender; and

seg til produksjon eller leveranse i større mengder med en akseptabel kvalitetsstandard, men omfatter ikke produksjon eller leveranse i større mengder for å sikre lønnsomhet eller inntjening av kostnadene til forskning og utvikling. Etterfølgende anskaffelser av disse nyutviklede varene eller tjenestene skal imidlertid være underlagt dette kapittelet,

- g) for kjøp av varer gjort på særlig gunstige vilkår som bare opptrer på svært kort sikt ved uvanlige avhendelser, som avhendelser i forbindelse med opphør, i regi av bostyrer eller konkurs, men ikke for rutinekjøp fra ordinære leverandører, eller
 - h) når en kontrakt tildeles en vinner av en prosjektkonkurranse, forutsatt at
 - i) konkurransen har vært arrangert på en måte som er i samsvar med prinsippene i dette kapittelet, særlig om å offentliggjøre en kunngjøring av konkurransen, og
 - ii) deltakerne vurderes av en uavhengig jury med sikte på å tildele vinneren en prosjektkontrakt.
2. Oppdragsgiveren skal utarbeide en skriftlig rapport om hver kontrakt som tildeles i henhold til nr. 1. Rapporten skal inneholde oppdragsgivers navn, verdi og type av varer eller tjenester som anskaffes, samt en erklæring om omstendighetene og vilkårene nevnt i nr. 1 som har rettferdiggjort bruk av konkurranse uten forutgående kunngjøring.

Artikkel 10.18

Elektroniske auksjoner

1. Når en oppdragsgiver har til hensikt å foreta en dekket anskaffelse ved å avholde elektronisk auksjon, skal oppdragsgiveren, før den elektroniske auksjonen igangsettes, gi hver deltaker
 - a) opplysninger om metoden for automatisk evaluering, herunder den matematiske formelen, som skal være basert på tildelingskriteriene fastsatt i konkurransegrunnlaget, og som skal anvendes til å bestemme automatisk rangering eller omrangering i løpet av auksjonen,
 - b) opplysninger om utfallet av en eventuell innledende evaluering av elementene i deltakerens tilbud når kontrakten skal tildeles på grunnlag av det mest fordelaktige tilbudet, og

(c) any other relevant information relating to the conduct of the auction.

c) eventuelle andre relevante opplysninger i forbindelse med avholdelsen av auksjonen.

Article 10.19

Negotiations

1. A Party may provide for its procuring entities to conduct negotiations in the context of covered procurement:
 - (a) where the entity has indicated such intent in the notice of intended procurement pursuant to Article 10.10 (Notices); or
 - (b) where it appears from the evaluation that no one tender is obviously the most advantageous in terms of the specific evaluation criteria set out in the notice of intended procurement or tender documentation.
2. A procuring entity shall:
 - (a) ensure that any elimination of suppliers participating in negotiations is carried out in accordance with the evaluation criteria set out in the notice of intended procurement or tender documentation; and
 - (b) where negotiations are concluded, provide a common deadline for the remaining participating suppliers to submit any new or revised tenders.

Article 10.20

Treatment of Tenders

1. A procuring entity shall receive, open and treat all tenders under procedures that guarantee the fairness and impartiality of the procurement process and the confidentiality of tenders.
2. A procuring entity shall not penalise any supplier whose tender is received after the time specified for receiving tenders if the delay is due solely to mishandling on the part of the procuring entity provided that the mishandling is supported by documentation.
3. Where a procuring entity provides suppliers with an opportunity to correct unintentional errors of form between the opening of tenders and the awarding of the contract, the entity shall provide the same opportunity to all participating suppliers.

Article 10.21

Awarding of Contracts

1. To be considered for award, a tender shall be submitted in writing and shall, at the time of

Artikkel 10.19

Forhandlinger

1. En part kan fastsette at dens oppdragsgivere skal ha adgang til å føre forhandlinger i forbindelse med dekkede anskaffelser
 - a) når oppdragsgiveren har angitt en slik intensjon i kunngjøringen av konkurransen som kreves i henhold til artikkel 10.10 (Kunngjøringer), eller
 - b) når det av evalueringen framgår at ingen tilbud åpenbart er det mest fordelaktige målt mot de konkrete tildelingskriteriene fastsatt i kunngjøringen av konkurransen eller konkurransegrunnlaget.
2. En oppdragsgiver skal
 - a) sikre at enhver reduksjon av antall leverandører som deltar i forhandlingene, skjer i samsvar med tildelingskriteriene fastsatt i kunngjøringen av konkurransen eller konkurransegrunnlaget, og
 - b) når forhandlingene er sluttført, angi en felles frist for gjenværende deltakende leverandører til å inngi nytt eller revidert tilbud.

Artikkel 10.20

Behandling av tilbud

1. En oppdragsgiver skal motta, åpne og behandle alle tilbud i henhold til prosedyrer som sikrer at anskaffelsesprosessen er rettferdig og upartisk, og at tilbudene behandles fortløpig.
2. En oppdragsgiver skal ikke straffe en leverandør hvis tilbud mottas etter den angitte fristen for å inngi tilbud, dersom forsinkelsen utelukkende skyldes feil fra oppdragsgivers side forutsatt at feilen er underbygd av dokumentasjon.
3. Når oppdragsgiveren mellom anbudsåpningen og kontraktstildelingen gir leverandører mulighet til å rette utilsiktede formfeil, skal oppdragsgiveren gi alle deltakende leverandører samme mulighet.

Artikkel 10.21

Tildeling av kontrakter

1. For at et tilbud skal komme i betraktning ved tildelingen, skal det foreligge skriftlig og ved

opening, comply with the essential requirements set out in the notices and tender documentation and be submitted by a supplier that satisfies the conditions for participation.

2. Unless a procuring entity determines that it is not in the public interest to award a contract, the entity shall award the contract to the supplier that it has determined to be capable of fulfilling the terms of the contract and that, based solely on the evaluation criteria specified in the notices and tender documentation, has submitted:
 - (a) the most advantageous tender; or
 - (b) where price is the sole criterion, the lowest price.
3. Where a procuring entity receives a tender with a price that is abnormally lower than the prices in other tenders submitted, it may verify with the supplier that it satisfies the conditions for participation and is capable of fulfilling the terms of the contract.
4. A procuring entity shall not use option clauses, cancel a procurement or modify or terminate awarded contracts in a manner that circumvents the obligations of this Chapter.

Article 10.22

Transparency of Procurement Information

1. A procuring entity shall promptly inform participating suppliers of its contract award decisions and, on request, shall do so in writing. Subject to Article 10.23 (Disclosure of Information), a procuring entity shall, on request, provide an unsuccessful supplier with an explanation of the reasons why the entity did not select its tender and the relative advantages of the successful supplier's tender.
2. No later than 72 days from the award of each contract for covered procurement, a procuring entity shall publish in a paper or electronic medium listed in Appendix 7 (Means of Publication) to Annex XX (Government Procurement), a notice that includes at least the following information about the contract:
 - (a) a description of the goods or services procured;
 - (b) the name and address of the procuring entity;
 - (c) the name and address of the successful supplier;

åpningen oppfylle de vesentlige kravene som er fastsatt i kunngjøringene og konkurransegrunnlaget, og være innsendt av en leverandør som oppfyller alle vilkår for å delta.

2. Med mindre oppdragsgiveren beslutter at det ikke er i offentlighetens interesse å tildele en kontrakt, skal oppdragsgiveren tildele kontrakten til den leverandøren som den har funnet er i stand til å oppfylle vilkårene i kontrakten, og som, basert utelukkende på tildelingskriteriene fastsatt i kunngjøringene og konkurransegrunnlaget, har inngitt
 - a) det mest fordelaktige tilbudet, eller
 - b) når pris er det eneste kriteriet, laveste pris.
3. Når oppdragsgiveren mottar et tilbud med en pris som er påfallende lavere enn prisene i de øvrige tilbudene som er innkommet, kan oppdragsgiveren verifisere med leverandøren at han oppfyller vilkårene for å delta og er i stand til å oppfylle vilkårene i kontrakten.
4. En oppdragsgiver skal ikke bruke opsjoner, avlyse en anskaffelse eller endre eller avslutte tildelte kontrakter på en måte som omgår forpliktelsene etter dette kapittelet.

Artikkel 10.22

Åpenhet om opplysninger om anskaffelser

1. En oppdragsgiver skal omgående underrette deltakende leverandører om avgjørelser om kontraktstildeling og skal på anmodning gjøre dette i skriftlig form. Med forbehold for artikkel 10.23 (Utlevering av opplysninger) skal oppdragsgiveren på anmodning gi en ikke-foretrukket leverandør en redegjørelse for grunnene til at vedkommende leverandørs tilbud ikke er valgt, og for de relative fordelene ved det foretrukne tilbudet.
2. Senest 72 dager etter tildelingen av hver kontrakt for en dekket anskaffelse skal oppdragsgiveren offentliggjøre i det relevante papirbaserte eller elektroniske mediet som er oppført i tillegg 7 (Form for offentliggjøring) til vedlegg XX (Offentlige anskaffelser), en kunngjøring som inneholder minst følgende opplysninger om kontrakten:
 - a) beskrivelse av vare- eller tjenesteanskaffelsen,
 - b) oppdragsgiverens navn og adresse,
 - c) navn og adresse til leverandøren som har fått kontrakten,

- (d) the value of the successful tender or the highest and lowest offers taken into account in the award of the contract;
- (e) the date of award; and
- (f) the type of procurement method used, and in cases where limited tendering was used pursuant to Article 10.17 (Limited Tendering), a description of the circumstances justifying the use of limited tendering.

Where the entity publishes the notice only in an electronic medium, the information shall remain readily accessible for a reasonable period of time.

3. Each procuring entity shall, for a period of at least three years from the date it awards a contract, maintain the documentation and reports of tendering procedures and contract awards relating to covered procurement, including the reports provided for in Article 10.17 (Limited Tendering), and to ensure the appropriate traceability of the conduct of covered procurement by electronic means.

Article 10.23

Disclosure of Information

1. On request of another Party, a Party shall provide promptly any information sufficient to determine whether a procurement was conducted fairly, impartially and in accordance with this Chapter, including information on the characteristics and relative advantages of the successful tender.
2. In cases where the release of such information would prejudice competition in future tenders, the Party that receives the information shall not disclose it to any supplier, except after consulting with, and obtaining the agreement of, the Party that provided the information.
3. Notwithstanding any other provision of this Chapter, a Party, including its procuring entities, shall not, except to the extent required by law or with the written authorisation of the supplier that provided information, disclose information to a particular supplier that might prejudice fair competition between suppliers.
4. Nothing in this Chapter shall be construed to require a Party, including its procuring entities, authorities, and review bodies, to release confidential information under this Chapter where disclosure:

- d) verdien av det foretrukne tilbudet eller det høyeste og laveste tilbudet som ble tatt i betraktning ved tildeling av kontrakten,
- e) dato for tildeling av kontrakten, og
- f) anskaffelsesprosedyren som er brukt, og, i tilfeller der det er brukt konkurranse uten forutgående kunngjøring i henhold til artikkel 10.17 (Konkurranse uten forutgående kunngjøring), en beskrivelse av de omstendighetene som berettiger bruken av denne prosedyren.

Når oppdragsgiveren offentliggjør kunngjøringen bare i et elektronisk medium, skal informasjonen være lett tilgjengelig i et rimelig tidsrom.

3. Hver oppdragsgiver skal, i minst tre år etter at den har tildelt en kontrakt, oppbevare dokumentasjonen og rapportene om anskaffelsesprosedyrer og kontraktstildelinger for en dekket anskaffelse, herunder rapportene omhandlet i artikkel 10.17 (Konkurranse uten forutgående kunngjøring), og sikre at gjennomføringen av en dekket anskaffelse som er foretatt elektronisk, er tilstrekkelig sporbar.

Artikkel 10.23

Utlevering av opplysninger

1. En part skal på anmodning fra en annen part omgående formidle de opplysningene som er tilstrekkelige for å avgjøre om en anskaffelse er foretatt på en rettfærdig og upartisk måte og i samsvar med bestemmelsene i dette kapitlet, herunder informasjon om egenskaper og relative fordeler ved det foretrukne tilbudet.
2. I tilfeller der formidling av opplysningene vil være til skade for konkurransen ved framtidige konkurranser, skal parten som mottar opplysningene, ikke videreformidle dem til noen leverandør før den har rådført seg med og fått samtykke fra parten som formidlet opplysningene.
3. Uten hensyn til andre bestemmelser i dette kapitlet skal en part, herunder dens oppdragsgivere, ikke utlevere opplysninger til en bestemt leverandør som kan skade rettfærdig konkurranse mellom leverandørene, unntatt i den utstrekning det kreves i henhold til lov, eller med skriftlig tillatelse fra leverandøren som har gitt opplysningene.
4. Ingen bestemmelse i dette kapitlet skal tolkes slik at en part, herunder dens oppdragsgivere, myndigheter og klageinstanser, pålegges å frigi fortrolige opplysninger etter dette kapitlet når utlevering vil

- (a) would impede law enforcement;
- (b) might prejudice fair competition between suppliers;
- (c) would prejudice the legitimate commercial interests of particular persons, including the protection of intellectual property; or
- (d) would otherwise be contrary to the public interest.

- a) hindre rettshåndhevingen,
- b) kunne være til skade for en rettfærdig konkurranse mellom leverandørene,
- c) være til skade for bestemte personers legitime forretningsinteresser, herunder immaterialrettslig vern, eller
- d) på annen måte stride mot offentlighetens interesser.

*Article 10.24***Domestic Review Procedures for Supplier Challenges**

1. Each Party shall maintain, establish or designate at least one impartial administrative or judicial authority (review authority) that is independent of its procuring entities to review, in a non-discriminatory, timely, transparent and effective manner, a challenge or complaint (complaint) by a supplier that there has been:
 - (a) breaches of this Chapter; or
 - (b) if the supplier does not have a right to directly challenge a breach of this Chapter under the law of a Party, a failure of a procuring entity to comply with the Party's measures implementing this Chapter, arising in the context of a covered procurement, in which the supplier has, or has had, an interest. The procedural rules for all complaints shall be in writing and made generally available.
2. In the event of a complaint by a supplier, arising in the context of covered procurement in which the supplier has, or has had, an interest, that there has been a breach or a failure as referred to in paragraph 1, the Party of the procuring entity shall encourage that entity and the supplier to seek resolution of the complaint through consultations. The entity shall accord impartial and timely consideration to the complaint in a manner that is not prejudicial to the supplier's participation in ongoing or future procurement or its right to seek corrective measures under the administrative or judicial review procedure. Each Party shall make information on its complaint mechanisms generally available.
3. Each supplier shall be allowed a sufficient time period to prepare and submit a complaint, which in no case shall be less than ten days from the time when the basis of the complaint became known or reasonably should have become known to the supplier.
4. Where a body other than the review authority initially reviews a complaint, the Party shall

*Artikkel 10.24***Nasjonale prosedyrer for prøving av klager**

1. Hver part skal opprettholde, etablere eller utpeke minst én upartisk forvaltnings- eller rettsmyndighet (klagemyndighet) som er uavhengig av dens oppdragsgivere, og som på en ikke-diskriminerende, rask, åpen og effektiv måte skal behandle en klage fra en leverandør om
 - a) brudd på dette kapittelet, eller
 - b) dersom leverandøren i henhold til en parts lovgivning ikke har rett til å klage direkte på brudd på dette kapittelet, en oppdragsgivers manglende overholdelse av partens tiltak som gjennomfører dette kapittelet, i forbindelse med en dekket anskaffelse som leverandøren har eller har hatt interesse i. Saksbehandlingsreglene for alle klager skal foreligge i skriftlig form og gjøres allment tilgjengelige.
2. Dersom en leverandør klager på brudd eller manglende overholdelse som omtalt i nr. 1, i forbindelse med en dekket anskaffelse som leverandøren har eller har hatt interesse i, skal parten til oppdragsgiveren oppfordre oppdragsgiveren og leverandøren til å finne en løsning på klagen gjennom konsultasjoner. Oppdragsgiveren skal raskt og objektivt vurdere klagen, slik at det ikke hindrer leverandøren i å delta i aktuelle eller framtidige anskaffelser eller i å kreve avhjelpende tiltak i henhold til den administrative eller rettslige prosedyren. Hver part skal gjøre informasjon om sine klagemekanismer allment tilgjengelig.
3. Hver leverandør skal gis tilstrekkelig tid til å forberede og inngi klage, som ikke under noen omstendighet skal være kortere enn ti dager regnet fra det tidspunktet grunnlaget for klagen ble kjent, eller rimeligvis burde vært kjent, for leverandøren.
4. Når en annen instans enn klagemyndigheten behandler en klage i første instans, skal parten

ensure that the supplier may appeal the initial decision to the review authority that is independent of the procuring entity whose procurement is the subject of the complaint.

5. Each Party shall ensure that the review authority that is not a court shall either have its decisions subject to judicial review or have procedures that provide that:

- (a) the procuring entity shall respond in writing to the complaint and disclose all relevant documents to the review authority;
- (b) a supplier that initiates a complaint shall be provided an opportunity to reply to the procuring entity's response before the review authority takes a decision on the complaint; and
- (c) the review authority shall make its decisions or recommendations in a timely fashion, in writing, and shall include an explanation of the basis for each decision or recommendation.

6. Each Party shall adopt or maintain procedures that provide for:

- (a) rapid interim measures, pending the resolution of a complaint, to preserve the supplier's opportunity to participate in the procurement. Such interim measures may result in the suspension of the procurement process. The procedures may provide that overriding adverse consequences for the interests concerned, including the public interest, may be taken into account when deciding whether such measures should be applied. Just cause for not acting shall be provided in writing; and
- (b) where a review body has determined that there has been a breach of this Chapter or a failure as referred to in paragraph 1, corrective action or compensation for the loss or damages suffered, which may be limited to either the costs reasonably incurred for the preparation of the tender or the costs relating to the complaint, or both.

sikre at avgjørelsen i første instans kan overprøves av klagemyndigheten som fungerer uavhengig av den oppdragsgiveren hvis anskaffelse er gjenstand for klagen.

5. Hver part skal sørge for at avgjørelsene til klagemyndigheten som ikke er en domstol, enten skal være underkastet en rettslig overprøving, eller at klageinstansen har prosedyrer som fastsetter

- a) at oppdragsgiveren skal besvare klagen skriftlig og gi klagemyndigheten innsyn i alle relevante dokumenter,
- b) at en leverandør som innleder en klage, skal gis anledning til å svare på oppdragsgiverens svar før klagemyndigheten treffer en avgjørelse om klagen, og
- c) at klagemyndigheten skal treffe sine avgjørelser eller gi sine anbefalinger skriftlig så snart som mulig, og skal redegjøre for grunnlaget for hver avgjørelse eller anbefaling.

6. Hver part skal vedta eller ha prosedyrer

- (a) som sørger for raske midlertidige tiltak, i påvente av avgjørelsen av en klage, for å ivareta leverandørens mulighet til å delta i anskaffelsen. Midlertidige tiltak som nevnt kan føre til at anskaffelsesprosessen utsettes. Prosedyrene kan fastsette at det kan tas hensyn til overordnede negative konsekvenser for de berørte interessene, herunder offentlighetens interesser, når det besluttes om slike tiltak bør få anvendelse. Det skal skriftlig gis en viktig grunn for ikke å gripe inn, og
- (b) som, når en klageinstans har fastslått at det har forekommet brudd eller manglende overholdelse som omtalt i nr. 1, sørger for avhjelpende tiltak eller kompensasjon for tap eller skade, som kan begrenses til kostnadene som med rimelighet er påløpt ved å utarbeide tilbudet eller ved å klage, eller begge deler.

Article 10.25

Modifications and Rectifications to Coverage

1. A Party may make rectifications of a purely formal nature to its coverage under this Chapter, or minor amendments to its Schedules in Annex XX (Government Procurement), provided that it notifies the other Parties in writing and no Party objects in writing within 45 days following the date of the circulation of the noti-

Artikkel 10.25

Endringer av dekningsomfang

1. En part kan gjøre rettinger av rent formell art i sitt dekningsomfang etter dette kapittelet eller mindre endringer i sine bindingslister i vedlegg XX (Offentlige anskaffelser), forutsatt at den underretter de andre partene skriftlig, og at ingen part motsetter seg dette skriftlig innen 45 dager etter at underretningen er gitt.

fication. A Party that makes such a rectification or minor amendment need not provide compensatory adjustments to the other Parties.

2. For the purposes of this Article, rectifications of a purely formal nature and minor modifications include, but are not limited to:
 - (a) changes in the name of a procuring entity;
 - (b) the merger of one or more procuring entities listed in a Party's schedule;
 - (c) the separation of a procuring entity listed in a Party's schedule into two or more procuring entities that are all added to the procuring entities listed in the same section of the annex; and
 - (d) changes in website references.
3. A Party may otherwise modify its coverage under this Chapter provided that:
 - (a) it notifies the other Parties in writing and offers at the same time acceptable compensatory adjustments to maintain a level of coverage comparable to that existing prior to the modification, except where provided for in paragraph 4; and
 - (b) no Party objects in writing within 45 days following the date of the circulation of the notification.
4. A Party is not required to provide compensatory adjustments where the Parties agree that the proposed modification covers a procuring entity over which a Party has effectively eliminated its control or influence. If a Party objects to the assertion that such government control or influence has been effectively eliminated, the objecting Party may request further information or consultations with a view to clarifying the nature of any government control or influence and reaching agreement on the procuring entity's continued coverage under this Chapter.
5. If the modifying Party and any objecting Party resolve the objection through consultations, the modifying Party shall notify the other Parties of the resolution.
6. The Joint Committee shall modify Annex XX (Government Procurement) to reflect any agreed modification.

En part som utfører en slik retting eller mindre endring, trenger ikke gi de øvrige partene kompensasjon.

2. I denne artikkelen skal rettelser av rent formell art og mindre endringer omfatte, men ikke være begrenset til
 - a) endringer i en oppdragsgivers navn,
 - b) sammenslåing av én eller flere oppdragsgivere som er oppført i en parts bindingsliste,
 - c) oppdeling av en oppdragsgiver oppført i en parts bindingsliste i to eller flere oppdragsgivere som alle legges til oppdragsgiverne som er oppført i samme avdeling i vedlegget, og
 - d) endringer i nettstedreferanser.
3. En part kan ellers endre omfanget av sin egen dekning etter dette kapittelet forutsatt at
 - a) den underretter de øvrige partene skriftlig og samtidig tilbyr tilfredsstillende kompensasjon for å opprettholde et dekningsnivå som er sammenlignbart med nivået forut for endringen, unntatt som fastsatt i nr. 4, og
 - b) det ikke foreligger skriftlig innsigelse fra noen part innen 45 dager etter at underretningen er gitt.
4. En part plikter ikke å sørge for kompensasjon når partene er enige om at den foreslåtte endringen dekker en oppdragsgiver som en part i realiteten har eliminert sin kontroll eller innflytelse over. Dersom en part motsetter seg påstanden om at en slik statlig kontroll eller innflytelse i realiteten har opphørt, kan den innsigende parten anmode om ytterligere informasjon eller konsultasjoner med sikte på å klargjøre arten av den eventuelle statlige kontrollen eller innflytelsen og komme til enighet om oppdragsgiveren fortsatte dekning etter dette kapittelet.
5. Dersom den endrende parten og en innsigende part løser innsigelsen gjennom konsultasjoner, skal den endrende parten underrette de øvrige partene om løsningen.
6. Den blendede komité skal endre vedlegg XX (Offentlige anskaffelser) for å gjenspeile enhver omforent endring.

Article 10.26

Ensuring Integrity in Procurement Practices

Each Party shall ensure that criminal or administrative measures exist to address corruption in its government procurement. These measures

Artikkel 10.26

Sikring av integritet i anskaffelsespraksis

Hver part skal sørge for at det fins strafferettslige eller administrative tiltak for å bekjempe korrupsjon i sine offentlige anskaffelser. Disse tiltakene

may include procedures to render ineligible for participation in the Party's procurements, either indefinitely or for a stated time period, suppliers that the Party has determined to have engaged in fraudulent or other illegal actions in relation to government procurement in the Party's territory. Each Party shall also ensure that it has in place policies and procedures to eliminate to the extent possible or manage any potential conflict of interest on the part of those engaged in or having influence over a procurement.

Article 10.27

Small and Medium Enterprises Participation

1. The Parties recognise the importance of the participation of small and medium enterprises (SMEs) in government procurement. The Parties also recognise the importance of business alliances between suppliers of each Party, and in particular of SMEs.
2. The Parties may agree to work jointly towards exchanging information on facilitating SMEs access to government procurement procedures, methods and contracting requirements, focused on SMEs special needs.

Article 10.28

Cooperation

1. The Parties recognise the importance of cooperation with a view to achieving a better understanding of their respective government procurement systems, as well as a better access to their respective markets.
2. The Parties shall endeavour to cooperate in matters of mutual interest such as:
 - (a) technical assistance and capacity building in relation to the implementation of this Chapter;
 - (b) development and use of electronic communications in government procurement systems;
 - (c) facilitating participation by suppliers in government procurement, in particular, with respect to SMEs;
 - (d) enhancing the ability to provide multilingual access to procurement opportunities; and
 - (e) exchange of experiences and information, such as regulatory frameworks, best practices and statistics.

kan omfatte prosedyrer for å utelukke fra deltakelse i partens anskaffelser, enten på ubestemt tid eller i en bestemt periode, leverandører som parten har fastslått at har deltatt i svindel eller andre ulovlige handlinger i forbindelse med offentlige anskaffelser på partens territorium. Hver part skal også sørge for at den har på plass retningslinjer og prosedyrer for å hindre, så langt det er mulig, eller håndtere mulige interessekonflikter hos de som er involvert i eller har innvirkning på en anskaffelse.

Artikkel 10.27

Små og mellomstore bedrifters deltakelse

1. Partene anerkjenner viktigheten av at små og mellomstore bedrifter (SMB-er) deltar i offentlige anskaffelser. Partene anerkjenner også viktigheten av forretningsallianser mellom hver parts leverandører, og særlig mellom SMB-er.
2. Partene kan bli enige om å samarbeide om utveksling av informasjon om hvordan man kan legge til rette for at SMB-er får tilgang til offentlige anskaffelsesprosedyrer, metoder og kontraktskrav, med fokus på SMB-ers særlige behov.

Artikkel 10.28

Samarbeid

1. Partene anerkjenner viktigheten av samarbeid med sikte på å oppnå en bedre forståelse av deres respektive ordninger for offentlige anskaffelser, samt bedre adgang til deres respektive markeder.
2. Partene skal bestrebe seg på å samarbeide i saker av felles interesse, som
 - (a) teknisk bistand og kapasitetsoppbygging i forbindelse med gjennomføringen av dette kapitlet,
 - (b) utvikling og bruk av elektronisk kommunikasjon i ordninger for offentlige anskaffelser,
 - (c) tilrettelegging for at leverandører kan delta i offentlige anskaffelser, særlig med hensyn til SMB-er,
 - (d) forbedring av muligheten til å gi flerspråklig tilgang til anskaffelser, og
 - (e) utveksling av erfaringer og opplysninger, som rammeregler, beste praksis og statistikk.

*Article 10.29***Contact Points**

Each Party shall, within 30 days from the date of entry into force of this Agreement for that Party, designate one or more contact points to facilitate communication pertaining to the implementation of this Chapter and notify the other Parties of the relevant details of that contact point or those contact points. Each Party shall promptly notify the other Parties of any change regarding the relevant details of its contact point or contact points.

*Article 10.30***Review**

The Parties shall undertake a review of this Chapter five years after the date of entry into force of this Agreement, with a view to improving the coverage, as mutually agreed by the Parties, and at least every three and a half years thereafter, unless otherwise agreed by the Parties.

*Article 10.31***Transitional Measures**

1. With a view to facilitate the implementation of this Chapter, Malaysia may, with the agreement of the other Parties:
 - (a) adopt or maintain transitional measures during a transition period; or
 - (b) delay the implementation of any obligation of this Chapter, as set out in, and in accordance with, Appendix 11 (Transitional Measures) to Annex XX (Government Procurement).
2. A transitional measure shall be applied in a transparent manner that does not discriminate between the Parties.
3. After the date of entry into force of this Agreement, the Parties, on request of Malaysia, may:
 - (a) extend the transition period for a measure adopted or maintained under paragraph 1 (a) or any implementation period negotiated under paragraph 1 (b); or
 - (b) approve the adoption of a new transitional measure under paragraph 1, in special circumstances that were unforeseen.
4. Malaysia shall take those steps during the transition period or implementation period referred to paragraphs 1 and 3 that may be necessary to ensure that it complies with this Chapter at the end of any such period.

*Artikkel 10.29***Kontaktpunkter**

Hver part skal, innen 30 dager etter at denne avtalen har trådt i kraft for vedkommende part, utpeke ett eller flere kontaktpunkter for å lette kommunikasjon om gjennomføringen av dette kapittelet, og underrette de øvrige partene om de relevante kontaktopplysningene til dette kontaktpunktet eller disse kontaktpunktene. Hver part skal underrette de øvrige partene om eventuelle endringer i disse kontaktopplysningene.

*Artikkel 10.30***Gjennomgang**

Partene skal foreta en gjennomgåelse av dette kapittelet fem år etter ikrafttredelsen av denne avtalen, med sikte på å forbedre dekningen, som partene blir enige om, og deretter med intervaller på maksimalt tre og et halvt år, med mindre partene blir enige om noe annet.

*Artikkel 10.31***Overgangstiltak**

1. For å lette gjennomføringen av dette kapittelet kan Malaysia, med samtykke fra de øvrige partene,
 - (a) vedta eller opprettholde overgangstiltak i en overgangsperiode, eller
 - (b) utsette gjennomføringen av enhver forpliktelse i dette kapittelet, som fastsatt i, og i samsvar med, tillegg 11 (Overgangstiltak) til vedlegg XX (Offentlige anskaffelser).
2. Et overgangstiltak skal anvendes på en åpen måte som ikke forskjellsbehandler partene.
3. Etter ikrafttredelsen av denne avtalen kan partene, på anmodning fra Malaysia,
 - (a) forlenge overgangsperioden for et tiltak som er vedtatt eller opprettholdt i henhold til nr. 1 bokstav a), eller en gjennomføringsperiode som er forhandlet fram i henhold til nr. 1 bokstav b), eller
 - (b) godkjenne vedtakelsen av et nytt overgangstiltak i henhold til nr. 1, under særlige og uforutsette omstendigheter.
4. Malaysia skal i overgangsperioden eller gjennomføringsperioden nevnt i nr. 1 og 3 treffe de tiltakene som kan være nødvendige for å sikre at det er i samsvar med dette kapittelet ved utløpet av en slik periode.

*Chapter 11***Competition***Article 11.1***General Principles**

1. The Parties recognise the importance of undistorted competition and that anticompetitive activities may undermine the benefits of this Agreement.
2. For the purposes of this Chapter, «anticompetitive activities» means:
 - (a) agreements between enterprises, decisions by associations of enterprises and concerted practices between enterprises which have as their object or effect the prevention, restriction or distortion of competition; and
 - (b) abuse by one or more undertakings of a dominant position in the territory of a Party as a whole or in a substantial part thereof.
3. Each Party shall take appropriate action against anticompetitive activities by applying its respective domestic competition laws and regulations in conformity with the principles of transparency, non-discrimination and procedural fairness.
4. This Chapter shall not be construed to create any direct obligations for undertakings.

*Article 11.2***Scope**

1. This Chapter shall apply to the commercial activities of all undertakings in so far as the application of these provisions does not obstruct the performance, in law or in fact, of particular public tasks assigned to them.
2. This Chapter shall not prevent a Party from providing exemptions and exclusions from application of its domestic competition laws and regulations, provided that those exemptions and exclusions are based on public policy grounds or public interest grounds, and made transparent. On request, a Party shall make available to another Party public information concerning such exemption.

*Article 11.3***Cooperation**

1. The Parties recognise the importance of cooperation to promote effective competition enforcement.

*Kapittel 11***Konkurranse***Artikkel 11.1***Alminnelige prinsipper**

1. Partene anerkjenner viktigheten av konkurranse på like vilkår, og at konkurransebegrensende virksomhet kan undergrave fordelene ved denne avtalen.
2. I dette kapittelet menes med «konkurransebegrensende virksomhet»
 - a) avtaler mellom foretak, beslutninger truffet av sammenslutninger av foretak og samordnet opptreden mellom foretak, som har som formål eller virkning å hindre, innskrenke eller vri konkurransen, og
 - b) én eller flere virksomheters utilbørlige utnyttelse av sin dominerende stilling på en parts territorium eller på en vesentlig del av det.
3. Hver part skal treffe egnede tiltak mot konkurransebegrensende virksomhet ved å anvende sine respektive nasjonale konkurranselover og -forskrifter i samsvar med prinsippene om åpenhet, likebehandling og rettferdig saksbehandling.
4. Dette kapittelet skal ikke tolkes slik at det skaper noen direkte forpliktelser for virksomheter.

*Artikkel 11.2***Virkeområde**

1. Dette kapittelet får anvendelse på alle virksomheters forretningsvirksomhet i den utstrekning anvendelsen av disse bestemmelsene ikke rettslig eller faktisk hindrer dem i å utføre særlige offentlige oppgaver som er tillagt dem.
2. Dette kapittelet skal ikke hindre en part i å gjøre unntak fra anvendelsen av sine nasjonale konkurranselover og -forskrifter, forutsatt at disse unntakene er begrunnet i hensynet til offentlig orden eller allmenne interesser, og at de er gjort på en åpen måte. På anmodning skal en part gjøre offentlig informasjon om slike unntak tilgjengelig for en annen part.

*Artikkel 11.3***Samarbeid**

1. Partene anerkjenner viktigheten av samarbeid for å fremme effektiv håndheving av konkurransereglene.

2. The Parties may cooperate and exchange information relating to competition matters, subject to their respective domestic laws and regulations and available resources.

Article 11.4

Consultations

The Parties may request consultations in the Joint Committee on matters related to anticompetitive practices and their adverse effects on trade. The consultations shall be without prejudice to the autonomy of each Party to develop, maintain and enforce its domestic competition laws and regulations.

Article 11.5

Dispute Settlement

No Party shall have recourse to dispute settlement under Chapter 15 (Dispute Settlement) for any matter arising under this Chapter.

Chapter 12

Trade And Sustainable Development

Article 12.1

Context and Objectives

1. The Parties recall the Declaration of the United Nations Conference on the Human Environment of 1972, the Rio Declaration on Environment and Development of 1992, Agenda 21 on Environment and Development of 1992, the Johannesburg Plan of Implementation on Sustainable Development of 2002, the Rio+20 Outcome Document «The Future We Want» of 2012, the ILO Declaration on Fundamental Principles and Rights at Work and its Follow-up of 1998, the ILO Centenary Declaration for the Future of Work of 2019, the Ministerial Declaration of the UN Economic and Social Council on Full and Productive Employment and Decent Work for All of 2006, the ILO Declaration on Social Justice for a Fair Globalization of 2008 and the outcome document of the UN Summit on the Sustainable Development Goals «Transforming our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development» of 2015.
2. The Parties recognise that economic development, social development and environmental protection are interdependent and mutually supportive components of sustainable development. The Parties underline the benefit of coo-

2. Partene kan samarbeide og utveksle informasjon om konkurransesaker, med forbehold for deres respektive nasjonale lover og forskrifter og tilgjengelige ressurser.

Artikkel 11.4

Konsultasjoner

Partene kan anmode om konsultasjoner i Den blandede komité om forhold knyttet til konkurransebegrensende praksis og dens negative innvirkning på handelen. Konsultasjonene skal ikke berøre hver parts handlefrihet til å utvikle, opprettholde og håndheve sine nasjonale konkurranselover og -forskrifter.

Artikkel 11.5

Tvisteløsning

Ingen part kan benytte tvisteløsning i henhold til kapittel 15 (Tvisteløsning) for ethvert forhold som oppstår innenfor rammen av dette kapittelet.

Kapittel 12

Handel og bærekraftig utvikling

Artikkel 12.1

Kontekst og mål

1. Partene minner om erklæringen fra FN-konferansen om det menneskelige miljø fra 1972, Rio-erklæringen om miljø og utvikling fra 1992, Agenda 21 om miljø og utvikling fra 1992, handlingsplanen for en bærekraftig utvikling vedtatt i Johannesburg i 2002, slutt-dokumentet fra Rio+20 i 2012 med tittelen «The Future We Want», ILOs erklæring om grunnleggende prinsipper og rettigheter i arbeidslivet og oppfølgingen av denne fra 1998, ILOs hundreårserklæring fra 2019 om framtidens arbeidsliv, ministererklæringen vedtatt av De forente nasjoners økonomiske og sosiale råd i 2006 om å skape full og produktiv sysselsetting og anstendig arbeid for alle, ILOs erklæring fra 2008 om sosial rettferdighet for en rettferdig globalisering og slutt-dokumentet fra FN-toppmøtet om bærekraftig utvikling i 2015 med tittelen «Transforming our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development».
2. Partene anerkjenner at økonomisk utvikling, sosial utvikling og miljøvern er gjensidig avhengige og gjensidig forsterkende komponenter av bærekraftig utvikling. Partene understreker nytten av å samarbeide om han-

peration on trade related labour and environmental issues as part of a global approach to trade and sustainable development.

3. The Parties reaffirm their commitment to promote the development of international trade in such a way as to contribute to the objective of sustainable development and to ensure that this objective is integrated and reflected in the Parties' trade relationship.

Article 12.2

Scope

Except as otherwise provided for in this Chapter, this Chapter applies to measures²⁰ adopted or maintained by the Parties affecting trade-related and investment-related aspects of labour and environmental issues.

Article 12.3

Right to Regulate and Levels of Protection

1. Recognising the right of each Party to establish its own level of environmental and labour protection, and to adopt or modify accordingly its relevant domestic laws, policies and practices, each Party shall endeavour to ensure that its domestic laws, policies and practices provide for and encourage high levels of environmental and labour protection, consistent with standards, principles and agreements referred to in Articles 12.5 (International Labour Standards and Agreements) and 12.6 (Multilateral Environmental Agreements and Environmental Principles), and to further improve the level of protection provided for in those domestic laws, policies and practices.
2. The Parties recognise the importance, when preparing and implementing measures related to the environment and labour conditions that affect trade and investment between them, of taking account of scientific, technical and other information, and relevant international standards, guidelines and recommendations.

dels- og investeringsrelaterte arbeids- og miljøspørsmål som ledd i en global tilnærming til handel og bærekraftig utvikling.

3. Partene bekrefter på nytt at de forplikter seg til å fremme utviklingen av internasjonal handel på en slik måte at den bidrar til målet om en bærekraftig utvikling, og at dette målet innarbeides og kommer til uttrykk i partenes handelsforbindelser.

Artikkel 12.2

Virkeområde

Med mindre annet er fastsatt i dette kapittelet, får dette kapittelet anvendelse på tiltak²⁰ som vedtas eller opprettholdes av partene, og som påvirker handelsrelaterte og investeringsrelaterte aspekter ved arbeids- og miljøspørsmål.

Artikkel 12.3

Rett til å regulere og vernenivåer

1. Idet de anerkjenner hver parts rett til å fastsette nivåer for sitt miljø- og arbeidervern og i tråd med dette å vedta eller endre sine relevante nasjonale lover og sin relevante nasjonale politikk og praksis, skal hver part bestrebe seg på å sikre at deres respektive lover, politikk og praksis tilrettelegger for og fremmer et høyt miljø- og arbeidervernnivå i samsvar med de standardene, prinsippene og avtalene som er nevnt i artikkel 12.5 (Internasjonale arbeidslivsstandarter og -avtaler) og artikkel 12.6 (Multilaterale miljøavtaler og miljøprinsipper), og å ytterligere styrke vernet som følger av slik nasjonal lovgivning, politikk og praksis.
2. Partene erkjenner viktigheten av, når de utformer og gjennomfører tiltak som gjelder miljø eller arbeidsforhold, og som påvirker handelen og investeringsvirksomheten dem imellom, å ta hensyn til vitenskapelig, teknisk og annen informasjon, samt relevante internasjonale standarder, retningslinjer og anbefalinger.

²⁰ For the purposes of this Chapter, for Malaysia measures refers to «environmental laws» that are an Act of Parliament or regulation promulgated pursuant to an Act of Parliament that are enforceable by action of the Federal Government.

²⁰ For dette kapittelets formål skal «tiltak» for Malaysia vise til «miljølover» («environmental laws»), som er en lov vedtatt av parlamentet eller en forskrift som er kunngjort med hjemmel i en lov vedtatt av parlamentet, og som kan håndheves ved søksmål fra den føderale regjeringen.

*Article 12.4***Upholding Levels of Protection in the Application and Enforcement of Laws, Regulations or Standards**

1. A Party shall not fail to effectively enforce its environmental and labour laws, regulations or standards through a sustained or recurring course of action or inaction in a manner affecting trade or investment between the Parties.
2. Without prejudice to each Party's right to establish its own levels of environmental and labour protection, and to adopt or modify accordingly its relevant domestic laws, policies and practices, a Party shall not:
 - (a) weaken or reduce the level of environmental or labour protection provided by its domestic laws, regulations or standards with the sole intention to encourage investment from another Party or to seek or to enhance a competitive trade advantage of producers or service providers operating in its territory; or
 - (b) waive or otherwise derogate from, or offer to waive or otherwise derogate from, such domestic laws, regulations or standards with the sole intention to encourage investment from another Party or to seek or to enhance a competitive trade advantage of producers or service providers operating in its territory.

*Article 12.5***International Labour Standards and Agreements**

1. The Parties strive to attain full and productive employment and decent work for all as a foundation for sustainable development.
2. The Parties recall the obligations deriving from membership of the ILO in respect of the fundamental principles and rights at work as reflected in the ILO Declaration on Fundamental Principles and Rights at Work of 1998, as amended in 2022. Each Party commits to respect, promote and realise the principles concerning the fundamental rights, namely:
 - (a) freedom of association and the effective recognition of the right to collective bargaining;
 - (b) the elimination of all forms of forced or compulsory labour;
 - (c) the effective abolition of child labour;

*Artikkel 12.4***Opprettholdelse av vernenivå ved anvendelse og håndheving av lover, forskrifter og standarder**

1. Ingen part skal unnlate å effektivt håndheve sine miljø- og arbeidsrettslige lover, forskrifter eller standarder gjennom en vedvarende eller gjentakende handling eller passivitet, på en måte som har innvirkning på handel eller investeringer mellom partene.
2. Uten at det berører hver parts rett til å fastsette nivåer for sitt miljø- og arbeidervern og til å vedta eller endre sin relevante nasjonale lovgivning, politikk og praksis i samsvar med dette, skal ingen part
 - (a) svekke eller senke miljø- eller arbeidervernnivået fastsatt i sine nasjonale lover, forskrifter eller standarder utelukkende i den hensikt å stimulere til investeringer fra en annen part eller å søke eller styrke et handelsmessig konkurransefortrinn for produsenter eller tjenesteytere som driver virksomhet på dens territorium, eller
 - (b) gi avkall på eller på annen måte avvike fra, eller tilby å gi avkall på eller på annen måte avvike fra, slike nasjonale lover, forskrifter eller standarder kun med den hensikt å stimulere til investeringer fra en annen part eller å søke eller styrke et handelsmessig konkurransefortrinn for produsenter eller tjenesteytere som driver virksomhet på dens territorium.

*Artikkel 12.5***Internasjonale arbeidslivsstandarter og -avtaler**

1. Partene arbeider for å oppnå full og produktiv sysselsetting og anstendige arbeidsvilkår for alle som et grunnlag for bærekraftig utvikling.
2. Partene minner om forpliktelsene som følger av medlemskap i ILO med hensyn til de grunnleggende prinsippene og rettighetene i arbeidslivet som gjenspeiles i ILOs erklæring om grunnleggende prinsipper og rettigheter i arbeidslivet fra 1998, som endret i 2022. Hver part forplikter seg til å respektere, fremme og gjennomføre prinsippene om de grunnleggende rettighetene, det vil si
 - (a) foreningsfrihet og reell anerkjennelse av retten til å føre kollektive forhandlinger,
 - (b) avskaffing av alle former for tvangsarbeid,
 - (c) effektiv avskaffing av barnarbeid,

- (d) the elimination of discrimination in respect of employment and occupation; and
- (e) a safe and healthy working environment.
- 3. The Parties shall effectively implement the ILO Conventions which they have ratified, and make continued and sustained efforts towards ratifying the fundamental and other ILO Conventions that are classified as «up-to-date» by the ILO, taking into account their domestic circumstances.²¹
- 4. The Parties recognise the importance of the strategic objectives of the ILO Decent Work Agenda, as reflected in the Declaration on Social Justice for a Fair Globalization of 2008, as amended in 2022.
- 5. The Parties shall:
 - (a) develop and enhance measures for social protection and decent working conditions for all, including with regard to social security, occupational safety and health, wages and earnings, working time and other conditions of work;
 - (b) promote social dialogue and tripartism; and
 - (c) build and maintain a well-functioning labour inspection system.
- 6. Each Party shall ensure that persons with a recognised interest under its law in a particular matter have appropriate access to administrative and judicial proceedings for the enforcement of the Party's labour laws.
- 7. The violation of fundamental principles and rights at work shall not be invoked or otherwise used as a legitimate comparative advantage and that labour standards shall not be used for protectionist trade purposes.

Article 12.6

Multilateral Environmental Agreements and Environmental Principles

Each Party reaffirms its commitment to the effective implementation in its laws and practices of the multilateral environmental agreements to which it is a party, and to recognise and respect environmental principles reflected in the international instruments referred to in Article 12.1 (Context and Objectives).

²¹ This paragraph only applies to the Parties that are ILO members.

- (d) avskaffing av forskjellsbehandling ved ansettelse og i yrke og
- (e) et trygt og sunt arbeidsmiljø.
- 3. Partene skal effektivt gjennomføre ILO-konvensjonene som de har ratifisert, og gjøre en kontinuerlig og vedvarende innsats for å ratifisere de av ILOs kjernekonvensjoner og andre ILO-konvensjoner som er klassifisert som «oppdatert» av ILO, idet de tar hensyn til sine nasjonale forhold.²¹
- 4. Partene anerkjenner betydningen av de strategiske målene i ILOs agenda for anstendig arbeid, slik de gjenspeiles i erklæringen om sosial rettferdighet for en rettferdig globalisering fra 2008, som endret i 2022.
- 5. Partene skal
 - (a) utvikle og styrke tiltak for sosial trygghet og anstendige arbeidsvilkår for alle, herunder med hensyn til trygd, helse og sikkerhet på arbeidsplassen, lønn og inntekt, arbeidstid og andre arbeidsvilkår,
 - (b) fremme sosial dialog og trepartssamarbeidet og
 - (c) bygge og opprettholde et velfungerende arbeidstilsynssystem.
- 6. Hver part skal sikre at personer med en anerkjent interesse i henhold til partens lovgivning i en bestemt sak har passende adgang til administrative og rettslige prosedyrer for håndheving av partens arbeidslivslover.
- 7. Brudd på grunnleggende prinsipper og rettigheter på arbeidsplassen skal ikke påberopes eller på annen måte brukes som et legitimt komparativt fortrinn, og at arbeidslivsstandarder ikke skal brukes til proteksjonistiske handelsformål.

Artikkel 12.6

Multilaterale miljøavtaler og miljøprinsipper

Hver part bekrefter på nytt sin forpliktelse til å effektivt gjennomføre i sine lover og praksiser de multilaterale miljøavtalene som den er part i, samt å anerkjenne og respektere miljøprinsipper som er reflektert i de internasjonale instrumentene nevnt i artikkel 12.1 (Kontekst og mål).

²¹ Dette nummeret får bare anvendelse på parter som er medlemmer av ILO.

*Article 12.7***Promotion of Trade and Investment Favouring Sustainable Development**

1. The Parties shall strive to facilitate and promote foreign investment, trade in and dissemination of goods and services beneficial to the environment, including environmental technologies, sustainable renewable energy, energy efficient and ecolabelled goods and services.
2. The Parties shall strive to facilitate and promote foreign investment, trade in and dissemination of goods and services that contribute to sustainable development, including goods and services that are the subject of schemes such as fair and ethical trade.
3. To this end, the Parties agree to exchange views and may consider, jointly or bilaterally, cooperation in this area.
4. The Parties shall encourage cooperation between enterprises in relation to goods, services and technologies that contribute to sustainable development and are beneficial to the environment.

*Article 12.8***Women's Economic Empowerment and Trade**

1. The Parties recognise that women's participation in international trade can contribute to advancing women's economic empowerment and economic independence and that enhancing their participation in national and international economies contribute to sustainable economic development.
2. The Parties reaffirm the commitments made in the Joint Declaration on Trade and Women's Economic Empowerment at the WTO Ministerial Conference in Buenos Aires in December 2017.
3. The Parties reaffirm their commitment to implement in their laws, policies and practices the international agreements pertaining to equality of opportunity or non-discrimination to which they are a party, in particular their provisions related to eliminating discrimination against women in the economy and in the field of employment.

*Artikkel 12.7***Fremme av handel og investeringer som er gunstige for en bærekraftig utvikling**

1. Partene skal bestrebe seg på å legge til rette for og fremme utenlandske investeringer, handel med og spredning av varer og tjenester som er gunstige for miljøet, herunder miljøteknologi, bærekraftig fornybar energi og energieffektive og miljømerkede varer og tjenester.
2. Partene skal bestrebe seg på å legge til rette for og fremme utenlandske investeringer, handel med og spredning av varer og tjenester som bidrar til en bærekraftig utvikling, herunder varer og tjenester som omfattes av ordninger for rettferdig og etisk handel.
3. For dette formålet er partene enige om å utveksle synspunkter og kan vurdere, i fellesskap eller bilateralt, samarbeid på dette området.
4. Partene skal oppmuntre til samarbeid mellom foretak i forbindelse med varer, tjenester og teknologi som bidrar til en bærekraftig utvikling og er gunstig for miljøet.

*Artikkel 12.8***Kvinneres økonomiske stilling og handel**

1. Partene erkjenner at kvinners deltakelse i internasjonal handel kan bidra til å fremme kvinners økonomiske stilling og økonomiske uavhengighet, og at økt deltakelse av kvinner i nasjonale og internasjonale økonomier bidrar til bærekraftig økonomisk utvikling.
2. Partene bekrefter på nytt forpliktelsene som ble inngått i felleserklæringen om handel og kvinners økonomiske stilling på WTOs ministerkonferanse i Buenos Aires i desember 2017.
3. Partene bekrefter på nytt sin forpliktelse til å gjennomføre i sin lovgivning, politikk og praksis de internasjonale avtalene om like muligheter eller likebehandling som de er part i, særlig bestemmelsene om å avskaffe diskriminering av kvinner i økonomien og i arbeidslivet.

Article 12.9

Sustainable Forest Management and Associated Trade

1. The Parties recognise the importance of effective forest law and governance in order to ensure sustainable forest management and thereby contribute to the reduction of greenhouse gas emissions and biodiversity loss resulting from deforestation and degradation of natural forest and peat swamp forest.
2. With the aim of contributing to sustainable forest management, the Parties commit to promote trade in goods that derive from sustainably managed forests. To this end, the Parties undertake to, *inter alia*:
 - (a) promote the effective use of the Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora (CITES) with regard to endangered timber species;
 - (b) promote the development and use of certification schemes for forest goods from sustainably managed forests;
 - (c) combat illegal logging by improving forest law enforcement and governance and by ensuring that only legally sourced timber is traded among the Parties; and
 - (d) cooperate on issues pertaining to sustainable forest management in the relevant multilateral fora in which they participate, such as the United Nations collaborative initiative on Reducing Emissions from Deforestation and Forest Degradation in Developing Countries (REDD+).

Article 12.10

Trade and Climate Change

1. The Parties recognise the importance of pursuing the objectives and principles of the United Nations Framework Convention on Climate Change (UNFCCC) and the Paris Agreement in order to address the urgent threat of climate change and the role of trade and investment in pursuing these objectives.
2. Pursuant to paragraph 1, each Party commits to:
 - (a) effectively implement its respective commitments under the UNFCCC and the Paris Agreement;
 - (b) promote the contribution of trade and investment to the transition to a low-carbon-

Artikkel 12.9

Bærekraftig skogforvaltning og tilknyttet handel

1. Partene anerkjenner viktigheten av effektiv skoglovgivning og -styring for å sikre bærekraftig skogforvaltning og dermed bidra til å redusere klimagassutslipp og tap av biologisk mangfold som følge av avskoging og forringelse av naturskog og torvmyrskog.
2. For å bidra til bærekraftig skogforvaltning forplikter partene seg til å fremme handel med varer som stammer fra bærekraftig forvaltede skoger. For dette formålet påtar partene seg blant annet å
 - (a) fremme effektiv bruk av konvensjonen om internasjonal handel med truede dyre- og plantearter (CITES) med hensyn til truede trearter,
 - (b) fremme utvikling og bruk av sertifiseringsordninger for skogvarer fra bærekraftig forvaltede skoger,
 - (c) bekjempe ulovlig hogst ved å forbedre håndhevelsen av skoglovgivningen og skogforvaltningen og ved å sikre at bare tømmer som kommer fra en lovlig kilde, handles mellom partene, og
 - (d) samarbeide om spørsmål knyttet til bærekraftig skogforvaltning i de relevante multilaterale forumene de deltar i, som for eksempel FNs samarbeidsinitiativ for å redusere utslipp fra avskoging og skogforringelse i utviklingsland (REDD+).

Artikkel 12.10

Handel og klimaendringer

1. Partene anerkjenner at det er viktig å søke å oppnå målene og prinsippene i De forente nasjoners rammekonvensjon om klimaendring («klimakonvensjonen») og Paris-avtalen for å håndtere den presserende trusselen fra klimaendringer, og at handel og investering spiller en viktig rolle når det gjelder å nå disse målene.
2. I henhold til nr. 1 forplikter hver part seg til å
 - (a) effektivt gjennomføre sine respektive forpliktelser etter klimakonvensjonen og Paris-avtalen,
 - (b) fremme bidraget fra handel og investeringer til omstillingen til en lavutslippsøko-

- economy and to climate-resilient development; and
- (c) cooperate bilaterally, regionally and in international fora as appropriate on trade-related climate change matters.

*Article 12.11***Trade and Biological Diversity**

1. The Parties recognise the importance of pursuing the objectives of the Convention on Biological Diversity (CBD) and CITES, and the role of trade in achieving these objectives.
2. Pursuant to paragraph 1, the Parties commit to:
 - (a) adopt, maintain and implement laws, regulations and any other measures to fulfil its obligations under CITES;
 - (b) implement effective measures to combat transnational organised wildlife crime throughout the entire value chain;
 - (c) enhance efforts to assess, address and minimise, the risk and adverse impact of invasive alien species; and
 - (d) cooperate, where applicable, on matters concerning trade and the conservation and sustainable use of biological diversity, including initiatives to reduce demand for illegal wildlife goods.

*Article 12.12***Sustainable Management of Vegetable Oils Sector and Associated Trade**

1. The Parties recognise the need to take into account the economic, environmental and social opportunities and challenges associated with the production of vegetable oils and that trade between them can play an important role in promoting sustainable development, management and operation of the vegetable oils sector.
2. Accordingly, the Parties commit to:
 - (a) effectively implement and enforce applicable laws, policies and practices aiming at ensuring management and operation of the vegetable oils sector in an economically, environmentally and socially beneficial manner;
 - (b) support the dissemination and use of sustainability certifications schemes practices and guidelines for sustainably produced vegetable oils and work towards making

- nomi og til en utvikling som er motstandsdyktig mot klimaendringer, og
- (c) samarbeide bilateralt, regionalt og i internasjonale forum, alt etter hva som er relevant, om handelsrelaterte klimaendringsspørsmål.

*Artikkel 12.11***Handel og biologisk mangfold**

1. Partene anerkjenner at det er viktig å søke å nå målene i konvensjonen om biologisk mangfold (CBD) og CITES, og at handel spiller en viktig rolle når det gjelder å nå disse målene.
2. I henhold til nr. 1 forplikter partene seg til å
 - (a) vedta, opprettholde og gjennomføre lover, forskrifter og andre tiltak for å oppfylle sine forpliktelser i henhold til CITES,
 - (b) gjennomføre effektive tiltak for å bekjempe transnasjonal organisert flora- og faunakriminalitet gjennom hele verdikjeden,
 - (c) styrke innsatsen for å vurdere, håndtere og minimere risikoen for og skadevirkningene av invaderende fremmede arter, og
 - (d) samarbeide, der det er relevant, om forhold som omhandler handel og bevaring og bærekraftig bruk av biologisk mangfold, herunder initiativer for å redusere etterspørselen etter ulovlige varer av ville dyr og planter.

*Artikkel 12.12***Bærekraftig forvaltning av sektoren for vegetabiliske oljer og tilhørende handel**

1. Partene erkjenner at det er nødvendig å ta hensyn til de økonomiske, miljømessige og sosiale mulighetene og utfordringene som er forbundet med produksjon av vegetabiliske oljer, og at handel mellom dem kan spille en viktig rolle i å fremme bærekraftig utvikling, forvaltning og drift av sektoren for vegetabiliske oljer.
2. Følgelig forplikter partene seg til å
 - (a) effektivt gjennomføre og håndheve gjeldende lover, politikk og praksis som skal sikre at sektoren for vegetabiliske oljer forvaltes og drives på en økonomisk, miljømessig og sosialt fordelaktig måte,
 - (b) støtte spredning og bruk av bærekraftsrelaterte sertifiseringsordninger, praksiser og retningslinjer for bærekraftig produserte vegetabiliske oljer og arbeide for å gjøre

- them accessible to all producers including smallholders;
- (c) cooperate on improving and strengthening national standards related to the vegetable oils sector where applicable;
 - (d) ensure transparency of domestic policies measures pertaining to the vegetable oils sector.
3. For the palm oil sector, the Parties commit to effectively implement and enforce applicable laws, policies and practices aiming at:
- (a) protecting forests, peatlands, and related ecosystems, in particular those of high carbon stock and high conservation value, halting deforestation, peat drainage and fire clearing in land preparation, reducing soil degradation, air and water pollution; and
 - (b) respecting the rights of workers, including migrant workers, as well as the rights of indigenous peoples and local communities, which includes ensuring the participatory, informed, non-coercive consultation and negotiations between organisations, local communities, and indigenous people prior to developments on their customary lands.
4. The Parties shall ensure that palm oil and its derivatives traded between the Parties are produced in accordance with the sustainability commitments referred to in paragraph 3.
- dem tilgjengelige for alle produsenter, herunder småbrukere,
- (c) samarbeide om å forbedre og styrke nasjonale standarder knyttet til vegetabiliske oljer der det er aktuelt,
 - (d) sikre åpenhet om innenrikspolitiske tiltak som gjelder sektoren for vegetabiliske oljer.
3. For palmeoljesektoren forplikter partene seg til å effektivt gjennomføre og håndheve gjeldende lover, politikk og praksis med sikte på å
- (a) beskytte skoger, torvmyr og beslektede økosystemer, særlig de med høyt karbonlager og høy bevaringsverdi, stanse avskoging, drenering av torvmyr og brannrydding i forbindelse med arealbearbeiding, redusere jordforringelse og luft- og vannforurensning, og
 - (b) respektere rettighetene til arbeidstakere, herunder arbeidsinnvandrere, samt rettighetene til urfolk og lokalsamfunn, blant annet ved å sikre deltakende, informerte og ikke-tvangsbaserte konsultasjoner og forhandlinger mellom organisasjoner, lokalsamfunn og urfolk før utvikling på deres tradisjonelle landområder.
4. Partene skal sikre at palmeolje og palmeoljederivater som handles mellom partene, er produsert i samsvar med bærekraftsforpliktelsene nevnt i nr. 3.

Article 12.13

Responsible Business Conduct

Each Party shall promote responsible business conduct, by encouraging relevant practices, such as responsible management of supply chains by businesses. In this regard, the Parties acknowledge the importance of internationally recognised principles and guidelines²², that have been endorsed or are supported by that Party.

Article 12.14

Cooperation on Trade and Sustainable Development

1. The Parties may, subject to national priorities, circumstances and available resources, cooperate on trade and investment related labour

²² Examples of such internationally recognised principles and guidelines are the OECD Guidelines for Multinational Enterprises on Responsible Business Conduct, the ILO Tripartite Declaration of Principles concerning Multinational Enterprises and Social Policy, the UN Global Compact and the UN Guiding Principles on Business and Human Rights.

Artikkel 12.13

Ansvarlig næringsliv

Hver part skal fremme ansvarlig næringsliv ved å oppmuntre til relevant praksis, for eksempel ansvarlig forvaltning av forsyningskjeder i foretak. I denne forbindelse erkjenner partene betydningen av internasjonalt anerkjente prinsipper og retningslinjer²², som vedkommende part har sluttet seg til eller støtter.

Artikkel 12.14

Samarbeid om handel og bærekraftig utvikling

1. Partene kan, med forbehold for nasjonale prioriteringer, forhold og tilgjengelige ressurser, samarbeide om handels- og investeringsrela-

²² Eksempler på slike internasjonalt anerkjente prinsipper og retningslinjer er OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper om ansvarlig næringsliv, ILOs trepartserklæring om prinsipper for multinasjonale selskaper og sosialpolitikk, FNs Global Compact og FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter.

and environmental issues of mutual interest referred to in this Chapter bilaterally as well as in the international fora in which they participate.

2. Each Party may, as appropriate, invite the participation of relevant stakeholders in identifying possible areas of cooperation.

Article 12.15

Implementation and General Principles

1. The Parties shall designate the administrative entities which shall serve as contact point(s) for the purpose of implementing this Chapter.
2. Each Party may request consultations at the technical level regarding any matter arising under this Chapter. The Parties shall make every attempt to arrive at a mutually satisfactory resolution of the matter.
3. If a Party considers that a problem persists after consultations in accordance with paragraph 2 have taken place, it may request consultations in the Joint Committee with a view to facilitating a resolution of the matter.
4. With regard to paragraphs 2 and 3, the Parties concerned may agree to seek advice from relevant international organisations or bodies.
5. The Parties may at any time agree to good offices, conciliation and mediation procedures. Such procedures may begin and be terminated at any time. Proceedings involving good offices, conciliation and mediation, shall be confidential and without prejudice to the rights of the Parties involved in any other procedures provided for in this Chapter. If the Parties involved so agree, good offices, conciliation and mediation procedures may continue while other proceedings referred to in Articles 12.16 (Consultations) and 12.17 (Panel of Experts) are in progress.
6. No Party shall have recourse to Chapter 15 (Dispute Settlement) of this Agreement for matters arising under this Chapter.
7. The Parties shall provide their stakeholders with the opportunity to share comments and make recommendations regarding the implementation of this Chapter.

Article 12.16

Consultations

1. A Party (the requesting Party) may request in writing consultations with another Party (the

terte arbeids- og miljøspørsmål av felles interesse som omtalt i dette kapittelet, både bilateralt og i de internasjonale forumene de deltar i.

2. Hver part kan, der det er relevant, invitere berørte parter til å bidra til å identifisere mulige samarbeidsområder.

Artikkel 12.15

Gjennomføring og generelle prinsipper

1. Partene skal utpeke de forvaltningsenhetene som skal fungere som kontaktpunkt(er) for gjennomføringen av dette kapittelet.
2. Hver part kan anmode om konsultasjoner på teknisk nivå om ethvert forhold som oppstår innenfor rammen av dette kapittelet. Partene skal gjøre sitt ytterste for å komme fram til en gjensidig tilfredsstillende løsning på forholdet.
3. Dersom en part mener at et problem vedvarer etter at konsultasjoner i samsvar med nr. 2 har funnet sted, kan den anmode om konsultasjoner i Den blandede komité med sikte på å legge til rette for en løsning av forholdet.
4. Med hensyn til nr. 2 og 3 kan de berørte partene bli enige om å søke råd fra relevante internasjonale organisasjoner eller organer.
5. Partene kan når som helst bli enige om prosedyrer for velvillig mellomkomst, forlik og megling. Slike prosedyrer kan innledes og avsluttes på et hvilket som helst tidspunkt. Forhandlinger som omfatter velvillig mellomkomst, forlik og megling, skal være fortrolige og skal ikke berøre rettighetene til de involverte partene i eventuelle andre forhandlinger etter dette kapittelet. Dersom de involverte partene er enige om det, kan prosedyrer for velvillig mellomkomst, forlik og megling fortsette mens andre saksbehandlinger som nevnt i artikkel 12.16 (Konsultasjoner) og artikkel 12.17 (Ekspertpanel) pågår.
6. Ingen part kan benytte tvisteløsning etter kapittel 15 (Tvisteløsning) i denne avtalen for forhold som oppstår innenfor rammen av dette kapittelet.
7. Partene skal gi sine interessenter muligheten til å kommentere og komme med anbefalinger om gjennomføringen av dette kapittelet.

Artikkel 12.16

Konsultasjoner

1. En part (den anmodende parten) kan skriftlig anmode om konsultasjoner med en annen part

responding Party) regarding any matter arising under this Chapter. Such a request shall be submitted to the responding Party's contact point referred to in Article 12.15 (Implementation and General Principles). The request shall set out the reasons for requesting consultations, including sufficient information to enable a full examination of the matter to identify the provisions of this Chapter considered to be applicable, to enable the responding Party to respond. The requesting Party shall simultaneously provide a copy of the notification to the other Parties through the contact points referred to in Article 12.15 (Implementation and General Principles).

2. The responding Party shall reply to the request within 20 days from the date of receipt. If the parties making and receiving the request for consultation agree, the consultations may take place in the Joint Committee.
3. Whenever a Party, other than the consulting Parties, considers that it has substantial interest in the matter under consultation, such a Party may notify the consulting Parties no later than 14 days after the date of receipt of the copy of the request for consultations referred to in paragraph 2, of its desire to be joined in the consultations. The notifying Party shall simultaneously provide a copy of the notification to the other Parties. The notifying Party shall include in its notice an explanation of its substantial interest in the matter under consultation.
4. Consultations may be held in person or by any technological means available to the consulting Parties. Consultations shall be confidential and without prejudice to the rights of any Party in any other proceedings.
5. Consultations shall commence within 45 days from the date of receipt of the request for consultations.
6. The consulting Parties shall provide sufficient information to enable a full examination of whether the measure is inconsistent with this Chapter and treat as confidential any information designated as such by the Party providing the information.
7. The Parties involved in the consultations may agree to seek advice from experts or bodies (den svarende parten) for ethvert forhold som oppstår innenfor rammen av dette kapitlet. En slik anmodning skal sendes til den svarende partens kontaktpunkt som nevnt i artikkel 12.15 (Gjennomføring og generelle prinsipper). Anmodningen skal angi årsakene til at det bes om konsultasjoner, herunder tilstrekkelig informasjon til at det kan foretas en fullstendig undersøkelse av forholdet for å kartlegge hvilke bestemmelser i dette kapitlet som anses å være gjeldende, for å gjøre det mulig for den svarende parten å svare. Den anmodende parten skal samtidig sende en kopi av underretningen til de øvrige partene gjennom kontaktpunktene nevnt i artikkel 12.15 (Gjennomføring og generelle prinsipper).
2. Den svarende parten skal besvare anmodningen innen 20 dager fra mottaksdatoen. Der som partene som fremmer og mottar anmodningen om konsultasjoner, blir enige om det, kan konsultasjonene finne sted i Den blandede komité.
3. Når en annen part enn konsultasjonspartene mener at den har en vesentlig interesse i forholdet som er gjenstand for konsultasjoner, kan vedkommende part senest 14 dager etter mottak av kopien av anmodningen om konsultasjoner nevnt i nr. 2 underrette konsultasjonspartene om at den ønsker å delta i konsultasjonene. Den underrettende parten skal samtidig sende en kopi av underrettelsen til de øvrige partene. Den underrettende parten skal i underretningen redegjøre for sin vesentlige interesse i forholdet som er gjenstand for konsultasjoner.
4. Konsultasjoner kan gjennomføres fysisk eller ved hjelp av andre teknologiske hjelpemidler som er tilgjengelige for konsultasjonspartene. Konsultasjonene skal være fortrolige og skal ikke berøre partenes rettigheter i eventuelle andre forhandlinger.
5. Konsultasjonene skal begynne innen 45 dager etter at anmodningen om konsultasjoner er mottatt.
6. Konsultasjonspartene skal gi tilstrekkelig informasjon til at det kan foretas en fullstendig undersøkelse av om tiltaket er uforenlig med dette kapitlet, og skal behandle som fortrolige alle opplysninger som parten som har framlagt opplysningene, har betegnet som fortrolige.
7. Partene involvert i konsultasjonene kan bli enige om å innhente råd fra eksperter eller

they deem appropriate to assist them in the consultations.

8. The consulting Parties shall inform the other Parties of any mutually agreed resolution of the matter. Any mutually agreed resolution shall be made publicly available, unless the consulting Parties agree otherwise.
9. Consultations shall be deemed terminated no later than 150 days from the date of receipt of the request for consultations pursuant to paragraph 1 unless otherwise agreed by the consulting Parties.

Article 12.17

Panel of Experts

1. If the Parties concerned fail to reach a mutually satisfactory resolution of a matter arising under this Chapter through consultations in accordance with Article 12.16 (Consultations): the requesting Party may request the establishment of a panel of experts by means of a written request to the responding Party, if:
 - (a) the Party to which the request is made does not reply within 20 days in accordance with paragraph 2 of Article 12.16 (Consultations).
 - (b) the Party to which the request is made does not enter into consultations within 45 days from the date of receipt of the request for consultations in accordance with paragraph 5 of Article 12.16 (Consultations).
 - (c) the consultations referred to in Article 12.16 (Consultations) fail to settle a dispute within 150 days from the date of receipt of the request for consultations by the responding Party.
2. The request for the establishment of a panel of expert made pursuant to paragraph 1 shall identify the specific measure at issue and provide a brief summary of the legal and factual basis of the complaint sufficient to present the problem clearly. A copy of this request shall be communicated to the other Parties.
3. Unless the Parties concerned otherwise agree within 20 days from the receipt of the request for the establishment of the panel of experts, the terms of reference for the panel of experts shall be:

«To examine, in the light of the relevant provisions of this Chapter, the matter referred to in the request for the establishment of a panel of experts and issue a written report, to

organer som de anser som hensiktsmessige, for å bistå dem i konsultasjonene.

8. Konsultasjonspartene skal informere de andre partene om enhver gjensidig avtalt løsning av forholdet. Enhver gjensidig avtalt løsning skal gjøres offentlig tilgjengelig, med mindre konsultasjonspartene blir enige om noe annet.
9. Konsultasjoner skal anses å være avsluttet senest 150 dager etter datoen for mottak av anmodningen om konsultasjoner i henhold til nr. 1, med mindre konsultasjonspartene blir enige om noe annet.

Artikkel 12.17

Ekspertpanel

1. Dersom de berørte partene ikke kommer fram til en gjensidig tilfredsstillende løsning gjennom konsultasjoner i samsvar med artikkel 12.16 (Konsultasjoner) av forholdet som oppstår innenfor rammen av dette kapittelet, kan den anmodende parten be om opprettelse av et ekspertpanel gjennom en skriftlig anmodning til den svarende parten, dersom
 - (a) parten som anmodningen er rettet til, ikke svarer innen 20 dager i samsvar med nr. 2 i artikkel 12.16 (Konsultasjoner),
 - (b) parten som anmodningen er rettet til, ikke innleder konsultasjoner innen 45 dager etter mottak av anmodningen om konsultasjoner i samsvar med nr. 5 i artikkel 12.16 (Konsultasjoner),
 - (c) konsultasjonene nevnt i artikkel 12.16 (Konsultasjoner) ikke fører til bileggelse av en tvist innen 150 dager etter at den svarende parten har mottatt anmodningen om konsultasjoner.
2. Anmodningen om opprettelse av et ekspertpanel fremmet i henhold til nr. 1 skal angi det konkrete tiltaket tvisten gjelder, og gi et kort sammendrag av det rettslige og faktiske grunnlaget for klagen, som er tilstrekkelig til at problemstillingen blir klart presentert. En kopi av denne anmodningen skal formidles til de andre partene.
3. Med mindre de berørte partene blir enige om noe annet innen 20 dager etter at anmodningen om opprettelse av ekspertpanelet er mottatt, skal ekspertpanelets mandat være

«å undersøke, i lys av relevante bestemmelser i dette kapittelet, forholdet det vises til i anmodningen om opprettelse av et ekspertpanel, og framlegge en skriftlig rapport, og å trekke en konklusjon om juridiske og faktiske

make findings of law and fact together with the reasons, as well as recommendations, if any, for the resolution of the matter.»

4. The recommendations of the panel of experts cannot add to or diminish the rights and obligations of the Parties concerned provided in this Agreement.
5. The panel of experts shall consist of three members. The requesting Party shall appoint one panellist. Within 30 days of the date of the receipt of the request, the responding Party to which it was addressed shall appoint another panellist.
6. The Parties concerned shall designate by common agreement the third panellist who shall chair the panel of experts. If the Parties concerned have not reached the agreement on the third panellist within 30 days from the appointment of the second panellist, the two panellists appointed in accordance with paragraph 5 shall, within 15 days, designate the third panellist. If any panellist of the panel of experts has not been appointed within 75 days of receipt of the request referred to in paragraph 1, either party concerned may request the Secretary-General of the Permanent Court of Arbitration («PCA») to make the necessary appointments. In the event where the Secretary-General of the PCA is not able to appoint the third expert panellist or is a national or permanent resident of a party concerned, any party concerned may request the Deputy Secretary-General of the PCA or the next person in line who is not a national or permanent resident of a party concerned to make the necessary appointments.
7. The panellists shall have relevant expertise, including in international trade law and international labour law or environmental law. They shall be independent, serve in their individual capacities and shall not take instructions from any organisation or government with regard to issues related to the disagreement, or be affiliated with the government of a Party.
8. The date of establishment of the panel of experts shall be the date on which the chair is appointed.
9. The chair of the panel of experts shall not be a national, permanent resident nor have his or her usual place of residence in a party to the matter.
10. Any panellist may be challenged if circumstances give rise to justifiable doubts as to the panellist's impartiality, or independence. If a Party concerned does not agree with the challenge or the challenged panellist does not wit-

forhold samt grunngi den og eventuelt gi anbefalinger med hensyn til løsning av forholdet».

4. Ekspertpanelets anbefalinger kan ikke utvide eller innskrenke de berørte partenes rettigheter og forpliktelser fastsatt i denne avtalen.
5. Ekspertpanelet skal bestå av tre medlemmer. Den anmodende parten skal oppnevne ett panelmedlem. Innen 30 dager etter at anmodningen er mottatt, skal den svarende parten som anmodningen var rettet til, oppnevne et annet panelmedlem.
6. De berørte partene skal etter felles overenskomst utpeke det tredje panelmedlemmet som skal lede ekspertpanelet. Dersom de berørte partene ikke er blitt enige om det tredje panelmedlemmet innen 30 dager etter at det andre panelmedlemmet er oppnevnt, skal de to panelmedlemmene som er oppnevnt i henhold til nr. 5, innen 15 dager utpeke det tredje panelmedlemmet. Dersom noen av medlemmene i ekspertpanelet ikke er oppnevnt innen 75 dager etter mottak av anmodningen nevnt i nr. 1, kan hver av de berørte partene anmode generalsekretæren for Den faste voldgiftsdomstolen («PCA») om å foreta de nødvendige oppnevningene. Dersom PCAs generalsekretær ikke er i stand til å oppnevne det tredje panelmedlemmet eller er statsborger eller har permanent opphold i en berørt part, kan enhver berørt part anmode PCAs visegeneralsekretær eller neste person i rekken som ikke er statsborger eller har permanent opphold i en berørt part, om å foreta de nødvendige oppnevningene.
7. Panelmedlemmene skal ha relevant sakkunnskap, herunder innenfor internasjonal handelsrett og internasjonal arbeidsrett eller miljørett. De skal være uavhengige, tjenestegjøre som privatpersoner og ikke motta instruksjoner fra noen organisasjon eller regjering i spørsmål som gjelder konflikten, eller være tilsluttet en parts regjering.
8. Datoen for opprettelse av ekspertpanelet skal være dagen da lederen oppnevnes.
9. Ekspertpanelets leder skal ikke være statsborger eller ha permanent opphold eller sitt vanlige bosted i en av partene i saken.
10. Det kan gjøres innsigelse mot ethvert panelmedlem dersom omstendighetene gir grunn til berettiget tvil om medlemmets upartiskhet eller uavhengighet. Dersom en berørt part

hdraw, the party making the challenge may request the Secretary-General of the PCA to decide on the challenge. If the Secretary-General is unable to act or is a national or permanent resident of a concerned, the party making the challenge may request the Deputy Secretary-General of the PCA or the next person in line who is not a national or permanent resident of a Party concerned to make a decision on the challenge.

11. If a panellist resigns, is removed or becomes unable to act, a successor shall be appointed in the same manner as prescribed for the appointment of that original panellist. The work of the panel of experts shall be suspended pending appointment of the successor.
12. Where more than one Party requests the establishment of a panel of experts relating to the same matter or where the request involves more than one responding Party, and whenever feasible, a single panel of experts should be established to examine requests relating to the same matter.
13. A Party which is not involved in the matter shall be entitled, on delivery of a written notice to the Parties concerned, to make written submissions to the panel of experts, receive written submissions, including annexes, from the Parties concerned, attend hearings and make oral statements.
14. Unless the Parties concerned agree otherwise, the Panel of Experts shall adopt its rules of procedures within 30 days of its establishment.
15. The panel of experts shall examine the matter referred to it in the request for the establishment of a panel of experts in the light of the relevant provisions of this Chapter which the panel of experts shall interpret in accordance with customary rules of interpretation of public international law.
16. The hearings of the panel of experts shall be confidential.
17. There shall be no *ex parte* communications with the panel of experts concerning matters under its consideration.
18. The panel of experts may hire up to three assistants, unless otherwise required by the panel of experts or agreed by the Parties concerned.
19. All information or documents submitted by a Party concerned to the panel of experts, shall, at the same time as it is submitted to the panel

ikke er enig i innsigelsen, eller dersom medlemmet som innsigelsen er rettet mot, ikke trekker seg, kan parten som gjør innsigelsen, be PCAs generalsekretær om å treffe avgjørelse om innsigelsen. Dersom generalsekretæren ikke er i stand til å treffe avgjørelse eller er statsborger eller har permanent opphold i en berørt, kan parten som gjør innsigelsen, anmode PCAs visegeneralsekretær eller neste person i rekken som ikke er statsborger eller har permanent opphold i en berørt part, om å treffe avgjørelse om innsigelsen.

11. Dersom et panelmedlem fratrer, avsettes eller blir ute av stand til å utøve sine oppgaver, skal en etterfølger oppnevnes på samme måte som fastsatt for oppnevningen av det opprinnelige medlemmet. Arbeidet til ekspertpanelet skal stilles i bero i påvente av at etterfølgeren oppnevnes.
12. Når flere enn én part ber om at det opprettes et ekspertpanel i tilknytning til samme forhold, eller når anmodningen omfatter mer enn én svarende part, bør det, såfram det lar seg gjøre, opprettes ett enkelt ekspertpanel for å behandle anmodninger som gjelder samme forhold.
13. En part som ikke er involvert i forholdet, skal ved skriftlig underretning til de berørte partene ha rett til å legge fram skriftlige innlegg for ekspertpanelet, motta skriftlige innlegg, herunder vedlegg, fra de berørte partene, møte i forhandlinger og avgi muntlige innlegg.
14. Med mindre de berørte partene blir enige om noe annet, skal ekspertpanelet vedta sin forretningsorden innen 30 dager etter at det er opprettet.
15. Ekspertpanelet skal undersøke forholdet det har fått seg forelagt i anmodningen om opprettelse av et ekspertpanel, i lys av relevante bestemmelser i dette kapittelet som ekspertpanelet skal fortolke i samsvar med sedvane-rettslige fortolkningsregler i folkeretten.
16. Ekspertpanelets møter skal være fortrolige.
17. Det skal ikke være kontakt mellom en av partene alene og ekspertpanelet om forhold som er under behandling.
18. Ekspertpanelet kan ansette inntil tre assistenter, med mindre ekspertpanelet krever noe annet eller de berørte partene blir enige om noe annet.
19. Alle opplysninger eller dokumenter som en berørt part legger fram for ekspertpanelet,

- of experts, be transmitted by that party to the other party concerned.
20. The Parties and the panel of experts shall treat as confidential information and documents submitted to the panel of experts which has been designated as confidential by the submitting Party. Any Party may make public statements as to its own position or submissions regarding the matter.
21. The panel of experts may seek information or advice from relevant international organisations or bodies. Any information obtained shall be submitted to the Parties concerned for their comments.
22. The deliberations of the panel of experts shall be kept confidential. The panel of experts shall take its decisions by consensus. In the event where the panel of experts is unable to reach a consensus, it may take its decisions by majority vote. Any member may furnish separate opinions on matters not unanimously agreed. The panel of experts shall not disclose which members are associated with majority or minority opinions. The reports of the panel of experts shall be drafted without the presence of the Parties concerned.
23. The panel of experts shall submit an initial report containing its findings and recommendations to the Parties concerned within 90 days from the date of establishment of the panel of experts. A Party concerned may submit written comments to the panel of experts on its initial report within 14 days from the date of receipt of the report. After considering any such written comments, the panel of experts may modify the initial report and make any further examination it considers appropriate. The panel of experts shall present to the Parties concerned a final report within 30 days from the date of receipt of the initial report. The final report shall be made public.
24. The Parties concerned shall discuss appropriate measures and come to a mutually acceptable solution to implement the recommendation of the panel of experts contained in the Final Report. Such measures shall be communicated to the other Parties within three months from the date of issuance of the final report and shall be monitored by the Joint Committee.
25. The recommendations in the final report by the panel of experts do not prejudice the rights of the Party concerned in implementing the appropriate measures to remedy the matter.
- skal samtidig som de legges fram for ekspertpanelet, oversendes av vedkommende part til den andre berørte parten.
20. Partene og ekspertpanelet skal behandle som fortrolige opplysninger og dokumenter som er lagt fram for ekspertpanelet, og som den innsendende parten har betegnet som fortrolige. Enhver part kan offentliggjøre sitt eget standpunkt eller sine egne innlegg om forholdet.
21. Ekspertpanelet kan innhente opplysninger eller råd fra relevante internasjonale organisasjoner eller organer. Alle innhentede opplysninger skal framlegges for de berørte partene, slik at de kan uttale seg.
22. Ekspertpanelets drøftinger skal være fortrolige. Ekspertpanelet skal treffe sine avgjørelser ved enighet. Dersom ekspertpanelet ikke klarer å komme til enighet, kan det treffe sine avgjørelser ved stemmeflertall. Ethvert medlem kan avgi separate uttalelser om forhold der det ikke foreligger enstemmighet. Ekspertpanelet skal ikke bekjentgjøre hvilke medlemmer som står bak flertalls- eller mindretallsuttalelser. Ekspertpanelets rapporter skal utarbeides uten at de berørte partene er til stede.
23. Ekspertpanelet skal framlegge en foreløpig rapport med sine resultater og anbefalinger for de berørte partene innen 90 dager etter at ekspertpanelet er opprettet. En berørt part kan sende skriftlige merknader til ekspertpanelet om dennes foreløpige rapport innen 14 dager etter mottak av rapporten. Etter å ha vurdert slike skriftlige merknader kan ekspertpanelet endre den foreløpige rapporten og foreta eventuelle ytterligere undersøkelser som det finner hensiktsmessig. Ekspertpanelet skal framlegge en sluttrapport for de berørte partene innen 30 dager etter mottak av den foreløpige rapporten. Den endelige rapporten skal offentliggjøres.
24. De berørte partene skal drøfte hensiktsmessige tiltak og komme fram til en gjensidig akseptabel løsning for å gjennomføre ekspertpanelets anbefaling fra sluttrapporten. Slike tiltak skal meddeles de andre partene innen tre måneder etter at den endelige rapporten ble framlagt, og skal overvåkes av Den blandede komité.
25. Anbefalingene i ekspertpanelets sluttrapport berører ikke den berørte partens rett til å iverksette egnede tiltak for å avhjelpe forholdet.

26. Any time period for the purposes of this Article may be modified by mutual agreement of the Parties concerned.
27. When a panel of experts considers that it cannot comply with a timeframe imposed on it for the purposes of this Article, it shall inform the Parties concerned in writing and provide an estimate of the additional time required. Any additional time should not exceed 30 days.
28. The Parties concerned may agree that a panel of experts suspends its work at any time for a period not exceeding 12 months from the date of such agreement. In the event of such a suspension, the timeframes regarding the work of the panel of experts shall be extended by the amount of time that the work was suspended. If the work of a panel of experts has been suspended for more than 12 months, the authority for the establishment of the panel of experts shall lapse unless the Parties concerned agree otherwise. This shall not prejudice the rights of the requesting Party to request at a later stage, the establishment of a panel of experts on the same matter.
29. The requesting Party may withdraw its request for the establishment of a panel of experts at any time before the initial report has been issued. Such withdrawal is without prejudice to its right to introduce a new request for the establishment of a panel of experts regarding the same issue at a later point in time, no earlier than 12 months from the date of withdrawal.
30. The Parties concerned may agree to terminate the proceedings of the panel of experts by jointly so notifying the chair of the panel of experts at any time before the issuance of the final report to the Parties concerned.
26. Alle frister i denne artikkelen kan endres ved en omforent avtale mellom de berørte partene.
27. Når et ekspertpanel anser at det ikke er i stand til å overholde en frist det er pålagt etter denne artikkelen, skal det skriftlig underrette de berørte partene og angi hvor mye ytterligere tid det trenger. Den ytterligere tiden bør ikke overstige 30 dager.
28. De berørte partene kan bli enige om at et ekspertpanel skal innstille sitt arbeid når som helst for et tidsrom som ikke overstiger tolv måneder fra datoen for en slik enighet. Ved en slik innstilling skal fristene for ekspertpanelets arbeid forlenges med den tiden arbeidet har vært innstilt. Dersom arbeidet i et ekspertpanel har vært innstilt i mer enn 12 måneder, skal fullmakten til å opprette ekspertpanelet bortfalle, med mindre de berørte partene blir enige om noe annet. Dette skal ikke berøre den anmodende partens rett til på et senere tidspunkt å anmode om at det opprettes et ekspertpanel om samme forhold.
29. Den anmodende parten kan trekke tilbake sin anmodning om opprettelse av et ekspertpanel når som helst før den foreløpige rapporten er avgitt. En slik tilbaketrekking berører ikke partens rett til å fremme en ny anmodning om opprettelse av et ekspertpanel i samme sak på et senere tidspunkt, tidligst 12 måneder etter datoen for tilbaketrekkingen.
30. De berørte partene kan bli enige om å avslutte ekspertpanelets arbeid ved i fellesskap å underrette ekspertpanelets leder om dette når som helst før sluttrapporten framlegges for de berørte partene.

Article 12.18

Review

The Parties shall periodically review, in the Joint Committee, progress achieved in pursuing the objectives set out in this Chapter, and consider relevant international developments to identify areas where further action could promote these objectives.

Artikkel 12.18

Gjennomgang

Partene skal jevnlig gjennomgå, i Den blandede komité, framgangen som er gjort for å nå målene fastsatt i dette kapittelet, og skal vurdere relevante internasjonale utviklinger for å identifisere områder der ytterligere innsats kan bidra til å nå disse målene.

*Chapter 13***Cooperation and Capacity Building***Article 13.1***Objectives and Principles**

1. This Chapter sets out a framework to facilitate and coordinate cooperation and capacity building relevant to this Agreement for the benefit of the Parties in accordance with their laws, regulations and policies.
2. The Parties declare their readiness to foster trade and economic cooperation in order to facilitate the implementation of the overall objectives of this Agreement, in particular to enhance trade and investment opportunities arising from this Agreement and to contribute to sustainable development.
3. The Parties also recognise that the involvement of the private sector, including SMEs, plays an important role in enhancing the trade and investment opportunities arising from this Agreement.

*Article 13.2***Scope**

1. Cooperation may cover any fields jointly identified by the Parties that may serve to enhance the Parties' and their economic operators' capacities to benefit from increased international trade and investment opportunities arising from this Agreement.
2. Cooperation may include trade and investment related aspects of activities such as:
 - (a) promotion and facilitation of exports of goods and services to the other Parties, and promotion of market opportunities;
 - (b) activities to facilitate the participation of SMEs in international trade and investment;
 - (c) customs and origin matters, including vocational training in the customs field;
 - (d) technical regulations and sanitary and phytosanitary measures, including standardisation and certification;
 - (e) regulatory assistance in areas such as intellectual property rights and public procurement;
 - (f) investment, trade and industry related aspects of sustainable development including promotion of a resource efficient, cir-

*Kapittel 13***Samarbeid og kapasitetsbygging***Artikkel 13.1***Formål og prinsipper**

1. Dette kapittelet fastsetter et rammeverk for å legge til rette for og samordne samarbeid og kapasitetsbygging som er relevant for denne avtalen og er til nytte for partene i samsvar med deres lover, forskrifter og politikk.
2. Partene erklærer seg villige til å fremme handel og økonomisk samarbeid for å lette gjennomføringen av de overordnede målene i denne avtalen, særlig for å styrke handels- og investeringsmulighetene som følger av denne avtalen, og å bidra til bærekraftig utvikling.
3. Partene erkjenner også at medvirkning av privat sektor, herunder SMB-er, spiller en viktig rolle for å styrke handels- og investeringsmulighetene som følger av denne avtalen.

*Artikkel 13.2***Virkeområde**

1. Samarbeid kan dekke alle områder som partene i fellesskap har identifisert, og som kan bidra til å styrke partenes og deres markedsdeltakers evne til å dra nytte av økte internasjonale handels- og investeringsmuligheter som følger av denne avtalen.
2. Samarbeid kan omfatte handels- og investeringsrelaterte aspekter ved virksomhet som for eksempel
 - (a) fremme og tilrettelegging av eksport av varer og tjenester til de andre partene, og fremme av markedsmuligheter,
 - (b) aktiviteter for å legge til rette for at SMB-er kan delta i internasjonal handel og investeringer,
 - (c) tollavgifts- og opprinnelsesspørsmål, herunder yrkesrettet opplæring på tollavgiftsområdet,
 - (d) tekniske forskrifter og veterinære og plantesanitære tiltak, herunder standardisering og sertifisering,
 - (e) reguleringsbistand på områder som immaterialrettigheter og offentlige anskaffelser,
 - (f) investerings-, handels- og næringsrelaterte aspekter av bærekraftig utvikling, herunder fremme av en ressurseffektiv, sirku-

- cular and green economy and labour and employment issues;
- (g) sustainable agriculture and food systems;
- (h) engineering, science, technology and innovation;
- (i) green mobility and transport;
- (j) digitalisation and automation;
- (k) pharmaceuticals and medical devices; and
- (l) any other areas of cooperation mutually agreed by the Parties.

3. The Parties shall seek to identify and develop innovative cooperation activities that provide added value to trade and investment between the Parties.

Article 13.3

Memorandum of Understanding

This Chapter shall be implemented on the basis of a Memorandum of Understanding on Cooperation and Capacity Building between the EFTA States and Malaysia. It shall be signed in parallel with this Agreement.

Article 13.4

Forms of Cooperation

1. The Parties recognise that cooperation and capacity building activities may be undertaken between two or more Parties on a mutually agreed basis and shall seek to complement and build on existing agreements or arrangements between them.
2. Cooperation and capacity building provided by the EFTA States for the implementation of this Chapter shall be carried out through programmes administered by the EFTA Secretariat, without prejudice to other cooperation and capacity building programmes that the Parties may develop in fields covered by this Agreement.
3. Cooperation and capacity building provided by Malaysia for the implementation of this Chapter shall be administered by the Ministry of Investment, Trade and Industry of Malaysia, without prejudice to other cooperation and capacity building programmes that the Parties may develop in fields covered by this Agreement.
4. The Parties shall cooperate with the objective of identifying and employing the most effective methods and means for the implementation of this Chapter. To this end they may, if

lær og grønn økonomi, samt arbeidslivs- og sysselsettingsspørsmål,

- (g) bærekraftige landbruks- og næringsmidelsystemer,
- (h) ingeniørarbeid, vitenskap, teknologi og innovasjon,
- (i) grønn mobilitet og transport,
- (j) digitalisering og automatisering,
- (k) legemidler og medisinsk utstyr, og
- (l) eventuelle andre samarbeidsområder som partene blir enige om.

3. Partene skal søke å identifisere og utvikle innovative samarbeidsaktiviteter som gir merverdi for handel og investeringer mellom partene.

Artikkel 13.3

Omforent memorandum

Dette kapitlet skal gjennomføres på grunnlag av et omforent memorandum om samarbeid og kapasitetsbygging mellom EFTA-statene og Malaysia. Det skal undertegnes parallelt med denne avtalen.

Artikkel 13.4

Samarbeidsformer

1. Partene erkjenner at samarbeid og kapasitetsbyggende aktiviteter kan gjennomføres mellom to eller flere parter på gjensidig avtalt grunnlag, og skal søke å utfylle og bygge på eksisterende avtaler eller ordninger mellom dem.
2. EFTA-statenes samarbeid og kapasitetsbygging for gjennomføringen av dette kapitlet skal utføres gjennom programmer som administreres av EFTA-sekretariatet, uten at dette berører andre programmer for samarbeid og kapasitetsbygging som partene måtte utvikle på områder som omfattes av denne avtalen.
3. Malaysias samarbeid og kapasitetsbygging for gjennomføringen av dette kapitlet skal administreres av Malaysias nærings- og investeringsdepartement, uten at dette berører andre programmer for samarbeid og kapasitetsbygging som partene måtte utvikle på områder som omfattes av denne avtalen.
4. Partene skal samarbeide med sikte på å identifisere og bruke de mest effektive metodene og midlene for gjennomføringen av dette kapitlet. For dette formålet kan de, dersom det er

appropriate, coordinate efforts with relevant international organisations.

5. The Parties shall endeavour to encourage technical, technological and scientific cooperation in a manner as agreed by the Parties and in accordance with their domestic laws and regulations.
6. Means of cooperation and capacity building may include:
 - (a) exchange of information, training, visits, exchange of experts and internships, and facilitating contacts between relevant institutions and economic operators;
 - (b) facilitation of dialogue and exchange of experiences between relevant institutions and economic operators involved in trade and investment promotion;
 - (c) implementation of joint actions such as seminars, workshops, meetings, training sessions, and outreach;
 - (d) promotion and encouragement of cooperation and matchmaking between academia, institutions dedicated to research, and private sectors of the Parties;
 - (e) technical and administrative assistance; and
 - (f) other forms of cooperation as mutually agreed by the Parties.

Article 13.5

Costs of Cooperation

1. The implementation of cooperation under this Chapter shall be subject to the availability of funds and resources of each Party.
2. Costs of cooperation under this Chapter shall be borne by the Parties within the limits of their own capacities and through their own channels, in a manner to be mutually agreed upon by the Parties.

Article 13.6

Sub-Committee on Cooperation and Capacity Building

1. For the purposes of effective implementation and operation of this Chapter, the Parties hereby establish a Sub-Committee on Cooperation and Capacity Building (Cooperation Sub-Committee), composed of government representatives of each Party.
2. The functions of the Cooperation Sub-Committee shall be to:
 - (a) review the implementation or operation of this Chapter and receiving reports from

hensiktsmessig, samordne arbeidet med relevante internasjonale organisasjoner.

5. Partene skal bestrebe seg på å oppmuntre til teknisk, teknologisk og vitenskapelig samarbeid på en måte som partene blir enige om, og i samsvar med sine nasjonale lover og forskrifter.
6. Midler for samarbeid og kapasitetsbygging kan omfatte
 - (a) informasjonsutveksling, opplæring, besøk, utveksling av eksperter og praksisplasser, og tilrettelegging av kontakt mellom relevante institusjoner og markedsdeltakere,
 - (b) tilrettelegging av dialog og erfaringsutveksling mellom relevante institusjoner og markedsdeltakere som er involvert i handels- og investeringsfremme,
 - (c) gjennomføring av felles tiltak som seminarer, workshoper, møter, opplæring og oppsøkende virksomhet,
 - (d) fremme og oppmuntring av samarbeid og kontakt mellom akademisk, forskningsinstitusjoner og privat sektor i partene,
 - (e) teknisk og administrativ bistand, og
 - (f) andre former for samarbeid som partene blir enige om.

Artikkel 13.5

Utgifter til samarbeid

1. Gjennomføringen av samarbeid i henhold til dette kapitlet skal være avhengig av at hver part har tilgjengelige midler og ressurser.
2. Utgifter til samarbeid i henhold til dette kapitlet skal bæres av partene innenfor rammen av deres egen kapasitet og gjennom deres egne kanaler, på en måte som partene blir enige om.

Artikkel 13.6

Underkomité for samarbeid og kapasitetsbygging

1. For å sikre en effektiv gjennomføring og anvendelse av dette kapitlet oppretter partene herved en underkomité for samarbeid og kapasitetsbygging (Underkomiteen for samarbeid), som skal bestå av representanter fra hver parts myndigheter.
2. Funksjonene til underkomiteen for samarbeid skal være å
 - (a) gjennomgå gjennomføringen av eller virkemåten til dette kapitlet og motta rapporter

- Parties on their involvement with technical activities under this Agreement;
- (b) facilitate the exchange of information between Parties in areas including, but not limited to, experiences and lessons learned through cooperation and capacity building activities undertaken between them;
 - (c) discuss and consider issues or proposals for further cooperation and capacity building activities;
 - (d) initiate and undertake collaboration as appropriate to enhance and facilitate public-private partnerships in cooperation and capacity building activities;
 - (e) Invite, as appropriate, private sector entities, non-governmental organisations or other relevant institutions, to assist in the development and implementation of cooperation and capacity building activities;
 - (f) establish *ad hoc* working groups, as appropriate, which may include government or non-government representatives or both;
 - (g) coordinate with other sub-committees and working groups established under this Agreement, as appropriate;
 - (h) develop rules of procedures for the conduct of its work, as may be required by the Cooperation Sub-Committee; and
 - (i) engage in other activities as the Parties may agree upon.
3. The Cooperation Sub-Committee shall meet within one year of the date of entry into force of this Agreement, and thereafter as necessary.
 4. The Cooperation Sub-Committee shall act by consensus.
 5. The Cooperation Sub-Committee shall produce an agreed record of its meetings, including recommendations and next steps and, as appropriate, report to the Joint Committee.
 6. The Cooperation Sub-Committee shall respect existing consultation mechanisms between Parties and, as appropriate, share information and coordinate with such mechanisms to ensure effective and efficient implementation of cooperative activities and projects.
- fra partene om deres deltakelse i tekniske aktiviteter i henhold til denne avtalen,
- (b) legge til rette for utveksling av informasjon mellom partene på områder som omfatter, men ikke er begrenset til, erfaringer og lærdommer fra samarbeid og kapasitetsbyggende virksomhet som er gjennomført mellom dem,
 - (c) diskutere og vurdere spørsmål eller forslag til ytterligere samarbeid og kapasitetsbyggende virksomhet,
 - (d) initiere og gjennomføre samarbeid der det er hensiktsmessig for å styrke og legge til rette for offentlig-private partnerskap i samarbeid og kapasitetsbyggende virksomhet,
 - (e) invitere, der det er hensiktsmessig, enheter fra privat sektor, ikke-statlige organisasjoner eller andre relevante institusjoner til å bistå i utviklingen og gjennomføringen av samarbeid og kapasitetsbyggende virksomhet,
 - (f) opprette *ad hoc*-arbeidsgrupper, der det er hensiktsmessig, som kan bestå av representanter for myndighetene eller andre aktører, eller begge deler,
 - (g) koordinere med andre underkomiteer og arbeidsgrupper som er opprettet i henhold til denne avtalen, der det er hensiktsmessig,
 - (h) utarbeide forretningsorden for gjennomføringen av dens arbeid, i samsvar med underkomiteens krav, og
 - (i) delta i annen virksomhet som partene måtte bli enige om.
3. Underkomiteen for samarbeid skal møtes innen ett år etter ikrafttreddelsen av denne avtalen, og deretter ved behov.
 4. Underkomiteen for samarbeid skal treffe beslutning ved enighet.
 5. Underkomiteen for samarbeid skal utarbeide et omforent referater fra sine møter, herunder anbefalinger og neste skritt, og eventuelt rapportere til Den blandede komité.
 6. Underkomiteen for samarbeid skal respektere eksisterende konsultasjonsordninger mellom partene og skal, der det er hensiktsmessig, dele informasjon og samordne seg med slike ordninger for å sikre en effektiv og virkningsfull gjennomføring av samarbeidsvirksomhet og -prosjekter.

*Article 13.7***Contact Points**

The Parties shall exchange names and addresses of designated contact points for matters pertaining to cooperation under this Chapter.

*Article 13.8***Non-Application of Dispute Settlement**

No Party shall have recourse to dispute settlement under Chapter 15 (Dispute Settlement) for any matter arising under this Chapter.

*Chapter 14***Institutional Provisions***Article 14.1***Establishment of the EFTA-Malaysia Joint Committee**

The Parties hereby establish the EFTA-Malaysia Joint Committee (Joint Committee) comprising representatives of each Party. Each Party shall be responsible for the composition of its delegation.

*Article 14.2***Functions of the Joint Committee**

1. The Joint Committee shall:
 - (a) consider and supervise the implementation of this Agreement;
 - (b) keep under review the possibility of further removal of barriers to trade and other restrictive measures concerning trade between the Parties;
 - (c) oversee the further elaboration of this Agreement;
 - (d) supervise the work of all sub-committees and working groups established under this Agreement;
 - (e) endeavour to resolve disputes that may arise regarding the interpretation or application of this Agreement; and
 - (f) consider any other matter as agreed by the Parties.
2. The Joint Committee may decide to set up such sub-committees and working groups as it considers necessary to assist it in accomplishing its tasks. Except where otherwise provided for in this Agreement, the sub-committees and working groups shall work under a mandate established by the Joint Committee. The Joint Committee may refer matters to, or con-

*Artikkel 13.7***Kontaktpunkter**

Partene skal utveksle navn på og adresser til utpekte kontaktpunkter for forhold som gjelder samarbeid etter dette kapitlet.

*Artikkel 13.8***Ikke-anvendelse av tvisteløsning**

Ingen part kan benytte tvisteløsning i henhold til kapittel 15 (Tvisteløsning) for ethvert forhold som oppstår innenfor rammen av dette kapitlet.

*Kapittel 14***Bestemmelser om institusjonene***Artikkel 14.1***Opprettelse av Den blandede komité EFTA-Malaysia**

Partene oppretter med dette Den blandede komité EFTA-Malaysia (Den blandede komité), som skal bestå av representanter for hver part. Hver part skal være ansvarlig for sammensetningen av sin delegasjon.

*Artikkel 14.2***Funksjonene til Den blandede komité**

1. Den blandede komité skal
 - (a) overvåke og vurdere gjennomføringen av denne avtalen,
 - (b) fortløpende vurdere muligheten for en ytterligere avvikling av handelshindringer og andre restriktive tiltak som berører samhandelen mellom partene,
 - (c) ha oppsyn med den videre utviklingen av denne avtalen,
 - (d) føre tilsyn med arbeidet til alle underkomiteer og arbeidsgrupper som er opprettet i henhold til denne avtalen,
 - (e) bestrebe seg på å løse tvister som kan oppstå i forbindelse med fortolkningen eller anvendelsen av denne avtalen, og
 - (f) vurdere ethvert annet forhold som partene blir enige om.
2. Den blandede komité kan beslutte å nedsette slike underkomiteer eller arbeidsgrupper som den anser som nødvendige for å bistå komiteen i utførelsen av dens oppgaver. Med mindre annet er fastsatt i denne avtalen, skal underkomiteene og arbeidsgruppene arbeide på grunnlag av et mandat fastsatt av Den blandede komité. Den blandede komité kan hen-

sider matters raised by, the sub-committees or working groups. The Joint Committee may merge or dissolve any sub-committees or working groups it has established.

3. The Joint Committee may take decisions as provided for in this Agreement. On other matters, the Joint Committee may make recommendations to the Parties.
4. The Joint Committee shall take decisions and make recommendations by consensus. The Joint Committee may also adopt decisions and make recommendations regarding issues related only to Malaysia and one or more EFTA States. In such cases, consensus shall only involve the Parties concerned, and the decision or recommendation shall apply only to those Parties.
5. If a representative of a Party in the Joint Committee has accepted a decision subject to the fulfilment of domestic legal requirements, the decision shall enter into force on the first day of the third month following the date that the last Party, notifies the Depositary that its domestic legal requirements have been fulfilled, unless otherwise specified in the decision.
6. The Joint Committee shall meet within one year from the date of entry into force of this Agreement. Thereafter, it shall meet whenever necessary but normally every two years. Its meetings shall be chaired jointly by one of the EFTA States and Malaysia. Meetings of the Joint Committee shall be held in person or, if agreed, by technological means.
7. Each Party may request at any time, through a notice in writing to the other Parties, that a special meeting of the Joint Committee be held. Such a meeting shall take place within 30 days of receipt of the request, unless the Parties agree otherwise.
8. The Joint Committee shall establish its rules of procedure.

Article 14.3

Contact Points

Each Party shall designate a contact point or points to facilitate communications among the Parties.

vise forhold til, eller behandle forhold som er tatt opp av, underkomiteene eller arbeidsgruppene. Den blandede komité kan slå sammen eller oppløse eventuelle underkomiteer eller arbeidsgrupper den har opprettet.

3. Den blandede komité kan treffe beslutninger som fastsatt i denne avtalen. Om andre forhold kan Den blandede komité gi partene anbefalinger.
4. Den blandede komité skal treffe beslutninger og gi anbefalinger ved enighet. Den blandede komité kan også treffe beslutninger og gi anbefalinger i spørsmål som bare gjelder Malaysia og én eller flere EFTA-stater. I slike tilfeller skal enigheten omfatte bare de berørte partene, og beslutningen eller anbefalingen skal gjelde bare for dem.
5. Dersom en representant for en part i Den blandede komité har godtatt en beslutning med forbehold om oppfyllelse av internrettslige krav, skal beslutningen tre i kraft den første dagen i den tredje måneden etter datoen da den siste parten underretter depositaren om at partens internrettslige krav er oppfylt, med mindre annet er spesifisert i beslutningen.
6. Den blandede komité skal komme sammen innen ett år etter ikrafttredelsen av denne avtalen. Deretter skal den komme sammen ved behov, men vanligvis hvert annet år. Komiteens møter skal ledes i fellesskap av én av EFTA-statene og Malaysia. Møtene i Den blandede komité skal holdes fysisk eller, dersom det er enighet om det, ved hjelp av teknologiske hjelpemidler.
7. Hver av partene kan på et hvilket som helst tidspunkt, ved skriftlig underretning til de øvrige partene, be om at det holdes et ekstraordinært møte i Den blandede komité. Et slikt møte skal finne sted innen 30 dager etter at anmodningen er mottatt, med mindre partene blir enige om noe annet.
8. Den blandede komité skal fastsette sin egen forretningsorden.

Artikkel 14.3

Kontaktpunkter

Hver part skal utpeke ett eller flere kontaktpunkter for å lette kommunikasjonen mellom partene.

*Chapter 15***Dispute Settlement***Article 15.1***Scope and Coverage**

1. Except as otherwise provided for in this Agreement, this Chapter shall apply to the settlement of disputes between the Parties regarding the interpretation and application of this Agreement.
2. Subject to Article 15.2 (Choice of Forum), this Chapter is without prejudice to the rights of the Parties to have recourse to dispute settlement procedures available under other agreements to which they are parties.

*Article 15.2***Choice of Forum**

1. Where a dispute regarding the same matter arises under this Agreement and under the WTO Agreement, the complaining Party may select the dispute settlement procedure in which to settle the dispute.²³
2. The complaining Party shall notify in writing all other Parties of its intention to select a particular forum before doing so.
3. The forum selected shall be used to the exclusion of the other.
4. For the purposes of paragraph 1, dispute settlement procedures under the WTO Agreement are deemed to be selected by a Party's request for the establishment of a panel under Article 6 of the WTO Understanding on Rules and Procedures Governing the Settlement of Disputes, whereas dispute settlement procedures under this Agreement are deemed to be selected upon a request for arbitration pursuant to paragraph 1 of Article 15.5 (Request for Establishment of the Arbitration Panel).

*Article 15.3***Good Offices, Conciliation and Mediation**

1. The Parties to the dispute may at any time agree to good offices, conciliation or mediation. They may begin and be terminated at any time.

²³ For the purposes of this Chapter, the terms «Party», «Party to the dispute», «complaining Party» and «Party complained against» can denote one or more Parties.

*kapittel 15***Tvisteløsning***Artikkel 15.1***Virkeområde og dekning**

1. Med mindre annet er fastsatt i denne avtalen, får bestemmelsene i dette kapitlet anvendelse ved løsning av tvister mellom partene om fortolkningen og anvendelsen av denne avtalen.
2. Med forbehold for artikkel 15.2 (Valg av forum) berører ikke dette kapitlet partenes rett til å benytte seg av tvisteløsningsprosedyrer som er tilgjengelige etter andre avtaler som de er part i.

*Artikkel 15.2***Valg av forum**

1. Der en tvist om samme forhold oppstår etter denne avtalen og etter WTO-avtalen, kan parten som har inngitt klagen, velge hvilken tvisteløsningsprosedyre som skal brukes for å løse tvisten.²³
2. Parten som har inngitt klage, skal skriftlig underrette alle andre parter om sin intensjon om å velge et bestemt forum før den gjør dette.
3. Når et forum er valgt, utelukkes bruk av det andre.
4. Ved anvendelse av nr. 1 skal tvisteløsningsprosedyrer etter WTO-avtalen anses for å være valgt når en part anmoder om at det opprettes et panel i henhold til artikkel 6 i WTO-avtalen om regler og prosedyrer ved tvisteløsning, mens tvisteløsningsprosedyrer etter denne avtalen skal anses for å være valgt når en part anmoder om voldgift i henhold til nr. 1 i artikkel 15.5 (Anmodning om opprettelse av voldgiftspanelet).

*Artikkel 15.3***Velvillig mellomkomst, forlik og megling**

1. Partene i tvisten kan når som helst bli enige om velvillig mellomkomst, forlik eller megling. De kan innledes og avsluttes på et hvilket som helst tidspunkt.

²³ I dette kapitlet kan begrepene «part», «part i tvisten», «part som har inngitt klage» og «innklaget part» vise til én eller flere parter.

2. If the Parties to the dispute agree, good offices, conciliation or mediation proceedings may continue while the dispute proceeds for resolution before an arbitration panel.
3. Proceedings involving good offices, conciliation and mediation and positions taken by the Parties to the dispute during these proceedings shall be confidential and without prejudice to their rights in any further proceedings.

Article 15.4

Consultations

1. The Parties shall at all times endeavour to agree on the interpretation and application of this Agreement, and shall make every attempt through cooperation and consultations to reach a mutually satisfactory solution of any matter raised in accordance with this Article.
2. A Party may request in writing consultations with another Party if it considers that a measure is inconsistent with this Agreement. The Party requesting consultations shall at the same time notify the other Parties in writing of the request. The Party to which the request is made shall reply to the request within ten days from the date of receipt of the request for consultations. If the Parties requesting and receiving the request for consultation agree, the consultations may take place in the Joint Committee.
3. Consultations may be held in person or by any technological means available to the consulting Parties.
4. Consultations shall commence within 30 days from the date of receipt of the request for consultations. Consultations on urgent matters, including those on perishable goods, shall commence within 15 days from the date of receipt of the request for consultations.
5. The consulting Parties shall provide sufficient information to enable a full examination of whether the measure is inconsistent with this Agreement and treat as confidential any information designated as such by the Party providing the information. The request for consultation shall include the reasons for the request, including the identification of the measure at issue and an indication of the legal basis for the complaint. The consulting Parties shall make available for the consultations personnel who have expertise in the matter.

2. Dersom partene i tvisten er enige om det, kan velvillig mellomkomst, forlik eller megling fortsette samtidig som et voldgiftspanel behandler tvisten.
3. Forhandlinger som omfatter velvillig mellomkomst, forlik og megling, og standpunktene som partene inntar under slike forhandlinger, skal være fortrolige og skal ikke berøre partenes rettigheter i eventuelle videre forhandlinger.

Artikkel 15.4

Konsultasjoner

1. Partene skal til enhver tid bestrebe seg på å komme til enighet om fortolkningen og anvendelsen av denne avtalen, og skal gjennom samarbeid og konsultasjoner gjøre sitt ytterste for å komme fram til en gjensidig tilfredsstillende løsning på ethvert forhold som tas opp i samsvær med denne artikkelen.
2. En part kan skriftlig anmode en annen part om konsultasjoner dersom den anser at et tiltak er uforenlig med denne avtalen. Parten som ber om konsultasjoner, skal samtidig gi de øvrige partene skriftlig underretning om anmodningen. Parten som anmodningen er rettet til, skal besvare anmodningen innen ti dager etter datoen for mottak av anmodningen om konsultasjoner. Dersom partene som fremmer og mottar anmodningen om konsultasjoner, blir enige om det, kan konsultasjonene finne sted i Den blandede komité.
3. Konsultasjoner kan gjennomføres fysisk eller ved hjelp av andre teknologiske hjelpemidler som er tilgjengelige for konsultasjonspartene.
4. Konsultasjonene skal begynne innen 30 dager etter at anmodningen om konsultasjoner er mottatt. Konsultasjoner i hastesaker, herunder saker som gjelder bederfelige varer, skal begynne innen 15 dager etter at anmodningen om konsultasjoner er mottatt.
5. Konsultasjonspartene skal gi tilstrekkelig informasjon til at det kan foretas en fullstendig undersøkelse av om tiltaket er uforenlig med denne avtalen, og skal behandle som fortrolige alle opplysninger som parten som har framlagt opplysningene, har betegnet som fortrolige. Anmodningen om konsultasjoner skal inneholde en begrunnelse for anmodningen og skal angi tiltaket det gjelder, og det rettslige grunnlaget for klagen. Konsultasjonspartene skal for konsultasjonene stille personell med ekspertise på området til rådighet.

6. The consultations shall be confidential and without prejudice to the rights of the Parties in any further proceedings.
7. Whenever a Party other than the consulting Parties considers that it has an interest in the consultations, such Party may notify the consulting Parties no later than seven days after the date of receipt of the copy of the request for consultations referred to in paragraph 2, of its desire to be joined in the consultations. The notifying Party shall simultaneously provide a copy of the notification to the other Parties.
8. The consulting Parties shall inform the other Parties of any mutually agreed resolution of the matter.

Article 15.5

Request for Establishment of the Arbitration Panel

1. The complaining Party may request the establishment of an arbitration panel by means of a written request to the Party complained against, if:
 - (a) the Party complained against does not reply to the request within ten days in accordance with paragraph 2 of Article 15.4 (Consultations);
 - (b) the Party complained against does not enter into consultations within 30 days, or 15 days for urgent matters including those on perishable goods, from the date of receipt of the request for consultations in accordance with paragraph 3 of Article 15.4 (Consultations);
 - (c) the consultations referred to in Article 15.4 (Consultations) fail to settle a dispute within 60 days, or 30 days for urgent matters including those on perishable goods, from the date of receipt of the request for consultations by the Party complained against.
2. A copy of this request shall be communicated to the other Parties.
3. The request for the establishment of an arbitration panel made pursuant to paragraph 1 shall identify the specific measure at issue and provide a brief summary of the legal and factual basis of the complaint sufficient to present the problem clearly.

6. Konsultasjonene skal være fortrolige og skal ikke berøre partenes rettigheter i eventuelle videre forhandlinger.
7. Når en annen part enn konsultasjonspartene mener at den har en interesse i konsultasjonene, kan vedkommende part senest sju dager etter mottak av kopien av anmodningen om konsultasjoner nevnt i nr. 2 underrette konsultasjonspartene om at den ønsker å delta i konsultasjonene. Den underrettende parten skal samtidig sende en kopi av underrettelsen til de øvrige partene.
8. Konsultasjonspartene skal informere de andre partene om enhver gjensidig avtalt løsning av forholdet.

Artikkel 15.5

Anmodning om opprettelse av voldgiftspanelet

1. Parten som har inngitt klage, kan anmode om at det opprettes et voldgiftspanel ved skriftlig anmodning til den innklagede parten dersom
 - a) den innklagede parten ikke besvarer anmodningen innen ti dager i samsvar med nr. 2 i artikkel 15.4 (Konsultasjoner),
 - b) den innklagede parten ikke innleder konsultasjoner innen 30 dager, eller 15 dager i hastesaker, herunder saker som gjelder bederfelige varer, etter mottak av anmodningen om konsultasjoner i samsvar med nr. 3 i artikkel 15.4 (Konsultasjoner),
 - c) konsultasjonene nevnt i artikkel 15.4 (Konsultasjoner) ikke fører til en løsning av tvisten innen 60 dager, eller 30 dager i hastesaker, herunder tvister som gjelder bederfelige varer, etter at den innklagede parten har mottatt anmodningen om konsultasjoner.
2. En kopi av denne anmodningen skal formidles til de andre partene.
3. Anmodningen om opprettelse av et voldgiftspanel fremmet i henhold til nr. 1 skal angi det konkrete tiltaket tvisten gjelder, og gi et kort sammendrag av det rettslige og faktiske grunnlaget for klagen, som er tilstrekkelig til at problemstillingen blir klart presentert.

*Article 15.6***Terms of Reference**

1. Unless the Parties to the dispute otherwise agree within 20 days from the date of receipt of the request for the establishment of the arbitration panel, the terms of reference for the arbitration panel shall be:

«To examine, in the light of the relevant provisions of this Agreement, the matter referred to in the request for the establishment of an arbitration panel pursuant to Article 15.5 (Request for the Establishment of the Arbitration Panel) and issue a written report, to make findings of law and fact together with the reasons, as well as recommendations, if any, for the resolution of the dispute.»

2. The recommendations of the arbitration panel cannot add to or diminish the rights and obligations of the Parties to the dispute provided in this Agreement.

*Article 15.7***Composition of the Arbitration Panel**

1. An arbitration panel shall consist of three arbitrators. In the written request pursuant to Article 15.5 (Request for Establishment of Arbitration Panel), the complaining Party shall appoint one arbitrator. Within 30 days from the date of receipt of the request, the Party complained against shall appoint another arbitrator.
2. The Parties to the dispute shall designate by common agreement the third arbitrator who shall chair the arbitration panel. If the Parties to the dispute have not reached the agreement on the third arbitrator within 30 days from the appointment of the second arbitrator, the two arbitrators appointed in accordance with paragraph 1 shall, within 15 days, designate the third arbitrator. If any arbitrator has not been appointed within 75 days of receipt of the request referred to in paragraph 1, either Party to the dispute may request the Secretary-General of the Permanent Court of Arbitration (PCA) to make the necessary appointments. In the event where the Secretary-General of the PCA is not able to appoint the third arbitrator or is a national or permanent resident of a Party to the dispute, any Party to the dispute may request the Deputy Secretary-General of the PCA or the next person in line who is not a national or permanent resident of a Party to the dispute to make the necessary appointments.

*Artikkel 15.6***Mandat**

1. Med mindre partene i tvisten blir enige om noe annet innen 20 dager etter at anmodningen om opprettelse av voldgiftspanelet er mottatt, skal voldgiftspanelet's mandat være

«å undersøke, i lys av relevante bestemmelser i denne avtalen, forholdet det vises til i anmodningen om opprettelse av et voldgiftspanel i henhold til artikkel 15.5 (Anmodning om opprettelse av voldgiftspanelet), og framlegge en skriftlig rapport, og å trekke en konklusjon om juridiske og faktiske forhold samt grunngi den og eventuelt gi anbefalinger med hensyn til løsning av tvisten».

2. Voldgiftspanelet's anbefalinger kan ikke utvide eller innskrenke de rettighetene og forpliktelsene til partene i tvisten som er fastsatt i denne avtalen.

*Artikkel 15.7***Voldgiftspanelet's sammensetning**

1. Et voldgiftspanel skal bestå av tre voldgiftsmedlemmer. I den skriftlige anmodningen i henhold til artikkel 15.5 (Anmodning om opprettelse av voldgiftspanelet) skal parten som har inngitt klagen, oppnevne ett voldgiftsmedlem. Innen 30 dager etter at anmodningen er mottatt, skal den innklagede parten oppnevne et annet voldgiftsmedlem.
2. Partene i tvisten skal ved enighet utpeke det tredje voldgiftsmedlemmet som skal lede voldgiftspanelet. Dersom partene i tvisten ikke er blitt enige om det tredje voldgiftsmedlemmet innen 30 dager etter at det andre voldgiftsmedlemmet er oppnevnt, skal de to voldgiftsmedlemmene som er oppnevnt i henhold til nr. 1, innen 15 dager utpeke det tredje voldgiftsmedlemmet. Dersom noen av voldgiftsmedlemmene ikke er oppnevnt innen 75 dager etter mottak av anmodningen nevnt i nr. 1, kan hver av partene i tvisten anmode generalsekretæren for Den faste voldgiftsdomstolen (PCA) om å foreta de nødvendige oppnevningene. Dersom PCAs generalsekretær ikke er i stand til å oppnevne det tredje voldgiftsmedlemmet eller er statsborger eller har permanent opphold i en part i tvisten, kan enhver part i tvisten anmode PCAs visegeneralsekretær eller neste person i rekken som ikke er statsborger eller har permanent opphold i en part i tvisten, om å foreta de nødvendige oppnevnelser.

3. All arbitrators shall have specialised knowledge or experience in law, international trade or other matters relating to this Agreement or in the resolution of disputes arising under international trade agreements. They shall be independent and impartial, including serving in their individual capacities and not be affiliated with, neither take instructions from any Party to the dispute nor have dealt with the case in any capacity. A prospective arbitrator shall disclose to those who approach him or her in connection with his or her possible appointment any circumstances likely to give rise to justifiable doubts as to his or her impartiality or independence. An arbitrator, once appointed, shall disclose such circumstances to the Parties to the dispute unless they have already been informed by him or her of these circumstances. An appointed arbitrator shall continue to disclose any such circumstances as soon as he or she becomes aware of them.
 4. The chair of the arbitration panel shall not be a national, permanent resident nor have his or her usual place of residence in a Party to the dispute.
 5. The date of establishment of the arbitration panel shall be the date on which the last arbitrator is appointed.
 6. Any arbitrator may be challenged if circumstances give rise to justifiable doubts as to the arbitrator's impartiality, or independence. If a Party to the dispute does not agree with the challenge or the challenged arbitrator does not withdraw, the Party making the challenge may request the Secretary-General of the PCA to decide on the challenge. If the Secretary-General is unable to act or is a national or permanent resident of a Party to the dispute, the Party making the challenge may request the Deputy Secretary-General of the PCA or the next person in line who is not a national or permanent resident of a party to the dispute to make a decision on the challenge.
 7. If an arbitrator resigns, is removed or becomes unable to act, a successor shall be appointed in the same manner as prescribed for the appointment of the original arbitrator. The work of the arbitration panel shall be suspended pending appointment of the successor.
 8. Where more than one Party requests the establishment of an arbitration panel relating
3. Alle voldgiftsmedlemmer skal ha spesialisert kunnskap eller erfaring innen jus, internasjonal handel eller andre forhold knyttet til denne avtalen eller i løsning av tvister som oppstår innenfor rammen av internasjonale handelsavtaler. De skal være uavhengige og upartiske, herunder tjenestegjøre som privatpersoner, og skal ikke være tilknyttet eller motta instruksjoner fra noen av partene i tvisten eller ha behandlet saken i noen egenskap. Et potensielt voldgiftsmedlem skal opplyse dem som henvender seg til ham eller henne i forbindelse med hans eller hennes mulige oppnevning, om ethvert forhold som er egnet til å skape berettiget tvil om hans eller hennes upartiskhet eller uavhengighet. Når et voldgiftsmedlem er oppnevnt, skal han eller hun opplyse partene i tvisten om slike forhold, med mindre de allerede er blitt informert av ham eller henne om disse forholdene. Et oppnevnt voldgiftsmedlem skal fortsette å opplyse om slike forhold så snart han eller hun blir klar over dem.
 4. Voldgiftspanelets leder skal ikke være statsborger eller ha permanent opphold eller sitt vanlige bosted i en part i tvisten.
 5. Datoen for opprettelse av voldgiftspanelet skal være dagen da det siste voldgiftsmedlemmet oppnevnes.
 6. Det kan gjøres innsigelse mot ethvert voldgiftsmedlem dersom omstendighetene gir grunn til berettiget tvil om voldgiftsmedlemmets upartiskhet eller uavhengighet. Dersom en part i tvisten ikke er enig i innsigelsen, eller dersom voldgiftsmedlemmet som innsigelsen er rettet mot, ikke trekker seg, kan parten som gjør innsigelsen, be PCAs generalsekretær om å treffe avgjørelse om innsigelsen. Dersom generalsekretæren ikke er i stand til å treffe avgjørelse eller er statsborger eller har permanent opphold i en part i tvisten, kan parten som gjør innsigelsen, anmode PCAs visegeneralsekretær eller neste person i rekken som ikke er statsborger eller har permanent opphold i en part i tvisten, om å treffe avgjørelse om innsigelsen.
 7. Dersom et voldgiftsmedlem fratrer, avsettes eller blir ute av stand til å utøve sine oppgaver, skal en etterfølger oppnevnes på samme måte som fastsatt for oppnevningen av det opprinnelige voldgiftsmedlemmet. Arbeidet til voldgiftspanelet skal stilles i bero i påvente av at etterfølgeren oppnevnes.
 8. Når flere enn én part ber om at det opprettes et voldgiftspanel i tilknytning til samme for-

to the same matter or where the request involves more than one Party complained against, and whenever feasible, a single arbitration panel should be established to examine complaints relating to the same matter.

9. A Party which is not a Party to the dispute shall be entitled, on delivery of a written notice to the Parties to the dispute, to make written submissions to the arbitration panel, receive written submissions, including annexes, from the Parties to the dispute, attend hearings and make oral statements.

Article 15.8

Procedures of the Arbitration Panel

1. Unless otherwise specified in this Agreement or agreed between the Parties to the dispute, the procedures of the arbitration panel shall be governed by Articles 2 and 4 and Section III (except Article 26) and Section IV (except Articles 35 and 37) of the Optional Rules for Arbitrating Disputes between Two States of the Permanent Court of Arbitration, as effective from 20 October 1992, *mutatis mutandis*.
2. The arbitration panel shall examine the matter referred to it in the request for the establishment of an arbitration panel in the light of the relevant provisions of this Agreement which the arbitration panel shall interpret in accordance with customary rules of interpretation of public international law.
3. The hearings of the arbitration panel shall be open to the public, unless the Parties to the dispute decide otherwise. The arbitration panel shall close the hearing for the duration of any discussions of confidential information.
4. There shall be no *ex parte* communications with the arbitration panel concerning matters under its consideration.
5. The arbitration panel may hire up to three assistants, unless otherwise required by the arbitration panel or agreed by the Parties to the dispute.
6. All information or documents submitted by a Party to the dispute to the arbitration panel shall, at the same time as it is submitted to the arbitration panel, be transmitted by that Party to the other Party to the dispute.
7. The Parties to the dispute and the arbitration panel shall treat as confidential information and documents submitted to the arbitration panel which has been designated as confidential by the submitting Party. Any Party may make public statements as to its own position

hold, eller når anmodningen omfatter flere enn én innklaget part, bør det, såfremt det lar seg gjøre, opprettes ett enkelt voldgiftspanel for å behandle klager som gjelder samme forhold.

9. En part som ikke er part i tvisten, skal ved skriftlig underretning til partene i tvisten ha rett til å legge fram skriftlige innlegg for voldgiftspanelet, motta skriftlige innlegg, herunder vedlegg, fra partene i tvisten, møte i forhandlinger og avgi muntlige innlegg.

Artikkel 15.8

Voldgiftspanelets forhandlinger

1. Med mindre annet er angitt i denne avtalen eller avtalt mellom partene i tvisten, skal voldgiftspanelets forhandlinger reguleres av artikkel 2 og 4 og avdeling III (unntatt artikkel 26) og avdeling IV (unntatt artikkel 35 og 37) i Den permanente voldgiftsdomstolens tilleggsregler for voldgiftsbehandling av tvister mellom to stater, med virkning fra 20. oktober 1992, med de nødvendige tilpasninger.
2. Voldgiftspanelet skal undersøke forholdet det har fått seg forelagt i forbindelse med anmodningen om opprettelse av et voldgiftspanel, i lys av relevante bestemmelser i denne avtalen som voldgiftspanelet skal fortolke i samsvar med sedvanerettslige fortolkningsregler i folkeretten.
3. Voldgiftspanelets møter skal være åpne for allmennheten med mindre partene i tvisten beslutter noe annet. Voldgiftspanelet skal stenge høringen så lenge eventuelle diskusjoner om fortrolige opplysninger pågår.
4. Det skal ikke være kontakt mellom en av partene alene og voldgiftspanelet om forhold som er under behandling.
5. Voldgiftspanelet kan ansette inntil tre assistenter, med mindre voldgiftspanelet krever noe annet eller partene i tvisten blir enige om noe annet.
6. Alle opplysninger eller dokumenter som en part i tvisten legger fram for voldgiftspanelet, skal, samtidig som de legges fram for voldgiftspanelet, oversendes av vedkommende part til den andre parten i tvisten.
7. Partene i tvisten og voldgiftspanelet skal behandle som fortrolige opplysninger og dokumenter som er lagt fram for voldgiftspanelet, og som den innsendende parten har betegnet som fortrolige. Enhver part kan offentliggjøre sitt eget standpunkt eller sine

or submissions regarding the dispute. Where a Party to the dispute has provided information or written submissions designated to be confidential, that party to the dispute shall, within 30 days of a request of the other Party to the dispute, provide a non-confidential summary of the information or written submissions which may be disclosed to the public.

8. The deliberations of the arbitration panel shall be kept confidential. The arbitration panel shall take its decisions by consensus. In the event where the arbitration panel is unable to reach a consensus, it may take its decisions by majority vote. Any member of the arbitration panel may furnish separate opinions on matters not unanimously agreed. The arbitration panel shall not disclose which members of the arbitration panel are associated with majority or minority opinions. The reports of the arbitration panel shall be drafted without the presence of the Parties to the dispute.

Article 15.9

Arbitration Panel Reports

1. The arbitration panel shall normally issue to the Parties to the dispute an initial report within 90 days of the date of establishment of the arbitration panel. The initial report should be issued no later than 120 days after the date of the establishment of the arbitration panel.
2. Any party to the dispute may submit written comments to the arbitration panel on its initial report within 14 days of the receipt of the report. After considering any written comments by the Parties to the dispute on the initial report, the arbitration panel may reconsider its report and make any further examination it considers appropriate.
3. The arbitration panel shall normally issue to the Parties to the dispute a final report within 30 days from the date of receipt of the initial report. The ruling should be issued no later than 60 days after the date of receipt of the initial report.
4. The initial and final reports shall contain the findings of facts, the applicability of the relevant provisions, a descriptive part summarising the submissions and arguments of the Parties to the dispute, the reasons for the arbitration panel's findings and rulings as well as recommendations, if any, for the resolution of the dispute and the implementations of the ruling.

egne innlegg i tvisten. Når en part i tvisten har gitt opplysninger eller skriftlige innlegg som er betegnet som fortrolige, skal denne parten i tvisten, innen 30 dager etter en anmodning fra den andre parten i tvisten, gi et ikke-fortrolig sammendrag av opplysningene eller de skriftlige innleggene som kan offentliggjøres.

8. Voldgiftspanelets drøftinger skal være fortrolige. Voldgiftspanelet skal treffe sine avgjørelser ved enighet. Dersom voldgiftspanelet ikke klarer å komme til enighet, kan det treffe sine avgjørelser ved stemmeflertall. Ethvert medlem av voldgiftspanelet kan avgi separate uttalelser om forhold der det ikke foreligger enstemmighet. Voldgiftspanelet skal ikke bekjentgjøre hvilke medlemmer av voldgiftspanelet som står bak flertalls- eller mindretallsuttalelser. Voldgiftspanelets rapporter skal utarbeides uten at partene i tvisten er til stede.

Artikkel 15.9

Voldgiftspanelets rapporter

1. Voldgiftspanelet skal normalt legge fram en foreløpig rapport for partene i tvisten innen 90 dager etter opprettelsen av voldgiftspanelet. Den foreløpige rapporten skal legges fram senest 120 dager etter opprettelsen av voldgiftspanelet.
2. Enhver part i tvisten kan legge fram skriftlige kommentarer for voldgiftspanelet om den foreløpige rapporten innen 14 dager etter at den har mottatt rapporten. Etter å ha vurdert eventuelle skriftlige kommentarer fra partene i tvisten til den foreløpige rapporten, kan voldgiftspanelet revurdere sin rapport og foreta ytterligere undersøkelser som det finner hensiktsmessig.
3. Voldgiftspanelet skal normalt legge fram en sluttrapport for partene i tvisten innen 30 dager etter mottak av den foreløpige rapporten. Avgjørelsen bør legges fram senest 60 dager etter mottak av den foreløpige rapporten.
4. Den foreløpige rapporten og sluttrapporten skal inneholde de faktiske forholdene, anvendelsen av relevante bestemmelser, en beskrivende del som oppsummerer anførselene og argumentene til partene i tvisten, begrunnelsen for voldgiftspanelets konklusjoner og avgjørelser samt eventuelle anbefalinger for løsning av tvisten og gjennomføring av avgjørelsen.

5. The final report, as well as any rulings under Articles 15.11 (Implementation of the Final Report) and 15.12 (Compensation and Suspension of Benefits), shall be communicated to the Parties and shall, subject to the protection of confidential information, be made public.
 6. The report and any ruling of the arbitration panel shall be final and binding on the Parties to the dispute.
 7. On matters of urgency, including those regarding perishable goods, the arbitration panel shall make every effort to issue its initial and final reports to the Parties to the dispute within half of the respective time periods under paragraphs 1 and 3.
5. Sluttrapporten, samt alle avgjørelser etter artikkel 15.11 (Gjennomføring av sluttrapporten) og artikkel 15.12 (Kompensasjon og oppheving av fordeler), skal meddeles partene og skal, med forbehold om vern av fortrolige opplysninger, offentliggjøres.
 6. Rapporten og enhver avgjørelse fra voldgiftspanelet skal være endelig og bindende for partene i tvisten.
 7. I hastesaker, herunder saker som gjelder bedervelige varer, skal voldgiftspanelet gjøre sitt ytterste for å legge fram sin foreløpige rapport og sluttrapport for partene i tvisten innen halvparten av de respektive tidsfristene i henhold til nr. 1 og 3.

Article 15.10

Suspension or Termination of Proceedings

1. The Parties to the dispute may agree that an arbitration panel suspends its work at any time for a period not exceeding 12 months from the date of such agreement. In the event of such a suspension, the timeframes regarding the work of the arbitration panel shall be extended by the amount of time that the work was suspended. If the work of an arbitration panel has been suspended for more than 12 months, the authority for the establishment of the arbitration panel shall lapse unless the Parties to the dispute agree otherwise. This shall not prejudice the rights of the complaining Party to request at a later stage, the establishment of an arbitration panel on the same matter.
2. A complaining Party may withdraw its complaint at any time before the initial report has been issued. Such withdrawal is without prejudice to its right to introduce a new complaint regarding the same issue at a later point in time, no earlier than 12 months from the date of withdrawal.
3. The Parties to the dispute may agree to terminate the proceedings of the arbitration panel by jointly notifying the chair of the arbitration panel at any time before the issuance of the final report to the Parties to the dispute.
4. An arbitration panel may, at any stage of the proceedings prior to the issuance of the final report, propose that the Parties to the dispute seek to settle the dispute amicably.

Artikkel 15.10

Innstilling eller avslutning av forhandlingene

1. Partene i tvisten kan bli enige om at et voldgiftspanel skal innstille sitt arbeid når som helst for et tidsrom som ikke overstiger tolv måneder fra datoen for en slik enighet. Ved en slik innstilling skal fristene for voldgiftspanelets arbeid forlenges med den tiden arbeidet har vært innstilt. Dersom et voldgiftspanels arbeid blir utsatt i mer enn 12 måneder, bortfaller myndigheten til opprettelsen av voldgiftspanelet med mindre partene i tvisten blir enige om noe annet. Dette skal ikke berøre retten til parten som har inngitt klage, til på et senere tidspunkt å anmode om at det opprettes et voldgiftspanel om samme forhold.
2. En part som har inngitt klage, kan trekke klagen på et hvilket som helst tidspunkt før den foreløpige rapporten legges fram. En slik tilbaketrekking berører ikke partens rett til å inngi ny klage om samme saksforhold på et senere tidspunkt, tidligst 12 måneder etter datoen for tilbaketrekkingen.
3. Partene i tvisten kan bli enige om å avslutte voldgiftspanelets arbeid ved i fellesskap å underrette voldgiftspanelets leder når som helst før sluttrapporten legges fram for partene i tvisten.
4. Et voldgiftspanel kan på et hvilket som helst tidspunkt før sluttrapporten legges fram, foreslå for partene i tvisten å søke å løse tvisten på minnelig vis.

*Article 15.11***Implementation of the Final Report**

1. The Party complained against shall promptly comply with the ruling in the final report. Where it is not practicable to comply immediately, the Party complained against shall comply with the ruling within a reasonable period of time. The Parties to the dispute shall endeavour to agree on a reasonable period of time to do so. In the absence of such agreement within 45 days from the date of the issuance of the final report, a party to the dispute may request the original arbitration panel to determine the length of the reasonable period of time, in light of the particular circumstances of the case. The ruling of the arbitration panel shall normally be given within 60 days from the date of receipt of that request.
2. The Party complained against shall notify the complaining Party of the measure adopted in order to comply with the ruling in the final report, as well as provide a detailed description of how the measure ensures compliance sufficient to allow the complaining Party to assess the measure.
3. In case of disagreement as to the existence of a measure complying with the ruling in the final report or to the consistency of that measure with the ruling, such disagreement shall be decided by the same arbitration panel upon the request of a party to the dispute before compensation can be sought or suspension of benefits can be applied in accordance with Article 15.12 (Compensation and Suspension of Benefits). The ruling of the arbitration panel shall normally be rendered within 90 days from the date of receipt of the request.

*Article 15.12***Compensation and Suspension of Benefits**

1. If the Party complained against does not comply with a ruling of the arbitration panel referred to in Article 15.11 (Implementation of the Final Report), that Party shall, if so requested by the complaining Party, enter into consultations with a view to agreeing on mutually acceptable compensation. If no such agreement has been reached within 20 days from the date of receipt of the request, the complaining Party shall be entitled to suspend the application of benefits granted under this Agreement but only equivalent to those affected by the measure that the arbitration panel

*Artikkel 15.11***Gjennomføring av sluttrapporten**

1. Den innklagede parten skal omgående etterkomme avgjørelsen i sluttrapporten. Der det ikke er praktisk mulig å etterkomme avgjørelsen umiddelbart, skal den innklagede parten etterkomme den innen rimelig tid. Partene i tvisten skal bestrebe seg på å bli enige om en rimelig frist for å gjøre dette. Dersom det ikke er oppnådd slik enighet innen 45 dager etter at sluttrapporten er lagt fram, kan en part i tvisten anmode det opprinnelige voldgiftspanelet om å fastsette en rimelig frist i lys av de spesielle omstendigheter i saken. Voldgiftspanelet skal normalt treffe avgjørelse innen 60 dager etter at anmodningen er mottatt.
2. Den innklagede parten skal underrette parten som har inngitt klagen, om tiltaket som er truffet for å etterkomme avgjørelsen i sluttrapporten, og skal gi en detaljert beskrivelse av hvordan tiltaket sikrer at avgjørelsen etterleves, som skal være tilstrekkelig til at parten som har inngitt klage, kan vurdere tiltaket.
3. Dersom det foreligger uenighet med hensyn til om det er gjennomført tiltak for å etterkomme avgjørelsen i sluttrapporten, eller om det gjennomførte tiltaket er i samsvar med avgjørelsen, skal uenigheten på anmodning fra en av partene i tvisten avgjøres av det samme voldgiftspanelet før det kan søkes om kompensasjon eller fordeler kan oppheves i samsvar med artikkel 15.12 (Kompensasjon og oppheving av fordeler). Voldgiftspanelet skal normalt treffe avgjørelse innen 90 dager etter at anmodningen er mottatt.

*Artikkel 15.12***Kompensasjon og oppheving av fordeler**

1. Dersom den innklagede parten unnlater å etterkomme en avgjørelse fra voldgiftspanelet som omtalt i artikkel 15.11 (Gjennomføring av sluttrapporten), skal vedkommende part, dersom parten som har inngitt klage, ber om det, innlede konsultasjoner med sikte på å oppnå enighet om en kompensasjon begge parter kan godta. Dersom det ikke er oppnådd enighet innen 20 dager etter mottak av anmodningen, skal parten som har inngitt klage, ha rett til å oppheve anvendelsen av fordeler som er gitt etter denne avtalen, men bare i samme omfang som fordelene som berøres av tiltaket

- has found to be inconsistent with this Agreement.
2. The complaining Party shall notify the Party complained against of the benefits which it intends to suspend, the grounds for such suspension and when suspension will commence, no later than 30 days before the date on which the suspension is due to take effect. Within 15 days from the date of receipt of that notification, the Party complained against may request the original arbitration panel to rule on whether the benefits which the complaining Party intends to suspend are equivalent to those affected by the measure found to be inconsistent with this Agreement, and whether the proposed suspension is in accordance with paragraphs 1 and 2. The ruling of the arbitration panel shall normally be given within 45 days from the date of receipt of that request. Benefits shall not be suspended until the arbitration panel has issued its ruling.
 3. In considering what benefits to suspend, the complaining Party should first seek to suspend benefits in the same sector or sectors as that affected by the measure that the arbitration panel has found to be inconsistent with this Agreement. The complaining Party that considers it is not practicable or effective to suspend benefits in the same sector or sectors may suspend benefits in other sectors.
 4. Compensation and suspension of benefits shall be temporary measures and shall only be applied by the complaining Party until the measure found to be inconsistent with this Agreement has been withdrawn or amended so as to bring it into conformity with this Agreement, or until the Parties to the dispute have resolved the dispute otherwise. Neither compensation nor suspension is preferred to full elimination of the non-conformity as determined in the report of the arbitration panel referred to in Article 15.9 (Arbitration Panel Report).
 5. At the request of a party to the dispute, the original arbitration panel shall rule on the conformity with the final report of any implementing measures adopted after the suspension of benefits and, in light of such ruling, whether the suspension of benefits should be terminated or modified. The ruling of the arbitration panel shall normally be given within 30 days from the date of receipt of that request and shall be promptly complied with.
- som voldgiftspanelet mener er uforenlig med denne avtalen.
2. Parten som har inngitt klage, skal senest 30 dager før opphevingen får virkning, underrette den innklagede parten om hvilke fordeler den har til hensikt å oppheve, om grunnene til opphevingen og om når opphevingen blir iverksatt. Den innklagede parten kan innen 15 dager etter at nevnte underretning er mottatt, anmode det opprinnelige voldgiftspanelet om å avgjøre om de fordelene som parten som har inngitt klage, har til hensikt å oppheve, har samme omfang som de som berøres av tiltaket som anses å være uforenlig med denne avtalen, og om den foreslåtte opphevingen er i samsvar med nr. 1 og 2. Voldgiftspanelet skal normalt treffe avgjørelse innen 45 dager etter at anmodningen er mottatt. Ingen fordeler skal oppheves før voldgiftspanelets avgjørelse foreligger.
 3. Ved vurderingen av hvilke fordeler som skal oppheves, bør parten som har inngitt klage, først søke å oppheve anvendelsen av fordeler i samme sektor eller sektorer som berøres av tiltaket som voldgiftspanelet mener er uforenlig med denne avtalen. Dersom parten som har inngitt klage, mener det ikke er praktisk mulig eller ikke har den tiltenkte virkning å oppheve fordeler i samme sektor eller sektorer, kan vedkommende part oppheve fordeler i andre sektorer.
 4. Kompensasjon og oppheving av fordeler skal være midlertidige tiltak og skal anvendes av parten som har inngitt klage, bare inntil tiltaket som anses å være uforenlig med denne avtalen, er trukket tilbake eller er endret slik at det er brakt i samsvar med denne avtalen, eller inntil partene i tvisten har løst tvisten på annet vis. Verken kompensasjon eller oppheving er å foretrekke framfor full utbedring av avviket slik det er fastslått i voldgiftspanelets rapport som nevnt i artikkel 15.9 (Voldgiftspanelets rapport).
 5. Det opprinnelige voldgiftspanelet skal, dersom en av partene i tvisten anmoder om det, avgjøre om eventuelle gjennomføringstiltak vedtatt etter at fordelene ble opphevet, er i samsvar med sluttrapporten, og, på bakgrunn av denne avgjørelsen, om opphevingen av fordelene bør avsluttes eller endres. Voldgiftspanelet skal normalt treffe avgjørelse innen 30 dager etter at anmodningen er mottatt, og avgjørelsen skal omgående etterkommes.

*Article 15.13***Other Provisions**

1. Whenever possible, the arbitration panel referred to in Articles 15.11 (Implementation of the Final Report) and 15.12 (Compensation and Suspension of Benefits) shall comprise of the same arbitrators who issued the final report. If this is not possible, the replacement arbitrator shall be appointed pursuant to Article 15.7 (Composition and Establishment of Arbitration Panel).
2. Any time period mentioned in this Chapter may be modified by mutual agreement of the Parties to the dispute.
3. When an arbitration panel considers that it cannot comply with a time frame imposed on it under this Chapter, it shall inform the Parties to the dispute in writing of the reasons for the delay and provide an estimate of the additional time required. Any additional time required should not exceed 30 days.
4. A written submission, request, notice or other document shall be considered received when it has been delivered to the addressee through diplomatic channels in the territory of the addressee. At the same time, a copy of these documents shall be provided in electronic format to the designated contact points. The contact points shall be notified to the Joint Committee.

*Article 15.14***Language**

1. All proceedings pursuant to this Chapter shall be conducted in English.
2. Any document submitted for use in any proceedings pursuant to this Chapter shall be in English.

*Chapter 16***Final Provisions***Article 16.1***Annexes and Appendices**

The Annexes to this Agreement, including their Appendices, constitute an integral part of this Agreement.

*Artikkel 15.13***Andre bestemmelser**

1. Når det er mulig, skal voldgiftspanelet nevnt i artikkel 15.11 (Gjennomføring av sluttrapporten) og artikkel 15.12 (Kompensasjon og oppheving av fordeler) bestå av de samme voldgiftsmedlemmene som la fram sluttrapporten. Dersom dette ikke er mulig, skal erstatteren oppnevnes i henhold til artikkel 15.7 (Voldgiftspanelets sammensetning og opprettelse).
2. Alle frister nevnt i dette kapitlet kan endres ved en omforent avtale mellom partene i tvisten.
3. Når et voldgiftspanel anser at det ikke er i stand til å overholde en frist det er pålagt etter dette kapitlet, skal det skriftlig underrette partene i tvisten om årsakene til forsinkelsen og angi hvor mye ytterligere tid det trenger. Den nødvendige ytterligere tiden bør ikke overstige 30 dager.
4. Skriftlige innlegg, anmodninger, underretninger eller andre dokumenter skal anses som mottatt når de er blitt levert til mottakeren gjennom diplomatiske kanaler på mottakerens territorium. Samtidig skal en kopi av disse dokumentene sendes i elektronisk format til de utpekte kontaktpunktene. Kontaktpunktene skal meddeles Den blandede komité.

*Artikkel 15.14***Språk**

1. Alle forhandlinger i henhold til dette kapitlet skal foregå på engelsk.
2. Alle dokumenter som legges fram for bruk i en forhandling i henhold til dette kapitlet, skal være på engelsk.

*Kapittel 16***Sluttbestemmelser***Artikkel 16.1***Vedlegg og tillegg**

Vedleggene til denne avtalen, herunder deres tillegg, utgjør en integrert del av denne avtalen.

*Article 16.2***Amendments**

1. Any Party may submit proposals for amendments to this Agreement to the Joint Committee for consideration and recommendation.
2. Amendments to this Agreement shall be subject to ratification, acceptance or approval in accordance with the Parties' respective legal requirements.
3. Unless otherwise agreed by the Parties, amendments shall enter into force on the first day of the third month following the deposit of the last instrument of ratification, acceptance or approval.
4. Notwithstanding paragraphs 1 to 3, the Joint Committee may decide to amend the Annexes and Appendices to this Agreement.
5. If a Party has accepted a decision subject to the fulfilment of its domestic legal requirements, the decision shall enter into force on the first day of the third month following the date that the last Party notifies the Depositary that its internal requirements have been fulfilled, unless otherwise specified in the decision.
6. The text of the amendments and the instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Depositary.
7. If its domestic legal requirements permit, a Party may apply any amendment provisionally, pending its entry into force for that Party. Provisional application of amendments shall be notified to the Depositary.

*Article 16.3***Accession**

1. Any State becoming a Member of EFTA may accede to this Agreement, provided that the Joint Committee approves its accession, on terms and conditions to be agreed upon by the Parties. The instrument of accession shall be deposited with the Depositary.
2. In relation to an acceding State, this Agreement shall enter into force on the first day of the third month following the deposit of its instrument of accession, or the approval of the terms of accession by the existing Parties, whichever is later.

*Artikkel 16.2***Endringer**

1. Enhver part kan legge fram forslag til endring av denne avtalen for Den blandede komité, som så skal vurdere forslagene og gi sine anbefalinger.
2. Endringer i denne avtalen skal ratifiseres, godtas eller godkjennes i samsvar med partenes respektive rettslige krav.
3. Med mindre partene blir enige om noe annet, skal endringer tre i kraft den første dagen i den tredje måneden etter at det siste ratifikasjons-, godtakelses- eller godkjenningssdokumentet er deponert.
4. Uten hensyn til nr. 1 til 3 kan Den blandede komité vedta å endre vedleggene og tilleggene til denne avtalen.
5. Dersom en part har godtatt et vedtak med forbehold om oppfyllelse av sine internrettslige krav, skal vedtaket tre i kraft den første dagen i den tredje måneden etter datoen da den siste parten underretter depositaren om at partens interne krav er oppfylt, med mindre annet er spesifisert i vedtaket.
6. Endringstekstene samt ratifikasjons-, godtakelses- eller godkjenningssinstrumentene skal deponeres hos depositaren.
7. Dersom de internrettslige kravene tillater det, kan en part anvende en endring midlertidig i påvente av at den trer i kraft for vedkommende part. Depositaren skal underrettes om midlertidig anvendelse av endringer.

*Artikkel 16.3***Tiltredelse**

1. Enhver stat som blir medlem av EFTA, kan tiltre denne avtalen, forutsatt at Den blandede komité godkjenner tiltredelsen, på de vilkårene som partene blir enige om. Tiltredelsesdokumentet skal deponeres hos depositaren.
2. For en tiltredende stat skal denne avtalen tre i kraft den første dagen i den tredje måneden etter at dens tiltredelsesdokument er deponert eller de eksisterende partene har godkjent tiltredelsesvilkårene, alt etter hva som skjer sist.

*Article 16.4***Withdrawal and Expiration**

1. Each Party may withdraw from this Agreement by means of a written notification to the Depositary. The withdrawal shall take effect six months after the date on which the notification is received by the Depositary, unless the Parties agree on a different period.
2. If Malaysia withdraws, this Agreement shall expire when its withdrawal becomes effective.
3. Any EFTA State which withdraws from the Convention establishing the European Free Trade Association shall, *ipso facto* on the same day as the withdrawal takes effect, cease to be a Party to this Agreement.

*Article 16.5***Entry into Force**

1. This Agreement is subject to ratification, acceptance or approval in accordance with the respective domestic legal requirements of the Parties. The instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Depositary.
2. If its respective domestic legal requirements permit, any Party may apply this Agreement provisionally, pending its entry into force for that Party. Provisional application of this Agreement under this paragraph shall be notified to the Depositary.
3. This Agreement shall enter into force on the first day of the third month following the date on which at least one EFTA State and Malaysia have deposited their instrument of ratification, acceptance or approval with the Depositary.
4. In relation to an EFTA State depositing its instrument of ratification, acceptance or approval after the date on which at least one EFTA State and Malaysia have deposited their instrument of ratification, acceptance or approval with the Depositary, this Agreement shall enter into force on the first day of the third month following the deposit of its instrument.

*Article 16.6***Depositary**

The Government of Norway shall act as Depositary.

IN WITNESS WHEREOF the undersigned, being duly authorised thereto by their respective Governments, have signed this Agreement.

*Artikkel 16.4***Oppsigelse og opphør**

1. Hver part kan si opp denne avtalen ved skriftlig underretning til depositaren. Oppsigelsen får virkning seks måneder etter at depositaren har mottatt underretningen, med mindre partene blir enige om en annen tidsperiode.
2. Dersom Malaysia sier opp denne avtalen, opphører avtalen å gjelde samme dag oppsigelsen trer i kraft.
3. Enhver EFTA-stat som trer ut av konvensjonen om opprettelse av Det europeiske frihandelsforbund, skal *ipso facto* opphøre å være part i denne avtalen samme dag som uttredelsen trer i kraft.

*Artikkel 16.5***Ikrafttredelse**

1. Denne avtalen skal ratifiseres, godtas eller godkjennes i samsvar med partenes respektive internrettslige krav. Ratifikasjons-, godtakelses- eller godkjenningsinstrumentene skal deponeres hos depositaren.
2. Dersom dens respektive internrettslige krav tillater det, kan enhver part anvende denne avtalen midlertidig i påvente av at den trer i kraft for vedkommende part. Depositaren skal underrettes om midlertidig anvendelse av denne avtalen etter dette nummeret.
3. Denne avtalen trer i kraft den første dagen i den tredje måneden etter at minst én EFTA-stat og Malaysia har deponert sine ratifikasjons-, godtakelses- eller godkjenningsinstrumenter hos depositaren.
4. For en EFTA-stat som deponerer sitt ratifikasjons-, godtakelses- eller godkjenningsinstrument etter at minst én EFTA-stat og Malaysia har deponert sine ratifikasjons-, godtakelses- eller godkjenningsinstrumenter hos depositaren, skal denne avtalen tre i kraft den første dagen i den tredje måneden etter at vedkommende stat har deponert sitt instrument.

*Artikkel 16.6***Depositar**

Norges regjering skal fungere som depositar.

SOM BEKREFTELSE PÅ DETTE har de undertegnede, som er gitt behørig fullmakt til det

DONE at Tromsø, this 23rd day of June 2025, in one original in English, which shall be deposited with the Depositary, who shall transmit certified copies to all the Parties.

av sine respektive myndigheter, undertegnet denne avtalen.

UTFERDIGET i Tromsø 23. juni 2025, i ett originaleksemplar på engelsk, som skal deponeres hos depositaren, som skal oversende bekreftede kopier til alle partene.

For Iceland

For Malaysia

.....
Daði Már Kristófersson
Minister of Finance and
Economic Affairs

.....
Tengku Datuk Seri
Utama Zafrul Aziz
Minister of Investment,
Trade and Industry

For Island

For Malaysia

.....
Daði Már Kristófersson
Finans- og
økonomiminister

.....
Tengku Datuk Seri
Utama Zafrul Aziz
Investerings-, handels-
og industriminister

*For the Principality
of Liechtenstein*

*For Fyrstedømmet
Liechtenstein*

.....
Sabine Monauni
Deputy Prime Minister

.....
Sabine Monauni
Visestatsminister

*For the Kingdom
of Norway*

For Kongeriket Norge

.....
Cecilie Myrseth
Minister of Trade and
Industry

.....
Cecilie Myrseth
Næringsminister

*For the Swiss
Confederation*

*For Det sveitsiske
edsforbund*

.....
Guy Parmelin
Vice President

.....
Guy Parmelin
Visepresident

=====

Bestilling av publikasjoner

Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon
publikasjoner.dep.no
Telefon: 22 24 00 00

Publikasjonene er også tilgjengelige på
www.regjeringen.no

Trykk: Departementenes sikkerhets- og
serviceorganisasjon – 03/2026

